

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA OBECNÉ LINGVISTIKY

SYNCHRONNÍ MODEL
TRADIČNÍ KATEGORIZACE ČÍNSKÉHO ZNAKOVÉHO PÍSMÁ

A Synchronous Model of the Traditional Categorization of Chinese Characters

DISERTAČNÍ PRÁCE

Mgr. Tereza Slaměňíková

Školitel:
doc. Lucie Olivová, M.A., Ph.D., DSc.

OLOMOUC 2015

Prohlašuji, že jsem disertační práci zpracovala samostatně a uvedla veškeré prameny a použitou literaturu.

Olomouc, 25. srpna 2015

.....

Ráda bych poděkovala doc. Lucii Olivové, M.A., Ph.D., DSc. za vstřícné vedení mé práce a cenné rady a připomínky v průběhu jejího zpracování. Zvláštní poděkování patří Mgr. Davidu Uhrovi, PhD, který vzbudil můj zájem o čínskou grammatologii a postupně ho prohluboval inspirativními diskuzemi. Rovněž bych chtěla poděkovat Prof. Florianu Coulmasovi, Dr. Andreasu Guderovi a Dr. Corneli Schindelin za podnětné konzultace týkající se problematiky čínského znakového písma, i grafemických systému světa v obecné rovině. V neposlední řadě patří mé poděkování rodině, přátelům i všem ostatním, kteří mě po celou dobu mého studia neúnavně podporovali.

Aby přerušil trapné mlčení, ukázal Ťiao Taj na pás se složitou ornamentikou, který se táhl vysoko u stropu po celé délce stěny, a otázal se:

„Co znamenají tamty kudrlinky?“

„To je arabské písmo,“ vysvětloval Jao spěšně. „Je to posvátný text.“

„Kolik znaků máte?“ ptal se Ťiao Taj Mansúra.

„Dvacet osm,“ odpověděl Mansúr úsečně.

„Bože na nebi!“ zvolal Ťiao Taj. „To je všechno? My jich máme přes dvacet tisíc.“

Mansúr s opovržlivým úsměvem sešpulil rty. Obrátil se a zatleskal.

„Jak mohou, k čertu, vyjádřit své myšlenky jenom osmadvaceti znaky?“ vyptával se Ťiao Taj polohlasem pana Jao.

„Nemají těch myšlenek tak mnoho!“ šeptal Jao s letmým úsměvem.

(Vražda v Kantonu, Robert van Gulik)¹

¹ Tímto citátem doplňoval své přednášky doc. Augustin Palát, CSc.

Obsah

Ediční poznámka	7
Přehled zkratk	8
Seznam obrázků a tabulek	10
1. Úvod.....	11
1.1 Charakteristika obsahu práce.....	12
1.2 Literatura	15
2. Čínské znakové písmo: stručná charakteristika	18
2.1 Vztah mezi grafickou a lingvistickou rovinou	18
2.2 Typologická charakteristika	23
2.3 Paleografický náhled	26
2.4 Strukturní uspořádání	30
3. Tradiční kategorizace	34
3.1 Piktogramy	35
3.2 Symboly	37
3.3 Ideogramy.....	38
3.4 Fonogramy	39
3.5 Variety	42
3.6 Výpůjčky	42
4. Novodobé klasifikační přístupy.....	44
4.1 Tang Lan	46
4.2 Chen Mengjia	47
4.3 Qiu Xigui.....	48
4.4 Wang Ning	49
4.5 Pan Jun	54
4.6 Yang Hongqing a Zhu Xinlan	57
4.7 Moderních šest kategorií znaků.....	59
5. Korpus	66
5.1 Výběr a rozsah.....	66
5.2 Technika zpracování jazykové hodnoty znaků	68
6. Základní klasifikační kritéria	73
6.1 Primární dekompoziční kritéria.....	73
6.2 Sekundární dekompoziční kritéria	77

7. Analýza sémantické motivovanosti.....	79
7.1 Technika vyhodnocování sémantické motivovanosti.....	85
7.2 Typologie s-složek	88
7.3 Grafika a názvosloví s-složek	90
7.4 Kvantitativní vyhodnocení	93
7.5 Kvalitativní vyhodnocení	97
7.6 Sémantická pole vybraných s-složek	107
8. Analýza fonetické motivovanosti	113
8.1 Technika vyhodnocování fonetické motivovanosti.....	121
8.2 Kvantitativní vyhodnocení	124
8.3 Kvalitativní vyhodnocení	126
8.4 Průnikové pásmo analýzy sémantické a fonetické motivovanosti	131
9. Nový model kategorizace	133
9.1 Skupina A	135
9.2 Skupina B	142
9.3 Skupina C	147
9.4 Skupina D.....	167
9.5 Skupina E	171
10. Shrnutí výsledků.....	174
11. Závěr.....	181
Summary	184
Anotace.....	186
Seznam literatury.....	187
Přílohy	198

Ediční poznámka

Pro přepis čínských znaků do latinky používám mezinárodně uznávanou čínskou transkripci pinyin 拼音 pīnyīn včetně tónových značek. Abych dosáhla dostatečného odlišení transkribovaných pasáží od okolního textu, volím pro ně jiný typ písma. U čínských termínů i názvů děl v textu uvádím nejprve český ekvivalent, za nímž následují čínské znaky a jejich přepis v transkripci pinyin. Až na případy, kdy výklad odlišného přístupu jiného badatele vyžaduje nové vysvětlení již dříve uvedeného čínského termínu, užívám čínské znaky a transkripci pinyin pouze u jejich prvního výskytu. Pokud je ještě níže v textu zmiňuji, odkazuji na ně již pouze příslušným českým ekvivalentem. Obdobně postupuji i u čínských jmen, když pouze u prvního výskytu uvádím nejprve znaky a za nimi transkripci i s tónovými značkami. Zachovávám přitom pro čínská jména typickou strukturu zařazení v pořadí příjmení a osobní jméno. Čínská ženská jména nepřechyluji.

Zaměření mé práce vyžaduje jednak využívání řady příkladových znaků, s jejichž pomocí ilustruji právě vysvětlované jevy, a jednak identifikaci motivovaných elementů architektonické výstavby znaků. Abych je graficky odlišila od čínských termínů, uplatňuji u nich jiný způsob zápisu. U příkladových znaků nejprve uvádím jejich grafickou podobu, za ní následuje výslovnost v transkripci pinyin a uvozovkami ohraničený překlad do češtiny. Sémanticky motivované složky znaků nejprve označuji českým ekvivalentem, za kterým následuje příslušná grafická podoba. Obdobně i u foneticky motivovaných složek nejprve v hranatých závorkách uvádím jejich zvukovou realizaci.

Zpracování čínských titulů v seznamu použité literatury vychází z praxe běžné pro katalogy evropských knihoven. Protože klíčový údaj pro jejich vyhledávání představuje přepis čínského názvu v transkripci pinyin bez tónů, uvádím tento u názvů čínsky psaných děl (knihy, články, periodika, sborníky) a jejich autorů jako první. Těsně za ním následuje původní čínský název ve znacích. Vzhledem k nesrozumitelnosti názvů čínských titulů pro českého uživatele za něj navíc připojuji i český překlad v hranatých závorkách. V případech, kdy má čínské periodikum svůj vlastní oficiálně uznávaný anglický název, uplatňuji ho místo vytváření českého překladu.

Přehled zkratek

Pozice složek ve znaku:

D	dole
L	vlevo
N	nahoře
P	vpravo
S	uprostřed
U	uvnitř
V	vně

Výklad významu a vývoje znaku:

<i>dial.</i>	dialektický výraz
<i>kniž.</i>	knižní výraz
M	měrové slovo
PV	původní význam
<i>pův.</i>	původně
<i>vyj.</i>	vyjadřuje
<i>zast.</i>	zastaralý výraz

Publikace:

<i>HXFZ</i>	<i>Analytický slovník grafiky a významu znaků</i> 汉字形义分析字典 Hànzì Xíng Yì Fēnxī Zìdiǎn
<i>KSZ</i>	<i>Čínské znaky: snadno a rychle</i> 快速识字字典 Kuàisù Shí Zì Zìdiǎn
<i>XZ</i>	<i>Slovník Xinhua</i> 新华字典 Xīnhuá Zìdiǎn
<i>XHC</i>	<i>Slovník moderní čínštiny</i> 现代汉语词典 Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn
<i>HXZ</i>	<i>Informační slovník čínských znaků</i> 汉字信息字典 Hànzì Xīnxi Zìdiǎn

Popis nového modelu kategorizace:

F	f-složka se shodou výhradně ve finále
I	f-složka se shodou výhradně v iniciále
IF	f-složka se shodou v iniciále a finále
IFT	f-složka se shodou v iniciále, finále a tónu

K1	klasifikační s-složka – periférie sémantického pole
K2	klasifikační s-složka – centrum sémantického pole
KM	kompozitní s-složka
N	neutralizovaná složka, tj. n-složka
P	prvek
S ²	složka
Z	(čínský) znak
incl.	obsahuje

² Při závěrečné korektuře práce jsem zjistila, že písmena N a S jsem příliš vhodně použila pro zkrácený zápis dvou různých skutečností. Protože z hlediska jejich výskytu v textu nedochází k vzájemné kolizi, v zájmu zachování jednotného stylu zpracování již hotové práce jsem je ponechala v této podobě. Uvědomuji si nicméně, že toto řešení není příliš ideální a v případě knižního vydání disertační práce počítám s nápravou tohoto nedostatku.

Seznam obrázků a tabulek

Obrázek 1: Vývoj grafické podoby znaku „kůň“

Tabulka 1: Homonymie v čínštině

Tabulka 2: Komparace klasifikačního modelu Wang Ning a Xu Shena

Tabulka 3: Pan Junův klasifikační model

Tabulka 4: Kvantitativní zastoupení moderních šesti kategorií podle Qian Naironga

Tabulka 5: Grafické varianty s-složek

Tabulka 6: S-složky se stejnými názvy

Tabulka 7: Produktivita s-složek

Tabulka 8: Produktivita významotvorných mechanismů u s-složek

Tabulka 9: Nejproduktivnější s-složky u jednotlivých významotvorných mechanismů

Tabulka 10: Významotvorné mechanismy u 20 nejproduktivnějších s-složek

Tabulka 11: Produktivita f-složek

Tabulka 12: Produktivita typů f-složek

Tabulka 13: Přehled výskytů nejproduktivnějších f-složek

Tabulka 14: Navrhovaný model kategorizace

Tabulka 15: Motivovanost analyzovaných znaků

Tabulka 16: Přehled kategorií s s-složkami a f-složkami

Tabulka 17: Využití možností sémantické a fonetické motivovanosti

1. Úvod

Tato práce pojednává o oblasti lingvistického výzkumu, které nebývá v euroamerickém prostoru věnováno příliš pozornosti. Komplikovaná grafická výstavba základní jednotky čínské písemné soustavy na jedné straně a množství reprezentované lingvistické informace na straně druhé však bezesporu přispěly k tomu, že v rámci čínské jazykovědy zaujímá grammatologie³ pozici jedné z klíčových disciplín. Má práce svým zaměřením spadá do jedné z jejich nejmladších odnoží, tzv. moderní (čínské) grammatologie 现代汉字学 xiàndài hànzìxué, která se zabývá znaky využívanými v moderní čínštině. Jejím cílem je vytvořit návrh nového klasifikačního modelu čínského znakového písma, a to konkrétně z úhlu pohledu soudobého vztahu vnitřní architektury grafické podoby jeho základních jednotek k zastupované jazykové jednotce. Dosažení tohoto cíle je navázáno na grafemickou analýzu validního vzorku znakového inventáře moderní čínštiny tak, aby výsledná parcelace reprezentovala univerzálně aplikovatelný prototyp pro celý systém.

Tradiční systém tzv. šesti kategorií 六书 liùshū poprvé systematicky vyložil hanský⁴ učenec 许慎 Xǔ Shèn. Jeho rozsáhlá grammatologická studie *Výklad významu obrysových a rozbor struktury odvozených znaků* 说文解字 Shuō Wén Jiě Zì (zkráceně *Výklad znaků*)⁵ přitom směřuje k objasnění architektonického uspořádání znaků menšího písma 小篆 xiǎo zhuàn.⁶ Xu Shenovi následovníci později převzali jeho systém i pro výklad vývojově mladších stylů, a to i přesto, že grafická podoba jednotlivých znaků doznala v průběhu jejich geneze zásadních změn. Společně s paralelně probíhajícím vývojem morfonologického systému je tak využití tradiční kategorizace u současných znaků nezdědka navázáno na rozsáhlý etymologický výklad opřený o dnes již neplatné skutečnosti. Nánosy diachronních komentářů tak do určité míry devalvují podstatu původních kategorií a narušují integritu celého systému. Řešení této neuspokojivé situace spatřuji v revidování celé soustavy tak, aby

³ Termín grammatologie jako označení vědy o písmu zavedl orientalista I. J. Gelb (1952: v). Od něj ho mimo jiné převzali i autoři rozsáhlé studie *The World's Writing Systems* publikované vydavatelstvem The Oxford University Press v roce 1996. V českém prostředí prosazuje jeho užívání D. Uher (2013: 34): „V nejširších souvislostech se písmem zabývá grammatologie, tj. obecná lingvistická disciplína, která popisuje a analyzuje strukturální vlastnosti písma jako systému v podobném smyslu, jako to činí fonologie v případě strukturálních vlastností zvuků jazyka.“

⁴ Dynastie Han vládla v Číně v letech 206 př. n. l. až 220 n. l. (XHC 2002: 2658) Pozn.: Z chronologického přehledu čínských dějin, který je součástí příloh *Slovníku moderní čínštiny* 现代汉语词典 Xiàndài Hànyǔ Cídiǎn (zkráceně XHC; 2002: 2653-2681), čerpám i datace vlády dalších v tomto mém textu zmiňovaných čínských dynastií.

⁵ Tuto zkratku přebírám od D. Uhra (2013).

⁶ Objasnění termínu menší písmo viz 2.3.

splňovala nároky synchronního klasifikačního aparátu. Při sestavování vlastního návrhu přitom vycházím z modelu propagovaného čelním představitelem moderní grammatologie 苏培成 Sū Péichéngem, v čínštině označovaném jako nových šest kategorií 新六书 xīn liùshū. Ačkoliv by se mohlo zdát, že přináší uspokojivou synchronní alternativu k tradiční kategorizaci, lakoničnost jeho popisu základních evaluačních kritérií dává tušit, že se jedná spíše o hrubý náčrt možného řešení než model získaný systematickou analytickou procedurou.

Jaké jsou tedy konkrétní požadavky, které by měl návrh kategorizace znaků v moderní čínštině splňovat? V první řadě bude muset vycházet ze současné charakteristiky jednotlivých znaků, a to ať už z hlediska jejich grafické podoby, tak i zaznamenávané jazykové jednotky. Druhý požadavek pak směřuje ke způsobu zpracování: prioritou dekompoziční procedury bude po vzoru xushenovské tradice hledání motivované vazby mezi grafikou znaku na jedné straně a jeho významem a výslovností na straně druhé. Na rozdíl od přístupu tradiční grammatologie však nebude cílem popsat postupný vývoj tohoto vztahu, ale nahlédnout na celou problematiku z odlišné, čistě synchronní perspektivy tak, jak ji prosazují moderní grammatologové. Odmítnutí diachronního přístupu přitom bude muset být navázáno na vymezení synchronního pojetí sémantické a fonetické motivovanosti grafické podoby znaků. Poslední požadavek se týká zpracování znaků s částečně nebo zcela neprůzračnou architektonickou výstavbou jako svébytného fenoménu znakového inventáře moderní čínštiny. Jejich kvantitativní síla i kvalitativní rozmanitost, jak se domnívám, zásadním způsobem modifikuje výslednou podobu celého modelu.

1.1 Charakteristika obsahu práce

V moderní euroamerické lingvistice se v první polovině 20. století prosadil přístup čelního představitele strukturalismu Ferdinanda de Saussura,⁷ který deklasoval písemnou podobu jazyka na znakový systém kompletně podřízený potřebám mluveného jazyka.⁸ K částečnému prolomení tohoto postoje dochází až ve druhé polovině 20. století. Za první lingvisticky zaměřenou studii zabývající se písmem světa je obecně považována monografie Ignace Jay Gelba *A Study of Writing* z roku 1952.⁹ Gelbova typologická klasifikace písemných soustav světa založená na myšlence pojetí historie písma jako evolučního procesu, který

⁷ „Jazyk a písmo jsou dva odlišné znakové systémy, přičemž druhý existuje výlučně proto, aby reprezentoval první. Předmět lingvistiky není vymezen kombinací psaného a mluveného slova, jejím jediným předmětem je slovo mluvené.“ (SAUSSURE 1989: 59)

⁸ COULMAS 2003: 10–17. Ve vztahu k české lingvistice považují za důležité upozornit na to, že s přehlížením významu psaného jazyka nesouhlasil představitel pražského lingvistického kroužku Josef Vachek. Jeho zájem o tuto problematiku vycházel z otázky korespondence grafému a fonému v různých jazycích.

⁹ DANIELS 1996: 7.

nevyhnutelně směřuje od zpodobnění významu k záznamu zvuku,¹⁰ vyvolala bouřlivou reakci a potažmo tak vzbudila zájem o lingvistickou charakteristiku písemných soustav. Ten se projevil především v podobě nových návrhů jejich klasifikačních systémů.¹¹

Z hlediska teoretického ukotvení studia písma jako specifické oblasti lingvistického výzkumu považují za přelomovou publikaci Floriana Coulmase *Writing Systems: An Introduction to their Linguistic Analysis*. Autor v ní pomocí propracovaného argumentačního aparátu poukazuje na autonomní povahu písma jakožto systému, který: „... *did not evolve as a means to record speech... but as a system of linguistic communication...*“¹² a proto „... *follows its own logic which is not that of speech...*“.¹³ Písmo je tedy třeba vnímat jako svébytnou fyzickou manifestaci jazyka jakožto abstraktního systému a úkolem lingvisty je „*unravel the intricate relationship holding between linguistic structures, on one hand, and graphic structures, on the other hand*“,¹⁴ a získat tak odpověď na otázku: „*On what level of linguistic structure are the units of writing system interpreted and how do they reflect structural features of the language(s) they provide with a written form?*“.¹⁵ Kterákoliv písemná soustava světa přitom může být interpretována ze dvou hledisek, tj. sémantického a fonetického, což jinými slovy znamená, že: „... *meaning and sound are the two referential dimensions utilized by all writing systems*“.¹⁶

V rámci čínské jazykovědy panuje diametrálně odlišná situace: písmo tradičně reprezentuje jeden z neopomenutelných objektů jejího výzkumu, je však nutno poznamenat, že toto studium se zpravidla omezuje na popis čínského grafemického systému. Stěžejní grammatologickou studii tak v tomto smyslu představuje výše zmiňovaný *Výklad znaků*. Šest kategorií lze mimo jiné považovat i za první systematickou lingvistickou analýzu vztahu mezi vnitřní organizací grafémů a jejich jazykovou realizací, která na základě zvukových nebo významových souvislostí za využití principu analogie sdružuje znaky se stejnou charakteristikou do společné skupiny. Jelikož Xu Shen podává výklad ke grafice archaického, ve využití upadajícího písemného stylu, lze ho též pokládat za iniciátora paleografického přístupu k této problematice. Etymologický výklad grafiky znaků navázaný na výchozí charakteristiku ve *Výkladu znaků* se pak na dlouhou dobu stal v tradiční čínské grammatologii jedinou úhelnou perspektivou. K částečné změně situace dochází až ve 2. polovině 20. století,

¹⁰ Gelbovu teorie v češtině popsal D. Uher (2013: 34–39)

¹¹ Mezi nejvýznamnější z nich patří modely dvojice C. F. Voegelin a F. M. Voegelin (1961), A. A. Hilla (1967), G. Sampsona (1985), J. DeFrancise (1989), P. T. Danielse (1990, 1996), R. Sproata (2000). Podrobněji viz 2.2.

¹² COULMAS 2003: 15,16.

¹³ Tamtéž s. 16.

¹⁴ Tamtéž s. 34.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Tamtéž s. 18.

kdy se formuje skupina grammatologů zabývajících se současnou podobou čínského znakového písma a aplikujících analytické postupy tradiční grammatologie na znakový inventář moderní čínštiny.

Předkládaný výzkum navazuje na metodologické postupy čínské grammatologické tradice ve smyslu využití systematické grafemické analýzy základních jednotek písemné soustavy coby základního nástroje pro dosažení vytyčeného cíle. Ústřední jednotku takového výzkumu představuje jeden čínský znak jako spojovací článek mezi dvěma dimenzemi: sadou grafických prostředků na jedné straně a souborem jazykových jednotek na straně druhé. Klíčovou otázkou, ze které bude nově navrhovaný model kategorizace vycházet, je způsob, jakým dochází k interakci mezi interní grafickou výstavbou grafému a jím reprezentovanou jazykovou jednotkou. Zjišťování povahy tohoto vztahu bude předcházet příprava analyzovaného korpusu. Ta bude v první řadě zahrnovat výběr reprezentativního vzorku znakového inventáře moderní čínštiny. Po jeho vymezení se zaměřím na zpracování jazykové hodnoty reprezentované jednotlivými znaky tak, aby zvolené významové aproximace na jednu stranu vyhovovaly potřebám zamýšleného výzkumu a na druhou stranu nepodléhaly zavádějícímu zkreslení. Se zřetelem k tomu, že potenciální souvislost může být realizována dvěma způsoby, na rovině významové a rovině zvukové realizace, bude analytická procedura probíhat dvěma odlišnými směry. Teprve vymezená kritéria sémantické a fonetické motivovanosti otevřou cestu k samotné grafemické analýze. V jejím průběhu postupně rozložím jednotlivých grafémy na relevantní jednotky a následně je na principu analogie roztrídím do jednotlivých skupin se společnými vlastnostmi.

Má práce je proto pomyslně rozdělena do dvou bloků. První představí širší rámec předkládaného výzkumu. I přes rostoucí zájem o studium čínského jazyka, je mimo sinologické prostředí odborná znalost fungování jeho grafemického systému spíše jen výsadou nepříliš početné skupiny specialistů. Proto nejprve věnuji samostatnou kapitolu popisu jeho charakteristických rysů. V první řadě se zaměřím na specifikaci lingvistické úrovně reprezentované základní jednotkou čínské písemné soustavy a z ní vycházejícího typologického zařazení čínského znakového písma v rámci klasifikačních schémat písem světa. Pro potřeby následujícího výzkumu také stručně pojednám o zásadních momentech vývoje jeho grafické podoby, který završím vyobrazením jeho současné architektonické výstavby. V následující kapitole zmíním okolnosti vzniku tradičního klasifikačního systému čínských znaků a následně se zaměřím na popis jeho jednotlivých kategorií. Na něj pak navážu přehledem novodobých klasifikačních přístupů, v průběhu jejichž popisů si připravím prostor pro následující analýzu. Se zřetelem k té skutečnosti se tak zaměřím především na

modely vytvořené pro potřeby kategorizaci synchronní podoby čínského znakového písma, u nichž poukážu na aspekty, které vnímám jako nedostatečně rozpracované, a tak zároveň konkretizují nároky, jež si kladu na tvorbu návrhu nového klasifikačního systému.

Druhý blok začínající kapitolou 5 tvoří jádro mé práce: jeho dílčí části dokumentují jednotlivé kroky analytické procedury. V první řadě vysvětlím způsob výběru a přípravy analyzovaných dat. Následně se ve třech kapitolách zaměřím na objasnění postupu zpracování vymezeného vzorku. Na pozadí kontextu dosavadních synchronně orientovaných výzkumů nejprve popíšu průběh analýzy motivovanosti na rovině sémantické a následně opakuji stejný proces u i roviny fonetické. Ačkoliv jsou kapitoly 6, 7 a 8 řazeny v daném pořadí, je třeba upozornit na to, že proces hodnocení jednotlivých grafémů zahrnoval paralelní aplikaci postupů vymezených ve všech těchto částech práce. Kulminačním bodem mé práce je pak kapitola 9, v níž prezentuji nový model kategorizace synchronní podoby čínského znakového písma. Nakonec získané výsledky vyhodnotím a vyvodím obecné závěry.

1.2 Literatura

Sekundární zdroje, z nichž vycházím při zpracování následujícího textu, lze rozdělit do čtyř skupin.

První z nich reprezentují již částečně zmiňované teoretické lingvistické studie věnované obecně problematice písemných soustav světa. Vedle prací I. J. Gelba a F. Coulmase je třeba upozornit na publikace *Writing Systems: A linguistic introduction* Geoffrey Sampsona, *Writing Systems: A Linguistic Approach* Henry Rogerse a *Visible Speech: The Diverse Oneness of Writing Systems* Johna DeFrancise. Ve vztahu k čínskému znakovému písmu přitom zaujímá důležité postavení zejména DeFrancisova studie, neboť její autor coby sinolog právě problematice čínského znakového písma věnuje zvláštní pozornost. Společně se svou další knihou, *The Chinese Language: Fact and Fantasy*, se snaží poukázat na nesmyslnost některých představ, které se o povaze čínského jazyka a jeho písmenné soustavy ujaly v povědomí odborné veřejnosti.

Druhou skupinu titulů představují studie obecného charakteru, věnované přímo problematice čínského znakového písma, a to s důrazem na popis jeho současné podoby. Výčet takto koncipovaných publikací považuji za vhodné zahájit monografií významného čínského badatele 裘锡圭 Qiú Xīguī *Úvod do grammatologie* 文字学概要 Wénzìxué Gàiyào, a to i přesto, že se jedná primárně o paleografickou studii. Důvodem je skutečnost, že některé jeho poznatky se staly postuláty moderní grammatologie. Její etablování jako svébytné

disciplíny je spojeno s již také zmiňovanou osobností grammatologa Su Peichenga. Z řady jeho prací si dovoluji zvláště upozornit na dvě: první z nich, *Nová vědní disciplína: moderní grammatologie* 一门新学科: 现代汉字学 Yī Mén Xīn Xuékē: Xiàndài Hànzìxué, představuje *de facto* stručný výtah z následující studie a doporučuji ji každému, kdo se chce seznámit se základními okruhy, jimiž se moderní grammatologové zabývají. *Úvod do moderní grammatologie* 现代汉字学纲要 Xiàndài Hànzìxué Gāngyào vnímám jako určitý programový manifest této disciplíny. Z publikací dalších autorů považuji za důležité upozornit na 杨润陆 Yáng Rùnlùho *Moderní grammatologii* 现代汉字学 Xiàndài Hànzìxué a 马显彬 Mǎ Xiǎnbīnovu stejnojmennou práci *Moderní grammatologie* 现代汉字学 Xiàndài Hànzìxué. V češtině se lze seznámit s čínským znakovým písmem prostřednictvím dvoudílné publikace *Úvod do čínského, korejského a japonského písma*, jejímiž autory jsou sinolog Jaromír Vochala, japanolog Miroslav Novák a koreanista Vladimír Pucek.

Základním zdrojem poznatků týkajících se *Výkladu znaků* a tradičních šesti kategorií se mi stala monografie D. Uhra *Hanská grammatologie*. Jejím prostřednictvím jsem se seznámila s čínskými publikacemi věnovanými této problematice. Z nich jsem pro potřeby své práce využívala zejména 董希谦 Dǒng Xīqiānovu *Povídání o „Výkladu významu obrysových a rozboru struktury odvozených znaků“ na jeden večer* 《说文解字》一夕谈 „Shuō Wén Jiě Zì“ Yī Xī Tán a 余国庆 Yú Guóqìngův *Úvod do studia Výkladu znaků* 说文学导论 Shuōwénxué Dǎolùn.

Poslední skupinu odborných prací představují publikace prezentující výsledky grafemické analýzy určitého vzorku znakového inventáře moderní čínštiny. I když se prezentaci těchto poznatků budu podrobněji věnovat v relevantních kapitolách své práce, ráda bych zvláště upozornila na ty z nich, které s ohledem na detailně rozpracovaný popis analytické procedury vnímám jako modelové studie. V první řadě se jedná o dvě monografie německé provenience, jmenovitě *Sinographemdidaktik: Aspekte einer systematischen Vermittlung der chinesischen Schrift im Unterricht Chinesisch als Fremdsprache* sinologa Andree Guderu a *Zur Phonetizität chinesischer Schriftzeichen in der Didaktik des Chinesischen als Fremdsprache* sinoložky Corneliie Schindelin. Oba badatelé se prostřednictvím analýzy vymezeného znakového inventáře snaží získat poznatky využitelné při výuce čínského znakového písma. Z čínských prací pak považuji za důležité upozornit na články prezentované dvojicí 李燕 Lǐ Yàn a 康加深 Kāng Jiāshēn, které synchronně analyzují

míru sémantické a fonetické motivovanosti čínských znaků.¹⁷ Se zaměřením mé práce pak nejvíce souvisí rozsáhlá studie *Moderní čínské znaky: analýza vybraných otázek* 现代汉字问题研究 *Xiàndài Hànzì Wèntí Yánjiū* grammatologa 潘钧 Pān Jūna, v níž autor mimo jiné předkládá i svůj vlastní model kategorizace znaků.

¹⁷ Společně publikovali články „Analýza fonetika ve fonogramech moderní čínštiny“ 现代汉语形声字声符研究 *Xiàndài Hànyǔ Xíngshēng Zì Shēngfú Yánjiū* a „Analýza fonogramů v moderní čínštině“ 现代汉字形声字研究 *Xiàndài Hànyǔ Xíngshēng Zì Yánjiū*. Druhý z nich uveřejnili společně se dvěma spoluautory. Kang Jiashen je rovněž autorem článku „Analýza determinativu ve fonogramech moderní čínštiny“ 现代汉字形声字形符研究 *Xiàndài Hànyǔ Xíngshēng Zì Xíngfú Yánjiū*.

2. Čínské znakové písmo: stručná charakteristika

2.1 Vztah mezi grafickou a lingvistickou rovinou

Čínské znakové písmo představuje bezesporu jednu z nejunikátnějších písemných soustav světa, která se na první pohled vyznačuje komplexní grafickou strukturou. Základní značky, fyzicky vymezené grafickým polem o stejné velikosti, jsou v češtině označovány jako čínské znaky. Ty z funkčního hlediska reprezentují základní segmentální úroveň, na níž dochází ke kontaktu mezi písemnou soustavou a jazykovým systémem, a mohou tudíž být označeny obecným termínem grafém.¹⁸ K interakci mezi znakem a jazykovou rovinou dochází na úrovni nejmenší významové jednotky, v čínštině označované termínem 语素 yǔsù, případně 词素 císu. Ten bývá nejčastěji interpretován jakožto ekvivalent k pojmu „morfém“.¹⁹ Je však třeba si uvědomit, že v případě čínštiny se svou podstatou do určité míry liší od prototypického chování této jednotky, jak ji známe z flektivního jazyka typu češtiny. V první řadě je třeba zmínit, že hranice morfému v čínštině se (téměř) vždy překrývá s hranicí slabiky. Zároveň je nutné si uvědomit, že čínský morfém „sám o sobě“ velmi často vystupuje jako jednoslabičné slovo s určitou funkční charakteristikou. V protikladu k němu pak stojí druhý typ slov, tj. kompozitum tvořené nejčastěji dvěma, ale případně i více jednoslabičnými významovými jednotkami.²⁰ S ohledem na tyto typologické vlastnosti čínského morfému navrhuje O. Švarný překládat výše uvedený čínský termín jako jednoslabičnou bázi²¹ nebo sylabosémém,²² aby byla věrněji reflektována skutečnost, že „v čínštině se kryjí hranice slabiky s hranicemi nejmenší, již dále nedělitelné a foneticky (segmentálně) neměnné významové jednotky jazyka“.²³ Ve vztahu k čínskému znakovému písmu pak vzniká tento

¹⁸ F. Coulmas (1996: 174–175) tematizuje otázku pojetí grafému mezi různými grammatology. Obecně řečeno ho definuje jako abstraktní entitu využívanou pro potřeby lingvistické analýzy psaného jazyka. Ve vztahu k čínskému znakovému písmu se většina badatelů shoduje na tom, že jeden čínský znak reprezentuje právě jeden grafém (např. VOCHALA – NOVÁK – PUCEK 1989a: 3–9; CHEN 1999: 131; COULMAS 2003: 36; ROGERS 2005: 10; SUN 2006: 101–102; UHER 2013: 39).

¹⁹ LU 1993: 1169; SU 1994: 3; CHEN 1998: 160; PACKARD 2001: 14–15; XHC 2002: 2345; ZHANG 2007: 9.

²⁰ Na rozdíl od češtiny, u níž hraje klíčovou roli otázka ohebnosti slov, akcentuje čínština protiklad právě mezi jednoslabičnými slovy a kompozity. (ŠVARNÝ 1998: 89) V návaznosti na tuto skutečnost lze pak vymezit i tři skupiny znaků. Jako nejvíce flexibilní se projevují takové, které disponují oběma schopnostmi, tj. možností fungovat jako samostatné slovo a zároveň se uplatňovat jako významový komponent víceslabičných kompozit. Z analýzy *Frekvenčního slovníku moderní čínštiny* 现代汉语频率词典 Xiàndài Hànyǔ Pínǔ Cídiǎn vyplynulo, že znaky s touto charakteristikou zaujímají asi polovinu ze zjištěného počtu 4 574 znaků. Zbývající dvě skupiny znaků pak představují takové, které buď jen reprezentují samostatné slovo, anebo se naopak vždy objevují jako součásti kompozit. (SU 1994: 48)

²¹ ŠVARNÝ 1998: 85.

²² ŠVARNÝ 1998–2002, 1. sv: xxv.

²³ ŠVARNÝ 1998: 85.

trojrozměrný model: až na několik zpravidla početně nepříliš zastoupených výjimek²⁴ totiž platí, že jeden čínský znak jako grafická jednotka po zvukové stránce odpovídá jedné slabice a zároveň je nositelem minimálně jednoho významu.

Důležitým rysem čínského jazyka je však zároveň skutečnost, že výše uvedený tripartitní model se vyznačuje nezanedbatelnou mírou asymetrie, a to především z hlediska počtu funkcí jedné grafické nebo zvukové jednotky. Obecně řečeno je tato nesouměrnost mezi formou a významem v lingvistice označována souborným termínem homonymie.²⁵ Jak ilustruje následující tabulka, v čínštině lze na úrovni sylabosémému vymezit tři základní druhy homonym. Čínská grammatologie věnuje tomuto aspektu nemalou pozornost, její pohled je však „znakocentrický“. Ve středu jejího zájmu totiž stojí znak, který může být potenciálně nositelem více výslovností nebo významů. Jak však vyplývá z následujícího výkladu, tento vztah nemusí být nutně homonymický. Co se pak týče přímo poměru mezi znakem a sylabosémémem, v odborné literatuře se opakovaně objevuje hodnota 88 %²⁶ znaků využívaných pro zápis právě jednoho sylabosémému. Zbývajících 12 % tudíž představují znaky, u nichž se projevují první dvě skupiny homonymie uvedené v tabulce 1.

Tabulka 1: Homonymie v čínštině

druh homonymie	grafická realizace	zvuková realizace	význam
grafická homonymie	✓	✗	✗
sylobosémická homonymie	✓	✓	✗
akustická homonymie	✗	✓	✗

Grafická homonyma nebo též homografy²⁷ jsou takové sylabosémémy, které se zapisují stejným znakem, jejich zvuková realizace a významy jsou však odlišné. Například znak 脏 slouží pro zápis sylabosémémů zāng „špinavý“ a zàng „vnitřnosti“. V čínské odborné literatuře jsou tyto znaky označovány termínem 多音多义字 duōyīn duōyì zì, tj. doslova

²⁴ L. Zádřapa (2009: 38–42) popisuje čtyři různé typy narušení jinak pravidelného trojrozměrného uspořádání. Pro potřeby následujícího výzkumu považuji za důležité upozornit pouze na jeden z nich. Jedná se o početně limitovanou skupinu znaků, které samy o sobě nepředstavují významovou jednotku. V čínštině jsou označovány jako znaky s nulovým významem 无义字 wúyì zì. (MA 2013: 115) Například znak 蜻 má pouze fonetickou hodnotu odpovídající slabice qīng, sám o sobě však není nositelem sémantické informace. Teprve ve spojení se znakem 蜓 tíng, který je také pouze reprezentantem určitého zvuku, vzniká dvojslabičná báze 蜻蜓 qīngtíng s významem „vážka“. Obecně řečeno se znaky s nulovým významem objevují zejména u názvů zvířat, rostlin a minerálů, případně u různých druhů adjektiv a citoslovcí.

²⁵ Homonymum je „slovo n. jiná jazyková jednotka, popř. její tvar (morfém, gramatický tvar, slovo, slovní spojení, věta), znějící n. psaná stejně, ale různého významu“. (LOTKO 2000: 46)

²⁶ YIN 1991: 19; SU 1994: 119; YANG 2008: 171; QIAN 2001: 601.

²⁷ Homograf je „slovo n. jiná jazyková jednotka, popř. její tvar psaný stejně, ale vyslovovaný odlišně, grafické homonymum“. (LOTKO 2000: 46)

znaky s více výslovnostmi a více významy. Na základě jejich původu lze přitom vydělit dva druhy těchto znaků:²⁸

- 1) První skupinu představují takové znaky, u nichž došlo s rozšířením významu i ke změně jejich zvukové realizace. Například znakem 难 je dnes zapisováno adjektivum nán „obtížný“ a substantivum nán „pohroma, kalamita“. Striktně vzato se tak v těchto případech jedná o etymologicky příbuzné sylabosémémy, avšak s ohledem na skutečnost, že u nich došlo zároveň i ke změně výslovnosti, nelze v tomto kontextu hovořit o polysémii. Jako vhodnější se proto jeví pracovat s nimi jako s homografy s důležitou poznámkou, že v případě čínštiny je třeba mít na paměti jejich specifickou charakteristiku.²⁹
- 2) Druhou skupinou jsou znaky vypůjčené pro zápis podobně znějícího slova. Například znak 载 zài „být naložen“ byl vypůjčen pro zápis sylabosémému zài s dnešním významem „rok“.³⁰ Do této skupiny patří i 26 znaků, které slouží pro zápis více než jednoho sylabosémému v důsledku reformy písma z druhé poloviny minulého století. Například původně dva nezjednodušené znaky 發 fā „vysílat, vydávat“ a 髮 fà „vlasy“ se dnes oba zapisují grafémem 发; nezjednodušený znak 鬥 dòu „bojovat“ se nyní zapisuje stejně jako 斗 dòu *čínská objemová míra* (10 l). Zvláštní podskupinu představují znaky, které byly využity pro zápis slova převzatého z jiného jazyka. Například znak 卡 qiǎ „uvíznout“ posloužil k zápisu slova kǎ „karta“, které čínština převzala z angličtiny.

Čínská grammatologie se zabývá otázkou homografních sylabosémémů v souvislosti s komplexní problematikou tzv. znaků s více výslovnostmi 多音字 duōyīn zì. Ty v sobě zahrnují dvě skupiny znaků, kromě již popisovaných znaků s více výslovnostmi a významy jsou to i 多音同义字 duōyīn tóngyì zì, tj. doslova znaky s více výslovnostmi a stejným významem. To znamená, že slouží k zápisu jednoho sylabosémému, který však může být realizován ve více výslovnostech, odlišujících se zpravidla svým stylovým nebo kontextovým³¹ použitím.³² Z analýzy všech znaků s více výslovnostmi vyplynulo, že

²⁸ Tato klasifikace včetně příkladů, pokud není uvedeno jinak, vychází ze zpracování těchto znaků v SU 2001a: 154–155, YANG 2008: 161 a MA 2013: 88–90.

²⁹ Ostatně i v češtině jsou za homonyma pokládána slova, která vznikla rozpadem polysémie, jako například slovo pokoj ve významu „klid“ a ve významu „místnost“. (FILIPEC – ČERMÁK 1985: 141)

³⁰ CAO – SU 1999: 664.

³¹ Např. ve vztahu k užití v jedno- nebo víceslabičných slovech.

zauímají 8,9 % ze 7 000 běžně používaných znaků a dvě třetiny z nich se koncentrují již mezi 3 500 nejvíce frekventovanými znaky. Co se pak týče míry odlišnosti mezi jednotlivými výslovnostmi, u 43 % z těchto znaků se zvuková realizace neshoduje pouze v tónu, naopak žádnou shodu³³ nevykazuje pouze 21 % z nich.³⁴ Statistické hodnoty, které lze v souvislosti s homografií v čínštině dohledat, tak zahrnují všechny znaky s více výslovnostmi. Avšak protože většinu z nich představují právě ty, které stejnou grafikou zapisují různé sylabosémémy,³⁵ vztahují se uvedené údaje především k tomuto typu asymetrie.

Termín sylabosémické homonymum používám jako analogický k vlastním lexikálním homonymům,³⁶ tzn. slovům zapisovaným a vyslovovaným stejně, avšak nesoucím významy, které spolu dnes nesouvisí.³⁷ Jejich existence v čínštině je spojena s vypůjčováním již existujících znaků pro zápis stejně znějících sylabosémémů. Nositelem dvou nepříbuzných významů je například znak 花 huā „květina“, který byl vypůjčen pro zápis slova „utrácet“ huā a dnes je tak nositelem obou těchto významů. V čínském prostředí nebývá těmto znakům věnována zvláštní pozornost a mnohdy tak do jisté míry splývají s polysémickými znaky, tj. znaky se dvěma a více příbuznými významy. Například ani uživatelsky populární slovník znaků *Slovník Xinhua* 新华字典 Xīnhuá Zìdiǎn (zkráceně XZ) tuto skutečnost při výkladu sémantického spektra grafémů nijak nereflektuje. A jelikož existující výzkum počtu významů znaků vychází právě z údajů v XZ, lze předpokládat, že zjištěné údaje se vztahují jak na odvozené, tak i vypůjčené významy znaků. Konkrétně se ukázalo, že 53,1 % znaků obsažených v *Informačním slovníku čínských znaků* 汉字信息字典 Hànzì Xìnxī Zìdiǎn (zkráceně HXZ) je nositelem pouze jediného významu, 20,8 % dvou významů, 13,1 % tři nebo čtyř významů a 5,2 % pěti a více významů. Zbývajících 7,6 % zauímají znaky s nulovým významem.³⁸ Ve vztahu k četnosti znaků si pak lze povšimnout, že znaky s vyšším počtem významů se koncentrují především v pásmu jednotek s vysokou frekvencí.³⁹

³² YANG 2008: 161. Například znak 血 „krev“ se v odborných názvech vyslovuje jako xuè, naopak v hovorovém jazyce je preferována výslovnost xiè.

³³ Tj. v iniciále ani finále.

³⁴ YANG 2008: 159–160. Přehled dalších analýz znaků s více výslovnostmi viz SU 2001b: 428–429 a MA 2013: 85.

³⁵ ZHOU 2002: 199. I 周有光 Zhōu Yǒuguāng provedl analýzu znaků s více výslovnostmi, a to u znaků zastoupených ve slovníku XZ. Došel k podobnému procentuálnímu zastoupení, a to konkrétně ve výši 10 % (ZHOU 2002: 199). Zároveň podrobněji rozpracoval typologii kvalitativních rozdílů ve výslovnosti těchto znaků.

³⁶ Tj. homonymům v užším slova smyslu.

³⁷ FILIPEC – ČERMÁK 1985: 141.

³⁸ HXZ 1988: 1112.

³⁹ MA 2013: 113–114. Přehled dalších analýz znaků s více významy viz FENG 2011: 25–27.

Definovat grafickou a sylabosémickou homonymii bylo důležité proto, že ty grafémy, kterých se jeden z těchto druhů asymetrie týká, slouží k zápisu více než jednoho sylabosémému, tzn. jsou polysylabosémické. Jako takové jsou reprezentanty dvou nebo případně i více různých jazykových hodnot, které musely být při následné grafemické analýze reflektovány. Je rovněž třeba zmínit, že paralelní existence obou těchto typů u téhož čínského znaku se vzájemně nevyklučuje. Touto charakteristikou se na základě údajů ve slovníku *XHC* vyznačují například znaky:

调 diào „1 přesunout 2 přízvuk; tón, melodie“

tiáo „1 hodit se k sobě; sladovat 2 dráždit, dobírat si“

会 huì „1 sejít se; schůze; společnost 2 umět, dovést 3 zaplatit účet 4 chvíle“

kuài „celkový obnos“

号 háo „křičet; plakat“

hào „1 číslo, značka; znamení 2 rozkaz“

Poslední skupinu homonym představují akustická homonyma neboli homofona.⁴⁰ Jedná se o sylabosémémy s identickou zvukovou realizací, které jsou však zapisovány jiným znakem a jsou zároveň i nositeli odlišného významu. V čínské lingvistice se v tomto kontextu hovoří jako o 同音字 *tóngyīn zì*, tj. doslova znacích se stejnou výslovností. Problematika homofonie jako takové sice není pro můj vlastní výzkum významná, ale pro dokreslení celkového obrazu potenciálních asymetrických vztahů mezi významem, zněním a grafikou znaku považuji za vhodné věnovat se krátce i tomuto jevu.

V návaznosti na skutečnost, že moderní čínština disponuje jen omezeným počtem slabik (necelých 1 300), je pochopitelné, že právě na úrovni sylabosémémů se vyznačuje vysokou mírou homofonie. Z analýzy 7 000 běžně používaných znaků vyplynulo, že zvuková realizace pouze 279 z nich není homofonní s výslovností jiného znaku. Naproti tomu nejvíce znaků (63) nese výslovnost *yì*. Dalšími 11 nejvíce frekventovanými zvukovými realizacemi jsou: *xī* (53), *bì* (45), *yù* (45), *lì* (43), *zhì* (41), *fú* (40), *jì* (40), *jī* (36), *zhì* (36), *qí* (34), *yú* (43).⁴¹ Není přitom bez zajímavosti, že ve všech případech je jejich jednoduchá finála tvořena vysokou samohláskou.

⁴⁰ Homofon je „slovo n. jiná jazyková jednotka, popř. její tvar, znějící stejně, avšak psaná odlišně, akustické homonymum“ (LOTKO 2000: 46)

⁴¹ YANG 2008: 158–159.

2.2 Typologická charakteristika

Třídění písemných soustav světa se zakládá na identifikaci způsobu propojení grafické roviny s lingvistickou. Stejně jako v případě typologické charakteristiky jazyků světa i zde přitom platí, že neexistují ani čisté typy písem.⁴² Na rozdíl od obecně uznávané klasifikace jazyků však v případě grafemických systémů doposud nebylo dosaženo konsensu ve vztahu k vymezení základních množin a jejich případných podmnožin, tím spíše pak ani v řazení jednotlivých soustav. Dosavadní typologická klasifikace se přitom vyznačuje takovou diverzitou, že představuje problematiku *sui generis*. Jednou z živě diskutovaných otázek je přitom právě i typologické hodnocení písemné soustavy čínského jazyka.⁴³

S ohledem na tematickou orientaci své práce jsem následující popis směřovala k charakteristice pozice čínského znakového písma v rámci existujících modelů.⁴⁴ V první řadě tak nezohledňuji doposud ne zcela uspokojivě řešenou otázku toho, které grafické způsoby komunikace lze považovat za písmo a které naopak nikoliv. Orientovala jsem se tak pouze na třídění písma v jeho užším slova smyslu,⁴⁵ tj. jakožto grafemického systému, jehož dílčí jednotky odpovídají konkrétní lingvistické entitě. V případě čínského znakového písma si lze povšimnout zejména akcentuace skutečnosti, že základní grafické jednotky jsou zpravidla i nositeli významu, což se projevuje identifikací morfému, příp. slova jakožto kontaktní lingvistické úrovně. Například J. Vochala čínské znakové písmo proto označuje jako grafemický systém logo-morfemografického typu.⁴⁶ Zároveň předkládá zjednodušený dvoučlenný model klasifikací existujících písem, který v zásadě vystihuje primární třídící mechanismus řady dalších badatelů. Jedná se o rozdělení písem na ta, u nichž grafém odpovídá významové jednotce jazyka, a na ta, u nichž odpovídá fonetické jednotce jazyka (tj. sylabografický nebo fonemografický typ písma).⁴⁷ Na stejném principu je založen například i klasifikační systém G. Sampsona, který rozděluje písma na fonografická

⁴² GELB 1969: 199.

⁴³ J. DeFrancis (1986: 87–88) v této souvislosti podává výčet označení, se kterými se u čínských znaků napříč různými publikacemi setkat: piktografické, ideografické, logografické, morfemické, morphografické, slovně-sylabické.

⁴⁴ Otázku aplikovatelnosti jednotlivých schémat na ostatní grafemickým systémům ponechávám na posouzení příslušným odborníkům.

⁴⁵ Systémy s touto charakteristikou bývají označovány termínem glottografické. Jako opozitum uvádí G. Sampson (1985: 29) semasiografické systémy, tj. takové, které přímo vyjadřují určité ideje. H. Rogers (2005: 269–271) se tomuto termínu vyhýbá a do protikladu ke glottografickým systémům staví jednak fonetická písma (systémy pro přepis výslovnosti jakéhokoliv jazyka, např. IPA) a sémantická písma (schopná vyjádřit příslušný lingvistický obsah bez vazby na konkrétní zvukovou realizaci, např. komunikační systém Bliss).

⁴⁶ VOCHALA – NOVÁK – PUCEK: 1989a: 9.

⁴⁷ Tamtéž s. 3.

a logografická, přičemž čínštinu považuje za příslušníka podskupiny druhého uvedeného typu, a to morfemických písem.⁴⁸ Obdobně i A. A. Hill rozděluje písma na fonemická a morfemická a čínštinu řadí do druhé z těchto skupin.⁴⁹

Izolace čínského znakového písma od systémů s fonetickou vazbou grafému na jazykovou jednotku se stala terčem kritiky sinologa J. DeFrancise.⁵⁰ Ten rezolutně odmítl přehlížet skutečnost, že jeden znak co do velikosti jednotky zvukové realizace zpravidla odpovídá jedné slabice, a čínskou písemnou soustavu označil jako sylabické písmo. S ohledem na jeho další charakteristiku, a to skutečnost, že každá slabika je zároveň zpravidla i nositelem významu, pak k tomuto označení připojil další atribut: sylabické písmo typu význam-plus-zvuk, tj. morfosylabický systém.⁵¹ K podobnému závěru došel i F. Coulmas, který charakterizoval čínské znakové písmo jako „*morpheme-syllable writing system*“.⁵² V tomto kontextu nelze přehlédnout přiléhavost termínu sylabosémém místo morfém, kterým O. Švarný potažmo označuje čínské znakové písmo jako sylabosémantický systém.⁵³

DeFrancisův přístup ovlivnil klasifikační systémy dalších dvou grammatologů. R. Sproat přijal jeho premisu primárního dělení písem na základě reprezentované fonologické jednotky, zároveň však poukázal na to, že paralelním poskytováním morfologické informace se vyznačuje jen omezené množství písemných soustav. Jeho model má podobu grafu, na

⁴⁸ SAMPSON 1985: 32, 145–148.

⁴⁹ HILL 1967: 95–96.

⁵⁰ DEFRANCIS 1989: 60.

⁵¹ Ačkoliv DeFrancisova monografie *Visible Speech* rozpracovává obecně problematiku univerzální klasifikace písem světem, její hlavní poselství je jednoznačné: je manifestem, který očisťuje problematiku čínských znaků od zkreslujících představ, jimiž byla zanesena. Společně s další jeho publikací *The Chinese Language* úspěšně vyvrací řadu mýtů, které se v souvislosti s čínským znakovým písmem zakořenily v povědomí odborné veřejnosti. Na druhou stranu se však domnívám, že DeFrancisův přístup je pravděpodobně v návaznosti na fungování písem využívaných v euroamerickém kontextu doprovázen excesivním důrazem na jejich fonetický aspekt. To se projevuje tak, že grafém definuje jako „*meaningless graphic unit that corresponds to the smallest segment of speech represented in writing*“ (1989: 54) Tímto nejmenším segmentem je v případě čínských znaků slabika. Kromě toho zavádí termín rámeček (frame), který představuje „*the basic unit of writing that is surrounded by white space on the printed space*“ (1989: 54) V případě čínské písemné soustavy je jeden rámeček roven jednomu znaku, přičemž platí, že jeden grafém může sám o sobě být zároveň i rámečkem (např. znak 马 má „kůň“), anebo se kombinuje s dalším nefonetickým elementem (např. znak 妈 mā „matka“). Ve svém důsledku to znamená, že u znaků s funkčním fonetickým elementem považuje za grafém už právě tuto část znaku. (1989: 115) Přestože považuji tento DeFrancisův přístup za zajímavou interpretaci, nemohu se zbavit dojmu, že vytváří iluzi čínského písma jako plně funkčního fonografického systému. V návaznosti na tuto skutečnost zcela podceňuje kvantitativní sílu znaků, které nefungují jako fonetický ukazatel v jiných znacích a zároveň ani ve své komplexně uspořádané architektuře žádný takový ukazatel neobsahují. Zároveň přehlíží i existenci vyššího počtu grafémů sloužících pro zápis stejné fonetické hodnoty.

⁵² COULMAS 1989: 107.

⁵³ Toto označení uvádí v návaznosti na Švarného sylabosémém D. Uher (2013: 39). Pozn.: Ačkoliv termíny J. DeFrancise a O. Švarného do značné míry poukazují na obdobné pojetí typologické charakteristiky grafémů čínského znakového písma, vnímám mezi nimi určitý rozdíl. Pořadí členů DeFrancisova kompozita morfosylabický poukazuje na to, že primárně zdůrazňuje vztah grafému k zvukové jednotce. Tento svůj přístup ostatně i sám opakovaně zdůrazňuje ve své práci. Naproti tomu O. Švarný, jak již bylo řečeno, zavádí termín sylabosémém jako vhodnější ekvivalent k nejmenší významové jednotce jazyka, která v čínštině po zvukové stránce odpovídá jedné slabice.

jehož horizontální ose dochází ke specifikaci typu fonografie a vertikální ose orientované směrem dolů množství logografie. Čínské znaky charakterizoval jako slabičné písmo a z hlediska míry logografie je umístil těsně pod středovou linii vertikální osy.⁵⁴ H. Rogers převzal Sproatův model, změnil však popis vertikální osy na množství morfografie a upravil názvy typů fonografie i řazení některých grafemických systémů. Zároveň inkorporoval do svého systému další hledisko, tzv. ortografickou hloubku, kterou R. Sproat navrhl jako další možné kritérium.⁵⁵ Pozice čínského znakového písma se nicméně zdá být v obou klasifikačních systémech stejná. Jeho umístění v dvojdimenzionálních schématech obou badatelů tak není v přímém rozporu s DeFrancisovým označením morfosylabický systém.

Kromě doposud uvedených termínů se lze v souvislosti s čínským znakovým písmem setkat i s označením pleremický systém. S tímto pojmem intenzivně pracuje F. Coulmas,⁵⁶ autorem dělení písem na pleremická a kenemická je však W. Haas. Ten poukázal na skutečnost, že jednotky určité písemné soustavy se mohou překrývat s jazykovou rovinou na více úrovních. Typickým příkladem je mimo jiné právě i čínské znakové písmo. Za relevantní klasifikační kritérium však podle W. Haase lze považovat jen tu lingvistickou úroveň, od níž byly grafické jednotky derivovány. Celý systém lze navíc zjednodušit vymezením dvou klíčových skupin. Písma, jejichž grafické jednotky jsou odvozeny na lexikální nebo morfemické úrovni, a písma, jejichž grafické jednotky jsou odvozeny na slabičné nebo fonemické úrovni.⁵⁷ První uvedený typ, tj. pleremická písma, operuje s jednotkami, které jsou nositeli zvuku i významu. Jednotky druhého typu, tj. grafémy kenemických písem, vlastní význam postrádají, jsou však schopny ho rozlišovat.⁵⁸ Toto rozdělení se v zásadě neliší od Vochalova přístupu, implementace specifické terminologie však eliminuje nežádoucí konotace. Celkově lze tak říci, že zatímco DeFrancisův termín vystihuje charakter jednotlivých grafémů, Haasův přístup odkazuje na obecnou charakteristiku systému.

Závěrem bych ráda připojila poznámku k tomu, proč v této kapitole chybí čínský pohled na problematiku typologického zařazení čínštiny do kontextu ostatních písem světa. Čínská grammatologie se tradičně soustředila výhradně na popis svého vlastního systému, což znamená, že snaha o vytvoření obecného klasifikačního aparátu v ní chybí. K čínským znakům automaticky přistupovala jako k entitám, které z hlediska své lingvistické hodnoty reprezentovaly určitou výslovnost i význam. Ve středu jejího zájmu tak stála vnitřní

⁵⁴ SPROAT 2000: 138, 142.

⁵⁵ ROGERS 2005: 271–275.

⁵⁶ COULMAS 1989.

⁵⁷ HAAS 1983: 15–18.

⁵⁸ COULMAS 1996: 71, 408–409.

organizace architektonicky mnohdy značně komplikovaných grafémů ve vztahu k reprezentované jazykové hodnotě. Ze dvou možných aspektů, tj. fonetické nebo sémantické souvislosti, přitom tradičně akcentovala významovou rovinu. Teprve některé novější grammatologické studie přiznávají oběma principům víceméně stejnou důležitost, respektive preferují fonetickou motivovanost znaků.⁵⁹

2.3 Paleografický náhled

Nejstarší dochované čínské písemné památky pocházejí přibližně ze 12. století př. n. l.⁶⁰ Na základě materiálu, na který se psaly, bývají označovány jako nápisy na želvích krunýřích a hovězích lopatkách 甲骨文 jiǎ gǔ wén (dále jen nápisy na kostech). Tyto pevné části živočišných těl se za vlády dynastie Shang (1600 – 1046 př. n. l.) používaly k věštběným účelům. Následně posloužily i jako médium pro záznam věštby jako takové. Písmo na krunýřích a kostech představuje plně vyvinutý systém založený na identických principech jako současná podoba čínského znakového písma. Lze proto předpokládat, že se čínské znaky začaly vyvíjet již podstatně dříve.⁶¹ Protože však doposud nebyly objeveny žádné starší písemné památky, zůstávají teorie o přesné době jejich vzniku pouhým dohadem.

Za dynastie Shang se objevují i první nápisy na bronzích 金文 jīn wén, k jejichž největšímu rozkvětu došlo za vlády následující dynastie Zhou (1056 – 256 př. n. l.). Vznikaly jako součást rituálních obřadů u dvora a zaznamenávají události, při jejichž příležitosti byly bronzové nádoby odlity. V druhé polovině vlády dynastie Východních Zhou se čínské území rozpadlo na sedm vzájemně soupeřících nezávislých států a spolu se ztrátou územní celistvosti došlo i ve vývoji čínského znakového písma v jednotlivých oblastech Číny ke vzniku celé řady jeho variantních forem. Zároveň se objevují i nové záznamové materiály, a to zejména bambusové destičky a hedvábí. Významnou písemnou památkou, na níž se toto písmo dodnes dochovalo, představují nápisy na kamenných bubnech 石鼓文 shí gǔ wén. Jedná se o čtyřslabičné verše popisující zábavu a lov panovníka, které si získaly své dnešní označení díky umístění na soudkovitých kamenech připomínajících svým tvarem čínské bubny.⁶² Písmo této doby bývá označováno jako větší písmo 大篆 dà zhuàn.

Po sjednocení Číny v roce 221 př. n. l. uskutečnil První svrchovaný císař dynastie Qin 秦始皇帝 Qín Shǐ Huángdì (259 př. n. l. – 210 př. n. l.) celou řadu reforem. Jedna z nich byla

⁵⁹ Viz kapitola 7 a 8.

⁶⁰ DEFRANCIS 1989: 91.

⁶¹ NORMAN 1988: 58.

⁶² VOCHALA – NOVÁK – PUCEK 1989a: 18–19.

zaměřena i na čínské znakové písmo s cílem vytvořit unifikovaný systém závazný pro celou říši. Nový oficiálně uznávaný styl byl, co se týče počtu jednotek, menší než větší písmo, a proto je označován jako menší písmo.⁶³ Již za vlády dynastie Qin začala vznikat i zjednodušená forma menšího písma používaná původně na nižších úrovních státní správy, k jejímuž všeobecnému rozšíření došlo za vlády následující dynastie Han. Toto tzv. úřednické písmo 隶书 lǐ shū představuje zásadní zlom ve vývoji celého systému, když výrazným způsobem zasáhlo motivovanost jeho jednotek. Jeho grafika se již příliš neliší od dnes používaných znaků.

Evoluce čínského znakového písma byla zakončena vzorovým písmem 楷书 kāi shū, které vzniklo sice již na sklonku dynastie Han, ale jako hlavní písemný styl se profiluje od doby vlády dynastie Tang (618 – 907). Vedle oficiálních stylů se ještě za vlády dynastie Han objevily dva další variantní styly, které byly používány zejména pro potřeby rychlejšího psaní.⁶⁴ Kurzivní písmo 行书 xíng shū představuje variantu rychlopisného písma, jejíž modifikace grafické podoby nenarušuje distinktivnost znaků. Značné zjednodušení grafiky pak lze pozorovat u konceptního písma 草书 cǎo shū, jehož jednotlivé znaky bývají nejen často zapisovány jediným tahem, ale zároveň příležitostně propojovány i mezi sebou navzájem.

Přestože z hlediska písemného stylu nedošlo od zavedení vzorového písma již k zásadním změnám, nepřestával být požadavek snadnějšího zápisu ani nadále aktuální, a to zejména s blížícím se pádem čínského císařství. Ke konci 19. století se objevily první návrhy na nahrazení čínského znakového písma jednodušším systémem založeným více na fonemografickém principu. Kampaň za zavedení latinky v první polovině 20. století skončila neúspěchem, vedla však k vytvoření prvních místních transkripčních abeced. Zjednodušení komplikovaného systému čínského znakového písma se následně stalo jedním z hlavních cílů i nově ustanovené Čínské lidové republiky. Již v říjnu 1949 došlo k zřízení úřadu pro reformu písma a šíření standardní čínštiny, který byl o pět let později přejmenován na Čínský výbor pro reformu písma 中国文字改革委员会 Zhōngguó Wénzì Gǎigé Wěiyuánhùi.⁶⁵ Jeho zásluhou došlo v následujících desetiletích k výraznému zjednodušení celé čínské písemné soustavy.

⁶³ Větší a menší písmo bývají v relevantní literatuře nejčastěji označovány jako velké a malé pečetní písmo. D. Uher (2005b: 249) poukazuje na to, že se toto písmo používalo i k jiným účelům, než byly pečete. Užití atributu „pečetní“ tak může být do určité míry zavádějící. Proto navrhuje označení větší a menší písmo.

⁶⁴ VOCHALA – NOVÁK – PUCEK 1989a: 23–24.

⁶⁵ Tamtéž s. 47–52.

Reformy v 50. a 60. letech minulého století vtiskly znakům jejich současnou podobu. Doposud uznávané grafické varianty téhož znaku byly zrušeny a za pomoci simplifikace nejčastěji používaných fonetik a radikálů došlo k snížení počtu tahů celé řady znaků. V procesu zjednodušování se mimo jiné přihlíželo i k nestandardním variantám, které již byly mezi obyvatelstvem běžně rozšířeny, což napomohlo k rychlejšímu osvojení reformovaného písma.⁶⁶ Jeho nová verze začala být označována jako zjednodušené znaky 简体字 jiǎntǐ zì, stará pak jako nezjednodušené znaky 繁体字 fántǐ zì.⁶⁷ Důležitý krok v reformě čínského písma představovalo i zavedení fonetické abecedy pinyin v roce 1958, která měla v první řadě napomoci jazykové unifikaci ČLR a podle původního záměru dokonce i výhledově zcela nahradit čínské znakové písmo.⁶⁸ Z dalších reformních aktivit je třeba zmínit zejména snahu o standardizaci grafické podoby znaků a eliminaci variantní výslovnosti znaků. V roce 1985 byl Čínský výbor pro reformu písma přejmenován na dnešní Pracovní výbor pro jazyk a písmo ČLR 国家语言文字工作委员会 Guójiā Yǔyán Wénzì Gōngzuò Wěiyuánhùi. Jak naznačuje již samotný název, jeho činnost se nejenže neomezuje pouze na psanou čínštinu, ale věnuje se i standardizaci jazyků menšinových národností na území ČLR.

Obecně řečeno je vývoj grafiky čínského znakového písma doprovázen nepřetržitou snahou o snížení náročnosti zápisu jeho dílčích grafémů a současně o zachování jejich srozumitelnosti. Při pohledu na znaky v jednotlivých písemných stylech si proto lze povšimnout rostoucí míry jejich grafické formalizace. Tu lze nejlépe demonstrovat na příkladu vývojově nejstarší skupiny znaků, tj. piktogramů.⁶⁹ Jejich původní grafická realizace byla založena na zjednodušeném znázornění určitého objektu. Simplifikace grafické podoby zobrazované skutečnosti přitom zpravidla spočívala v zachycení určitých charakteristik, které ji odlišovaly od ostatních objektů. Jak je patrné z následujícího obrázku, například u grafické podoby znaku 马 mǎ „kůň“ v nápisech na kostech⁷⁰ lze jednoznačně identifikovat koňskou hlavu s očima, ušima a hřívou, trup, nohy s kopyty a ocas (při pohledu zleva doprava první a druhý znak). V následujícím vývoji grafiky znaku pak lze pozorovat úbytek těchto atributů. V prvním znaku nápisů na bronzích (třetí znak zleva) je ještě možné identifikovat i koňské oko, ve druhém (čtvrtý znak zleva) však koně symbolizují již jen hřívka a ocas. Obdobné rysy nesly i grafické realizace znaku kůň v nápisech na kamenných bubnech (pátý znak zleva)

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ V češtině též označované jako tradiční znaky.

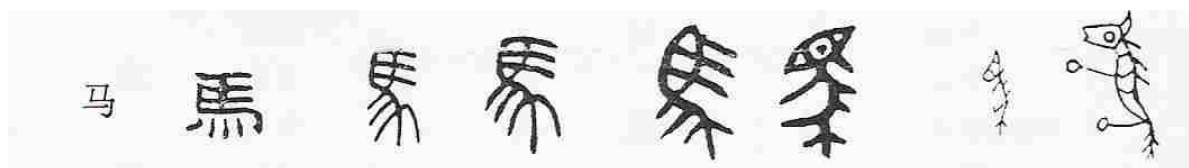
⁶⁸ SEHNAL 2002: 159–160.

⁶⁹ Piktogramy viz 3.1.

⁷⁰ Vývoj grafické podoby znaku „kůň“ přebírám z publikované disertační práce D. Uhra (2012: 97). Způsob popisu jednotlivých fází vývoje vychází z jeho článku „Zvířecí determinativy v čínském písmu“ (2010: 119).

a v menším písmu (šestý znak zleva). Naproti tomu přechod k úřednickému písmu (sedmý znak) přinesl zásadní změnu grafiky hned v několika ohledech. Jeho původně oblé linie byly nahrazeny přímými, jejichž vzájemným spojením vznikla dnešní převážně hranatá podoba znaků. Schematizace jeho celkové podoby se navíc prohloubila natolik, že pravděpodobně pouze odborník je ještě stále schopen identifikovat jeho hřívu a čtyři končetiny. Zjednodušená podoba koně ve vzorovém písmu (osmý znak zleva) pak již nevykazuje ani tyto elementy.

Obrázek 1: Vývoj grafické podoby znaku „kůň“

Technika tvorby nových grafémů na základě podoby zobrazované skutečnosti se s rostoucím počtem slov, která byla třeba zaznamenávat, se ukázala jako nedostatečně flexibilní. Významný zlom ve vývoji čínského znakového písma proto představovalo uvědomění se skutečnosti, že již existující znaky jsou nositeli konkrétní fonetické a sémantické informace a lze je proto využívat při konstrukci dalších grafémů tak, že každý člen nově vzniklá kombinace bude vykazovat určitou souvislost s významem nebo výslovností nově vzniklého tzv. odvozeného znaku. Na tomto principu byla vytvořena dominantní část grafemického systému.⁷¹ Proces simplifikace grafické podoby čínského znakového písma nicméně nezahrnoval pouze ztrátu piktoграфиčnosti, ale docházelo také ke komolení grafiky dílčích konstrukčních jednotek. Stejně tak ani druhá proměnná, tj. jazyková rovina, pochopitelně nezůstala bez změn. Postupně tak docházelo k narušování původně motivovaného vztahu mezi znakem a jeho částmi.

Současná grafická podoba čínského znakového písma se již natolik vzdálila od své výchozí podoby, že moderní grammatologie poukázala na nevyhnutelnost přehodnocení přístupů využívaných pro potřeby popisu architektury moderních znaků. Její přední představitel Su Peicheng v první řadě deklaroval nutnost vytyčení jednoznačné hranice mezi analýzou vnější architektury 外部结构分析 wàibù jiégòu fēnxī a vnitřní architektury 内部结

⁷¹ Obecně řečeno panuje přesvědčení, že využití té které konstrukční jednotky nebylo nikdy nahodilé (UHER 2013: 42), tzn. u všech grafémů by minimálně v době jejich vzniku měla být doložitelná určitá souvislost mezi jejich grafickou realizací a zapisovanou jazykovou jednotkou.

构分析 nèibù jiégòu fēnxī. Zatímco předmětem zájmu prvního z těchto přístupů jsou výhradně grafické vlastnosti příslušného znaku, tj. jejich grafická struktura 构形法 gòuxíngfǎ, druhý se koncentruje právě na vztah mezi grafikou znaku a jeho jazykovou hodnotou, tj. na jeho synchronní konstrukci 构字法 gòuzìfǎ.⁷² Su Peicheng zároveň akcentoval potřebu distancovat se od dosavadního etymologicky orientovaného výzkumu čínských znaků, který zkoumá principy aplikované při vytváření grafémů a následující vývoj jejich grafické podoby, tj. konstrukci znaků z diachronního úhlu pohledu, čínsky označovanou termínem 造字法 zàozìfǎ.⁷³

2.4 Strukturní uspořádání

Čínské znakové písmo se vyznačuje tříúrovňovou grafickou strukturou. Její nejmenší jednotkou je tah 笔画 bǐhuà. Názory grammatologů na počet základních tahů nejsou jednotné. Nejčastěji se hovoří o pěti nebo šesti základních tazích. V roce 1994 vydal Pracovní výbor pro jazyk a písmo ČLR *Normativní pořadí tahů běžně používaných znaků moderní čínštiny* 现代汉语通用字笔顺规范 Xiàndài Hànyǔ Tōngyòng Zì Bǐshùn Guīfàn, které představuje závaznou normu. Jeho úvod definuje pět základních tahů, jmenovitě: vodorovný, svislý, levý, bodový⁷⁴ a zahnutý.⁷⁵ Zároveň tato publikace standardizuje pořadí psaní tahů u všech 7 000 běžně používaných čínských znaků. Počet jejich tahů se pohybuje v rozmezí od jednoho do třiceti šesti.⁷⁶ Analýza znaků tohoto znakového inventáře ukázala, že v průměru jsou tvořeny 10,75 tahy a že nejvíce jich je devítitahových.⁷⁷

Tahy se sdružují do prvků 部件 bùjiàn, které představují základní strukturní jednotku čínských znaků. Zjednodušeně řečeno jsou prvky co do velikosti větší než tahy a menší než celé znaky. Existuje však i omezené množství jednotahových prvků, např. vodorovný tah ve znacích 丛 cóng „houština“ nebo 旦 dàn „den“. Jedná se však pouze o výjimky, které navíc

⁷² Řečeno jinými slovy lze na dílčí jednotky čínské písemné soustavy pohlížet z formálního nebo z funkčního hlediska. Zatímco v případě prvního uvedeného aspektu stojí v centru zájmu vnější grafická realizace znaků, funkčně orientovaný pohled se koncentruje na vnitřní souvislosti mezi znakem a jeho částmi. Základní strukturní jednotku označují v češtině jako prvek, základní konstrukční jednotku jako složku.

⁷³ SU 2001a: 64–65, 92–93. Terminologie pro popis jednotlivých hledisek nicméně není jednotná. V pracích jiných badatelů se lze setkat i s řadou dalších označení, případně i s využitím stejného termínu pro označení odlišné perspektivy.

⁷⁴ Pravý tah je pojímán jako varianta bodového tahu.

⁷⁵ Guojia Yuyan Wenzhi Gongzuo Weiyuanhui Biaozhunhua Gongzuo Weiyuanhui 1997: 2.

⁷⁶ SU 2001a: 65–66.

⁷⁷ YANG 2008: 132.

musí splňovat určitá kritéria.⁷⁸ U znaků tvořených jedním prvkem, např. „ústa“ 口 kǒu nebo „ruka“ 手 shǒu, se naproti tomu stírá hranice mezi prvkem a znakem. Zcela unikátní případ pak představují jednotahové znaky „jeden“ 一 yī a „2. nebeský kmen“ 乙 yǐ, u nichž je jedna grafická entita tahem, prvkem i znakem.

Prvky se spojují do (celých) znaků 整字 zhěng zì. Na základě počtu prvků je lze rozdělit na jednoduché 独体字 dútǐ zì, tvořené jedním prvkem, např. „člověk“ 人 rén nebo „dějiny“ 史 shǐ, a složené 合体字 hé tǐ zì, tvořené dvěma a více prvky, např.: 国 guó „stát“ nebo 解 jiě „oddělovat“. Modernímu čínskému znakovému písmu dominují znaky složené, které zaujímají více než 90 % znakového inventáře.⁷⁹ Některé z nich vykazují poměrně komplikovanou strukturu a mohou se postupně rozkládat na prvky v několika úrovních. Touto charakteristikou se vyznačuje např. znak 臀 tún „ zadek“. Ten se nejprve dělí na prvky 1. stupně 殿 nahoře a 月 dole; horní část znaku se dále rozpadá na prvky 2. stupně 展 vpravo a 爻 vlevo; z nich levá část se dále rozděluje na prvky 3. stupně 儿 nahoře a 又 dole a pravá na prvky 尸 nahoře a 共 dole; a konečně dolní část se dále rozkládá na prvky 4. stupně 卅 nahoře a 八 dole.⁸⁰ Prvky, které již nelze dále členit na jednotky nižšího stupně, se označují jako minimální 基础部件 jīchǔ bùjiàn. Znaky lze na ně rozkládat dvěma způsoby:⁸¹ postupně po jednotlivých stupních, jak bylo popsáno výše u znaku 臀, anebo přímo na minimální prvky, což by v případě znaku 臀 znamenalo bezprostřední rozklad na 月 儿 又 尸 卅 八.⁸² Z analýzy korpusů různé velikosti vyplývá, že nejvíce znaků je tvořeno třemi minimálními prvky.⁸³

Stanovení univerzálních kritérií pro určování hranice prvků nicméně patří mezi jednu z nejdiskutovanějších otázek moderní grammatologie. Za posledních čtyřicet let byla provedena řada analýz na korpusech o různých velikostech.⁸⁴ Otázka dělení znaků na jednotky nižší grafické úrovně přitom začala být aktuální zejména v návaznosti na potřebu

⁷⁸ SU 2001a: 74–75.

⁷⁹ SU 2000: 15–16.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ YANG 2008: 137–138.

⁸² Někteří grammatologové nicméně odmítají postupné dělení znaků na nižší grafické úrovně a poukazují na to, že by pojem prvek měl být rezervován až přímo pro dále nedělitelné jednotky nejnižšího stupně, tj. minimální prvky (např.: PAN 2003: 131–132).

⁸³ Konkrétně se jedná o přibližnou hodnotu 40 % znakového inventáře moderní čínštiny, která se objevuje např. ve slovníku HXZ (1988: 1010) nebo v publikaci lingvisty 邢红兵 Xíng Hóngbīng (2007: 47).

⁸⁴ Zevrubný přehled možných přístupů včetně zjištěných počtů základních prvků je obsažen v monografii A. Gudera (1999: 177–194). Ve vztahu k českému sinologickému prostředí nelze neupozornit na studii J. Vochaly (1985), který vychází z popisu tahů a monitoruje způsoby, jakými se navzájem vážou do celků vyšší strukturní úrovně, které označuje jako „stroke complex“.

kódování znaků za účelem jejich počítačového zpracování. S ohledem na diverzitu dosavadních přístupů vydal v roce 1997 Pracovní výbor pro jazyk a písmo ČLR *Normativní seznam prvků ve znakové sadě GB13000.1 pro elektronické zpracování čínských znaků* 信息处理用 GB13000.1 字符集汉字部件规范 Xìnxī Chǔlǐ Yòng GB13000.1 Zìfújí Hànzì Bùjiàn Guīfàn. Ten obsahuje obecná pravidla pro strukturní rozklad znaků a přehled 560 minimálních prvků. Ačkoliv tato publikace měla s konečnou platností uzavřít diskuzi o prvcích, zvedla novou vlnu polemiky. Autoři seznamu totiž uvádějí, že sice primárně prováděli rozklad na základě grafických kritérií, přihlíželi však i ke konstrukční charakteristice příslušného znaku a vývoji jeho grafické podoby.⁸⁵ A právě neschopnost odpoutat se od pevně zažitého etymologicky motivovaného rozkladu znaků se stala hlavním objektem kritiky.⁸⁶ Přesto však byla norma z roku 1997 využita jako jeden z výchozích zdrojů při kompilaci *Normativního seznam prvků a jejich názvů v rámci frekventovaných znaků* 现代常用字部件及部件名称规范 Xiàndài Chángyòng Zì Bùjiàn jí Bùjiàn Míngchēng Guīfàn vydaném v roce 2009.⁸⁷ Ten zahrnuje celkem 514 minimálních prvků včetně jejich názvů a příkladů znaků, které konstituují. Zároveň přináší informace o kvantitativním zastoupení prvků v rámci frekventovaných znaků: deseti nejproduktivnějšími prvky jsou 口日木讠扌艹一亻土人.⁸⁸ Na rozdíl od 12 let staršího normativního seznamu je tento primárně určen k didaktickým a publikačním účelům. S ohledem na kritiku výchozí normy je však otázkou, do jaké míry byl v odborných kruzích akceptován. Ve vztahu ke svému výzkumu přitom považuji za zásadní problém skutečnost, že součástí seznamu není přímo normativní rozklad jednotlivých znaků na prvky.

Z hlediska způsobu uspořádání prvků 1. stupně ve složeném znaku se rozlišují tři základní grafické struktury, které se mohou v návaznosti na rozklad znaků na prvky nižších úrovních následně dělit do celé řady dílčích podstruktur.⁸⁹

- a) levo-pravá 左右结构 zuǒyòu jiégòu neboli vertikální struktura, kdy jsou prvky uspořádány vedle sebe, např. 便 biàn „pohodlný“ nebo 甜 tián „sladký“;
- b) horní-dolní 上下结构 shàngxià jiégòu neboli horizontální struktura, u které jsou prvky uspořádány nad sebou, jako je tomu např. 突 tū „náhle“ nebo 全 quán „celý“;⁹⁰

⁸⁵ Guojia Yuyan Wenzhi Gongzuo Weiyuanhui 1997: 1.

⁸⁶ SU 2001a: 79–82.

⁸⁷ Guojia Yuyan Wenzhi Gongzuo Weiyuanhui 2009: 1.

⁸⁸ Tamtéž s. 30.

⁸⁹ MA 2013: 220.

c) obklopující 包围结构 bāowéi jiégòu neboli centrální struktura, kdy jeden z prvků obklopuje druhý. Vnější složka přitom může být dvouramenná, např. 爬 pá „lézt“ nebo 句 jù „věta“, tříramenná, např. 医 yī „lékař“ nebo 同 tóng „stejný“, nebo čtyřramenná, např. 困 kùn „stísněný“ nebo 国 guó „stát“.⁹¹

Někteří grammatologové přitom rozlišují ještě čtvrté grafické uspořádání, které označují jako rámovou 框架结构 kuàngjià jiégòu⁹² nebo sevřenou strukturu 挟中式结构 xiézhōngshì jiégòu.⁹³ Zařazují do ní jen nepatrné množství znaků, u nichž jeden z prvků vytváří určitou vnitřní oporu celého znaku, např. 乘 chéng „jet něčím“ nebo 爽 shuǎng „jasný“. Vzhledem k velmi nízkému počtu znaků této struktury i vzhledem k tomu, že nosný prvek *de facto* obklopuje zbývající část znaku, lze tyto znaky považovat za speciální typ centrální struktury. Co se týče kvantitativního zastoupení jednotlivých základních struktur, z údajů ve slovníku *HXZ* vyplývá, že 64,9 % znaků analyzovaného inventáře je uspořádáno vertikálně, 21,1 % horizontálně a 9,8 % centrálně.⁹⁴

⁹⁰ V české literatuře se objevují dva různé názory na označení prvních dvou grafických struktur. Tato práce se opírá o přístup použitý v *Učebnici čínských znaků I.* (KUČERA 2005: xiii). Autoři *Úvodu do čínského, japonského a korejského písma* (VOCHALA – PUČEK NOVÁK: 1989b: 58-59) nicméně používá pojmy vertikální a horizontální opačně. Vertikální strukturou disponují podle něj znaky se složkami (při pohledu z vertikální osy) uspořádanými nad sebou a horizontální strukturou znaky se složkami (při pohledu z horizontální osy) uspořádanými vedle sebe.

⁹¹ VOCHALA – NOVÁK – PUČEK 1989b: 59, 81-85.

⁹² SU 2001a: 89.

⁹³ LIU – CAO 2009: 62.

⁹⁴ *HXZ* 1988: 1071.

3. Tradiční kategorizace

V souvislosti s vývojem grafické podoby čínského znakového písma na jedné straně a změnami ve fonologickém systému i v sémantickém obsahu významových jednotek na straně druhé postupně docházelo k narušování motivovaného vztahu mezi čínským znakem a jeho jazykovou hodnotou. K největším zásahům do původního systému došlo při přechodu od menšího k úřednickému písmu.⁹⁵ Proto lze právě v této době pozorovat rostoucí potřebu etymologicky orientovaného výkladu, který by objasnil grafickou podobu znaku v návaznosti na jeho původní význam, a tak přemostil případnou propast ve vztahu k synchronnímu sémantickému obsahu. Tento požadavek našel odezvu v monumentálním díle hanského badatele Xu Shena, jehož *Výklad znaků* vznikl v reakci na znovuobjevení textů konfuciánského *Kánonu* ve větším písmu a měl napomoci učencům, jinak aktivně užívajícím novější úřednické písmo, při studiu klasických textů.⁹⁶ Přestože k pokusům o analýzu znaků a následnému vyvození jejich základních konstrukčních principů docházelo již za vlády dynastie Zhou,⁹⁷ *Výklad znaků* reprezentuje nejstarší systematické dochované dílo věnované přímo problematice čínského znakového písma, které dodnes i po téměř dvou tisících letech tvoří výchozí rámec, skrze který čínská grammatologie pohlíží na svou písemnou soustavu.

Xu Shen věnoval kompilaci a korekturám *Výkladu znaků* více než polovinu svého života. Původně patnáctisvazkové dílo bylo později za účelem větší přehlednosti rozděleno do svazků třiceti. V prvních osmadvaceti je vykládaná etymologie jednotlivých znaků, poslední dva jsou doslovem a seznamem determinativů. Autor provedl analýzu grafiky celkem 9 353 znaků menšího písma a následně je uspořádal do systému 540 determinativů řazených od graficky jednodušších po graficky složitější tak, že determinativy s podobnou grafikou jsou řazeny vedle sebe. Princip uspořádání znaků v rámci příslušných determinativů není zcela zřejmý, zdá se však, že jsou spíše řazeny na základě významových kritérií.⁹⁸ U jednotlivých znaků uvedl Xu Shen vždy jejich původní význam, vyložil jejich grafickou podobu a u méně frekventovaných znaků doplnil i výslovnost. Z teoretického hlediska má neocenitelný význam Xu Shenův „Doslov“ k *Výkladu znaků*.⁹⁹ Autor v něm pojednává o vývoji písemných stylů a dosavadním grammatologickém výzkumu, objasňuje též uspořádání a dobový kontext vzniku svého díla. Z hlediska grafemické analýzy čínského znakového písma hraje zásadní

⁹⁵ QIU 1988: 29.

⁹⁶ BAN 1998: 36–37.

⁹⁷ UHER 2013: 95.

⁹⁸ UHER 2005b: 259.

⁹⁹ Autorem jeho českého překladu je D. Uher (2002: 43–54).

roli jeho rozdělení znaků na obrysové 文 wén a odvozené 字 zì a zejména pak definice šesti kategorií znaků.

Zmínky o šesti kategoriích se sice objevují již v předqinských textech, kde je jejich znalost označována za jedno ze šesti umění, tj. základních disciplín, v nichž byli vzdělávání příslušníci šlechtických rodin.¹⁰⁰ Xu Shen byl však první, kdo systematicky vyložil jejich konkrétní význam¹⁰¹ a vzhledem k tomu, že je sám ve svém díle i prakticky použil, představuje *Výklad znaků* nejen základní teoretickou grammatologickou studii, ale i praktický výklad grafiky a primárního významu jednotlivých znaků. Z jeho původně stručných definic jednotlivých kategorií se postupem doby stala precizně propracovaná charakteristika, která dodnes ztělesňuje všeobecně uznávaný klasifikační systém. V následujícím popisu jednotlivých kategorií tak předkládám jejich obraz v takové podobě, jak jsou vnímány očima současných badatelů. Pořadí jejich zpracování taktéž odpovídá jejich běžnému řazení v odborné literatuře.¹⁰²

3.1 Piktogramy

Znaky zobrazující tvary neboli piktogramy 象形 xiàngxíng jsou založeny na principu schematického znázornění obrysů zobrazovaného předmětu. Xu Shen je definoval těmito slovy: „*Piktogram zpodobňuje určitý předmět obrazem, jehož linie odpovídají tvaru tohoto předmětu*“.¹⁰³ Vyvinuly se z obrázků, avšak mezi oběma skupinami došlo k zásadnímu vývojovému skoku, který spočívá v tom, že piktogramy jsou neodlučitelně spjaty s konkrétní jazykovou jednotkou, tj. jsou nositeli určitého významu a výslovnosti. Nepochopení této skutečnosti v minulosti vedlo k nesprávné domněnce, že čínské znaky reprezentují přímo ideje a lze je proto využít jako univerzální písmo pro záznam jakéhokoliv jazyka.¹⁰⁴ A přestože studium motivovaného vztahu mezi grafickou podobou piktogramu a jeho významem může přinést zajímavé poznatky o tehdejšímu chápání okolního světa, ve vztahu k jejich funkci je však třeba na ně pohlížet jako na „pouhé“ identifikační značky. Postupná ztráta výchozího piktografického charakteru znaků přitom představuje přirozený důsledek této

¹⁰⁰ UHER 2013: 93–94.

¹⁰¹ UHER 2005a: 126.

¹⁰² V české odborné literatuře se při převodu čínských termínů pro názvy jednotlivých kategorií objevují různé ekvivalenty. Ve své práci využívám termíny D. Uhra (2013: 168–169), který se opírá o již dříve využitá pojmy jeho předchůdců. Přehled další ekvivalentů pro názvy jednotlivých kategorií viz SLAMĚNÍKOVÁ 2013a: 24 a UHER 2013: 168–169.

¹⁰³ UHER 2002: 44.

¹⁰⁴ Propracovanou argumentaci proti mylnému pojetí čínských znakového písma jako čistě ideografického systému, jehož grafické jednotky nerepresentují konkrétně jazykové entity, předkládá J. DeFrancis (1989: 133–148).

skutečnosti. Současná grafická realizace většiny piktogramů tak vykazuje již jen velmi málo společných rysů s jejich podobou v nejstarších dochovaných písemných památkách.¹⁰⁵ Piktografický základ je dodnes dobře rozeznatelný např. u znaků 木 mù „strom“, 口 kǒu „ústa“ nebo 田 tiān „pole“.

Piktogramy představují výchozí metodu aplikovanou při zápisu čínských slov. V nejstarších písemných záznamech si proto lze povšimnout jejich výrazně vyšší koncentrace, než je tomu v moderní čínštině. Jelikož však dominantní část slovní zásoby zaujímají nikoliv konkrétní, ale abstraktní, je pochopitelné, že využití tohoto principu bylo limitováno pouze na omezenou část lexika. Z výzkumu qingského grammatologa 王筠 Wáng Yúna¹⁰⁶ vyplývá, že počet piktogramů ve *Výkladu znaků* dosahuje hodnoty 264 znaků (tj. 2,8 %).¹⁰⁷ Již ve znakovém inventáři menšího písma tedy nebyla produktivita piktogramů příliš vysoká. Ve vztahu k čínskému znakovému písmu jako celku však sehrály esenciální roli, neboť reprezentují znakový substrát, na jehož základě byl tento grafemický systém vybudován. Piktogramy se totiž uplatňovaly jako konstrukční jednotky při utváření znaků ostatních kategorií a na jejich základě byl tak *de facto* vybudován celý systém čínského znakového písma.¹⁰⁸ Například piktogram 日 rì „slunce“ funguje jako významová složka ve znacích, jejichž význam souvisí se sluncem nebo slunečním svitem, odtud pak s časem nebo počasím: např. 时 shí „čas“, 旧 jiù „starý“, 明 míng „jasný“, 昏 hūn „soumrak“, 晒 shài „sušit na slunci“, 晴 qíng „jasný“, 晓 xiǎo „rozbřesk“.¹⁰⁹ Piktogram 马 mǎ „kůň“ vystupuje jako fonetická složka ve znacích 码 mǎ „značka, cifra“, 妈 mā „máma“, 骂 mà „nadávat“, 吗 ma *tázací částice*. Zároveň je významovou složkou ve znacích týkajících se koně nebo koni podobných zvířat, např. 驴 lǘ „osel“, 骡 luó „mezek“, 骑 qí „jezdit na koni, kole apod.“, 驾 jià „zapřahat“ nebo 驶 shǐ „uhánět, pádit“.¹¹⁰

¹⁰⁵ Viz Obrázek 1.

¹⁰⁶ Už za dynastie Tang byl *Výklad znaků* téměř nesrozumitelný, a proto začaly v 10. století vznikat první komentáře a jeho nové edice. Stejně tak i po dalších sedmi až osmi stoletích vyvstala potřeba nového výkladu textů, neboť za vlády dynastie Qing představovala znalost *Výkladu znaků* stále nezbytný předpoklad pro úřednickou kariéru. Jedním z badatelů, kteří se intenzivně věnovali této činnosti, byl právě Wang Yun. (UHER 2007: 213–214)

¹⁰⁷ YU 1995: 51.

¹⁰⁸ DONG 1994: 15.

¹⁰⁹ YANG – ZHU 1996: 186.

¹¹⁰ Tamtéž s. 142.

3.2 Symboly

„Ze symbolu můžeme na první pohled poznat, nač ukazuje, a když si jej prohlédneme pečlivě, uvidíme i jeho význam,“¹¹¹ těmito slovy popsal kategorií znaků ukazujících na jevy neboli symbolů 指事 zhǐshì autor *Výkladu znaků*. Jak je na první pohled patrné, definice sama o sobě příliš neobjasňuje metodu, na jejímž základě došlo k vytvoření nového znaku. Tato nejednoznačnost se stala podnětem k řadě diskuzí týkajících se jak teoretického vymezení této kategorie, tak i určování jednotlivých případů. Sám Xu Shen navíc příslušnost ke kategorii symbolů explicitně deklaruje pouze u dvou znaků. V ostatních případech jsou symboly označovány stejně jako piktogramy, respektive ideogramy,¹¹² což znamená, že posuzování individuálních případů nemuselo vždy probíhat jednotně.¹¹³

Obecně řečeno panuje mezi grammatology názor, že pomocí symbolů se zaznamenávaly takové významy, které nebylo možné vyjádřit piktogramy, mnohdy se přitom jednalo o abstrakta.¹¹⁴ Koncentrace symbolů ve znakovém inventáři je ještě nižší než piktogramů. Podle Wang Yunovy statistiky je ve *Výkladu znaků* obsaženo jen 129 znaků (tj. 1,4 %).¹¹⁵ Na základě uplatněného znakového principu lze přitom vydělit tři subkategorie symbolů.¹¹⁶ První z nich představují znaky vyjadřující význam slova pomocí symbolických tahů. Prototypem těchto znaků jsou dva Xu Shenovy příklady symbolů, tj. znaky 下 xià „dole“ a 上 shàng „nahore“, u kterých dlouhý vodorovný tah symbolizuje horizont a zbývající dva tahy vymezují pozici vůči němu. Symbolické tahy byly využity i při zápisu číslovek 一 yī „jeden“, 二 èr „dva“ a 三 sān „tři“,¹¹⁷ u nichž počet vodorovných tahů představuje číslo, které chceme zaznamenat. Druhou subkategorii reprezentují znaky, u nichž došlo k připojení rozlišovacího tahu nebo skupiny takových tahů k již existujícímu piktogramu. Tato metoda byla využita například u znaků 本 běn „kořen“, 中 zhōng „střed“ a 母 mǔ „matka“.¹¹⁸ Znak „kořen“ 本 vznikl připojením vodorovného tahu k piktogramu 木 mù „strom“ a poukazuje tak na příslušnou část tohoto objektu. Znak 母 „matka“ je složený z piktogramu žena a dvou bodových tahů, které upřesňují, že se jedná o kojící ženu. Poslední subkategorie zahrnuje symboly, které vznikly úpravou grafiky již

¹¹¹ UHER 2002: 44.

¹¹² UHER 2013: 176.

¹¹³ Podrobněji viz UHER 2013: 176–179 a DONG 1998: 90–92.

¹¹⁴ YIN 1994: 14–15.

¹¹⁵ YU 1995: 53.

¹¹⁶ Tuto kategorizaci včetně příkladů (není-li uvedeno jinak) přebírám od Dong Xiqiana (1988: 92).

¹¹⁷ Uvedené tři příklady symbolů čerpám ze slovníku *HXFZ* (CAO – SU 1999: 131, 460, 622).

¹¹⁸ Poslední dva uvedené příklady symbolů čerpám z *Výkladu znaků* (XU 1963: 14, 259).

existujících piktogramů zahrnující změnu směru tahů nebo jejich počtu. Do této skupiny se řadí např. 冂 pǒ „nemožný“, který vznikl úpravou grafiky znaku 可 kě „moci“, a 片 piàn „polínko“, který byl odvozen od piktogramu 木 „strom“ tak, že došlo k „odseknutí“ levé poloviny zobrazovaného objektu.

3.3 Ideogramy

Znaky skládající významy neboli ideogramy 会意 huìyì vznikají spojením dvou nebo případně i více konstrukčních složek 偏旁 piānpáng, jejichž jednotlivé významy společně odkazují na výsledný význam znaku. Autor *Výkladu znaků* použil při jejich popisu následující definici: „Složky ideogramu, které jsou mu významově blízké, jsou skládány tak, abychom viděli, k jakému významu nás vedou“.¹¹⁹ Zatímco piktogramy a symboly schematicky nebo symbolicky zobrazují daný předmět nebo jev a jsou proto z hlediska grafiky dále nedělitelné, využily ideogramy zcela nový znakový princip, jehož podstatou je kombinování již existujících grafémů, které samy jsou nositeli významu.¹²⁰ Prototypy ideogramů jsou např. následující znaky:¹²¹

- 家 jiā „domov“: N střecha D prase – prase pod střechou
库 kù „skladiště“: V přístřešek U vůz – vůz pod střechou
采 cǎi „trhat, česat“: N spár D strom – ruka (spár) očesává strom
疾 chèn „horečka“: V nemoc U oheň – hořet nemocí
孙 sūn „vnuk“: L dítě P malý
岩 yán „skála“: N hora D kámen – kamenná hora

Na základě počtu a rozmanitosti složek lze ideogramy dělit na dvojčlenné nebo vícečlenné a stejnočlenné nebo různočlenné.¹²² Drtivou většinou z nich přitom představují ideogramy tvořené dvěma různými složkami. Celkově vzato je opakované použití téže složky v jednom znaku, jako i utváření vícečlenné kombinace z hlediska frekvence jen okrajovou záležitostí. Z Wang Yunovy statistiky vyplývá, že *Výklad znaků* obsahuje celkem 1 254 ideogramů (tj. 13,4 %).¹²³ Analýza 7 000 běžně používaných znaků v moderní čínštině

¹¹⁹ UHER 2002: 44.

¹²⁰ DONG 1994: 17–19.

¹²¹ Uvedené příklady čerpám ze slovníku *HXFZ* (CAO – SU 1999: 42, 61, 242, 295, 505, 610).

¹²² DONG 1988: 93–94.

¹²³ YU 1995: 55.

ukázala, že u 18 % z nich lze na základě údajů v *Analytickém slovníku grafiky a významu znaků* 汉字形义分析字典 Hànzì Xíng Yì Fēnxī Zìdiǎn¹²⁴ (zkráceně *HXFZ*) etymologicky prokázat existenci minimálně dvou sémanticky motivovaných konstrukčních jednotek. Téměř u jedné čtvrtiny z těchto znaků však v průběhu vývoje došlo k částečnému nebo kompletnímu zkomolení jejich grafické podoby. Parametry ideogramů tak v současnosti splňuje 772 dvojčlenných a 39 tří- a vícečlenných znaků.¹²⁵

3.4 Fonogramy

Znak spojující tvar předmětu a znění slova neboli fonogram 形声 xíngshēng podle Xu Shena „vzniká spojením prvku, který prostřednictvím svého významu reprezentuje význam fonogramu, s jiným prvkem, pomocí jehož výslovnosti je vytvořena analogie ke znění fonogramu“.¹²⁶ Obdobně jako v případě ideogramů se jedná o kategorii odvozených znaků, která však využívá zcela novou konstrukční metodu. Ta spočívá v kombinování dvou funkčně odlišných jednotek, a to významové složky, tzv. determinativu 形旁 xíngpáng¹²⁷ a fonetické složky, tzv. fonetika 声旁 shēngpáng.¹²⁸ Uvědomění si možnosti využití tohoto principu představovalo průlomový okamžik ve vývoji čínského znakového písma, neboť integrací foneticky motivovaného konstituentu byla zahájena zcela nová etapa záznamu jazykových jednotek, která nebyla navázána již jen na významovou, ale také na zvukovou rovinu jazyka. První fonogramy nicméně nevznikaly účelovou kombinací fonetické a sémantické složky, ale jakožto reakce na neúnosně vysokou míru homografie způsobenou „vypůjčováním“ znaků

¹²⁴ Slovník *HXFZ* byl zkompileován kolektivem autorů pod vedením dvou význačných osobností čínské lingvistiky, 曹先擢 Cáo Xiānzhūo a Su Peichenga. Představuje rozsáhlý etymologický výklad znaků považovaných za znakový lexikon moderní čínštiny. Hesla ve slovníku dodržují jasně vymezenou strukturu, kterou lze rozdělit na čtyři části. První z nich je uvedena grafickou podobou zjednodušených znaků, která představuje základní slovníkový tvar. Za ní následují její případné synchronní a diachronní variace. Druhá část podává informace o současné výslovnosti a významu. Stěžejní dvě části slovníkového hesla jsou pak uvedeny označením 解析 Jiěxī „Analýza“. První z nich popisuje původní grafickou podobu znaku v návaznosti na jeho význam nebo případně i výslovnost a potažmo ho tak přiřazuje k jedné z tradičních kategorií. Druhá část oddílu „Analýza“ uvádí původní význam znaku a objasňuje vznik odvozených významů. Součástí výkladu podávaného v obou částech „Analýzy“ jsou nezávadka přímé citace z *Výkladu znaků* a celé řady děl na něj navazujících. Sumarizací dosavadních komentářů podává *Analytický slovník* ucelený přehled potenciálních zdůvodnění utváření výchozí grafické podoby jednotlivých znaků. Spolu s popisem následujících grafických i sémantických změn tak předkládá komplexní obraz o etymologickém vývoji znaků.

¹²⁵ SLAMĚNÍKOVÁ 2013a: 101–102. Z analýzy mimo jiné vyplynulo, že u dvoučlenných ideogramů se objevuje celkem 526 různých sémantických složek. Více než polovina z nich, a to konkrétně 304, se však vyznačuje jediným výskytem. Naopak pouze 66 složek se uplatňuje alespoň v 5 znacích. (SLAMĚNÍKOVÁ 2013a: 62–63)

¹²⁶ UHER 2002: 44. Pojem „prvek“ je v tomto kontextu třeba chápat jako motivovanou jednotku, pro niž ve své práci využívám označení „složka“.

¹²⁷ Též označované jako 形符 xíngfú nebo 意符 yìfú. (DONG 1994: 19)

¹²⁸ Též označované jako 声符 shēngfú nebo 音符 yīnfú. (DONG 1994: 19)

(viz níže) pro zápis slov se stejnou nebo podobnou výslovností.¹²⁹ Většina fonogramů tedy vznikla přidáním determinativu k již existujícímu znaku,¹³⁰ čímž došlo k jednoznačnému vymezení jednoho z jeho významů – ať už původního, odvozeného nebo vypůjčeného.¹³¹

Fonogramy představují nejproduktivnější kategorii čínského znakového písma. Z provedených statistik vyplývá, že jejich počet se zvýšil z původních 20 % na kostech na více než 90 % ve znakovém inventáři moderní čínštiny.¹³² Wang Yunova analýza *Výkladu znaků* přitom ukázala, že již ve znakovém inventáři menšího písma dosahoval jejich počet hodnoty 7 697 znaků (tj. 82,3 %).¹³³ Mezi fonogramy v moderní čínštině lze nalézt například následující znaky:¹³⁴

- 烤 kǎo „péct“: L oheň P [kǎo]
- 健 jiàn „zdravý“: L člověk P [jiàn]
- 纺 fǎng „příst“: L hedvábí P [fǎng]
- 掌 zhǎng „dlaň“ : N [shàng] D ruka
- 猫 māo „kočka“: L pes P [miáo]
- 脾 pí „slezina“: L maso P [bēi]

Jak vyplývá i z uvedených příkladů, úkolem determinativu rozhodně není přesně vyjádřit význam celého znaku. Jím zprostředkovávaný význam je naopak poměrně obecného charakteru a udává zpravidla příslušnost k určité tematické skupině.¹³⁵ Podstata fonetika pak spočívá ve vytvoření analogie k výslovnosti celého znaku. Nemusí se tudíž nezbytně vyslovovat zcela identicky jako celý fonogram, může jeho výslovnost pouze naznačovat pomocí částečné fonetické shody. Přípustná míra minimální adekvátnosti výslovnosti mezi dvěma konstrukčními úrovněmi však nebyla jednoznačně definována. Obecně řečeno platí, že shoda ve finále je reprezentována příslušností ke stejnému rýmu. U iniciálních konsonantů pak panuje předpoklad, že byly podobné ve vztahu k místu nebo způsobu artikulace.¹³⁶

¹²⁹ DONG 1988: 95

¹³⁰ Skutečnost, že se připojený determinativ stal součástí původního znaku, interpretuje F. Coulmas jako zásadní moment, který rozhodl o následujícím vývoji celého systému. Čínské znakové písmo se tak vydalo opačným směrem než klínové písmo, u něhož determinativy fungovaly jako samostatné grafémy. Zatímco v případě klínového písma se jejich celkový počet začal postupně snižovat, u čínského znakového písma počet grafických jednotek narůstal. (COULMAS 2003: 55)

¹³¹ QIU 1988: 154. Další způsoby vzniku fonogramů viz QIU 1988:151–157.

¹³² DONG 1988: 95–96.

¹³³ YU 1995: 58.

¹³⁴ Uvedené příklady fonogramů čerpám ze slovníku *HXFZ* (CAO – SU 1999: 137, 250, 288, 356, 406, 677).

¹³⁵ YU 1995: 62.

¹³⁶ UHER 2013: 184. Různé způsoby interpretace fonetické motivovanosti viz kapitola 8.

Výzkumy současné podoby čínského znakového písma nicméně ukazují, že v důsledku četných grafických úprav znaků i postupných fonologických změn pozbyla celá řada fonetik svoji fonetickou hodnotu a nenaznačují tak již v žádném ohledu výslovnost příslušného znaku. Stejně tak ani determinativy nemusí již dnes vzhledem ke změnám v sémantickém obsahu znaků poskytovat dostatečnou oporu k významu znaku. Výše uvedená 90% hodnota zastoupení fonogramů v moderním znakovém inventáři tak odráží především etymologickou příslušnost k této kategorii. Počet znaků s funkčním determinativem i fonetikem rozhodně tak vysokých hodnot nedosahuje.

Zvláštní skupinu odvozených znaků, která bývá nejčastěji zmiňována při popisu fonogramů, představují takové, u nichž je jedna ze složek nositelem výslovnosti i významu. Jejich existence souvisí především s výše uvedeným nejběžnějším způsobem vzniku fonogramů. Znak zatížený neúnosným počtem významů se stal sice po spojení s determinativem primárně fonetikem, avšak v případech, kdy mezi fonetikem a fonogramem existovala nejen fonetická, ale i významová souvislost, mohlo být fonetikum vykládáno i jako indikátor významu znaku. Tento jev se zpravidla týká odvozených, nikoliv vypůjčených významů výchozího znaku.¹³⁷ Mezi znaky, u nichž má fonetikum rovněž funkci ukazatele významu, patří např.:¹³⁸

桥 qiáo „most“: L dřevo P [qiáo] vysoký

肱 gōng „paže“: L maso P [gōng] paže

盒 hé „krabice“: N spojit D [hé] nádoba – shora i zespodu spojená nádoba

鲸 jīng „velryba“: L ryba P velký [jīng]

酒 jiǔ „alkohol“: L voda P [yǒu] korbel – tekutina v korbelu

娶 qǔ „oženit se“: N [qǔ] brát D žena

Co se týče příslušnosti těchto znaků k některé kategorii, lze se setkat jak s názorem, že se jedná buď o ideogramy, nebo o fonogramy, respektive jsou řazeny k oběma kategoriím současně.¹³⁹ Osobně zastávám názor, že nejsou v přímém rozporu s definicí žádné z těchto kategorií, což ale neznamená, že souhlasím s jejich řazením do obou klasifikačních skupin. Naopak se domnívám, že na problematiku těchto znaků je třeba nahlížet v širším kontextu. Ve vztahu k celkovému množství fonogramů sice nepředstavují znaky s touto charakteristikou

¹³⁷ QIU 1988: 175–176.

¹³⁸ Uvedené příklady znaků čerpám ze slovníku *HXFZ* (CAO – SU 1999: 169, 202, 268, 272, 431, 443).

¹³⁹ DONG 1994: 21.

nijak výrazně zastoupenou skupinu znaků,¹⁴⁰ analýza ideogramů však ukázala, že jejich produktivita v moderní čínštině je vyšší než samotných „ryzích“ ideogramů bez paralelního bifunkčního užití jedné z jejich sémantických složek.¹⁴¹ Proto by jim podle mě měla být věnována pozornost jako svébytné kategorii odvozených znaků.

3.5 Variety

O znaku transfigurovaném neboli varietě 转注 zhuǎnzhù Xu Shen říká, že „vzniká proměnou grafiky části znaku svého synonyma, přičemž si ale ponechává týž radikál, díky němuž se pak oba znaky dělí o stejný význam“.¹⁴² Jako příklad uvádí znaky 老 lǎo „starý“ a 考 kǎo „stařec“, jejichž grafická podobnost dává tušit vznik druhého z nich derivací. Xu Shenova definice variety je nicméně značně vágní a dala tak vzniknout celé řadě nejrůznějších interpretací, z nichž některé kladou důraz na grafickou podobu variet, jiné na jejich význam nebo výslovnost.¹⁴³ Jak je patrné z uvedených příkladů obě slova jsou si foneticky (stejná finála) i významově velmi blízká, a tedy patrně i etymologicky příbuzná. Znak 老 je původně piktogram zobrazující starce s dlouhými vlasy opírajícími se o hůl. Znak 考 je fonogram složený z redukováného významového komponentu „starý“ 老 a fonetika 考 [kǎo]. Oba znaky lze tedy z hlediska jejich skladby zařadit mezi výše uvedené kategorie, varieta pouze popisuje způsob vzniku druhého z nich.¹⁴⁴

3.6 Výpůjčky

Znaky vypůjčené neboli výpůjčky 假借 jiǎjiè jsou slova, která původně neměla grafickou podobu nebo se psala příliš složitě a na základě stejného nebo podobného čtení byl pro jejich zápis vypůjčen již existující znak. Xu Shen je definoval těmito slovy: „Výpůjčka původně nebyla určena k zápisu daného slova, ale na základě jejího znění jí byl svěřen ještě i jiný význam“.¹⁴⁵ S ohledem na vytyčený cíl vyložit vztah mezi grafikou znaku a jeho původním významem, dva příkladové znaky v „Doslovu“ k *Výkladu znaků* představují jediné vstupy, které jsou v tomto díle explicitně označeny jako výpůjčky.¹⁴⁶

¹⁴⁰ QIU 1988: 176.

¹⁴¹ SLAMĚNÍKOVÁ 2013a: 66.

¹⁴² UHER 2002: 45. Podrobněji viz DONG 1988: 100-104 a UHER 2013: 188–190.

¹⁴³ UHER 2005a: 133–135.

¹⁴⁴ SEHNAL 2002: 155.

¹⁴⁵ UHER 2002: 45.

¹⁴⁶ UHER 2013: 190.

Využití již existujícího grafému pro záznam akusticky podobného slova představovalo důležitý mezník ve vývoji čínského znakového písma, neboť bylo neodmyslitelně spjata s uvědoměným rozlišováním zvukové a významové stránky slova.¹⁴⁷ S rozvojem společnosti rostla i potřeba kompaktnějšího zaznamenávání informací. Pokud by měla být všechna slova zapisována vlastním znakem, čítal by znakový inventář percepčně i produkčně zcela nezvladatelný počet položek. Naproti tomu výpůjčky zamezily neúnosnému navyšování počtu grafických jednotek. Tento postup s sebou nicméně přinesl i vedlejší produkt v podobě přetěžování jednoho grafému různými významy. Postupem času přitom dosáhla homografie takového rozsahu, že vyústila v potřebu grafického rozlišení alespoň určité části z nich. Toho bylo dosaženo novou konstrukční metodou, jež spočívala v přidání rozlišujícího konstituentu. Výpůjčky tak představovaly výchozí stádium pro vznik nejproduktivnější kategorie fonogramů.

Pohlédneme-li na etymologii znaků moderní čínštiny, můžeme zjistit, že svou grafickou podobu si vypůjčily např. následující čtyři znaky:¹⁴⁸

而 ér „a, i“: pův. piktogram s významem „vousy“

南 nán „jih“: pův. piktogram pro určitý druh hudebního nástroje

西 xī „západ“: pův. piktogram s významem „hnízdo“, který je dnes zapisován znakem 栖 qī

九 jiǔ „devět“: pův. piktogram s významem „loket“, který je dnes zapisován znakem 肘 zhǒu

U prvních dvou se původní význam přestal používat, u třetího se při jeho zápisu navíc objevil determinativ strom a u čtvrtého došlo nejen k přidání determinativu, ale i ke zkomolení grafické podoby původního znaku.

¹⁴⁷ KÉKI 1984: 21–22.

¹⁴⁸ Uvedené příklady čerpám ze slovníku HXFZ (CAO – SU 1999: 130, 271, 380, 559).

4. Novodobé klasifikační přístupy

Šest kategorií představovalo po stovky let pro čínské znakové písmo neměnné klasifikační paradigma. Přestože se badatelé mnohdy významným způsobem rozcházeli nejen v názorech na teoretické pojetí jednotlivých kategorií, ale zejména v klasifikaci jednotlivých znaků, nepřekročili hranice zavedeného dogmatu.¹⁴⁹ K zásadnímu zlomu dochází až v první polovině 20. století, kdy si paleograf 唐兰 Táng Lán uvědomil, že řešení krize ve vývoji grammatologie lze nalézt v redukci počtu kategorií. Myšlenka adaptace tradičního systému ve smyslu využití pouze části klasifikačních skupin našla svou odezvu i u dalších grammatologů a odstartovala tak nové úvahy týkající se aplikability jednotlivých kategorií.

Ke změně přístupu nedochází v této době náhodou. Počátek 20. století byl spojen s úsilím mladé čínské inteligence modernizovat zastaralou čínskou společnost. Jedním z hlavních požadavků mladých intelektuálů byla i modernizace psaného čínského jazyka. Pod vlivem reformního hnutí tak musely i čínské znaky čelit zcela nové situaci:

- a) do té doby zakonzervovaný systém čínských znaků se najednou začal vyvíjet;
- b) psaný jazyk se zpřístupnil širším vrstvám, čímž vzrostl počet jeho uživatelů;
- c) klasické knihy ve školních osnovách nahradily texty psané v hovorovém jazyce;
- d) čínské znakové písmo se muselo vyrovnat s novými produkty vědecko-technického pokroku (tisk, psaní stroj, telegraf atd.).¹⁵⁰

S ohledem na tyto faktory nebyvale vzrostla potřeba zkoumat současnou podobu čínského písma, pro niž se ujal název moderní znaky 现代汉字 xiàndài hànzi. Tato nová perspektiva vykryštovala v 80. letech minulého století vydělením nové autonomní vědní disciplíny označované termínem moderní grammatologie. Její představitelé začali mimo jiné intenzivně pociťovat, že dosavadní klasifikační systém nevyhovuje potřebám synchronně orientovaného výzkumu.

Čínská grammatologická tradice věnovala značnou pozornost deskripci vývoje grafické podoby čínského znakového písma, jakožto i fonologickým a sémantickým proměnám čínského jazyka. Pravděpodobně právě ona propracovanost diachronního přístupu vedla paradoxně k tomu, že badatelé nepociťovali potřebu zabývat se přímo soudobým

¹⁴⁹ QIU 1988: 103.

¹⁵⁰ SU 2007: 2–3.

vztahem mezi oběma rovinami.¹⁵¹ Proto také přehlíželi fakt, že konstrukční charakteristika řady znaků byla v průběhu vývoje natolik pozměněna, že v současnosti může být původní spojitost grafiky znaku a jeho jazykové hodnoty do značné míry neprůzračná. Teprve ve 20. století začali grammatologové věnovat pozornost skutečnosti, že původně motivované grafémy se tak v těchto případech stávají „pouhými“ vyprázdněnými grafickými značkami. Jeden z prvních takových systematických popisů lze nalézt v publikaci *Úvod do grammatologie* předního čínského lingvisty Qiu Xiguie. Ten za jednu ze tří zásadních změn ve vývoji konstrukčního složení čínských znaků označil nárůst počtu nemotivovaných 记号字 jìhào zì a částečně nemotivovaných znaků 半记号字 bàn jìhào zì.¹⁵² Poukázal na to, že touto charakteristikou se vyznačují například piktogramy, z jejichž grafické realizace již nelze určit tvar zobrazovaného předmět, nebo odvozené znaky, u nichž některá z konstrukčních složek neplní sémantickou ani fonetickou funkci.¹⁵³ Ačkoliv Qiu Xigui nebyl první, kdo použil termín jìhào zì,¹⁵⁴ zasadil vznik této kategorie do kontextu strukturního a konstrukčního vývoje čínského znakového písma. Ve stejné době jako Qiu Xigui přitom začal s tímto termínem pracovat i další významný čínský grammatolog 王凤阳 Wáng Fèngyáng. Jeho rozsáhlá monografie *Čínská grammatologie* 汉字学 hànzìxué vyšla jen rok později než Qiu Xiguiův *Úvod do grammatologie*. I on v ní tematizuje otázku neutralizace motivovanosti jako jedné z vývojových tendencí čínského znakového písma.

Qiu Xigui, a stejně tak i například grammatoložka 王宁 Wáng Níng sice poukázali na existenci nemotivovaných konstituentů, postavili je však mimo základní klasifikační rámec. V tomto smyslu konečně inovativní přístup zaujímá až jeden z čelních představitelů moderní grammatologie Su Peicheng. On je hlavním propagátorem nového úhlu pohledu na čínskou písemnou soustavu prostřednictvím nových šesti kategorií. Jeho systém vyšel z čistě synchronní vazby mezi grafémem a jeho jazykovou hodnotou a jako takový jednoznačně prolomil dosavadní etymologicky orientovaný úzus.

V následujících podkapitolách neřadím jednotlivé přístupy chronologicky. Spíše volím perspektivu postupného vzdalování od tradičních přístupů. Nejprve stručně představím klasifikační model Tang Lana, jehož tříúrovňové uspořádání se stalo inspirací pro 陈梦家

¹⁵¹ Ostatně i Xu Shenovo dílo se zaměřuje na diachronní výklad grafiky vývojově staršího stylu písma.

¹⁵² Čínský termín 记号 jìhào doslova znamená „značka, znaménko“. S tímto ekvivalentem by se však v daných souvislostech dalo jen stěží pracovat. Proto ho překládám jako nemotivovaný konstituent a od něj odvozené spojení 记号字 jìhào zì jako nemotivované znaky. Při volbě těchto názvů jsem vycházela z předpokladu, že grafika znaků v době jejich vzniku vykazovala souvislost s příslušným významem nebo výslovností, v průběhu vývoje však mohlo dojít ke ztrátě motivovanosti u části nebo celého znaku.

¹⁵³ QIU 1988: 13–16, 32–36.

¹⁵⁴ Wang Fengyang (1989: 490) uvádí, že jako první ho použil Tang Lan.

Chén Mèngjiāa a jeho prostřednictvím i pro Qiu Xiguie. Další dva modely, Wang Ning a Pan Junův, sice ponechávají stranou varianty a výpůjčky, jinak však zásadním způsobem nevybočují ze základní platformy tradiční grammatologie. Její často kritizované nedostatky však řeší opačným způsobem, tj. detailním rozpracováním jednotlivých kategorií do skupin nižší hierarchické úrovně.¹⁵⁵ Model grammatoložky Wang Ning se vyznačuje podrobně zpracovanou typologií komponentů vyskytujících se v čínských znacích a její klasifikace čínských znaků tak představuje zajímavou alternativu Xu Shenova systému, což byl důvod pro její zařazení do mého přehledu. Unikátnost Pan Junovy kategorizace spočívá v tom, že vychází z empirického výzkumu reprezentativního vzorku znakového inventáře. Jako taková nejenže přináší cenné informace o frekvenčním zastoupení jednotlivých konstrukčních principů, ale zároveň i prokazuje funkčnost jeho systému. Důležitým aspektem jeho analýzy je pak i fakt, že se při výkladu znaků koncentruje na jejich synchronní grafickou podobu, což jinými slovy znamená, že se neuchyluje k diachronnímu popisu jejich jednotlivých vývojových stádií. Nicméně teprve poslední dva prezentované systémy se vyznačují tím, že úspěšně implementovaly i fenomén ztráty motivovanosti. Kromě již zmiňovaných nových šesti kategorií, představuje v tomto ohledu vskutku pionýrský projekt slovník dvojice autorů 杨洪清 Yáng Hóngqīng a 朱新兰 Zhū Xīnlán, jehož obrovský přínos spočívá v praktickém zařazení každého analyzovaného znaku do některé z vymezených kategorií.

4.1 Tang Lan¹⁵⁶

Čínský paleograf Tang Lan poukázal na nejednotnost řazení znaků v různých grammatologických příručkách a stal se průkopníkem myšlenky, že šest kategorií znaků představuje zastaralý a přežitý systém. Ve snaze unifikovat klasifikaci znaků navrhl vlastní systém založený na polovičním počtu skupin. První z tzv. tří kategorií 三书 sānshū označil v návaznosti na Xu Shena jako piktogramy 象形文字 xiàngxíng wénzì. Zařadil do ní znaky zpodobňující předmět, např. 虎 hǔ „tygr“ a 象 xiàng „slon“, jejichž grafická realizace znázorňuje podobu těchto zvířat, a znaky využívající k zápisu jazykové jednotky všeobecně známé symboly, např. číslovky 一 yī „jeden“ a 二 èr „dva“ psané jedním a dvěma tahy. Druhou kategorii vymezil jako znaky zobrazující význam 象意文字 xiàngyì wénzì, které se

¹⁵⁵ V tomto ohledu tak vlastně navazují na postupy školy deskriptivistů, jejímž badatelským záměrem byla právě segmentace šesti kategorií čínských znaků do dílčích subkategorií. Podrobnější popis této školy viz UHER 2013: 251–254.

¹⁵⁶ Zpracováno podle TANG 2001: 59–98.

dále dělí na jednoduché a složené. Jednoduché se částečně podobají piktogramům, liší se od nich však tím, že zdůrazňují nějakou zvláštnost zobrazovaného předmětu. Jako příklad uvedl Tang Lan znak 身 shēn „tělo“ (PV „být těhotná“) zobrazující postavu s velkým břichem coby specifický rys těhotné ženy. Složené znaky zobrazující význam mají naopak blízko k třetí kategorii, odkazují však výhradně k významu znaku. Poslední kategorií jsou znaky obsahující i fonetickou složku, tj. fonogramy 形声文字 xíngshēng wénzì.

Tang Lanova redukce původního počtu kategorií tedy spočívá v tom, že do ní nezahrnul opětovné užívání již existujících grafémů v podobě výpůjček i variet a zaměřil se tak výhradně na metody využívané při vzniku nových grafémů. Xu Shenovy tři konstrukční principy bez fonetického ukazatele pak reorganizoval tak, že symboly rozdělil částečně mezi piktogramy a zobrazující význam, které lze chápat jako analogii k Xu Shenovým ideogramům. Touto jeho úpravou tradiční kategorizace se pak bezpochyby inspirovali i Tang Lanovi následovníci, kteří se však uchýlili k ještě razantnějším řešením.

4.2 Chen Mengjia¹⁵⁷

I čínský paleograf Chen Mengjia pracoval s koncepcí tří klasifikačních skupin znaků. Také on vyšel ze Xu Shenovy klasifikace, avšak celou problematiku posuzoval z odlišného úhlu pohledu než Tang Lan. V návaznosti na tři klíčové momenty vývoje čínského znakového písma identifikoval tři různé způsoby zápisu jazykové jednotky:

- 1) pomocí grafické podoby;
- 2) pomocí zvuku;
- 3) pomocí grafické podoby a zvuku.

Těmto principům odpovídají také jeho tři kategorie znaků. První z nich představují piktogramy 象形字 xiàngxíng zì, které zahrnují Xu Shenovy piktogramy, symboly, ideogramy a částečně i fonogramy. Druhou kategorií reprezentují znaky vypůjčené 声假字 shēngjiǎ zì, které využily již existujícího grafému pro zápis jiné jazykové jednotky. Poslední kategorií jsou pak znaky, jejichž vznik je spojen s potřebou diferenciací grafémů zatížených neúnosným množstvím významů, tj. fonogramy 形声字 xíngshēng zì.

Z odlišného přístupu Tang Lana a Chen Mengjiaa je patrné, že Xu Shenovo komplexní pojetí čínského znakového písma poskytuje teoretickou základnu pro třídění znaků na

¹⁵⁷ Zpracováno podle CHEN 2006: 24–94, 256–258, 354–357.

základně různých kritérií. Zatímco Tang Lan zohledňuje konstrukční složení grafémů, koncentruje se Chen Mengjia na metody záznamu jazykových jednotek.¹⁵⁸ K celé problematice tedy přistupuje z opačné strany. Výchozím bodem pak pro něj není grafická jednotka, u níž by zkoumal motivované souvislosti se zaznamenávanou jazykovou hodnotou, ale naopak technika aplikovaná při převodu mluvené podoby jazykové jednotky na psanou entitu. Chen Mengjiaův pohled je tedy odlišný od záměru této práce. S jejími potřebami více koresponduje Tang Lanův přístup, ovšem na rozdíl od něj si klade za cíl deskripci aktuálního vztahu mezi grafikou znaku a jeho jazykovou hodnotou.

4.3 Qiu Xigui¹⁵⁹

Také paleograf Qiu Xigui vyslovil názor, že konstrukční hodnocení čínského znakového písma po dlouhou dobu ustrnulo na snaze přizpůsobit je Xu Shenově šesti kategoriím. Jako obzvláště problematickou pak označil otázku neostré hranice mezi piktogramy, symboly a ideogramy a rozporuplného výkladu kategorie variet. Obdobně jako Tang Lan a Chen Mengjia spatřuje i on řešení v redukci původního počtu kategorií, příklání se přitom ke Chenovu modelu. Nepřijímá ho však bez výhrad. Vzhledem k rozmanitosti zastoupených znaků koriguje název první kategorie na znaky vyjadřující význam 表意字 biǎoyì zì. Ten podle něj výstižněji reflektuje skutečnost, že využívají složku naznačující význam znaku. Pro znaky, které byly vypůjčeny k zápisu jazykové jednotky stejné nebo podobné výslovnosti, pak používá původní Xu Shenův termín 假借字 jiǎjiè zì. Název poslední kategorie, tj. fonogramy 形声字 xíngshēng zì, zůstává stejný, když v architektuře těchto znaků dochází ke kombinaci sémantického a fonetického principu. Každé ze tří kategorií přitom Qiu Xigui ve své studii věnuje rozsáhlou samostatnou kapitolu, v níž zkoumá nejrůznější aspekty jejich charakteristických vlastností.

Qiu Xigui se tedy stejně jako Chen Mengjia koncentruje na metodu aplikovanou při grafickém záznamu jazykové jednotky a v tomto ohledu tak jeho přístup nekorresponduje s výchozími premisami mé práce. Jak jsem však zmiňovala již v úvodu k přehledu novodobých klasifikačních systémů, klíčový význam pro ni má skutečnost, že Qiu Xigui

¹⁵⁸ S ohledem na povahu hesel ve *Výkladu znaků* lze usuzovat, že Xu Shenův zájem spočíval primárně ve snaze zjistit, jaká je konstrukční charakteristika grafémů. V „Doslovu“ popisovaná kategorizace znaků nicméně přesahuje tento rámec, neboť zahrnuje i dvě jejich skupiny využívající k záznamu nových slov již existující grafické jednotky. Soubor všech šesti kategorií tak lze chápat jako přehled potenciálních metod aplikovaných při zápisu jazykových jednotek obecně. Tento aspekt akcentoval ve svém klasifikačním systému Chen Mengjia a o něco později i Qiu Xigui. Naproti tomu autoři ostatních modelů se primárně zabývali konstrukční skladbou.

¹⁵⁹ Zpracováno podle QIU 1988: 97–204.

podrobněji rozpracoval koncepci nemotivovaného konstituentu, i když samotným znakům s touto jednotkou pak již nevěnoval zdaleka tak velkou pozornost. Jelikož se jedná až o druhotný výsledek vývoje dílčích jednotek čínského znakového písma, tedy nikoliv právě primární metodu jejich zápisu, Qiu Xigui tyto znaky ve své kategorizaci nezohlednil. Nemotivované a částečně nemotivované znaky tak pouze s několika málo příklady zmínil ve zvláštní podkapitole, jejíž součástí je výčet dalších tří, vesměs raritních případů konstrukční skladby znaků. Tento postup odpovídá Qiu Xiguiovu přístupu k problematice klasifikace znaků, avšak ve vztahu k mému výzkumu představují nemotivované jednotky klíčovou entitu, kterou nelze při zkoumání stávající vazby mezi grafikou znaku a jazykovou jednotkou přehlížet.

4.4 Wang Ning¹⁶⁰

Zcela unikátní projekt představuje klasifikační systém grammatoložky Wang Ning. Pro jeho pochopení je nezbytné seznámit se nejprve se způsobem jejího členění vnitřní architektury znaků. Základní jednotku systému představuje komponenty 构件 gòujiàn,¹⁶¹ které podle jejich aktuální funkce ve znaku rozděluje do čtyř skupin, a to na:

- 1) komponenty odrážející grafickou podobu zobrazovaného předmětu 表形构件 biǎoxíng gòujiàn,¹⁶² jako např. dolní část znaku 齿 chǐ „zub“ v menším písmu.¹⁶³ Tyto komponenty se téměř výhradně omezují na starší vývojové fáze čínského znakového písma a ve většině případů se v průběhu vývoje přetransformovaly do následující kategorie.
- 2) komponenty vyjadřující význam 表意构件 biǎoyì gòujiàn,¹⁶⁴ jejichž vlastní význam se odráží ve významu celého znaku. Např. komponent voda 氵 ve znaku 海 hǎi „moře“ odkazuje na spojitost významu tohoto znaku s vodou.
- 3) komponenty naznačující výslovnost 示音构件 shìyīn gòujiàn,¹⁶⁵ jejichž zvuková realizace do určité míry naznačuje zvukovou realizaci celého znaku, např. 古 gǔ ve znaku 姑 gū „teta“ nebo 且 qiě ve znaku 姐 jiě „starší sestra“. V názvu tohoto typu komponentu Wang Ning záměrně používá znak 示 shì „ukazovat, dát najevo“, aby tak upozornila na to, že

¹⁶⁰ Zpracováno podle WANG 2001: 63–82 a 2002: 44–68.

¹⁶¹ Při jeho překladu přitom záměrně volím odlišný český ekvivalent, tj. „komponent“, neboť Wang Ning na rozdíl od Su Peichenga nebo Pan Juna, používá stejný pojem při strukturním i konstrukčním rozkladu znaků.

¹⁶² Pro potřeby následující výkladu je zjednodušeně označuji jako piktografické komponenty, zkráceně PK.

¹⁶³ Ta je stále patrná u nezjednodušené podoby tohoto znaku: 齒.

¹⁶⁴ Tj. sémantické komponenty, zkráceně SK.

¹⁶⁵ Tj. fonetické komponenty, zkráceně FK.

připojení foneticky motivovaného komponentu k již existujícímu znaku nebylo motivováno snahou o zachycení výslovnosti nově vzniklého znaku, ale jeho funkce spočívala v rozlišování jednotlivých jevů nebo věcí určitého tematického okruhu. Jako příklad uvádí Wang Ning znak 女 nǚ „žena“, u kterého byly připojením různých foneticky motivovaných komponentů odlišeny různé významy znaku žena, např. 妈 mā „máma“, 姐 jiě „starší sestra“, 妹 mèi „mladší sestra“, 姑 gū „teta *otcova sestra*“, 姨 yí „teta *matčina sestra*“ atd.¹⁶⁶ Vzhledem k tomuto postupu bývá výslovnost foneticky motivovaného komponentu a celého znaku ve většině případů pouze podobná, nikoliv zcela shodná.

- 4) rozlišovací komponenty 标示构件 biāoshì gòujiàn,¹⁶⁷ které se zpravidla neobjevují jako samostatné znaky, ale přidávají se k jiným komponentům za účelem odlišení jejich významu, např. vodorovný tah, který byl přidán ke komponentu strom 木 ve znacích 本 běn „kořen“ a 末 mò „vrchol“ a zdůrazňuje tak tu část stromu, kterou máme na mysli.

Vzájemnými kombinacemi těchto čtyř druhů komponentů je tvořeno celkem jedenáct tzv. konstrukčních modelů 构形模式 gòuxíng móshì:

- 1) plně funkční nekombinované znaky 全功能零合成 quángōngnéng líng héchéng, které nejsou dělitelné na dílčí komponenty. V rámci tohoto modelu hovoří Wang Ning o dvou typech znaků. První se vyvinul přímo z obrázků. Patří mezi ně například piktogramy 羊 yáng „ovce, koza“ nebo 网 wǎng „sít“, které v nápisech na kostech zobrazovaly grafickou podobu těchto skutečností. Druhý typ byl původně tvořen více než jedním komponentem. V průběhu geneze čínského znakového písma však byla podoba těchto znaků zkomolena natolik, že splynuly v nedělitelnou entitu. Tento vývoj lze pozorovat například u znaků 并 bìng „spojovat“¹⁶⁸ nebo 更 gēng „měnit“.¹⁶⁹
- 2) kombinace RK a PK 标形合成 biāo xíng héchéng, které vznikly přidáním rozlišovacího komponentu k piktografickému komponentu, čímž došlo k naznačení pozice příslušného objektu nebo byla přidána jiná informace týkající se vnější charakteristiky zobrazované skutečnosti. Patří zde například znaky 刃 rèn „ostří“ (pozn. k piktografickému komponentu nůž 刀 byl přidán jako rozlišovací komponent levý tah, poukazující na příslušnou část nože)

¹⁶⁶ Badatelskou prací grammatoložky Wang Ning prochází důraz na sémantický aspekt konstrukční charakteristiky znaků. Tomuto přístupu tak odpovídá i její pojetí foneticky motivovaných komponentů.

¹⁶⁷ Tj. zkráceně RK

¹⁶⁸ Původně fonogram tvořený determinativem 从 a fonetikem, které se v moderní čínštině již nevyskytuje. (CAO – SU 1999: 34)

¹⁶⁹ Původně fonogram tvořený determinativem 丙 a fonetikem 丙. (CAO – SU 1999: 167)

- a 旦 dàn „den“ (pozn. k piktoGRAFICKÉmu komponentu slunce 日 byl jako rozlišovací komponent přidán vodorovný tah reprezentující horizont, nad nějž slunce stoupá).
- 3) kombinace RK a SK 标义合成 biāo yì héchéng, které vznikly přidáním rozlišovacího komponentu k sémantickému komponentu za účelem odlišení zápisu dvou jazykových jednotek podobného významu. Například původní podoba znaku 音 yīn „zvuk“ vznikla přidáním vodorovného tahu ke znaku 言 yán „slovo“, znak 太 tài „příliš“ vznikl připojením bodového tahu ke znaku 大 dà „velký“.
- 4) kombinace dvou a více PK 会形合成 huìxíng héchéng, které nejen utvářejí příslušný význam, ale zároveň jsou i graficky uspořádány tak, jako zobrazovaná skutečnost. Jednoznačně identifikovatelné jsou jen u starších vývojových stupňů grafiky znaků. Například u znaku 降 jiàng „klesat“ lze v nápisech na kostech identifikovat dvě nohy kráčející dolů po svahu.
- 5) kombinace SK a PK 形义合成 xíng yì héchéng, jejichž jádro tvoří piktoGRAFICKÝ komponent a sémantický komponent přidává další informaci k významu znaku. Například jádro znaku 柬 jiǎn s původním významem „vybírat“ je tvořeno piktoGRAFICKÝM komponentem 束, který znázorňuje strom se svázanými větvemi. Pomocí sémantického komponentu 八 s původním významem „rozdělit“ je pak naznačeno, že došlo k rozdělení dříve svázaného objektu.
- 6) kombinace dvou a více SK 会义合成 huìyì héchéng, z nichž každý přináší určitou sémantickou informaci, které pak společně tvoří význam celého znaku. Patří zde například znak řemeslník 匠 jiàng tvořený komponenty sekera 斤 a koš 匚 (pozn. reprezentují nástroje a nádoby využívané při řemeslné činnosti) nebo znak 占 zhān „věštit“ tvořený komponenty ústa 口 a puklina 卜 (pozn. vyslovit věštbu podle puklin na želvích krunýřích a hovězích lopatkách).
- 7) kombinace RK a FK 标音合成 biāo yīn héchéng, které vznikly připojením rozlišovacího elementu k fonetickému komponentu za účelem diferenciaci jazykových jednotek se stejným nebo podobným zněním. V nápisech na kostech byl tento způsob znakový použít například v případě znaku 千 qiān „tisíc“, u něhož byl k podobně znějícímu komponentu [rén] 人 přidán vodorovný tah protínající část jeho grafiky. Stejná metoda byla využita i při zápisu slova 百 bǎi „sto“, když byl komponent [bái] 白 nahoře doplněn o vodorovný tah.

- 8) kombinace PK a FK 形音合成 xíng yīn héchéng, které hrály důležitou roli v nápisech na kostech. Z diferenciačních důvodů byly některé piktogramy obohaceny o komponenty naznačující jejich výslovnost, nebo případně byla obdobná technika využita u nesamostatných piktografických komponentů, které se po přidání fonetického komponentu staly samostatnými znaky. První zmiňovaný postup byl uplatněn například u znaku 鷄 jī „kur“ (pozn. nezjednodušeně zapisovanému jako 雞) poté, co byl k piktografickému komponentu ptáček 隹 přidán komponent [xī] 奚 naznačující výslovnost tohoto znaku. Uplatnění druhého postupu lze pozorovat u znaku 齒 chǐ „zub“ (pozn. nezjednodušeně zapisován jako 齒), který byl zkonstruován tak, že ke komponentu znázorňujícímu zuby v ústech byl přidán fonetický ukazatel [zhǐ] 止.
- 9) kombinace SK a FK 义音合成 yì yīn héchéng, které obsahují komponent vypovídající o jejich významu a komponent naznačující jejich výslovnost, což ve svém důsledku znamená, že znaky podobného významu se odlišují svou výslovností, znaky podobné výslovnosti svým významem. Například výslovnost znaků s komponentem [zhào] 兆 je podobná znění této konstrukční jednotky (pozn. např.: 跳 tiào „skákat“, 洮 táo *jméno řeky*, 逃 táo „prchat“, 桃 táo „broskev“, 挑 tiāo „vybírat“, 姚 yáo *příjmení*) a odlišují se tak v tom, jaký sémantický komponent obsahují. Obdobně znaky s komponentem slovo 讠 souvisejí s řečovou činností (pozn. např. 语 yǔ „řeč, jazyk“, 议 yì „posuzovat“, 论 lùn „pojednávat“, 证 zhèng „dosvědčit“, 记 jì „zaznamenávat si“, 谋 móu „radit se“) a odlišují se v tom, jaký fonetický komponent obsahují.
- 10) vícečlenné kombinace bez FK 无音综合合成 wúyīn zōnghé héchéng, které vznikají spojením piktografického, sémantického a rozlišovacího komponentu. Například znak 葬 zàng „pohřbívat“ v menším písmu byl tvořen piktografickým komponentem tráva 艹, sémantickým komponentem zemřít 死 a rozlišovacím vodorovným tahem.
- 11) vícečlenné kombinace s FK 有音综合合成 yǒuyīn zōnghé héchéng, které jsou tvořeny vícero komponenty, z nichž jeden naznačuje výslovnost. Například grafická podoba znaku 渔 yú „rybář“ v menším písmu je tvořena dvěma rukama, které drží síť, a fonetikem [yú] 鱼. Znak 春 chūn „jaro“ v nápisech na kostech tvoří tři stromy 木, slunce 日 a fonetický komponent [tún] 屯.

Wang Ning akcentuje skutečnost, že její kategorizace vychází z funkce komponentů ve znacích. Zároveň poukazuje na to, že z hlediska strukturního uspořádání se znaky jedenácti

konstrukčních modelů mohou chovat jako jednoduché nebo jako složené znaky. Speciálním typem jsou pak tzv. zdánlivě jednoduché znaky 准独体字 zhǔn dútǐ zì, u nichž je jednou z konstrukčních jednotek nesamostatný rozlišovací komponent. Ve vztahu k Xu Shenově kategorizaci pak Wang Ning uvádí, že byla vyhrazena pro klasifikaci menšího písma, její užití u ostatních, zejména pak starších stylů má značné limity. Tato skutečnost ji proto motivovala k vytvoření vlastního systému, který by vyhovoval potřebám kategorizace znaků od napsů na kostech až po jejich dnešní podobu. Zároveň autorka poukazuje na vývojovou simplifikaci celého systému. Ta spočívá především v transformaci piktografických komponentů v nositele sémantické informace, což vedlo k redukci původního počtu konstrukčních modelů. Sama Wang Ning přitom předkládá komparační tabulku své a Xu Shenovy klasifikace:

Tabulka 2: Komparace klasifikačního modelu Wang Ning a Xu Shena¹⁷⁰

kategorizace Wang Ning	strukturní charakteristika	tradiční kategorizace
plně funkční nekombinované znaky	jednoduché znaky	piktogramy
kombinace RK a PK	zdánlivě jednoduché znaky	symboly
kombinace RK a SK		
kombinace RK a FK		
kombinace PK a FK	složené znaky	fonogramy
kombinace SK a FK		
vícečlenné kombinace s FK		
kombinace dvou a více PK		ideogramy
kombinace SK a PK		
kombinace dvou a více SK		
vícečlenné kombinace bez FK		

V závěru své kategorizace Wang Ning stručně zmiňuje, že v případech, kdy jednu část znaku představuje nemotivovaný komponent 记号构件 jìhào gòujiàn, nelze tyto znaky přiřadit k žádnému z uvedených konstrukčních modelů. Označuje je proto souhrnným názvem znaky s částečně funkčním konstrukčním modelem 构意半存字 gòuyì bàncún zì. Ty se pak podle povahy zachovaného komponentu dělí na znaky se sémantickým komponentem 部分存义字 bùfēn cúnyì zì a znaky s fonetickým komponentem 部分存音字 bùfēn cúnyīn zì. Příkladem prvního uvedeného typu je současná zjednodušená podoba znaku 鸡 jī „kur“, který obsahuje již jen sémantický indikátor pták 鸟. Druhý uvedený typ představuje znak 旁 páng „strana, bok“, v jehož architektuře lze identifikovat jen fonetický ukazatel [fāng] 方. Pokud

¹⁷⁰ Jedná se o upravenou verzi tabulky Wang Ning (2001: 81).

došlo k transformaci obou komponentů složeného znaku v nemotivované jednotky, označuje ho Wang Ning jako znak bez funkčního konstrukčního modelu 无构意字 wú gòuyì zì. Takovými znaky jsou například 童 tóng „dítě“ nebo 卿 qīng „ministr, vysoký úředník“.

Grammatoložka Wang Ning se snaží vytvořit univerzální systém, který by byl aplikovatelný na čínské znakové písmo v celé jeho šíři od nejstarších dochovaných písemných památek až po jeho současnou podobu. Nelze si však nevšimnout jejího evidentního zájmu o popis vývojových fází čínských znaků předcházejících menšímu písmu a s ním související snahy co nejdětalněji postihnout způsoby utváření původní grafické podoby znaku. Nesporný přínos její klasifikace spočívá v tom, že předkládá k diskusi skutečně zevrubně propracovaný systém. Ačkoliv lze v jejím díle zaznamenat i přesahy týkající se stávající podoby čínského znakového písma, diachronní přístup nad nimi výrazně převládá. Na druhou stranu již samotná skutečnost, že i ona připouští existenci nemotivovaných částí znaku, podtrhuje potřebu podrobnějšího výzkumu této vývojové fáze čínského znakového písma.

4.5 Pan Jun¹⁷¹

Grammatolog Pan Jun předkládá ve své studii velmi propracovaný systém, jehož cílem je modifikovat tradiční kategorizaci tak, aby bylo možné ji i nadále využívat při klasifikaci stávající podoby čínské grafemické soustavy. Její úprava spočívá především v tom, že u odvozených znaků vyděluje jako zvláštní skupinu znaky se zkomolenou složkou či složkami. V případě fonogramů rozlišuje dva druhy znaků. Prvním z nich (A) jsou takové fonogramy, u nichž lze dodnes rozlišit fonetikum i determinativ, a to bez ohledu na to, zda došlo ke změně jejich původní grafiky. Tak je tomu například u znaku 构 gòu „konstruovat, tvořit“, který je tvořen determinativem strom 木 a fonetikem [gōu] 勾. Druhou skupiny (B) pak tvoří fonogramy, jejichž grafická podoba byla natolik zkomolená, že jednotlivé konstrukční jednotky již dnes nelze rozeznat. Tato situace nastala například u znaku 更 gèng „měnit“, který byl původně tvořen determinativem bít 支 a fonetikem [bǐng] 丙. U ideogramů pak rozlišuje Pan Jun celkem tři druhy jejich současné realizace. První z nich (A) reprezentují takové znaky, u nichž lze dodnes identifikovat sémantické složky, např. 安 ān „klidný“, který je tvořen střechem 宀 a ženou 女 (pozn. tj. žena pod střechem je klidná). Druhou skupinu (B) tvoří ideogramy, u nichž došlo ke zkomolení části sémantického složky, např. 盜 dào „krást“,

¹⁷¹ Není-li uvedeno jinak, zpracováno podle PAN 2003: 81–89, 100–121, 125–126.

v jehož horní části byla původně složka slina (pozn. v současné podobě čínského znakového písma se již vůbec nevyskytuje), která společně se složkou nádoba 皿 vyjadřovala význam „toužit po cizím majetku“.¹⁷² Třetí skupinu (C) pak představují ideogramy s kompletně zkomolenou grafikou složek tak, jak je tomu například u znaku 及 jí „dostihnout“, který byl původně tvořen složkami člověk 人 a pravá ruka 又.

Kromě toho rozděluje Pan Jun do dvou skupin i znaky patřící do kategorie piktogramů a symbolů. První představují graficky nedělitelné entity, které označuje jako prosté piktogramy 单纯象形字 *dānchún xiàngxíng zì*, např. 日 *rì* „slunce“ a 月 *yuè* „měsíc“, a prosté symboly 单纯指事字 *dānchún zhǐshì zì*, např. 上 *shàng* „nahore“ a 一 *yī* „jeden“. Naproti tomu tzv. rozšířené piktogramy 加体象形字 *jiā tǐ xiàngxíng zì* a rozšířené symboly 加体指事字 *jiā tǐ zhǐshì zì* vznikly připojením značky k již existujícímu výchozímu znaku. To je případ piktogramu 眉 *méi* „obočí“, kde byla ke znaku oko přidána skupina tahů označující proužek chloupků nad okem) a symbolu 本 *běn* „kořen“.¹⁷³ Xu Shenovy čtyři konstrukční principy Pan Jun navíc doplňuje o zcela novou metodu zápisu jazykových jednotek, tzv. derivované znaky 派生字 *pàishēng zì*. Jak napovídá již samotný název této kategorie, jejich podstata spočívá v úpravě grafiky již existujícího znaku. Derivace přitom mohla proběhnout různými způsoby: přidáním nebo naopak odebráním tahu, úpravou grafiky tahu nebo celkovou změnou grafiky znaku. Například grafická podoba znaku 𠄎 *pǒ* „nemožný“ byla derivována od 可 *kě* „moci“¹⁷⁴ a grafické podoba znaku 𠄎 *gāo* „varle“ vznikla přidáním tahu k nezjednodušené podobě dnešního fonetika 𠄎 *yì*, tj. původně 𠄎.

Pan Junem analyzovaný inventář obsahoval celkem 5 548 grafémů, které slouží pro zápis 6 090 různých sylabosémémů.¹⁷⁵ Následující tabulka ukazuje, jaké je kvantitativní zastoupení jednotlivých kategorií a podkategorií znaků. Zcela jednoznačně z ní vyplývá, že dominantní část znaků tvoří takové, u nichž lze dodnes identifikovat složku, která by měla odkazovat k významu, a složku, která by měla naznačovat výslovnost znaku.

¹⁷² CAO – SU 1999: 100.

¹⁷³ Výklad znaku 本 viz 3.2.

¹⁷⁴ Výklad znaku 𠄎 viz 3.2.

¹⁷⁵ Tzn. u znaků využívaných pro zápis více než jednoho sylabosémému vyhodnocuje každé jejich užití zvlášť.

Tabulka 3: Pan Junův klasifikační model¹⁷⁶

kategorie	relativní četnost	podkategorie	relativní četnost
piktogramy	5,5 %	prosté piktogramy	4,3 %
		rozšířené piktogramy	1,2 %
symboly	1,0 %	prosté symboly	0,3 %
		rozšířené symboly	0,7 %
ideogramy	10,9 %	ideogramy A	6,3 %
		ideogramy B	3,3 %
		ideogramy C	1,3 %
fonogramy	81,9 %	fonogramy A	81,1 %
		fonogramy B	0,8 %
derivované znaky	0,7 %	derivované znaky	0,7 %

Odsunem znaků, které nelze rozložit na potřebné konstrukční elementy, do zvláštní podkategorie stávajících ideogramů a fonogramů vyřešil Pan Jun problematiku narušení grafické podoby grafémů. Co se týče motivovanosti neporušených složek, zavedl relativně komplikovaný, víceúrovňový systém hodnocení sémantické a fonetické souvislosti mezi konstrukčními úrovněmi znaků. Když ho aplikoval na celý svůj inventář, zjistil, že různé stupně motivovanosti lze pozorovat u 78,5 % analyzovaných jednotek. Na druhou stranu se však zároveň ukázalo, že míra této spojitosti není příliš vysoká, neboť v průměru jsou tyto jednotky motivovány pouze ze 44,6 %. Konkrétní způsobem Pan Junovy realizace analýzy sémantické a fonetické motivovanosti se budu podrobněji zabývat v kapitolách věnovaných této problematice.¹⁷⁷

V návaznosti na upravenou klasifikaci znaků, vyděluje Pan Jun dva základní druhy konstrukčních složek: nefonogramové složky 非形声字字符 *fēi xíngshēng zì zìfú* a fonogramové složky 形声字字符 *xíngshēng zì zìfú*. Oba tyto typy se dále dělí na tři podkategorie. Nefonogramové složky tvoří:

- a) piktogramy a symboly samy o sobě;
- b) složky, které tvoří jádro rozšířených piktogramů nebo symbolů, a složky ideogramů;
- c) rozšířené piktogramy, rozšířené symboly a ideogramy, jež dnes s ohledem na změny v grafickém systému čínského znakového písma nelze rozdělit na příslušné složky.

¹⁷⁶ Jedná se o zjednodušenou verzi Pan Junovy tabulky (2003: 101–102). Uvedené hodnoty sice reflektují statistické zastoupení kategorií v rámci 5 548 analyzovaných grafémů, ty se však příliš neliší od zastoupení v rámci zaznamenávaných sylabosémémů. Odchylna u jednotlivých kategorií není vyšší než 0,5 %.

¹⁷⁷ Viz kapitoly 7 a 8.

U fonogramových složek vyděluje Pan Jun:

d) determinativy;

e) fonetika;

f) fonogramy, které s ohledem na změny v systému čínského znakového písma, nelze rozdělit na příslušné složky.

Na základě své aktuální funkce se přitom může jedna a tatáž složka objevovat jako reprezentant různého typu složek. Celkem se v Pan Junově korpusu vyskytlo 1 623 různých konstrukčních jednotek.

Pan Junova studie představuje bezesporu elegantní řešení pro aplikaci Xu Shenovy kategorizace na současnou podobu čínského znakového písma. Je nepopíratelné, že se mu podařilo systémově vyřešit oba základní problémy vyplývající z vývojového procesu čínského znakového písma, tj. komolení grafické podoby a ztrátu motivovanosti. Obrovský přínos jeho modifikace spočívá i v tom, že se nejedná pouze o teoretický konstrukt, ale její využitelnost je podepřena i analýzou více než 5 500 grafických položek stávajícího znakového inventáře čínského jazyka. Na druhou stranu však vlastně paradoxně zároveň podává svědectví o tom, že celá řada znaků již nesplňuje Xu Shenova kritéria pro zařazení znaků do některé z kategorií. V závěrečném soupisu lze mezi piktogramy, symboly a ideogramy nalézt mnoho znaků, které Pan Jun hodnotí sémantickým koeficientem nula, tedy jako nemotivované. Obdobného jevu si lze povšimnout i u přehledu determinativů a fonetik, v němž také nezřídka figurují znaky s nulovou hodnotou motivovanosti. Domnívám se, že právě tyto znaky jsou tak zřetelným důkazem toho, že zachování podstaty tradičních kategorií, vyžaduje vytvoření nové klasifikace moderních znaků.

4.6 Yang Hongqing a Zhu Xinlan

Na rozdíl od Qiu Xiguie a Wang Ning, kteří pouze teoreticky poukazují na existenci zcela nebo částečně nemotivovaných znaků, zapojila je dvojice autorů slovníku *Čínské znaky: snadno a rychle* 快速识字典 Kuàisù Shí Zì Zìdiǎn (zkráceně K SZ) přímo do svého klasifikačního systému. V úvodu ke své práci přitom autoři uvádějí, že při hodnocení konstrukční charakteristiky znaků rozšířili spektrum tradičních šesti kategorií o čtyři nové mechanismy.¹⁷⁸ Pro nemotivované konstituenty používají čínský termín 部件 bùjiàn. Ty se mohou kombinovat se sémantickou složkou, fonetickou složkou nebo dalším nemotivovaným

¹⁷⁸ Tyto čtyři nové konstrukční mechanismy popisují stručně v „Předmluvě“. (YANG – ZHU 1996: 3–4)

konstituentem. První skupinu označují jako znaky se sémantickou složkou 存意字 cúnyì zì (pozn. např. znak 鵝 é „husa“ tvořený sémantickou složkou pták 鳥 a nemotivovaným konstituentem 我), druhou pojmem znaky s fonetickou složkou 存音字 cúnyīn zì (pozn. např. znak 历 lì „procházet, míjet“ tvořený fonetikem [li] 力 a nemotivovaným konstituentem 厂) a třetí jako znaky tvořené nemotivovanými konstituenty 部件字 bùjiàn zì (pozn. např. znak 票 piào „lístek“ tvořený nemotivovanými konstituenty 𠄎 示). Kromě těchto tří nových kategorií vymezují ještě znaky, u nichž dnes nelze na první pohled jednoznačně identifikovat jednotky nižší konstrukční úrovně a jsou tedy tvořeny výlučně „změti tahů“. Tuto skutečnost reflektují i přímo v jejich označení, jež vzniklo spojením slov tah a znak, tj. 笔画字 bǐhuà zì (pozn. např. 乡 xiāng „venkov“). Rozsah slovníku koresponduje s účelem, pro který byl zpracován: dvojice autorů se obrací na žáky a učitele základních a středních škol, jimž má výklad současné grafiky znaků posloužit jako mnemotechnická pomůcka při jejich studiu. Proto provedli analýzu celkem 4 500 znaků, které opět z didaktických důvodů rozdělili do dvou částí. První z nich tvoří 2 500 nejfrekventovanější znaků a druhou zbývajících 2 000 znaků s nižší frekvencí.

Publikace *KSZ* se svou povahou liší od výše uvedených studií. Zatímco ty vytvářejí teoretický model vnitřního uspořádání moderních znaků, autoři slovníku *KSZ* zavedli nové kategorie proto, aby mohli s jejich pomocí efektivně popsat konstrukční vlastnosti konkrétního jazykového materiálu. To v praxi znamená, že každý z analyzovaných grafémů přiřazují k jednomu z desíti konstrukčních mechanismů. Jejich zpracování se tak nápadně podobá vstupům Xu Shenova *Výkladu znaků*. Tuto skutečnost otevřeně deklaruje i sama dvojice autorů prostřednictvím názvu svého dalšího díla. *Moderní Výklad významu obrysových a rozbor struktury odvozených znaků* 现代说文解字字典 Xiàndài Shuō Wén Jiě Zì vyšla o tři roky později než slovník *KSZ* a na rozdíl od něj se v ní autoři koncentrují „pouze“ na výklad znaků povinných pro první stupeň základních škol a znaky, které jsou součástí Zkoušky z čínštiny jako cizího jazyka 汉语水平考试 Hànyǔ shuǐpíng kǎoshì.¹⁷⁹ Yang Hongqing a Zhu Xinlan zásadním způsobem posouvají dosavadní výzkum moderních znaků. Jejich přínos spočívá především v tom, že na čínskou tradiční grammatologii navazují oživením metody empirického výzkumu. Vzhledem k systematičnosti aplikovaného výkladu nelze však zároveň nevyjádřit politování nad tím, že zároveň neprovedli analýzu zpracovaného jazykového materiálu. Tuto absenci vysvětluje samotná podstata jejich díla, jež

¹⁷⁹ YANG – ZHU 1999: 6.

je především praktickou příručkou. Ani v tomto smyslu nelze proto přehlédnout analogii se Xu Shenovým *Výkladem znaků*, který je některými badateli také primárně považován za rozsáhlé grammatologické referenční dílo.¹⁸⁰

Slovník *KSZ* představoval pro můj výzkum důležitý výchozí zdroj nejen proto, že přináší inovativní pohled na znaky jako jednotky určitého systému. Je také praktickým důkazem, že znaky, u nichž dnes není jasný vztah mezi jejich grafickou realizací a zaznamenávanou jazykovou jednotkou, představují nepřehlédnutelný fenomén současné podoby čínského znakového písma. Autoři slovníku však bohužel nezasazují své postupy do kontextu komplexně rozpracovaného teoretického rámce, který by objasnil aplikovaná klasifikační kritéria. Osobně vnímám jako zásadní problém fakt, že toto dílo postrádá definici základní jednotky využívané při segmentaci znaků na entity nižší hierarchické úrovně. Jak se ukázalo z podrobnějšího studia způsobu rozboru jednotlivých znaků, tato skutečnost vede k blíže nespecifikovanému směšování postupů konstrukčního a strukturního rozkladu znaků. Nelze-li znak rozdělit na motivované složky, uchylují se autoři slovníku mnohdy až k rozkladu na minimální grafické prvky tvořené jen několika málo tahy. Identifikace tohoto jejich přístupu představovala jedno z klíčových východisek pro moji práci. Vyplynula z ní potřeba typologicky rozpracovat povahu nemotivovaných konstituentů. Kromě toho se u slovníku *KSZ* jeví jako nepřilíš propracovaný i způsob vyhodnocování sémantické motivovanosti znaků. Jeho autoři se nevyjadřují k tomu, na základě jakých kritérií vyhodnocují složku jako sémanticky motivovanou či nikoliv. Při důkladnějším studiu jednotlivých položek jejich díla si lze pouze povšimnout, že příležitostně zohledňují i některý z dnes již nepoužívaných významů znaků. Celkově vzato však rozhodně nelze říci, že by tyto skutečnosti bylo možné vykládat jako nedostatky slovníku *KSZ* jako takového. Naopak jsem přesvědčena o tom, že zcela uspokojivě slouží svému účelu. Důvodem to, proč jej ve své práci zmiňuji, je potřeba zařadit toto dílo do kontextu tvorby univerzálního modelu funkční synchronní klasifikace čínského znakového písma.

4.7 Moderních šest kategorií znaků

Je pochopitelné, že představitelé moderní grammatologie, která deklarovala výhradní zájem o současnou podobu čínského znakového písma, se nemohli spokojit s tím, že by znaky s nemotivovaným konstituentem stály stranou primárního popisu konstrukčního složení znaků, ale museli je začlenit do klasifikačního systému jakožto rovnocenné principy. Předním

¹⁸⁰ UHER 2013: 159–161.

propagátorem moderní kategorizace je bezpochyby grammatolog Su Peicheng, nelze však přehlédnout, že v první polovině 90. let 20. století, tj. v době prvního vydání jeho monografie *Úvod do moderní grammatologie*, se nový kategorizační model zahrnující neutralizovaný konstituent objevuje i v publikačních výstupech dalších badatelů.¹⁸¹ Co se týče základních jednotek konstrukčního složení znaků, využívá moderní grammatologie termíny zavedené Qiu Xiguiem, i když poněkud upravuje jejich definici.¹⁸² I u Su Peichenga lze přitom pozorovat určitý posun ve smyslu jejich teoretického vymezení. V prvním vydání *Moderní grammatologie* uvádí, že konstrukční složky 字符 zifú z hlediska své velikosti odpovídají prvků 1. stupně strukturního rozkladu, v revidovaném vydání z roku 2001 nicméně akcentuje rozdíl mezi konstrukční a strukturní analýzou a uvádí příklady znaků, u nichž se nepřekrývají hraniční linie obou přístupů. Na základě svého vztahu k významu a výslovnosti příslušného znaku rozlišuje moderní grammatologie tři druhy konstrukčních jednotek, pro jejichž označení využívá termíny sémantická složka 意符 yìfú, fonetická složka 音符 yīnfú a nemotivovaný konstituent 记号 jìhào. Jejich vzájemnými kombinacemi je tvořeno pět z nových šesti kategorií. Poslední z nich je z hlediska své konstrukce nedělitelná na jednotky nižší hierarchické úrovně. Konkrétně se jedná o následující kategorie:¹⁸³

1) ideogramy 会意字 huìyì zì jsou tvořeny dvěma nebo více sémantickými složkami. Jako příklady uvádí Su Peicheng mimo jiné následující znaky:

杲 gǎo „jasný“: N slunce D strom – slunce na stromě

吠 fèi „štěkat“: L ústa P pes – pes s otevřenou tlamou

泪 lèi „slzy“: L voda P oko – voda v očích

Některé ideogramy mohou být tvořeny dvěma nebo třemi stejnými složkami:

林 lín „háj“ : L strom P strom

晶 jīng „třpytivý“ : N slunce D slunce + slunce

2) fonogramy 形声字 xíngshēng zì vznikají kombinací sémantické a fonetické složky.

Sémantické složky tematicky vymezují význam celého znaku, fonetické odkazují k jeho

¹⁸¹ Sám Su Peicheng v monografii *Výzkum moderních znaků ve 20. století* (2001b: 367–371) uvádí dvě další studie, a to 钱乃荣 Qián Nǎiróngovu publikaci *Moderní čínština 现代汉语 Xiàndài Hànyǔ* (1990, přepracované vydání 2001) a článek „Výzkum metod aplikovaných při výuce moderních čínských znaků“ 现代汉字教学法探讨 Xiàndài Hànzì Jiàoxuéfǎ Tàntǎo lingvisty 郝恩美 Hǎo Ēnměi (1994). Počátky zájmu o synchronní konstrukci znaků však spatřuje i v dalších dílech (viz SU 2001b: 360–363).

¹⁸² Podrobněji viz SU 2001b: 364–365.

¹⁸³ Zpracováno podle SU 2000: 52–60 a SU 2001a: 93–101.

výslovnosti, a to buď zcela identickou zvukovou hodnotou, anebo se odlišují maximálně v tónu. Mezi Su Peichengovými příklady lze mimo jiné nalézt následující znaky:

疤 bā „jizva“: V nemoc U [bā]

铜 tóng „měď“: L kov P [tóng]

拥 yōng „objímat“: L ruka P [yòng]

Su Peicheng zároveň upozorňuje na některé případy, kdy fonetická složka může plnit i funkci sémantického ukazatele, jako je tomu např. u znaku 娶 qǔ „oženit se“.¹⁸⁴

- 3) znaky se sémantickou složkou a nemotivovaným konstituentem 半意符半记号字 bàn yìfú bàn jìhào zì patřily sice z převážné většiny původně mezi fonogramy, jejich fonetická složka však přestala ve znaku plnit svou funkci. Do této kategorie patří například znaky:

缸 gāng „kád“: L džbán P nemotivovaný konstituent (pův. fonetikum)

蛇 shé „had“: L hmyz P nemotivovaný konstituent (pův. fonetikum)

灯 dēng „lampa“: L oheň P nemotivovaný konstituent (pův. fonetikum [dēng] 登, které bylo nahrazeno v rámci reformy písma v 2. polovině 20. století)

- 4) znaky s fonetickou složkou a nemotivovaným konstituentem 半音符半记号字 bàn yīnfú bàn jìhào zì původně patřily mezi fonogramy. Na rozdíl od předchozí kategorie však u nich došlo k vyprázdnění sémantické složky. Su Peicheng uvádí mimo jiné následující příklady:

笨 bèn „hloupý“: N nemotivovaný konstituent D [běn] – znak původně složil pro označení vnitřní vrstvy bambusu (odtud bambus 竹 v horní části znaku), později byl však vypůjčen pro zápis dnešního slova „hloupý“

华 huá „nádherný“: N [huà] D nemotivovaný konstituent

巩 gǒng „přípevnit“: L [gōng] P nemotivovaný konstituent

- 5) jednoduché nemotivované znaky 独体记号字 dútǐ jìhào zì představují z hlediska své konstrukce dále nedělitelné grafické jednotky. Tato kategorie je tvořena především Xu Shenovými piktogramy, u nichž simplifikace grafické podoby dosáhla takové míry, že došlo k jejímu celkovému zkomolení, jako je tomu například u znaků 日 rì „slunce“, 月 yuè „měsíc“, 山 shān „hora“, 水 shuǐ „voda“, 手 shǒu „ruka“ nebo 刀 dāo „nůž“. K zastření vazby mezi grafikou a významem také často docházelo v důsledku vypůjčování, jako například u znaku 而 ér „ale, nadto“.¹⁸⁵

¹⁸⁴ Výklad znaku 娶 viz 3.4.

¹⁸⁵ Výklad znaku 而 viz 3.6.

6) složené nemotivované znaky 合体记号字 héti jìhào zì jsou tvořeny dvěma nebo více nemotivovanými složkami. Jako příklady uvádí Su Peicheng mimo jiné následující znaky: 骗 piàn „podvádět“: užití složky kůň 马 v levé části znaku bylo motivováno původním významem „naskočit na koně“, složka 扁 vpravo naznačovala výslovnost znaku 特 tè „zvláštní“: užití složky buvol 牛 v levé části znaku bylo motivováno původním významem „býk“, složka 寺 vpravo naznačovala výslovnost znaku 鱼 yú „ryba“: původně piktogram zobrazující rybu, dnes je tento znak tvořen třemi nemotivovanými konstituenty nad sebou 刀田一

V prvním vydání publikace *Úvod do moderní grammatologie* z roku 1994 a stejně tak i v knize *Nová vědní disciplína: moderní grammatologie* využívá Su Peicheng pro klasifikaci moderních znaků nikoliv šest, ale sedm kategorií.¹⁸⁶ Kategorii, kterou později vyřadil, označuje jako jednoduché znaky vyjadřující význam 独体表意字 dútǐ biǎoyì zì a zařazuje do ní znaky, u nichž lze dodnes na základě grafické podoby odvodit jejich význam. Zároveň uvádí, že v moderní čínštině jsou zastoupeny jen sporadicky a v rámci Xu Shenovy kategorizace původně patřily mezi symboly. V obou případech konkrétně uvádí následujících šest znaků:

凹 āo „vydutý“: na okrajích vysoký, uvnitř nízký

凸 tū „vypouklý“: uprostřed vysoký, na okrajích nízký

丫 yā „vidlice“: předmět, který se nahoře větví

一 yī „jeden“, 二 èr „dva“, 三 sān „tři“: počet vodorovných tahů reprezentuje příslušnou číslovku

V přepracovaném vydání monografie *Úvod do moderní grammatologie* z roku 2001 bohužel Su Peicheng vypuštění této kategorie nijak nekomentuje. Protože jeho jedinou další kategorií znaků nedělitelných na jednotky nižší konstrukční úrovně představují jednoduché nemotivované znaky, lze předpokládat, že autor přehodnotil své původní stanovisko a považuje je za graficky neprůzračnou entitu. Ve vztahu tradičním kategorizace jistě není bez zajímavosti, že tímto zásahem dosáhl počet nových kategorií stejného počtu, jako má Xu Shenův systém.

¹⁸⁶ SU 1994: 72–81; SU 2000: 52–60.

Nových šest kategorií představuje zásadní posun v přístupu ke kategorizaci současné podoby čínského znakového písma. Aktivní zapojení koncepce nemotivovaného konstituentu do kategorizačního systému společně s vyřazením nepotřebných klasifikačních skupin bezpochyby přineslo zásadní obrat k popisu čistě synchronního vztahu mezi grafickými jednotkami a jejich aktuální funkcí. Již na první pohled je však patrná lakoničnost aplikovaná při popisu celého systému. Obdobně a vlastně i do značné míry v návaznosti právě na slovník *KSZ* vnímám jako značně problematické zejména vymezení sémantické složky a nemotivovaného konstituentu. Ani u jednoho z nich totiž Su Peicheng nespécifikuje, jaké parametry musí taková jednotka splňovat. U první z nich chybí opora, která by se pokusila objektivizovat kritéria sémantické motivovanosti. V případě nemotivovaných konstituentů lze pak v návaznosti na již zmiňované slabiny slovníku *KSZ* očekávat potíže s jejich diferenciací od základní jednotky strukturního rozkladu, tj. prvku. Je zjevné, že na jednu stranu se sice moderní grammatologie snaží od sebe striktně oba přístupy odlišovat, na druhou stranu však v určité chvíli směšuje postupy obou konceptů. Celkově vzato je také poněkud překvapivé, že při popisu tohoto nového systému Su Peicheng přímo neuvádí hodnoty týkající se kvantitativního zastoupení jednotlivých kategorií v rámci znakového inventáře moderní čínštiny. Lze proto usuzovat na to, že sám aktivně neověřil uplatnitelnost nového systému systematickou analýzou reprezentativního vzorku znakového inventáře moderní čínštiny. Pouze v jedné ze svých publikací¹⁸⁷ upozorňuje na dřívější výzkum lingvisty Qian Naironga a cituje jím zjištěné hodnoty.

Qian Nairongovy hodnoty vycházejí z analýzy znakového inventáře o velikosti 3 500 frekvencovaných znaků. I když je jeho kategorizace v zásadě identická se Su Peichengovou, v některých dílčích aspektech se liší. Na rozdíl od Su Peichenga se jeho přístup vyznačuje větší benevolencí ve vztahu k možným rozdílům mezi výslovností znaku a jeho fonetické složky. Kromě absolutní shody a rozdílu pouze v tónu Qian Nairong připouští také rozdíl pouze v iniciále, rozdíl v iniciále a tónu, rozdíl pouze v části finály. Také poskytuje čtenáři více informací o povaze vazby, kterou hodnotí jako sémanticky motivovanou. Ta je podle jeho názoru v případě ideogramů relativně přímá a konkrétní, v případě fonogramů pak naopak spíše neurčitá a abstraktní, což se projevuje tak, že:

¹⁸⁷ SU 2001b: 367–368.

- 1) složka a znak mohou mít stejný nebo podobný význam: např. složka záře 光 ve znaku 辉 huī „záře, lesk“;
- 2) složka a znak mohou být ve vztahu druhové příslušnosti: např. složka pes 犭 ve znaku 狼 láng „vlk“;
- 3) mezi složkou a znakem je přímá souvislost, ačkoliv nejsou ve vztahu druhové příslušnosti: např. složka voda 氵 ve znaku 沉 chén „potopit se“;
- 4) souvislost mezi složkou a znakem je pouze nepřímá: např. složka země 土 ve znaku 坟 fén „hrob“;
- 5) složky vystupují jako symboly určité vlastnosti: např. složka ornament 彡 ve znaku 彩 cǎi „barva“.

Qian Nairong zároveň formuluje i obecné vývojové příčiny, které ho vedly k hodnocení složky jako nemotivovaného konstituentu, a uvádí celou řadu problémových případů včetně jejich řešení. Důležitou součástí jeho studie je i přehled znaků vymezených kategorií.¹⁸⁸ Z hlediska kvantitativního zastoupení jednotlivých kategorií ve vzorku dochází k následujícímu závěru:

Tabulka 4: Kvantitativní zastoupení moderních šesti kategorií podle Qian Naironga¹⁸⁹

kategorie	relativní četnost
jednoduché znaky	7,06 %
sémantická složka + sémantická složka ¹⁹⁰	5,26 %
sémantická složka + fonetická složka	57,6 %
sémantická složka + nemotivovaný konstituent	12,94 %
fonetická složka + nemotivovaný konstituent	6,17 %
nemotivovaný konstituent + nemotivovaný konstituent	10,97 %

Ačkoliv je v Qian Nairongově rozsáhlé monografii věnováno problematice čínského znakového písma jen omezené množství textu, působí jeho popis mnohem propracovaněji, než jak ho představuje Su Peichengova monografie. Je proto poněkud překvapivé, že pokud se v relevantní grammatologické literatuře objevuje zmínka o nových šesti kategoriích, pak je spojována se Su Peichengovým jménem. Na druhou stranu i Qian Nairongův model stále postrádá precizně vymezenou platformu pro vyhodnocování sémantické motivovanosti znaků.

¹⁸⁸ QIAN 2001: 689–702.

¹⁸⁹ Jedná se o upravenou verzi Qian Nairongovy tabulky (2001: 619).

¹⁹⁰ Na rozdíl od Su Peichenga se distancuje od termínů tradiční grammatologie při označování znaků složených s rýze motivovaných složek, tj. od pojmů ideogram a fonogram.

Totéž platí i pro nemotivované konstituenty. Autor sice tematizuje problematiku jejich vzniku, nikoliv však již jejich charakteristiku v moderní čínštině. Výše zmiňované přehledy znaků náležících k určité kategorii jsou přitom pouhými jejich soupisy, které postrádají relevantní komentář. Zdá se přitom, že Qian Nairong jako motivované hodnotí i unikátní složky, které se ve znakovém inventáři moderní čínštiny vyskytují pouze jedenkrát.

Závěrem je třeba říci, že Su Peichengův model není jediný, který určitým způsobem implementoval nemotivované konstituenty. Reprezentuje však prototypické řešení, které u jiných grammatologů variuje ve smyslu slučování kategorií do nadřazené segmentální úrovně dělicí se do několika subkategorií. Základní klasifikační principy jsou však zachovávány, ačkoliv se liší v dílčích ohledech.¹⁹¹ Kromě Qian Nairongovy monografie se mi však nepodařilo najít další studii, která by přinášela doplňující informace rozšiřující značně lakonickou deskripci synchronního kategorizačního systému. Tato skutečnost se tak pro mě stala impulsem k vlastnímu výzkumu architektonické výstavby moderních čínských znaků.¹⁹²

¹⁹¹ Například Yang Runlu (2008: 147–148) hovoří o čtyřech základních druzích znaků: nemotivovaných znacích (dělí se na jednoduché a složené), částečně nemotivovaných znacích (dělí se na znaky se sémantickou složkou a znaky s fonetickou složkou), znacích vyjadřujících význam (dělí se na jednoduché a složené) a znacích vyjadřujících význam a výslovnost. Zároveň uvádí jejich procentuální zastoupení, které koresponduje s hodnotami v *Moderní čínštině*. Ačkoliv necituje Qian Naironga ani Su Peichenga, jejich přímý vliv na Yang Runlův způsob rozdělení znaků je nepřehlédnutelný. Jiný grammatolog, 高更生 Gāo Gèngshēng (2002: 36–42), třídí moderní znaky na základě jejich konstrukční charakteristiky do tří základních skupin. První dvě korespondují s Yang Runlovým schématem, částečně motivované znaky však Gao Gengsheng rozděluje do dvou skupin na základě výchozí příslušnosti k Xu Shenově kategorii ideogramů nebo fonogramů. Třetí skupinu označuje jako motivované znaky 非记号字 fēi jìhào zì. Ta zahrnuje jednak jednoduché motivované znaky, tj. piktogramy a symboly, jednak složené motivované znaky, tj. ideogramy a fonogramy, a jednak zvláštní druh v relativně nedávné době vytvořených znaků, které využívají sémanticky a současně i foneticky motivované složky, jako je tomu např. u znaku 甬 béng „nebýt třeba“ (pozn. nahoře je složka ne [bù] 不 se stejně znějící iniciálou a dole složka používat [yòng] 用 s podobně znějící finálou).

¹⁹² Zpracování textu této práce probíhalo vzhledem k rozsahu potřebného výzkumu několik let. V průběhu této doby se na čínském trhu objevily další studie, které se mimo jiné dotýkají i problematiky kategorizace znaků v moderní čínštině. V době zanášení závěrečných korektur se mi dostaly do rukou dvě publikace, na které bych ve vztahu k tématu své práce ráda upozornila. První z nich je rozsáhlá studie *Dějiny vývoje konstrukčního složení čínských znaků* 汉字结构演变史 Hànzì Jiégòu Yǎnbiàn Shǐ grammatoložky 张素凤 Zhāng Sùfèng. Autorka se v ní mimo jiné zabývá konstrukční charakteristikou znaků ve dvou písemných stylech: v menším písmu a v současné podobě vzorového písma. Vychází přitom primárně z kategorizačního modelu Wang Ning. Na rozdíl od Wang Ning, která staví nemotivované komponenty mimo základní model, je však Zhang Sufeng organicky inkorporuje do svého klasifikačního systému. Součástí její práce je i srovnávací tabulka kvantitativního zastoupení konstrukčních principů v obou stylech. Ve svém výkladu nicméně primárně akcentuje vývojové tendence, nikoliv popis současné podoby. Druhou publikací je 李大逐 Lǐ Dàzhúova *Čínská grammatologie: stručně a prakticky* 简明实用汉字学 Jiǎnmíng Shíyòng Hànzìxué. Její součástí je i rozsáhlá tabulka, v níž autor třídí znakový inventář Zkoušky z čínštiny jako cizího jazyka do devíti konstrukčních kategorií. Jeho přístup je sice synchronní ve vztahu ke grafické podobě znaku, jak ale sám uvádí, při určování vztahu mezi grafikou a jazykovou hodnotou znaku v případě potřeby zohledňuje původní význam nebo výslovnost. Obdobně jako Qian Nairong navíc uvádí pouze výčet znaků s příslušnou charakteristikou, který postrádá potřebný komentář. V obecném popisu celého modelu také zcela chybí objasnění podstaty některých kategorií.

5. Korpus

5.1 Výběr a rozsah

V souladu s cílem předkládané disertační práce musel být v první řadě jednoznačně vymezen analyzovaný korpus, a to tak, aby splňoval kvantitativní i kvalitativní nároky pro získání reprezentativního výsledku. Synchronní orientace výzkumu předurčila segregaci ve prospěch znaků používaných v moderní čínštině. Kontinuum všech čínských znaků pohybujících se v řádech desetitisíců¹⁹³ se tak zúžilo na potenciálně čtyřcifernou hodnotu opírající se o tvrzení, že počet znaků aktivně používaných v určitém časovém období se pohybuje v rozsahu mezi čtyřmi až pěti tisíci znaky.¹⁹⁴ Platnost tohoto tvrzení dokládají výsledky analýzy využití znaků v moderních textech. Například lingvisté z Beijing Language and Culture University dospěli při rozboru korpusu v rozsahu 20 miliónů jednotek k celkovému počtu 4 868 různých znaků.¹⁹⁵ Jedním z hlavních témat, kterými se zabývá moderní grammatologie, je mimo jiné i otázka množství v současnosti používaných znaků. Protože je znakový inventář určitého časového úseku úzce provázaný s právě využívanou slovní zásobou, představuje do značné míry nestabilní proměnnou, kterou proto nelze jasně vymezit. Úsilí moderních grammatologů tak v tomto ohledu směřuje především k třídění znaků na základě jejich četnosti výskytu v moderních čínských textech. Pod vedením Pracovního výboru pro jazyk a písmo ČLR proto ve druhé polovině 80. let minulého století vznikly dva normativní seznamy moderních znaků. Rozsáhlejším z nich je tzv. *Tabulka běžně používaných znaků moderní čínštiny* 现代汉语通用字表 Xiàndài Hànyǔ Tōngyòng Zì Biǎo o celkovém počtu 7 000 položek, která reprezentuje základní znakový inventář moderní čínštiny. Kromě ní byl vytvořen i soupis poloviční velikosti, tzv. *Tabulka frekventovaných znaků moderní čínštiny* 现代汉语常用字表 Xiàndài Hànyǔ Chángyòng Zì Biǎo.¹⁹⁶ Znaky v ní jsou rozděleny do dvou částí. První z nich představuje 2 500 frekventovaných znaků 常用字 chángyòng zì a druhá 1 000 méně frekventovaných znaků 次常用字 cì chángyòng zì. V souladu s obecnými zákonitostmi četnosti výskytu jazykové jednotky zaujímají i znaky s vysokou frekvencí podstatnou část běžného čínského textu. Již v případě 2 500 frekventovaných znaků dosahuje jeho pokrytí

¹⁹³ Viz údaje o počtu znaků SU 2000: 5–8.

¹⁹⁴ QIU 1988: 31.

¹⁹⁵ XING 2007: 7–8.

¹⁹⁶ Grafémy stojící mimo ni jsou označovány jako znaky s ojedinělým výskytem 罕用字 hǎnyòng zì.

textu hodnoty 97,97 %. Připojením 1 000 méně frekventovaných znaků pak dochází k nárůstu o další jeden a půl procento a výsledná míra pokrytí tak představuje 99,48 %.¹⁹⁷

Vysoká míra zastoupení 2 500 frekventovaných znaků v běžném čínském textu z nich činí jádro znakového inventáře moderní čínštiny a lze je proto z hlediska kvantity považovat za reprezentativní vzorek pro vytvoření prototypu moderní kategorizace čínských znaků. Je poněkud zarážející, že navzdory významu, který tabulka frekventovaných znaků v moderní grammatologii zaujímá, nejsou informace o postupu její tvorby a případných strategiích uplatňovaných při výběru jejich jednotek příliš rozsáhlé. Z údajů v odborné literatuře vyplývá, že vznikla na základě analýzy znaků obsažených ve 20 různých frekvenčních soupisech znaků, z nichž nejstarší byl sestaven 60 let a nejmladší 2 roky před uveřejněním tabulky.¹⁹⁸ Vzhledem ke kvalitativní i kvantitativní různorodosti použitých seznamů lze proto vyvozovat, že při výběru znaků respektovali její tvůrci jazyková, tematická, sociologická i další relevantní kritéria. Ačkoliv četnost užití znaků představovala klíčové kritérium při tvorbě tabulky, byly při jejím sestavování zohledňovány i další faktory, jako například znakovost a slovtvorné schopnosti zařazených jednotek.¹⁹⁹

Z kvalitativního hlediska musel být můj korpus vymezen tak, aby *a priori* neeliminoval znaky určitého konstrukčního principu. To znamená, že si kladl podmínku co největšího zachování vyváženosti proporcí mezi jednotlivými konstrukčními typy znaků. Soupis 2 500 frekventovaných znaků vytvořený na základě jiného klasifikačního kritéria se proto nabízel jako dostatečně reprezentativní vzorek. Přestože je možné, že vzhledem k zohledňování znakovostních schopností znaků do něj mohly být inkorporovány i položky, které se sice samostatně nevyskytují příliš často, ale intenzivně se uplatňují především jako stavební jednotky ve znacích s komplexnější grafickou strukturou, složení *Tabulky frekventovaných znaků moderní čínštiny* nenaznačuje, že by byl ten postup využíván příliš často. Určité zkreslení však lze očekávat vzhledem ke specifickým vlastnostem znaků s vyšší a nižší frekvencí. Z výzkumu jejich grafické struktury vyplývá, že znaky s vyšší frekvencí jsou v průměru tvořeny menším počtem tahů,²⁰⁰ a lze proto mezi nimi předpokládat i vyšší výskyt znaků s jednodušším typem architektonické výstavby. Rovněž nižší procentuální zastoupení znaků obsahujících fonetické složky u více frekventovaných znaků²⁰¹ představuje

¹⁹⁷ SU 2001a: 52.

¹⁹⁸ XING 2007: 7.

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ Tamtéž s. 22–23.

²⁰¹ Tato skutečnost vyplynula z mého vlastního, doposud nepublikovaného výzkumu výskytu fonogramů ve znakovém inventáři moderní čínštiny. Konkrétně jsem za pomoci slovníku KSZ zkoumala produktivitu fonogramů s funkčními fonetiky ve čtyřech frekvenčních pásmech čínských znaků: A (1 – 1 500), B (1 501 –

skutečnost, kterou nelze při závěrečné prognóze chování zbývající části znakového inventáře moderní čínštiny opomenout.

5.2 Technika zpracování jazykové hodnoty znaků

Práci na korpusu jsem zahájila rozkladem analyzovaných znaků na nižší jednotky a jejich roztríděním do kategorií tak, jak je uvádí slovník *KSZ*. Důvodem tohoto postupu byla snaha vytvořit do jisté míry homogenní skupiny, které by posílily jednotnost zpracování jednotek stejného typu. Ve vztahu k následujícímu výzkumu však tento můj postup fungoval jen jako dočasné, čistě pracovní řešení. Při přiřazování českých sémémů k jednotlivým znakům jsem vycházela ze dvou hlavních zdrojů: čínsko-anglické verze slovníku *XHC*²⁰² a českého čtyřdílného *Učebního slovníku jazyka čínského* (zkráceně *UčebS*).²⁰³ *XHC* představoval základní pramen pro stanovení významového obsahu znaků. Za pomoci *UčebSu* jsem určovala vhodné české ekvivalenty primárního významu znaků s ohledem na jejich užití v moderní čínštině.

V praxi jsem postupovala tak, že jsem vždy nejprve provedla analýzu významu jednotlivých znaků ve *XHC*. V její první fázi jsem se zabývala otázkou případné homonymie každého znaku. Po stanovení počtu základních nepřibuzných významů jsem analyzovala sémémy uvedené u každého sylabosémému a zaznamenávala jejich české ekvivalenty.

2 500), C (2 501 – 3 500), D (3 501 – 4 500). Analýza ukázala, že koncentrace fonogramů v pásmu s nejvyšší frekvencí (A) je téměř o 30 % nižší než u znaků s nejnižší frekvencí (D). Výsledkem kumulativního souhrnu bylo zjištění, že celková produktivita fonogramů v rámci všech 4 500 analyzovaných znaků (pásma A+B+C+D) je o 15 % vyšší než v rámci 1 500 nejfrekventovanějších znaků (pásma A).

²⁰² Slovník *XHC* je normativní příručka současného čínského jazyka s více než třicetiletou tradicí. Kompilační práce na něm byly zahájeny již ve druhé polovině 50. let 20. století, a to nejprve pod vedením 吕叔湘 Lǚ Shūxiāng a později pod vedením 丁声树 Dīng Shēngshù. Hesla ve slovníku *XHC* jsou uspořádána způsobem typickým pro moderní čínské slovníky: lemmata jsou tvořena znaky, za nimiž následují slova začínající příslušným znakem. Před prvním vydáním slovníku v roce 1978 vzniklo několik prototypů, které byly opakovaně revidovány. (*XHC* 2002: 7–17) V návaznosti na dynamičnost vývoje slovní zásoby byl slovník *XHC* od té doby již pětkrát upravován. Jeho doposud poslední šesté vydání bylo publikováno v roce 2012. Původně pouze výkladový slovník byl v roce 2002 rozšířen o anglický překlad. Čínsko-anglická verze vznikla na základě revidovaného 3. vydání z roku 1998 a zahrnuje více než 60 000 vstupů. (*XHC* 2002: 18)

²⁰³ Slovník *UčebS* představuje rozsáhlý jazykovědný projekt, který nemá dodnes v domácí ani zahraniční literatuře obdoby. Jeho specifičnost „*spočívá v tom, že nenahrazuje ani běžnou učebnici čínštiny, ani běžný čínsko-jinojazyčný slovník, nýbrž je obojí doplňuje údaji, nepostradatelnými pro spolehlivější praktické i teoretické zvládnutí hovorové čínštiny, jež však v běžných příručkách i slovnících zatím zpravidla zcela chybí nebo se začínají teprve objevovat v poměrně rudimentární formě*“. (ŠVARNÝ 1998–2002, 1. sv.: xxii) Nadmíru skromný výraz „doplňuje“ zahrnuje dva podstatné aspekty. Prvním z nich je analýza jednoslabičných významových jednotek čínštiny reprezentovaných nejfrekventovanějšími čínskými znaky. Ta je spojena s otázkou jejich samostatnosti na jedné straně a uplatnění ve dvou- a víceslabičných bázích na straně druhé. U jednotlivých slov pak zkoumá slovník jejich gramatické funkční charakteristiky, opírá se přitom o rozsáhlý korpus exemplifikačních vět vytvořený čínskými informanty. Druhým aspektem je analýza suprasegmentální roviny příkladových vět produkovaných rodilou mluvčí, jejichž výsledkem je zcela unikátní prosodický přepis asi 16 000 vět.

U monosémických znaků s jednoznačným designátem společným pro oba jazyky nepředstavovalo stanovení ekvivalentu zpravidla větší obtíže. V případě polysémických znaků jsem při výběru a řazení ekvivalentů zohledňovala jejich užití v moderní čínštině. Vzhledem k povaze následující analýzy nebylo nezbytné vytvořit vyčerpávající výčet potenciálních možností, ale právě naopak se pokusit o maximální generalizaci. Při její realizaci jsem se opírala zejména o *UčebS*, který zachycuje nejdůležitější významy znaků v moderní čínštině. Zvolené české významové aproximace je proto třeba chápat jako významové průsečíky stanovené na základě kritéria typičnosti a iterativnosti.

Při vymezování primárního významu jsem přihlížela i ke kolokabilitě znaků ve slovníku *XHC*. Protože pod příslušným znakem jsou vždy uváděna pouze slova začínající tímto znakem, využívala jsem ke kontextové identifikaci i počítačový software *Wenlin*, který umožňuje vytvořit výčet všech v něm obsažných slov s tímto znakem seřazeným sestupně podle frekvence jejich užití. V případě potřeby jsem prováděla komparaci i s českými ekvivalenty uvedenými v *Česko-čínském a čínsko-českém slovníku* J. Vochaly. Ten při jeho kompilaci kromě vlastní excerptce přihlížel k několika čínským výkladovým a čínsko-cizojazyčným slovníkům, mimo jiné i k prvnímu vydání slovníku *XHC* z r. 1979.²⁰⁴ V některých případech jsem vzhledem k zaměření následující analýzy zvláště zohlednila takový derivát, který měl prokazatelně významovou souvislost s konstrukční jednotkou příslušného znaku, na první pohled však nemusel být nutně odvoditelný od základního významu. Závěrem je třeba poznamenat, že vzhledem k typologické odlišnosti čínského jazyka nelze brát slovnědruhovou příslušnost českých aproximací jako závaznou gramatickou charakteristiku. Čínské sylabosémémy jsou z hlediska své funkce vázány na určitý gramatický kontext a mohou si tudíž osvojovat různé gramatické funkční charakteristiky,²⁰⁵ v případě jejich převodu do češtiny se však užití slova určitého slovního druhu nelze vyhnout.

Volba slovníku *XHC* jako primárního zdroje pro zpracování mého korpusu vyplynula již ze skutečnosti, že představuje závaznou normu pro užívání znaků a slov v moderní čínštině. Pro potřeby mého výzkumu bylo také rozhodující, že jasně důsledně vyděluje, zda jsou významové složky ve vztahu polysémie nebo homonymie. Ve vztahu k *UčebSu* bylo výhodou, že i O. Švarný srovnává svou analýzu významů právě se slovníkem *XHC*. Dvojazyčná verze

²⁰⁴ VOCHALA 2007: VII.

²⁰⁵ Tento termín využívá ve svém gramatickém výkladu O. Švarný (1998: 92–94). Poukazuje tak na odlišné vlastnosti slov v čínštině: na rozdíl od češtiny i jiných indoevropských jazyků, v nichž jsou slova svým tvarem kromě lexikálního významu zároveň i nositeli celé řady gramatických informací, nedochází v čínštině k ohýbání tvarů slov. Čínská slova se tak svojí „formou“ od sebe navzájem neodlišují a z hlediska své funkce jsou vázána na konkrétní gramatický kontext. Nelze tedy říci, že by sama byla nositelem určité slovnědruhové příslušnosti, ale teprve ve spojení s jinými slovy nabývají určitou funkční charakteristiku.

kombinující metodu výkladu a překladu napomáhala snadnějšímu vyhledávání českých ekvivalentů. Kromě *XHC* se jako primární zdroj nabízel i slovník *XZ*, který se koncentruje výhradně na sémantický výklad znaků, nikoliv však již slov, jako je tomu v případě *XHC*.²⁰⁶ Ve vztahu k zamýšlené analýze jsem však spatřovala jeho hlavní nevýhodu v tom, že při sémantickém výkladu znaků uvádí všechny jeho významy bez ohledu na to, zda mezi nimi existuje etymologická souvislost či nikoliv. Naproti tomu slovník *XHC* striktně rozlišuje mezi polysémií a sylabosémickou homonymií. *UčebS* mi pak zásadním způsobem pomohl při práci s excerpce z *XHC* i při celkové generalizaci sémantického rozsahu polysémických znaků, a to nejen prakticky při vyhodnocování jednotlivých případů, ale i metodologicky ve smyslu obecného postupu.²⁰⁷ Švarného způsob sémantického výkladu sylabosémému se pro mě zároveň stal modelem i pro zpracování znaků, které nejsou v jeho slovníku zahrnuty. Jelikož polysémie byla obzvláště rozvinuta zejména u znaků s nejvyšší frekvencí obsažených právě v *UčebSu*, nenarazila jsem při zpracování zbývajících znaků na závažnější potíže systémového charakteru.

Slovník *XHC* se sice zaměřuje primárně na slovní zásobu současného čínského jazyka, přesto však zaznamenává i celou řadu významů stojících mimo její jádro nebo případně na pomezí mezi jádrem a periferií. Pro moji analýzu nebylo takové rozměňování sémantického výkladu žádoucí. A to nejen u polysémických znaků, jak jsem popsala výše, ale především u znaků používaných k zápisu více než jednoho sylabosémému. V případě existence jiného sylabosémému jsem proto u příslušných znaků systematicky vyřazovala následující skupiny jejich dalšího užití:

- a) knižní významy: např. 匪 fěi „ne“, 雅 yǎ „přátelství“, 格 gé „zkoumat“, 审 shěn „vědět“ a „skutečně“, 底 dǐ „co“ a „tady“, 载 zài „také“, 按 ān „srovnávat, kontrolovat“, 姑 gū „dočasně“, 期 jī „celý rok, celý měsíc“, 愿 yuàn „upřímný a opatrný“, 咸 xián „celý“,

²⁰⁶ Vzhledem k typologické charakteristice čínštiny rozlišuje čínská lexikografie dva druhy slovníků, přičemž pro každý z nich využívá odlišný termín: „slovník slov“ 词典 cídiǎn a „slovník znaků“ 字典 zidiǎn. *XHC* tak reprezentuje první a *XZ* druhý uvedený typ.

²⁰⁷ Pro zpracování této práce měl klíčový význam výklad významového obsahu jednotlivých znaků. *UčebS* obsahuje 1969 hesel, jejichž pořadí odpovídá výskytu těchto znaků ve vysokoškolském učebním materiálu *Úvod do hovorové čínštiny*, na niž tento projekt navazuje. Znaky využívané pro zápis většího počtu sylabosémému s různou zvukovou realizací přitom tvoří více samostatných hesel. Celkový počet zpracovaných grafických jednotek je tak o něco nižší, pohybuje se okolo 1800 položek. (ŠVARNÝ 1998–2002, 1. sv.: xxi) Vzhledem k vysoké frekvenci pokrývají analyzované znaky více než 94 % libovolného textu. (ŠVARNÝ 1998–2002, 1. sv: xxv) Jádro sémantického výkladu *UčebSu* je tvořeno primárním významem sylabosémému. Ten bývá doplněn o takové odvozené významy, které s ním již jen volně souvisejí a nemusely by tak být pouze při pohledu na původní význam zcela zřejmé. V případě, že se jeho výklad od *XHC* liší, uvádí tuto skutečnost v poznámce pod výkladem příslušného znaku. Zpravidla se jedná o knižní významy, které *UčebS* s ohledem na své zaměření nerozpracovává.

- 田 tiān „jít na lov“, 雨 yù „padat“, 粥 yù „porodit“, 委 wěi „skutečně“, 锡 xī „věnovat“, 竖 shù „mladý sluha“ 较 jiào „očividný“, 几 jī „téměř“, 胡 hú „proč“, 抵 dǐ „dosáhnout“;
- b) propria: nejčastěji geografické názvy, příjmení, označení etnických skupin, čínských státních útvarů a dynastií: např. 墨 mò „Mexiko“, 亚 yà „Asie“, 扬 yáng „Yangzhou“, 桂 guì „Guijiang“, 柏 bó „Berlín“, 济 jǐ označení zaniklé řeky v provincii Henan, 蒙 měng „Mongolové“, 满 mǎn „Mandžouvé“, 壮 zhuàng „Zhuangové“, 明 míng nebo 清 qīng pro označení příslušné dynastie, u znaků 欧 ōu, 帖 tiē, 洗 xiǎn a 沈 shěn jejich užití jako příjmení;
- c) fyzikální a měnové jednotky: např. 克 kè „gram“, 托 tuō „torr“, 旦 dàn „denier“, 毛 máo „mao“ (tj. desetina jüanu), 罗 luó „veletucet“, 钱 qián hmotnostní jednotka o velikosti 5 g, 里 lǐ délková míra o velikosti 0,5 km, 瓦 wǎ zkratka wattu, 帕 pà zkratka pascalu, 摩 mó zkratka molu, 库 kù zkratka coulombu, 坎 kǎn zkratka kandely;
- d) dialektismy: např. 涌 chōng „přítok“, 潮 cháo „podřadný, nekvalitní“, 大 dà „otec, strýc“, 溜 liù „zacpat“, 熊 xióng „vynadat“, 刷 shuǎ „vybírat“, 掠 lüè „sebrat, zvednout“, 各 gè „divný“, 叉 chá „blokovat“;
- e) archaismy a historismy: např. 优 yōu „herec“, 牙 yá „zprostředkovatel“, 监 jiàn druh státní instituce, 胜 shèng druh ozdoby do vlasů, 赛 Sài „přinášet božstvu oběti“, 王 wáng „vládnout“, 解 xiè „akrobatické kousky“, 干 gān „štit“, 甲 jiǎ administrativní jednotka o deseti domácnostech;
- f) názvy pro nebeské kmeny a pozemské větve: např. 甲 jiǎ „1. nebeský kmen“, 丁 dīng „4. nebeský kmen“, 子 zǐ „1. pozemská větev“, 丑 chǒu „2. pozemská větev“;
- g) užití znaku pro zápis části víceslabičné báze, přičemž tato část sama o sobě není nositelem významu:²⁰⁸ např. znak 叨 dāo v dvojslabičných bázích 叨叨 dāodao „bez přestání mluvit“, 叨登 dāodēng „převracet *dial.*“, 叨唠 dāoláo „bez přestání mluvit“ a 叨念 dāoniàn „stále o něčem mluvit“, užití znaku 挣 zhēng v dvojslabičné bázi 挣扎 zhēngzhá „bojovat“, 虾 há v 虾蟆 há má „žába“, 猫 máo v 猫腰 máoyāo „krčit se“, 踏 tā v 踏实 tāshi „důkladný“, 仔 zǐ v 仔肩 zǐjiān „závazky, povinnosti“, 膀 páng v 膀胱 pángguāng „močový měchýř“;
- h) formální významy: např. slovesné přípony 了 le, 过 guo, 着 zhe, prepoziční slovesa s formálním významem jako 被 bèi nebo 把 bǎ, slovece 地 de, 的 de a 得 de;

²⁰⁸ K problematice dvoj- a víceslabičných bází podrobněji viz 9.5.

i) ostatní méně zastoupené skupiny významů, jako např. onomatopoeia, numerativy²⁰⁹ nebo odborné termíny: 汪 wāng zvuk štekotu, 当 dāng zvuk způsobený nárazem do kovového předmětu, 挺 tǐng M pro kulometry, 匹 pǐ M pro koně nebo pro stůčky látek, 出 chū M pro opery a hry, 副 fù M pro předměty v sadě a pro výrazy tváře, 症 zhēng „zduřelina v dutině břišní“, 末 mò pro označení druhu role v pekingské opeře, 凡 fán pro označení druhu noty v tradiční čínské hudební notaci.

Protože jsem uvedené skupiny významů při popisu sémantického rozpětí znaků automaticky vyřazovala, nezohledňovala jsem je v první fázi analýzy potenciálního sémantického vztahu mezi znakem a jeho grafickou strukturou. Teprve ty znaky, u nichž jsem při analýze sémantické motivovanosti neshledala významovou souvislost s jednotkou nižší konstrukční úrovně, jsem podrobila kontrole všech jejich významů uvedených ve slovníku *XHC*. Ta mohla případně vést k přihlídnutí k původně vyřazenému knižnímu významu znaku.²¹⁰

²⁰⁹ Tj. pomocná slova pro počítání jednotlivin. Numerativy jsou jedním ze čtyř druhů měrových slov, která se v moderní čínštině vyskytují ve spojení s číslovkami nebo deiktickými slovy. (ŠVARNÝ – UHER 2014: 65–66)

²¹⁰ Detailnější informace o tomto postupu včetně přehledu konkrétních případů budou následovat v kapitole 7.1.

6. Základní klasifikační kritéria

Cílem této práce je vytvořit model kategorizace, s jehož pomocí by bylo možné efektivně třídit znaky na základě vztahu jejich grafické podoby k příslušné jazykové hodnotě. Jak jsem naznačila v teoretické části své práce, jeden z klíčových reformních postulátů moderní grammatologie zahrnuje i rezignaci na dosavadní etymologicky orientované klasifikační paradigma. Teoretický rámec nových šesti kategorií je však natolik obecný, že není zcela jasné, jaké jsou jeho konkrétní vyhodnocovací faktory pro klíčové třídící mechanismy. S vědomím jeho lakoničnosti v případě popisu dekompozičního rozkladu i kritérií motivovanosti, jsem při svém vlastním výzkumu považovala za zásadní precizně vymezit strategie uplatňované právě v těchto dvou ohledech. Samotné vymezení kritérií motivovanosti přitom představovalo natolik komplexní záležitost, že se jejich specifikaci budu podrobněji věnovat ve zvláštních kapitolách. Pro tuto chvíli nicméně vycházím z předpokladu, že již mám definovanou sadu dílčích filtrů pro určování fonetické nebo sémantické souvislosti mezi jednotlivými částmi architektonické výstavby znaku a jím reprezentovanou jazykovou jednotkou. Komponenty, které vykazují synchronní spojitost s významem znaku, přitom ve své analýze označuji zkráceně jako s-složky a komponenty, které naznačují výslovnost znaku, jako f-složky.²¹¹ Následující dvě kapitoly tak budou věnovány obecným principům aplikovaným při rozkladu grafické podoby znaků na jednotky nižší úrovně.

6.1 Primární dekompoziční kritéria

Jak jsem již také zmiňovala, s ohledem na změny v grafické realizaci grafémů prosazují moderní grammatologové, aby se k současné podobě čínských znaků přistupovalo ze dvou různých hledisek.²¹² Zatímco strukturní analýza usiluje o rozklad znaků na co nejmenší grafické jednotky, zaměřuje se výzkum konstrukčního složení znaků na otázku existence vnitřního vztahu mezi grafickou realizací znaku (celku nebo jeho částí) na jedné straně a jeho významem a výslovností na straně druhé. Na základě (ne)možnosti rozkladu znaku na jednotky základní strukturní úrovně rozlišuje moderní grammatologie znaky jednoduché a složené. Z hlediska konstrukčního uspořádání pak vymezuje nových šest kategorií znaků, jejichž podstata tkví v kombinování různě motivovaných a nemotivovaných částí znaku. Ve

²¹¹ K užití tohoto typu zkratk mě inspirovalo označení architektonických částí čínských znaků v monografii A. Gudera (1999): tj. „S-Komponente“ pro sémanticky motivované a „P-Komponente“ pro foneticky motivované.

²¹² Viz 2.3.

vztahu k mé práci je primární druhý princip dekompozice znaků, doplňuji ho však o dílčí klasifikační kritéria.

Protože už ve *Výkladu znaků* zaujímaly obrysové znaky jen nepatrný zlomek všech grafémů, vyšla jsem i při dekompozice znaků ve své analýze z předpokladu, že většina současných znaků je utvářena více než jednou konstrukční jednotkou. Xu Shenův *Výklad znaků* navíc upozorňuje na dominantní dvousložkové složení znaků,²¹³ proto jsem i ve své analýze primárně hodnotila znaky na základě možnosti či nemožnosti rozkladu právě na dvě složky. Výše jsem uvedla, že pro potřeby zpracování sémantického obsahu znaků jsem nejprve využila rozkladu znaků ve slovníku *KSZ*.²¹⁴ Jím navrhovaný způsob dekompozice jsem však právě v této fázi svého výzkumu případ od případu přehodnotila ve vztahu k nově nadefinovaným kritériím.

Zjednodušeně řečeno se můj přístup lišil od výše popisových klasifikačních návrhů ve dvou hlavních aspektech, které představovaly klíčový nástroj pro ukotvení procedury dekompozičního rozkladu tak, aby v první fázi analýzy nedocházelo k jeho nežádoucí interferenci s metodami strukturního rozkladu. Prvním z nich bylo obecné pojetí motivovanosti. Na rozdíl od autorů dosavadních modelů se domnívám, že klíčovým faktorem synchronní existence motivované vazby mezi dvěma veličinami je rekurence daného kontextu.²¹⁵ Teprve opakovaným výskytem určité konstrukční jednotky totiž dochází k legalizaci její sémantické nebo fonetické odvoditelnosti. Grafickou entitu, u níž sice dokonce i synchronní zdroj stále poukazuje na její vztah s celým znakem, nelze podle mě hodnotit jako motivovanou, pokud se v celém systému vyskytuje pouze jedenkrát. Důležitou součástí mého vyhodnocovacího procesu proto bylo i ověřování, jak se jednotlivé komponenty profilují v rámci oficiálně uznávaného soupisu 7 000 běžně používaných znaků. Status sémanticky motivované jednotky, tj. s-složky, přitom mohly získat pouze ty z nich, které se minimálně dvakrát uplatňovaly jako ukazatelé významu, a status foneticky motivované složky, tj. f-složky, ty z nich, které minimálně dvakrát efektivně naznačovaly jeho zvukovou realizaci. U těch komponentů, které se v systému soudobého znakového inventáře vyskytují zároveň i jako samostatné znaky s vlastní výslovností i významem, přitom

²¹³ Vyplývá to z Wang Yunových statistik (viz 3.3 a 3.4), které poukazují na to, že odvozené znaky (ideogramy + fonogramy) zaujímaly ve *Výkladu znaků* 95,7 % zařazených grafických jednotek. Tato hodnota sice zahrnuje i tří- a vícesložkové znaky, jejich podíl na celkovém počtu odvozených znaků je však minimální.

²¹⁴ Viz 5.2.

²¹⁵ Su Peicheng ani Qian Nairong toto kritérium nezmiňují a lze tedy předpokládat, že se nad ním nezamýšleli. Obdobně ani z přístupu autorů slovníku *KSZ* nevyplývá, že by kritérium rekurence aplikovali. K jeho využití mě inspirovala studie A. Gudera (1999), který vznesl tento požadavek za účelem identifikace didakticky efektivních složek moderních čínských znaků (viz kapitola 8).

byla rekurence zajištěna automaticky.²¹⁶ Všechny zbývající komponenty si pak vyžádaly vyhledání minimálně jednoho dalšího motivovaného výskytu. Pro tyto potřeby jsem v první řadě využívala elektronický software *Wenlin*, s jehož pomocí je možné vytvářet přehledy znaků se stejným grafickým elementem. V případě sémantické souvislosti, která bývá u znaků se dvěma významovými složkami spojena s komplexnějším asociačním procesem a nemusí být z pouhého soupisu znaků na první pohled znaků patrná, jsem se navíc opírala o svůj již dříve provedený výzkum ideogramů.²¹⁷

Druhým významným aspektem uplatňovaným v mé práci byl způsob zpracování nemotivovaných konstituentů. Nelze přehlédnout, že Su Peicheng i Qian Nairong na jedné straně a autoři slovníku *KSZ* na druhé straně řeší tuto problematiku odlišně. Z popisu nových šesti kategorií znaků lze usuzovat, že nemotivovaný konstituent je celá zbývající část znaku po oddělení sémantické nebo fonetické složky. Ta se však v některých případech může vyznačovat značně komplikovanou architekturou. Naproti tomu Yang Hongqing a Zhu Xinlan vykazují sklon k intenzivnějšímu rozkladu zbývající části znaku. V řadě případů se tak děje na větší počet nemotivovaných konstituentů, které mohou odpovídat strukturním jednotkám různé úrovně, nežádka i minimálním prvkům. Snaha vymezit se vůči maximalistickému a minimalistickému přístupu mě přivedla k myšlence jejich roztřídění na základě funkční využitelnosti.²¹⁸ Z množiny nemotivovaných konstituentů jsem primárně separovala takové, které se v jiných případech svého výskytu profilují jako sémanticky nebo foneticky funkční jednotky, avšak v daném kontextu byla jejich motivovanost nejasná. V návaznosti na tuto jejich vlastnost jsem je označila termínem neutralizované složky,²¹⁹ zkráceně n-složky, který naznačuje jejich potenciální motivovanost u výskytů v jiném kontextu. Řečeno jinými slovy spočívá jejich podstata v tom, že kromě neutralizovaného výskytu se v rámci znakového inventáře moderní čínštiny v souladu s vymezenými požadavky profilují jako sémanticky nebo foneticky účinné konstrukční jednotky anebo se zároveň vyskytují jako samostatné znaky. Tímto způsobem jsem položila jednoznačnou hranici mezi strukturní a konstrukční

²¹⁶ Výjimku z tohoto pravidla představuje znak 一 yī „jeden“, jehož grafika je natolik jednoduchá, že u něj dochází ke splnutí všech tří strukturních úrovní, tj. tahu – prvku – (celého) znaku. S grafickou entitou tohoto tvaru a velikostí, která navíc reprezentuje nejfrekventovanější z pěti základních tahů (SU 2001a: 71), na nichž je vybudován strukturní systém čínského znakového písma, nelze zároveň pracovat jako s jednotkou konstrukčního rozkladu.

²¹⁷ SLAMĚNÍKOVÁ (2013a).

²¹⁸ K funkčnímu pojetí složek mě inspirovaly studie grammatoložky Wang Ning.

²¹⁹ Při volbě termínu „neutralizovaný“ jsem se inspirovala jeho využitím v odborných pracích O. Švarného ve vztahu k prosodické charakteristice slabik: atónické neutralizované slabiky jsou takové, které se jinak mohou vyslovit i tónicky, avšak v dané větě se jejich tón neutralizuje (ŠVARNÝ 1998: 26).

dekompozici, neboť druhá z nich pracuje výhradně s takovými jednotkami, které disponují potenciálem funkčního ukazatele významu nebo zvukové realizace znaku.

Kritéria pro získání statutu n-složka splňoval například komponent 冫 využívaný ve znaku 逼 bì „blížit se“, neboť s výjimkou tohoto znaku se profiluje jako relativně frekventovaná f-složka [fú], a to například ve znacích 幅 fú „pruh látky“, 福 fú „štěstí“, 副 fù „zástupce, duplikát“, 富 fù „bohatý“. Naproti tomu unikátní grafické konstituenty, tj. takové, které nefungují jako samostatné znaky a ani se nevyskytují jako motivovaná jednotka v jiných znacích, zůstaly stát mimo skupinu funkčně podmíněných konstrukčních jednotek. To byl mimo jiné případ pravé části znaků 橘 jú „mandarinka“ a 挖 wā „kopat, těžit“, spodní části znaků 蒙 méng „zakrývat“ a 聚 jù „shromáždit se“ nebo vnitřní části znaků 追 zhuī „hnát se, stíhat“ a 遣 qiǎn „posílat, vysílat“. Stejně tak jsem nepokládala za konstrukční složky ani takové grafické entity, které se ve znakovém inventáři sice objevují vícekrát, není však u nich splněna podmínka opakovaného motivovaného výskytu. Touto charakteristikou se vyznačuje například grafický element 𠂇, který se podle *HXFZ* vyskytuje jako motivovaná složka ve dvou znacích. Ve znaku 逆 nì „jít proti“ jednak nese význam obrácený člověk a jednak funguje jako fonetikum [nì]. Funkce fonetika je mu zároveň přisuzována i u znaku 朔 shuò „první den lunárního měsíce“, v současné době však nevykazuje shodu s iniciálou ani finálou tohoto znaku. Rekurence prvku 𠂇 tak není dodržena ze sémantického ani z fonetického hlediska, a proto v mém výzkumu nemohl být označen za konstrukční jednotku. Podobnou situaci lze pozorovat i u komponentu 乇, který podle *HXFZ* plní funkci fonetika ve dvou znacích: jako [tuō] ve znaku 托 tuō „podpírat zesponu“ a jako [zhái] ve znaku 宅 zhái „příbytek“. Jelikož je v každém z těchto svých výskytů nositelem zcela odlišné fonetické hodnoty, nemohl být označen za f-složku. Obecně vzato lze říci, že většina grafických elementů vyřazených z důvodu absence rekurence motivovanosti se vyznačovala maximálním výskytem ve dvou znacích, případy s vyšší produktivitou se objevovaly jen sporadicky.²²⁰

²²⁰ Bylo možné ji pozorovat například u komponentů 冫 a 𠂇: první z nich se vyskytoval ve znacích 寻 xún „hledat“, 雪 xuě „hledat“, 灵 líng „obratný, bystrý“, 妇 fù „žena, manželka“, 扫 sǎo „mést, odstraňovat“ a druhý ve znacích 青 qīng „modrý, zelený, černý“, 责 zé „povinnost, zodpovědnost“, 素 sù „prostý, střízlivý“, 麦 mài „pšenice“ a 毒 dú „jed“.

6.2 Sekundární dekompoziční kritéria

Dekompozice znaků na základě kritérií definovaných v předchozí kapitole ukázala, že i v analyzovaném korpusu dominují s bezmála 80 % znaky tvořené právě dvěma konstrukčními jednotkami, které tak reprezentují jádro znakového inventáře moderní čínštiny. Po vyčlenění rozsáhlé skupiny dvousložkových znaků nicméně vyvstala otázka, jak naložit s velmi pestrá směsicí zbývajících asi pěti set znaků. Ta obsahovala jak znaky tvořené jen několika málo tahy, tak i znaky s komplikovanou grafickou strukturou. I jejich další třídění přitom bylo doprovázeno snahou o nalezení případné vazby mezi grafikou znaku a jeho významem nebo zvukovou realizací. V rámci graficky jednoduchých znaků bylo v návaznosti na tento požadavek možné identifikovat skupinu znaků, jejichž celková vnější podoba dodnes zřetelně odráží příslušný význam, a to buď přímo svou grafikou, nebo pomocí rozlišovacího tahu připojeného k již existujícímu znaku.²²¹ U architektonicky komplikovaných subjektů si pak bylo mimo jiné možno povšimnout takových, které obsahovaly tři nebo více komponentů splňující kritéria proto, aby mohly získat status složky. Pokud minimálně dva z nich vykazovaly motivovaný vztah k výslovnosti nebo významu znaku²²² sdružila jsem je také do společné skupiny.

Po vymezení těchto dvou skupin znaků, jejichž architektura byla stejně jako v případě dvousložkových znaků kompletně konstrukčně objasnitelná, však stále zůstávala většina zbývajících znaků nezpracována. Nadále se přitom jednalo zejména z hlediska komplikovanosti grafické struktury o značně nesourodou skupinu. V architektonické výstavbě některých znaků sice bylo možné identifikovat jeden komponent vykazující vztah k jejich významu nebo výslovnosti,²²³ avšak jejich zbývajících část již nesplňovala kritéria pro to, aby mohla být označena za n-složku. Tato jejich charakteristika tak již nestačila k tomu, aby mohla být provedena dekompozice na dvě konstrukční jednotky. Jediné možné kritérium pro další klasifikaci těchto znaků představovala schopnost rozkladu na jednotky základní strukturní úrovně, tj. prvky.

Jelikož diskuze stran teoretické koncepce pro určování hranice prvků nebyla doposud uspokojivě uzavřena,²²⁴ využívala jsem pro potřeby strukturního rozkladu referenční příručku *HXZ*. Ta sice na rozdíl od normativních soupisů prvků podrobně nerozpracovává otázku strukturní dekompozice na metodologické rovině, prakticky však rozkládá na prvky

²²¹ Např. znak 木 mù „strom“ nebo 本 běn „kořen“ s přidaným rozlišovacím tahem.

²²² Např. znak 坐 zuò „sedět“ tvořený dvěma složkami člověk 人 sedícími na zemi 土.

²²³ Např. znak 骨 gǔ „kost“ se sémantickou složkou maso 月 nebo 聚 jù „shromáždit se“ s fonetikem [qǔ] 取.

²²⁴ Viz 2.4.

standardní podobu 7 785 zjednodušených znaků a lze proto vyjít z předpokladu, že zpracování takového množství položek si nevyhnutelně kladlo nároky na homogenost a systematickosti. O tom svědčí i podrobné statistiky obsažené ve třetí části slovníku, které vypovídají o kvantitativním zastoupení 623 zjištěných prvků v analyzovaném korpusu. *HXZ* rovněž přináší cenná data i o celé řadě dalších aspektů, mimo jiné i o využití radikálů, počtu tahů, strukturním uspořádání či množství významů jednotlivých znaků. Není proto jistě náhodou, že objevují-li se v odborné literatuře údaje týkající se kvantitativního zastoupení některého z těchto jevů v moderní čínštině, odvolávají se badatelé velice často právě na statistiky prezentované slovníkem *HXZ*.²²⁵ Lze proto usuzovat, že i oni ho považují za vhodný zdroj pro získávání relevantních údajů o strukturní organizaci moderních čínských znacích.²²⁶

Za pomocí slovníku *HXZ* jsem zbývající znaky rozdělila na dvě části. První z nich byla tvořena takovými položkami, které představují dále nečlenitelná seskupení tahů. Celý znak tak lze současně chápat jako jeden strukturní prvek, což jinými slovy znamená, že tyto dvě úrovně, tj. znak a prvek, splývají dohromady. Příkladem jsou znaky 不 bù „ne, nikoliv“ nebo 丹 dān „červená“, které jsou oba tvořeny čtyřmi bezpříznakovými tahy. Druhou část pak naopak představovaly znaky dělitelné na dva nebo více prvků, které jsou následně tvořeny jednotlivými tahy. Například znak 单 dān „jednoduchý“ rozděluje slovník *HXZ* na horní prvek tvořený dvojicí bodového a levého tahu a dolní prvek tvořený zbývajícími tahy.

Závěrem je třeba upozornit ještě na jeden typ znaků, kterým jsem vyčlenila vlastní skupinu na samotném začátku svého výzkumu, a to znaky s nulovým významem. Touto charakteristikou se vyznačuje například dvojice znaků 垃 lā a 圾 jī, které teprve společně nesou význam „odpadky, smetí“. Analýza ukázala, že je sice možné rozdělit je na dvě konstrukční jednotky, avšak vzhledem k absenci vlastního významového obsahu nesplňovaly základní předpoklad k tomu, aby se nemohly stát objektem komplexní analýzy motivovanosti, konkrétně její sémantické části. Jediným aspektem, který tak bylo možné podrobit analýze, byla potencialita existence fonetické vazby mezi výslovností částí jeho grafiky a celého znaku.

²²⁵ Např.: SU 2001b: 331–332, 350–352, 428; MA 2013: 85, 113–114, 220–221; YANG 2008: 133–134.

²²⁶ Slovník *HXZ* byl publikován již v roce 1988, je tedy otázkou, do jaké míry splňuje kritéria definovaná v rámci normativních přehledů z let 1997 a 2009. Na základě vlastního výzkumu usuzuji, že základní principy pro všechny materiály jsou identické, je však možné, že v některých dílčích aspektech se mohou lišit. Vzhledem k výše uvedeným faktorům však *HXZ* považuji za vhodnější zdroj než pouhé metodologické pokyny a soupisy prvků, které ponechávají na uživateli, aby je sám při rozkladu znaků aplikoval.

7. Analýza sémantické motivovanosti

Cíl jakékoliv analýzy spočívá v registraci určitých závislostí, jež existují mezi vybranými objekty. V případě sémanticky orientovaného výzkumu nicméně může stanovení objektivních kritérií činit určité potíže. Obecně uznávaný přístup čínské grammatologie se opírá o diachronní souvislosti mezi znakem a jeho konstrukčními jednotkami, což ve svém důsledku znamená, že případná absence nebo neprůhlednost motivovanosti složky ve vztahu k současné grafice nebo významu znaku je záplatována etymologickým výkladem dnes již nejasných souvislostí. Odmítnutí tohoto postupu však představuje jedno z klíčových východisek mé práce, a proto jsem musela svůj přístup k této problematice vystavět na jiných mechanismech, které by napomohly k objektivizaci významové souvislosti mezi znaky a jejich složkami. Ačkoliv se v západní lingvistice formovala řada směrů usilujících o kategorizaci významu slov, nezabývají se z pochopitelných důvodů sémantickou motivovaností dílčích jednotek typologicky zcela odlišného grafemického systému. Jimi využívané metody však přesto představují důležitou oporu pro budování teoretické základny takto orientovaného výzkumu.

Sémantická složka je taková konstrukční jednotka, která vykazuje sémantickou souvislost s významem celého znaku.²²⁷ S podobnou definicí se lze setkat *de facto* v každé příručce zabývající se otázkou vnitřní architektury čínského znakového písma. Lze tedy oprávněně předpokládat, že její podstava je v písemné soustavě s nejdelším nepřerušným historickým vývojem pevně ukotvena. Pokud však odhlédneme od zmiňovaného diachronního pojetí motivovanosti, musíme se při evaluaci konkrétních případů potýkat s otázkou, jaká je vlastně typologická charakteristika tohoto vztahu. Při hlubším zamyšlení stojíme před prvotní otázkou, na čem se zakládá použití sémantické složky u jednotlivých znaků. Čínské znakové písmo představuje sice uměle vytvořený systém, vznik jeho jednotek však není spojen s uvědomělou odbornou klasifikací.²²⁸ Na druhou stranu však nelze ani zpochybnit, že by utváření grafémů nebylo založeno na systémovém využívání určité kompaktní sady konstrukčních jednotek. Jejich přiřazování nicméně probíhalo do značné míry živelně v návaznosti na různé sémantické souvislosti. Je až zarážející, že ačkoliv Číňané kladou důraz na sémantický princip utváření znaků, nevěnují odborné grammatologické studii výraznější pozornost teoretickému popisu obecných pravidel uplatňujících se při utváření sémantického

²²⁷ SU 2001a: 93.

²²⁸ „Writing systems are only rarely the result of conscious linguistic analysis, yet they are the expression and materialization of linguistic consciousness.“ (COULMAS 1989: 45)

pouta mezi složkou a znakem. Obecně řečeno se čínské studie v tomto ohledu vyznačují výborně propracovaným explanačním aparátem jednotlivých grafémů, ten je však jen zřídka kdy směřován k empirické generalizaci. V následujících odstavcích stručně představím typologie publikací zabývajících se problematikou sémantické motivovanosti.

Na čínském knižním trhu se lze setkat s celou řadou publikací, spíše populárně-naučného charakteru, které shlukují znaky na základě sémantických kritérií.²²⁹ Ty z nich, kterým zde věnuji několik řádek, představují jejich reprezentativní zlomek, s jehož pomocí ilustruji jejich povahu. Konkrétně se zaměřím na stručnou charakteristiku tří publikací, z nichž dvě zkoumají sémantickou motivovanost radikálů 部首 bùshǒu.²³⁰

První z nich, *Výklad znaků na základě principů motivovanosti* 说字理解汉字 Shuō Zìlǐ Jiě Hànzì, nevyužívá sémantických kritérií pouze u třídění znaků, ale jak je oblíbenou praxí těchto příruček, spojuje i samotné radikály do větších tematických celků. Jmenovitě tento slovník rozděluje radikály do pěti kategorií: a) člověk a jeho části; b) zvířata; c) příroda; d) oděv, pokrm, bydlení, doprava, jazyk, zbraně, nádoby a další radikály související s lidskou činností; e) ostatní, tj. znaky s radikály, které již dnes nejsou nositeli významu, znaky s málo produktivními radikály a znaky, u nichž radikály nevykazují významovou souvislost s celým znakem.²³¹ U jednotlivých radikálů uvádí slovník stručný sémantický popis, počet a seznam znaků, ve kterých se vyskytují. Následuje podrobný výklad jednotlivých znaků, v jehož rámci autoři přiřazují znak k některé z tradičních šesti kategorií, podávají informace o jeho konstrukčních jednotkách, významu a výslovnosti. Znaky, u nichž je ze synchronního úhlu pohledu motivovanost neprůzračná, ji vysvětlují v návaznosti na jejich původní význam. Není však příliš jasné, proč některé z nich řadí přímo k příslušným radikálům a jiné spojují jako sémanticky neadekvátní se skupinou „ostatní“. K přehledu znaků s určitým radikálem navíc na závěr připojují i takové, které sice neobsahují příslušný radikál, ale přesto minimálně z diachronního hlediska souvisejí s jejím významem. Tak například u radikálu hmyz lze proto najít i znaky jako 昆 kūn „hmyz“ nebo osobní zájmeno 它 tā „ono“, původně piktogram znázorňující jedovatého hada.

²²⁹ Jednotliví badatelé označují sémanticky motivované jednotky čínských znaků různými názvy, respektive přistupují k problematice sémantické motivovanosti z různé perspektivy. Tato rozkolísanost se nevyhnutelně projevuje i v rámci mého následujícího výkladu, když v návaznosti na výchozí čínský termín využívám různé české ekvivalenty.

²³⁰ Termín radikál vychází ze Xu Shenova *Výkladu znaků*. Nicméně zatímco v době vzniku tohoto díla se jednalo o sémanticky motivovaný třídící mechanismus, ve vztahu k moderním znakům je obecně přijímán jako čistě grafická organizační jednotka, na základě které jsou znaky řazeny ve slovnících, popřípadě jiných dílech referenčního charakteru. (YANG 2008: 142) Někteří badatelé nicméně pojednávají o problematické sémantické motivovanosti znaků ve vztahu k využívaným radikálům.

²³¹ YU – LIU 2010: 1, 494.

Metodu sémantického sdružování složek využívá i kniha *Motivovanost čínských znaků: univerzální výklad složek* 字理——汉字部件通解 Zilǐ – Hànzì Bùjiàn Tōngjiě. Sémanticky motivované složky znaků třídí do pěti základních kategorií, které se dále rozpadají do skupin nižší úrovně: a) složky derivované z lidského těla; b) složky derivované z názvů rostlin a živočichů; c) složky derivované z lidských výtvorů; d) složky související s nebeskými a pozemskými tělesy; e) ostatní.²³² I v této publikaci lze při výkladu jednotlivých znaků pozorovat silnou vazbu na etymologický vývoj grafiky a významu čínských znaků.

Třetí publikací jsou *Čínské radikály v příkladech* 汉字部首例解 Hànzì Bùshǒu Lìjiě, jejíž autoři ve srovnání s předchozími díly akcentují skutečnost, že vztah mezi znakem a jeho radikálem již dnes nemusí být motivovaný. To se projevuje tak, že výčet znaků u jednotlivých radikálů dělí do tří základních skupin:

- a) s významovou souvislostí;
- b) dříve významově související, ale dnes zdánlivě bez souvislosti;
- c) významově nesouvisející, přičemž nejčastějším důvodem absence motivovanosti bývá skutečnost, že příslušný radikál se objevil ve struktuře znaku až později.

První uvedené skupině autorský kolektiv nevěnuje přílišnou pozornost. Jak sami autoři zmiňují v úvodu, u této skupiny vyjmenovávají maximálně patnáct příkladů, přičemž záměrně volí znaky s odlišnými významy.²³³ Primárně se tak koncentrují na diachronní výklad sémantických a grafických změn u zbývajících dvou skupin znaků. Ve svém důsledku se vlastně i oni obrací k postupům diachronního výkladu grafické podoby znaků jako výchozí metodologické opory využívané u tohoto typu publikací. Ty se celkově vzato vyznačují mimo jiné i tím, že obecné charakteristice významových vazeb mezi znakem a radikálem zpravidla není věnováno mnoho prostoru, respektive se komentář k ní omezuje na informace útržkovité povahy.

Co se týče odborných studií věnovaných problematice sémantické motivovanosti, lze pozorovat zřetelnou snahu o vymezení počtu sémanticky motivovaných složek a o stanovení míry sémantičnosti čínského znakového písma, zpravidla však pouze ve vztahu k fonogramům. Výpočet sémantické motivovanosti bývá vázán na vydělování několika stupňů významové souvislosti, kterým je přidělen určitý číselný koeficient. Například Kang Jiashen²³⁴ stanovil počet determinativů ve fonogramových konstrukcích²³⁵ obsažených mezi

²³² YE 2008: 1–4.

²³³ HUANG – AO 2009: 1–2.

²³⁴ KANG 2002: 134–140.

7 000 běžně používanými znaky na 246. Při hodnocení jednotlivých fonogramů rozlišoval tři úrovně sémantické motivovanosti. U první z nich je determinativ synonymem významu celého znaku (0,83 % analyzovaných znaků), druhou tvoří determinativy, které ve značné míře odrážejí význam znaku (85,92 %), a poslední nevykazují žádnou sémantickou souvislost (13,25 %). Zjištěná míra sémantičnosti determinativů dosáhla hodnoty 43,79 %. 文武 Wén Wǔ²³⁶ hovoří o tzv. prediktabilitě²³⁷ významu fonogramů na základě využitých determinativů a pravděpodobně v návaznosti na své šestiúrovňové dělení fonetik člení i determinativy do stejného počtu skupin od nejvíce po nejméně po nemotivované. Míru jejich prediktability nicméně hodnotí pouze u fonogramů, jejichž fonetikum se zcela shoduje s výslovností znaku, a dochází tak k hodnotě 51 %. Co se týče celkového počtu determinativů, odhaduje jejich množství s přihlédnutím k počtu radikálů ve *XHC* na 250.

Rozsáhlou Pan Junovu studii jsem zmiňovala již v souvislosti s kategorizací čínského znakového písma.²³⁸ Z hlediska analýzy sémantické motivovanosti znaků je klíčové jeho rozdělení na nefonogramové a fonogramové složky, které vede k oddělené evaluaci determinativů u fonogramů na jedné straně a jakéhokoliv jiného vztahu konstrukční jednotky nebo celkové grafické realizace znaku k jeho významu. V obou případech nicméně využívá šestistupňovou klasifikaci sémantické motivovanosti. Při vyhodnocování jejich výsledků věnuje zvláštní pozornost kvantitativnímu zastoupení determinativů. V rámci 4 940 fonogramů identifikuje 273 různých determinativů s průměrnou produktivitou 18,2 % výskytů, což je až překvapivě vysoká hodnota. Zároveň zjišťuje, že vysokou mírou sémantičnosti (tj. prvními dvěma nejvyššími stupni sémantické motivovanosti) se vyznačuje 61,4 % analyzovaných fonogramů a naopak nulovou výpovědní hodnotu lze očekávat u 21,6 % z nich.²³⁹

Obdobný koncept se objevuje i v monografii J. DeFrancise, který však na sémantickou motivovanost pohlíží jako na sekundární aspekt čínského znakového písma.²⁴⁰ Skutečnost, že řada komponentů hodnocených jako sémantické vlastně neposkytuje spolehlivé vysvětlení k významu znaku, interpretuje i v návaznosti na zjištění svých předchůdců tak, že tyto komponenty byly ke znakům připojeny jen mechanicky, tedy výhradně z estetických

²³⁵ Objasnění termínu fonogramová konstrukce viz kapitola 8.

²³⁶ WEN 1987: 9–10.

²³⁷ Sám využívá čínský termín 预示能力 yùshì nénglì, který do angličtiny překládá jako „predictability“ (WEN 1987: 9).

²³⁸ Viz 4.5.

²³⁹ PAN 2003: 110–114.

²⁴⁰ Viz 2.2.

důvodů.²⁴¹ Své závěry zároveň opírá o vlastní studii,²⁴² z níž vyplývá, že sémantická motivovanost není na rozdíl od fonetické příliš významná. Konkrétně se v ní objevují údaje o tom, že čínský grafemický systém je z 3 % tvořen tzv. čistě sémantickými znaky (piktogramy, symboly a ideogramy) a z 97 % znaky s determinativem²⁴³ a fonetikem. Ty se z hlediska povahy sémantické souvislosti mezi determinativem a znakem dělí na případy:²⁴⁴

- a) s identickým významem (1 %);
- b) s jasným, ale nepřesným vztahem (22,3 %);
- c) s méně jasným a ještě méně přesným vztahem (27,1 %);
- d) s žádným nebo obskurním vztahem (46,6 %).

Vysoké procentuální zastoupení čtvrté skupiny tak podle DeFrancise potvrzuje podřadnou roli sémantické motivovanosti znaků.²⁴⁵

Ačkoliv autoři těchto analýz představují na první pohled precizní modely pro výzkum sémantické roviny čínského znakového písma, nelze si nevšimnout, že všechny postrádají metodologický klíč pro vyhodnocení sémantické informace (ne)obsažené v konkrétním znaku. Čím více propracovaný je jejich systém co do počtu stupňů motivovanosti, tím je tato skutečnost markantnější, neboť úrovně středního pásma splývají dohromady. Popisy „velmi silný“, „poměrně silný“, „poměrně slabý“ a výčet několika příkladů neposkytují dostatek údajů pro to, aby bylo tyto koncepce možné považovat za univerzálně aplikovatelné řešení.²⁴⁶ V tomto ohledu výrazně propracovanější koncept prezentují dvě studie grammatoložky 施正宇 Shī Zhèngyǔ. Profesorka Pekingské univerzity analyzovala 2 522 fonogramů v rámci 3 500 frekventovaných znaků a zjistila, že míra sémantičnosti zjištěných 167 determinativů dosahuje 83 %. Tato hodnota zahrnuje 79 % znaků s bezprostřední a 4 % se vzdálenou sémantickou vazbou.²⁴⁷ Na rozdíl od ostatních výzkumů zmiňovaných v předchozím odstavci však autorka v jednom ze svých článků publikuje i rozsáhlou tabulku, v níž u každého determinativu stručně specifikuje jeho základní významové atributy, a to v návaznosti na dva

²⁴¹ DEFRANCIS 1986: 121–123.

²⁴² Podrobnosti k rozsahu korpusu i způsobu jeho zpracování viz kapitola 8.

²⁴³ J. DeFrancis používá anglický termín „radical“. Jelikož má očividně na mysli konstrukční jednotku čínského znakového písma, překládám ho s ohledem na terminologii zavedenou v této práci jako „determinativ“.

²⁴⁴ DEFRANCIS 1986: 129.

²⁴⁵ V rámci své argumentace dokonce vyslovuje domněnku, že „not only are determinatives in Chinese often unnecessary, they are also often useless and even misleading.“ (DEFRANCIS 1989: 259)

²⁴⁶ Jistou výjimku představuje Pan Junova klasifikace, která je doplněna o způsoby řešení specifických případů (PAN 2003: 93–96), ovšem i zde chybí metodika takové klasifikace.

²⁴⁷ SHI 1992: 78.

využívané stupně motivovanosti.²⁴⁸ Zabývá se také otázkou třídění determinativů do společných tematických celků, ve srovnání s výše uvedenými publikacemi však vyčleňuje skupiny pomocí subtilněji nastavených parametrů a dochází tak k třidvaceti tematickým okruhům. Výzkum Shi Zhengyu je zajímavý také tím, že v hrubých obrysech nastiňuje koncept sémantického pole významově motivovaných jednotek, které se podle potřeby člení do sémantických celků nižších úrovní. Tento postup však bohužel intenzivněji nerozvíjí a prakticky ho demonstruje pomocí stromového grafu pouze u jediného determinativu středně vysoké produktivity, a to koně 马. Do centra sémantického pole tohoto determinativu umísťuje koně jako obecný symbol pro hospodářská zvířata. Ta nejprve dělí na koně a „nekoně.“ U skupiny koní dále vymezuje kategorie druhy koně, pohyb koně, povahu koně a využití koně. Upozorňuje také na roli kulturně historických faktorů, které se podílejí na spoluutváření sémantického rozpětí determinativů.²⁴⁹

Zvláštní způsob řešení otázky sémantické motivovanosti lze pozorovat u německého sinologa A. Gudera, který se ve svém výzkumu zaměřil na didakticky efektivní složky v rámci 3 867 nejfrekventovanějších znaků. Sémantickou motivovanost u zjištěného celkového počtu 1 072 složek, které se vyskytly minimálně ve dvou znacích, vyhodnocoval na základě rozsáhlého dotazníkového šetření u deseti německých rodilých mluvčích bez znalosti čínského jazyka. Ti měli rozhodnout, zda mezi znaky se stejnou složkou pozorují významové souvislosti a případně je pokud možno co nejstručněji popsat. Z výzkumu vyplynulo, že minimálně dva respondenti zaznamenali určitou souvislost u 351 složek (32,47 %) a minimálně pět respondentů u 139 složek (12,97 %), kterým by tak při výuce měla být věnována zvláštní pozornost.²⁵⁰ Za tzv. didakticky užitečné sémantické složky pak A. Guder považuje 122 grafických jednotek, které se vyskytují minimálně ve třech znacích a jejichž sémantická motivovanost byla detekována minimálně pěti osobami.

²⁴⁸ SHI 1994: 90–104.

²⁴⁹ SHI 1992: 78–82.

²⁵⁰ GUDER-MANITIUS 1999: 284–286.

7.1 Technika vyhodnocování sémantické motivovanosti

Jelikož stejně jako Shi Zhengyu spatřuji cestu k teoretickému ukotvení sémantické motivovanosti s-složek v určité podobnosti chování znaků a lexikálních jednotek, opírám se i já ve své analýze o metody aplikované v lexikální sémantice. Shi Zhengyu využívá pro označení významového rozpětí determinativů ve fonogramech čínský termín sémantické pole 语义场 yǔyìchǎng. Německý ekvivalent tohoto termínu se objevuje v tomto kontextu také v monografii A. Gudera.²⁵¹ I já ho budu ve své práci využívat pro potřeby popisu způsobu utváření sémantických souvislostí mezi s-složkou a významem znaku. Vzhledem k pojetí tohoto pojmu v lexikální sémantice nicméně považuji za důležité upozornit na to, že v případě jeho aplikace na konstrukční jednotky čínského znakového písma se jedná o specifický typ pole, který se projevuje svébytným způsobem.

Zjednodušeně řečeno je pojem sémantické pole definován jako „soubor slov a výrazů, mezi nimiž jsou určité sémantické vztahy, např. jít – jet – cestovat apod.“²⁵² Obdobně i významově motivované složky čínských znaků mají povahu souboru sémanticky spjatých jednotek, který se však nezřídka vyznačuje komplikovanou organizací vnitřní kompozice. Zatímco sémantická pole lexikálního systému se optimálně realizují ve spojení s jistým druhem slov (např. pole pohybu u sloves),²⁵³ analýza sémantických polí s-složek ukázala, že i když u nich někdy lze pozorovat sklon k preferování určité gramatické funkční charakteristiky, k výhradnímu využívání jediné z nich u vysoce a středně produktivních s-složek nedochází. Další vlastností, která je přisuzována sémantickým polím, je jejich centripetální charakter: slova se stejným integračním sémem se sdružují pod společnou sémantickou dominantu na nadřazené abstrakční úrovni.²⁵⁴ Naproti tomu znaky obsahují zcela konkrétní složku, která reprezentuje určitou abstraktní sémantickou dominantu. Jako taková je pevně ukotvená ve středu sémantického pole a pomocí mnohdy typologicky značně rozmanitých významových souvislostí se na ni napojují jednotlivé znaky. Na rozdíl od sémantických polí lexikálního systému tak primární sémantická vazba nestojí na vztahu znaků mezi sebou, ale je založena na existenci průnikového rysu společného oběma konstrukčním úrovním, což nicméně nevylučuje současnou existenci obdobného atributu u většího počtu znaků. I tato vazba může přitom dosahovat různé intenzity, což naznačují již zmiňované

²⁵¹ Tamtéž s. 229.

²⁵² LOTKO 2000: 101.

²⁵³ FILIPEC – ČERMÁK 1985: 155.

²⁵⁴ COSERIU 1970: 124.

studie čínských grammatologů, kteří ve své podstatě využívají vícestupňové klasifikační systémy k tomu, aby rozlišili znaky, jež stojí v centru a na periferii sémantického pole složky.

Jedna z dalších otázek, kterou se lexikální sémantika zabývá, je i role, jakou při utváření významu slova hraje jeho užití v jazyce. Protože veškeré výskyty lexikální jednotky nelze nikdy úspěšně shromáždit, je analýza distribuce jejích významů zpravidla pojmána jen jako jedno z vnějších hledisek, které lze při výzkumu uplatnit.²⁵⁵ Naproti tomu jakýkoliv grafemický systém může úspěšně fungovat pouze za předpokladu, že se omezuje na uzavřený počet grafických jednotek. To samozřejmě platí i pro zápis čínštiny, i když za využití rozsáhlejšího znakového inventáře.²⁵⁶ Složka sama o sobě je sice nositelem určité sémantické hodnoty, její interní struktura je však zásadním způsobem modifikována a obohacována aktuálními znakovými kontexty, které kolem ní společně vytvářejí více či méně rozvětvenou síť existujících sémantických vazeb. Takto vzniklá opora umožňuje vyhodnotit (ne)přítomnost motivovanosti u jednotlivých znaků. Nelze přitom vyloučit, že na podobných základech nevystavěli své výzkumy i výše zmiňovaní čínští grammatologové. Kromě Shi Zhengyu však o tom ve svých pracích nezmiňují.

Svou analýzu jsem tedy vystavěla na dvou základních principech. První z nich spočíval v sestavení distribučního přehledu složky, což v praxi znamenalo, že jsem na základě konstrukčního rozkladu znaků seskupila všechny, které obsahovaly identickou složku. Druhý se pak zakládal na zjišťování existujících významových vazeb mezi konstrukčními jednotkami a příslušnými znaky za účelem sestavení sémantického portfolia složky. Analýza ukázala, že u jednotlivých složek nezdědka dochází k opakovanému uplatňování obdobné sémantické souvislosti, což umožňuje segmentaci jejich sémantických polí na celky nižších úrovní. To jinými slovy znamená, že znaky jednoho pole se sdružují do dílčích skupin se společným průnikovým rysem. Tato skupina přitom může potenciálně fungovat jako prostředník pro utváření dalších sémantických vazeb. Uspořádání vysoce produktivních složek přitom může být i natolik rozvinuté, že se významy znaků očividně dělí do dvou odlišných směrů a člení tak pole do dvou částí, z nichž každá vystupuje jako svébytná subdoména s vlastním centrem a periferií. Některé znaky se přitom mohou se složkou spojovat pomocí různých sémantických vazeb, a to nejen vzhledem ke svému polysémickému

²⁵⁵ FILIPEC – ČERMÁK 1985: 58–59.

²⁵⁶ V případě čínské písemné soustavy se jedná o relativní uzavřenost. Její architektonický systém sice vykazuje značnou míru flexibility, což se projevuje jak vysokým množstvím již existujících grafemů, tak i extrémně vysokým počtem doposud nevyužitých potenciálních konstrukčních možností. Aktivně využívaný znakový inventář určitého časového období je však z hlediska kvantity omezen na několik tisíc znaků (viz 5.1).

nebo homonymnímu charakteru, ale i proto, že jejich sémantická spojitost je komplexnější povahy.

Sémantická pole složek představovala nástroj pro vyhodnocování motivovanosti znaků. Prakticky analýza probíhala tak, že jsem nejprve sestavila a segmentovala centrum sémantického pole a vytvořila tak základní sémantický profil složky. Zbývající znaky jsem pak konfrontovala s tímto profilem. Ty, které do něj nezapadly, ale i přesto vykazovaly určitou významovou souvislost, stanuly na periferii sémantického pole. Tuto skutečnost jsem následně reflektovala i při hodnocení sémantické motivovanosti. Ačkoliv jsem je stále klasifikovala jako motivované, jejich vzdálenost od centra jsem naznačila odlišným kódováním. Celkově lze říci, že jsem zvolila benevolentnější přístup k hodnocení vnitřní souvislosti na rozdíl od řešení, jež by spočívalo v eliminaci periferních znaků. Vágnost čínské definice, která blíže nespecifikuje povahu ani míru sémantické souvislosti mezi dvěma konstrukčními úrovněmi, nicméně nepodporuje takto radikální postup. V případě mého výzkumu pak k závěrečnému rozhodnutí přispěla i skutečnost, že analyzovaný vzorek představuje pouze asi třetinu znaků považovaných za znakový inventář moderní čínštiny. I když se s ohledem na jeho dostatečně vysokou míru reprezentativnosti nedomnívám, že by případná analýza všech těchto znaků mohla mít zásadní vliv na centrum sémantického pole složek, nelze vyloučit, že by nemohlo dojít k jeho nepatrné modifikaci, které by následně mohla zasáhnout právě periferní znaky.

V případech, kdy žádný z významů znaku nebyl kompatibilní s celkovým sémantickým profilem složky, jsem hodnotila tento její výskyt jako sémanticky neprůzračný, tj. neutralizovaný. Tomuto řešení nicméně vždy nejprve předcházela zpětná revize evidovaných ekvivalentů s celkovým významovým obsahem znaku tak, jak jej prezentuje *XHC*. Ta sloužila nejen jako kontrolní mechanismus, ale současně směřovala k reflexi případných knižních významů, které by vykazovaly souvislost s příslušnou s-složkou.²⁵⁷ Pokud byl takovýto knižní význam zároveň uveden i ve *XZ*, klasifikovala jsem daný výskyt složky jako motivovaný. Znaků, u nichž jsem aplikovala toto řešení, se však v analyzovaném korpusu neobjevilo příliš mnoho.²⁵⁸

²⁵⁷ Žádné z dalších skupin vyřazených významů specifikovaných v kapitole 5.2 jsem v potaz nebrala. Většina z nich je takové povahy, že případná sémantická vazba byla automaticky vyloučena. Ta mohla potenciálně existovat pouze u dvou skupin: historismy a archaismy jsem nezohledňovala z důvodu synchronního zaměření svého výzkumu; dialektické významy jsem ponechala stranou s ohledem na jejich omezenou územní platnost.

²⁵⁸ Konkrétně se jedná o následující případy: 除 chū „schod, schodiště“, 腊 là „hovězí“, 渐 jiān „namáčet“, 酬 chóu „vyzvat hosta k přípitku“, 标 biāo „vrcholek stromu“, 批 pī „plesknout“, 荐 jiàn „tráva“, 稿 gǎo „stéblo“, 将 jiāng „konat, jednat“, 什 shí „deset“, 价 jià „poslíček“, 勒 lè „uzda“, 贞 zhēn „věštit“, 袭 xí M pro

Při vyhodnocování motivovanosti s-složek jsem se nejprve zabývala jednotkami se střední a vysokou produktivitou. Teprve na základě sémantického portfolia 48 nejproduktivnějších složek jsem zpracovávala konstrukční jednotky s nízkou četností výskytů, u nichž nedostatečný počet znaků se stejným průnikovým rysem většinou neumožňoval vytvořit dostatečně silné centrum sémantického pole. Určování motivovanosti té které složky se proto nutně muselo opírat o jiná východiska. Jako vhodné řešení se nabízelo využití výsledků již provedené analýzy nejproduktivnějších složek. Jelikož ty pokrývají více než dvě třetiny všech významově motivovaných případů užití konstrukční jednotky, bylo možné prokázat principy považovat za dostatečně reprezentativní k tomu, aby zjištěné vztahy mohly posloužit jako nástroj k vyhodnocování motivovanosti u složek nízké produktivity.

Závěrem je třeba říci, že charakteristiku sémantických polí s-složek tak, jak ji prezentuji ve své práci, nelze zdaleka považovat za vyčerpávající. Je determinována potřebami mého výzkumu, v němž plní funkci nástroje pro vyhodnocování sémantické motivovanosti. Podobně i popis typologie vztahů uvedený níže²⁵⁹ je do značné míry schematický a poplatný svému účelu. Povaha sémantické vazby mezi jazykovou jednotkou a její grafickou realizací nicméně představuje unikátní lingvistický fenomén, který nemá v písmech euroamerického prostoru obdoby. Proto si jistě zaslouží, aby mu jako samostatnému výzkumu byla věnována větší pozornost.

7.2 Typologie s-složek

Moderní grammatologie využívá označení sémantická složka jako univerzální termín pro jakékoliv sémanticky motivované jednotky. Z analýzy způsobu utváření sémantické vazby nicméně vyplynulo, že na základě skutečnosti, zda se spojují s další s-složkou či nikoliv, je pro potřeby efektivního popisu jejich sémantického rozsahu nutné rozlišovat dva druhy s-složek.

Obě Xu Shenem vymezené kategorie odvozených znaků využívají sémanticky motivované konstrukční jednotky. Je proto poněkud překvapivé, že analýzy sémantické motivovanosti čínského znakového písma se vesměs koncentrují na kategorii fonogramů. To, že ze znaků se sémanticky motivovanými složkami badatelé vydělují ideogramy a ponechávají je stranou svého výzkumu, však samo o sobě implikuje určitý postoj. Ačkoliv

oblečení v sadě, 逮 dài „dorazit“, 旨 zhǐ „chutný“, 英 yīng „květina“, 鄙 bǐ „odlehle místo“ a 悄 qiǎo „zarmoucený“.

²⁵⁹ Viz kap 7.5.

se mi nepodařilo najít zdroj, kde tato skutečnost byla explicitně uvedena, domnívám se, že segregace ideogramů vlastně poukazuje na to, že významové komponenty ideogramů a fonogramů jsou považovány za odlišné sémantické entity. Tuto mou domněnku potvrzuje v první řadě odlišná terminologie využívaná při výkladu Xu Shenových kategorií v čínské odborné literatuře. Zdá se totiž, že specifický termín pro sémanticky motivovanou jednotku, determinativ 形旁 xíngpáng, se omezuje pouze na fonogramy. V souvislosti s ideogramy se často objevuje nějaký nadřazený pojem označující obecně jakoukoliv motivovanou konstrukční jednotku, např. 偏旁 piānpáng.²⁶⁰

Odlišný charakter významotvorného mechanismu u ideogramů a fonogramů ve své podstatě vyplývá již ze samotné definice obou těchto kategorií. U fonogramů odkazuje s-složka na význam celého znaku. Z hlediska grafického vývoje se jedná o distinktivní složku, která byla přidána k již existujícímu znaku zatíženému neúnosným počtem významů s cílem jednoznačně aktualizovat některý z nich.²⁶¹ To ve svém důsledku znamená, že prostřednictvím s-složek zároveň docházelo k určitému tematickému třídění znaků. Tato jejich vlastnost je dodnes patrná, a proto jsem tento typ s-složek ve své analýze označovala jako klasifikační, tj. jako klasifikátory²⁶² (zkráceně KL). Na základě jejich pozice v sémantickém poli složky, jsem pak rozlišovala mezi klasifikátory stojícími v jeho centru (zkráceně K2) a klasifikátory na jeho periferii (zkráceně K1). Je přitom důležité zmínit, že v moderních čínských znacích již není jejich výskyt vázán výhradně na kombinaci s fonetickou složkou.

Naproti tomu ideogramy vznikaly kombinací dvou nebo více sémanticky motivovaných jednotek a jsou tudíž založeny na principu kompozitního utváření významu. Každá ze složek přináší sice do tohoto spojení dílčí sémantickou informaci, ta je však kódována společně s informací zprostředkovávanou minimálně jednou další s-složkou. Tyto

²⁶⁰ Tímto způsobem používá oba termíny Yu Guoqing (1995: 55–63). Také v odborných pracích Dong Xiqiana se termín determinativ objevuje pouze u fonogramů: v souvislosti s ideogramy autor zmiňuje pojmy 偏旁 piānpáng (1988: 92–93) a 形符 xíngfú (1988: 92; 1994: 17–18); u fonogramů uvádí, že jednotka vyjadřující význam nese název 形符 xíngfú, 形旁 xíngpáng nebo též 意符 yìfú. Zdá se tedy, že pouze termín 形符 xíngfú chápe Dong Xiqian jako univerzální platný pro obě kategorie. Obecně řečeno čínské studie zpravidla uvádějí definici ideogramů příslušnou citací z *Výkladu znaků*. V jejich dalším popisu pak většinou následuje informace o využití již existujících znaků a speciální pojem pro označení jejich konstrukčních částí se již znovu neobjevuje (např.: WANG 1989: 340–341; MA 2013: 224–225) nebo využívají jiný obecný termín označující konstrukční části znaků, např. 构件 gòujiàn (ZHENG – WANG – LI 2005: 78–81; YIN – WANG: 2007: 71–77). Ačkoliv lze říci, že terminologie je v tomto smyslu velmi nejednotná, užití pojmu 形旁 xíngpáng je, zdá se, rezervováno výhradně pro fonogramy.

²⁶¹ QIU 1988: 154, 156.

²⁶² Termín klasifikátor uvádí J. Vochala (VOCHALA – NOVÁK – PUCEK 1989a: 13) jako jeden z možných překladů čínského pojmu 形旁 xíngpáng. V tomto kontextu s jeho anglickým ekvivalentem pracuje například i F. Coulmas (1989: 98–104).

konstrukční jednotky proto nefungují ve výsledném spojení jako izolované sémantické entity, ale dohromady přinášejí určitou komplexní ideu o významu znaku, a proto jsem pro označení tohoto typu s-složek využívala pojmenování kompozitní s-složky (zkráceně KM). Na rozdíl od klasifikátorů nemusí být sémantická vazba mezi kompozitní složkou a znakem na první pohled patrná, ale může být navázána na obširnější asociační proces. Jako taková musí být podložena existencí příslušného výkladu v relevantním zdroji. Proto jsem při jejím zjišťování vycházela ze svého předchozího výzkumu v této oblasti,²⁶³ který se opíral o výklad znaků ve slovníku *HXFZ* a v problémových případech i ve slovníku *KSZ*. V případě analýzy prezentované v této práci jsem však postupovala striktněji stran návaznosti na současný význam znaku.

Při segmentaci sémantických polí jsem k hodnocení kompozitních výskytů s-složek přistupovala až ve chvíli, kdy jsem měla sestavený jejich základní profil vyplývající z klasifikačních výskytů. Ukázalo se, že specifická povaha utváření významové souvislosti u znaků s více s-složkami se v sémantických polích složek projevovala dvěma způsoby. U prvního z nich byla sémantická vazba takové povahy, že příslušný znak bylo možné přiřadit k některé z již vymezených skupin klasifikačních výskytů se společným průnikovým rysem. To jinými slovy řečeno znamená, že byla rozeznatelná i bez toho, že by do výkladu motivovanosti musela být zapojena další sémantická složka. Co se týče druhého způsobu utváření sémantické vazby, její pochopení nebylo možné separovat od zapojení další významové souvislosti přinášené minimálně jednou další s-složkou.²⁶⁴

7.3 Grafika a názvosloví s-složek

V rámci s-složek lze nalézt takové, které využívají více grafických variant. Většinou se navzájem odlišují v komplikovanosti své grafické struktury a jejich existence bývá spojena s určitou konkrétní lokalizací v architektonické organizaci znaku. Graficky komplikovanější z nich přitom zpravidla bývá méně produktivní a velmi často koresponduje s grafickou podobou výchozího samostatného znaku. Jelikož jedním z cílů mé práce je poukázat na provázanost celého systému, využívám při specifikaci složek právě variantu shodnou se samostatným výskytem této grafické entity. Jmenovitě se fenomén většího počtu grafických variant týká následujících složek:

²⁶³ SLAMĚNÍKOVÁ (2013a).

²⁶⁴ Viz popis sémantických polí vybraných složek 7.6.

Tabulka 5: Grafické varianty s-složek

s-složka	grafické varianty
bít	支欠
člověk	人イ 𠂇
dlouhý	长長
hedvábí	纟 糸
jídlo	食 𠂇
kov	金 𠂇
maso	肉 月 ²⁶⁵
nefrit	玉 王 ²⁶⁶
nůž	刀 𠂇

s-složky	grafické varianty
obřad	示 𠂇
oheň	火 𠂇
pes	犬 𠂇
ruka	手 𠂇
slovo	言 𠂇
spár	爪 𠂇
srdce	心 𠂇 小
voda	水 𠂇

Kromě využití různých variant si lze při pohledu na grafickou realizaci některých složek povšimnout ještě adaptace jejich grafické podoby ve vztahu k velikosti disponibilního prostoru, která může zahrnovat jednak vertikální nebo horizontální zmenšení celkové proporce a jednak i příležitostnou modifikaci některých tahů. Například u složky noha 足 v případě její dominantní pozice v levé části vertikální struktury dochází k transformaci posledních dvou tahů. Původní sled levého a bodového tahu se z důvodu úspory prostoru a rovněž patrně i z estetických důvodů tak, aby nezasahoval do pravé poloviny grafického pole, mění v tah svislý a mírně stoupající vodorovný 𠂇 .

Při volbě českých ekvivalentů názvů s-složek čínských znaků jsem primárně vycházela z terminologie zavedené v *Úvodu do čínského, japonského a korejského písma*²⁶⁷ a v *Učebnici čínských znaků*.²⁶⁸ Pouze v případě potřeby název upravuji tak, aby co nejvěrněji korespondoval se sémantickým profilem složky v synchronní podobě čínského znakového písma. Ve vztahu k zamýšlené analýze vztahů mezi složkou a znakem se zároveň snažím vyvarovat takovým ekvivalentům, které by mohly ovlivnit hodnocení konkrétních výskytů. Zpravidla platí, že jedna konstrukční entita je nositelem jednoho názvu. Z tohoto prototypického chování však vybočují tři druhy výjimek. První z nich představuje opakované využití téhož českého názvu, které vyplývá ze skutečnosti, že slovní zásoba češtiny není v příslušném ohledu natolik rozvinutá, aby s sebou případná snaha o volbu odlišného názvu nepřinesla nežádoucí konotace. Vůbec nejčastěji zastoupeným označením je v tomto ohledu hlava, která se vztahuje dokonce na čtyři složky. V rámci některých názvů si lze přitom

²⁶⁵ Podoba této varianty složky maso 肉 se shoduje s grafikou realizací složky měsíc 月 (viz níže).

²⁶⁶ Podoba této varianty složky nefrit 玉 se shoduje s grafikou realizací složky král 王 (viz níže).

²⁶⁷ VOCHALA – NOVÁK – PUCEK 1989b: 124–135.

²⁶⁸ KUČERA 2005: 229–231.

u výčtů povšimnout, že graficky méně komplikovaná složka je součástí složky s komplikovanější architekturou (starý, síť, ty). Nositeli identických názvů jsou konkrétně následující složky:

Tabulka 6: S-složky se stejnými názvy²⁶⁹

název	s-složky
dítě	儿子
dva	二两
hlava	元头页首
jít	行走
krok	夕步
ne	不非莫
noha	疋足
přímý	正直
síť	𠃉罗

název	s-složky
spojit	合并
starý	𠃉古老
svazek	册束
ty	尔你
úředník	尹吏
ústa	口嘴
vysoký	乔 X11 ²⁷⁰
zbraň	彘戎

Druhý typ asymetrického chování představují složky, které jsou coby samostatné grafémy nositeli dvou nesouvisejících významů. Ty se uplatňují i na konstrukční rovině, a proto není možné pro ně použít pouze jediný český ekvivalent.²⁷¹ V rámci analyzovaného korpusu si tento přístup vyžádaly tři složky: přístřešek/ široký 𠃉, jehlice/ pálivý 辛, údolí/ obilí 谷.

Třetí výjimkou jsou pak složky, u nichž grafická realizace některé z variant koresponduje s podobou jiné složky. Konkrétně se jedná o složky nefrit 玉 a maso 肉, jejichž varianty jsou shodné s grafikou složek král 王 a měsíc 月. Specifický případ dvou odlišných složek s identickou grafikou pak představují také kopec 𠃉 v levé a město 𠃉 v pravé části grafického pole, jejichž výskyt je striktně navázán na jejich pevnou lokalizaci ve znaku.

²⁶⁹ V soupisu s-složek v příloze práce je rozlišuji pomocí číslic následujících za názvem v horním indexu. Přiřazená číslice nepřímě úměrně reflektuje produktivitu stejnojmenných složek: nositelem číslice ¹ je nejvíce produktivní ze stejnojmenných složek, číslice ² druhá nejproduktivnější, číslice ³ třetí nejproduktivnější atd.

²⁷⁰ Znakové sady pro elektronické zpracování čínského znakového písma jsou zaměřeny na čínské znaky jako základní jednotky tohoto systému, s rozkladem znaků na jednotlivé složky počítají jen v omezené míře. Proto může vkládání složek do Wordového dokumentu představovat určité nesnáze. Ve své práci jsem složky kopírovala z výukového softwaru Wenlin. Nedokážu určit z jakého důvodu, ale omezené množství z nich se po překopírování nezobrazovalo. Konkrétně se jednalo o šestnáct složek, které jsem ve své práci označovala písmenem X a číslicí. Legendu k těmto zkratkám jsem zařadila na konec práce jako „Přílohu 1“.

²⁷¹ K této problematice podrobněji viz SLAMĚNÍKOVÁ 2013a: 56-57.

7.4 Kvantitativní vyhodnocení

Z kvantitativní analýzy vyplynulo, že v rámci zkoumaného znakového inventáře se objevuje 270 různých s-složek.²⁷² Tato hodnota sice již sama o sobě vypovídá ledacos o konstrukční charakteristice čínských znaků, pro pochopení fungování systému čínského znakového písma je však nezbytné uvést ji do širšího kontextu. V první řadě se nabízí otázka samostatnosti složek, tedy jejich schopnosti uplatňovat se ve stávajícím znakovém inventáři jako svébytné grafémy, tj. znaky. Ukázalo se, že k tomu nedochází pouze u 39 z nich. Ze zbývajících 231 složek se pak 205 vyskytuje přímo ve zkoumaném znakovém inventáři 2 500 frekventovaných znaků. Toto zjištění tak staví celkový počet složek do zcela konkrétní pozice, která by neměla být při hodnocení celého systému podceňována: nejde o jakékoliv sémanticky motivované jednotky, ale z více než 85 % je jejich motivovanost podložena existencí samostatného výskytu. Dalším důležitým hlediskem je i produktivita složek. Analýza ukázala, že v průměru se každá s-složka vyskytuje přibližně osmkrát. Tato hodnota je však pouze orientační. Reálná produktivita složek se vyznačuje obdobnými rysy, jako se chovají jednotky jazykového systému. Na jedné straně lze vymezit velmi malý počet silně produktivních složek a na druhé extrémně vysoký počet složek málo produktivních. V případě mého korpusu rozptýl činil 1 až 140 výskytů. Zatímco více než stokrát se v něm vyskytly jen tři s-složky (pozn. ruka 手, voda 水, člověk 人), jediným výskytem se projevilo 117 s-složek. Pro potřeby dalšího výzkumu jsem s-složky na základě jejich produktivity rozdělila do tří pásem s hranicemi na třiceti a deseti výskytech a označila je písmeny A pro vysokou, B pro střední a C pro nízkou produktivitu. Kvantitativní zastoupení s-složek s různou produktivitou demonstruje následující tabulka:

Tabulka 7: Produktivita s-složek

pásmo	produktivita	počet s-složek
A	více než 60krát	6
	59-30krát	10
B	29-20krát	10
	19-10krát	22
C	9-5krát	29
	4krát	17
	3krát	19
	2krát	40
	1krát	117

²⁷² Přehled všech s-složek je součástí „Přílohy 2“.

Ve vztahu k vysoké hodnotě s-složek s jediným výskytem považují za důležité připojit několik doplňujících poznámek. První z nich se týká jejich schopnosti samostatné existence. Tou nedisponují pouze čtyři z nich, což znamená, že všechny ostatní jsou v systému čínského znakového písma automaticky rekurentní a nevznikla tudíž potřeba hledání znaku, v němž by plnily stejnou funkci. Druhá poznámka směřuje k výskytu těchto složek v jiných funkcích, tj. fonetické nebo neutralizované. Z analýzy vyplynulo, že 62,4 % z nich se v mém vzorku objevuje ještě minimálně jedenkrát. Třetí se vztahuje k uplatněnému významotvornému mechanismu. Jen sedm takových s-složek využívá klasifikační princip, všechny ostatní se kombinují s další s-složkou. Tato zjištění mě dále vedlo k tomu, že jsem se zaměřila na využití obou mechanismů u všech složek. U 103 s-složek se uplatňují oba významotvorné mechanismy, 152 s-složek funguje pouze kompozitně, naopak výhradně klasifikační princip využívá pouze 15 s-složek. Tyto hodnoty naznačují, že mezi oběma významotvornými mechanismy nutně existují značné kvantitativní rozdíly. Jejich konkrétní produktivitu mapuje následující tabulka:

Tabulka 8: Produktivita významotvorných mechanismů u s-složek

pásmo	produktivita	počet KL	počet KM
A	více než 60krát	6	0
	59-30krát	7	2
B	29-20krát	3	2
	19-10krát	20	9
C	9-5krát	19	27
	4krát	11	17
	3krát	7	19
	2krát	15	43
	1krát	30	136
celkem		118	255

Zjištěná hodnota 118 klasifikačních s-složek je až překvapivě nízká. Jejich produktivita se pohybuje v rozmezí mezi 1 až 124 výskyty. Ačkoliv i zde jsou početně nejvíce zastoupeny složky s jediným výskytem, není jejich podíl na celkovém množství složek s tímto významotvorným mechanismem zdaleka tak vysoký, jako v případě celkového hodnocení všech s-složek. Jak navíc vyplývá z třetího sloupce tabulky, složky s nízkou a střední produktivitou naopak zaznamenaly jen částečný pokles své četnosti. Proto je i hodnota průměrné produktivity o čtyři výskyty vyšší, tzn. každá klasifikační s-složka se v analyzovaném korpusu vyskytuje v průměru dvanáctkrát. Naproti tomu zjištěný počet

255 kompozitních s-složek se příliš neliší od celkové hodnoty sémanticky motivovaných konstrukčních jednotek. Zatímco u klasifikačního principu lze pozorovat analogii v pásmech vysoké a střední produktivity, ze čtvrtého sloupce tabulky je patrné, že u principu kompozitního se příliš neliší od údajů o jednotkách s nízkou produktivitou. I celkový rozptýl počtu výskytů je zde výrazně nižší, neboť nejproduktivnější složka se objevuje „pouze“ 38krát. Tomu odpovídá i nízká průměrná hodnota, která činí tři výskyty.

V souvislosti s oběma významotvornými mechanismy se pak nabízí i otázka pořadí nejproduktivnější složek. To znázorňuje tabulka 9, která nejprve uvádí celkové pořadí s-složek a v následujících dvou sloupcích pořadí složek obou typů. Číselná hodnota v závorce vyjadřuje produktivitu složky s příslušnou charakteristikou v mém korpusu. Z údajů v tabulce vyplývá, že zatímco klasifikační složky vykazují výraznou shodu s přehledem všech sémantických složek, u složek kompozitních dochází nejen k výrazné změně pořadí, ale objevuje se zde i několik zcela odlišných složek.

Tabulka 9: Nejproduktivnější s-složky u jednotlivých významotvorných mechanismů

	celkem	KL	KM
1.	ruka 手 (140)	ruka 手 (124)	člověk 人 (38)
2.	voda 水 (119)	voda 水 (94)	ústa 口 (31)
3.	člověk 人 (107)	strom 木 (75)	voda 水 (25)
4.	strom 木 (96)	srdce 心 (69)	strom 木 (21)
5.	ústa 口 (94)	člověk 人 (69)	ruka 手 (16)
6.	srdce 心 (78)	ústa 口 (63)	země 土 (14)
7.	maso 肉 (54)	maso 肉 (46)	oheň 火 (14)
8.	země 土 (52)	tráva 艹 (45)	střecha 宀 (14)
9.	tráva 艹 (51)	kráčet 止 (41)	slunce 日 (13)
10.	slovo 言 (50)	slovo 言, země 土 (38)	slovo 言, žena 女, nůž 刀 (12)

Výsledky komparace složek dvou znakovitých mechanismů jsou tedy jednoznačné. Klasifikační složky se vyznačují výrazně vyšší produktivitou, kompozitní mnohem větší diverzitou. Každá z těchto vlastností tak odlišným způsobem modifikuje výsledný obraz s-složek čínských znaků. Kompozitní princip výrazně přispívá ke zvyšování celkového počtu složek, klasifikační pak k nárůstu počtu výskytů téže složky. Ve vztahu k již provedeným analýzám sémanticky motivovaných konstrukčních jednotek je ještě zajímavé, že ačkoliv se můj výzkum týkal kvantitativně méně rozsáhlého inventáře a zahrnoval i kompozitní složky, zjištěná hodnota 270 s-složek se blíží výsledkům většiny výše zmiňovaných analýz. Naopak celkový počet 118 klasifikačních složek je i přes menší velikost inventáře značně nízký. To

může být způsobeno jednak odlišným hodnocením grafických variant, které ve svém výzkumu počítám jako různé realizace téže složky, a jednak metodologickými nejasnostmi hodnocení ideogramů ve výše zmiňovaných analýzách. Obdobně i 255 kompozitních složek představuje výrazně nižší množství než 526 složek, které jsem získala dřívější analýzou ideogramů.²⁷³ Ačkoliv nemalý podíl na tomto rozdílu nese bezesporu odlišná velikost zkoumaného korpusu, určitou roli nevyhnutelně sehrály i odlišné nároky kladené na sémantickou motivovanost, které v případě mého předchozího výzkumu nezahrnovaly pravidlo rekurence. Nelze též přehlédnout skutečnost, že tato má práce klade větší důraz na průzračnost sémantické spojitosti mezi složkou a současným významem znaku.

Závěrem považuji za důležité objasnit několik problémových případů, které se vyskytly v souvislosti s hodnocením části jako znaku s-složky či nikoliv. Týkaly se především komponentů, jejichž současný význam jako samostatných znaků se zásadním způsobem odchytil od významu, který se původně uplatnil na konstrukční úrovni. Například znak 而 ér „ale, nadto“ původně nesl význam „vousy“ a v tomto kontextu byl využit ve znaku 耐 nài „snášet“.²⁷⁴ Nežřídko se lze s tímto jevem setkat také u znaků, které slovník *HXFZ* hodnotí jako příslušníky obou odvozených kategorií, tj. ideogramů i fonogramů. Například u znaků 杖 zhàng „hůl“ a 仗 zhàng „držet“ uvádí, že složka 丈 nese stejný význam jako první z nich a představuje tak prvotní grafém pro zápis tohoto slova.²⁷⁵ Podle *XHC* však již dnes není znak 丈 zhàng nositelem tohoto významu.²⁷⁶ Můj postup při řešení těchto případů vycházel z údajů v tomto zdroji: za s-složky jsem považovala pouze ty z nich, které byly ve *XHC* evidovány.²⁷⁷ Jediné výjimky představovaly čtyři konstrukční jednotky, u nichž se příslušná souvislost objevuje v rámci 7 000 běžně používaných znaků ve větší intenzitě, tj. minimálně pětkrát. Jedná se o složky pravá ruka 又, hlava 页, korbel 酉 a rychlý 票. Vzhledem k absenci příslušného významu v moderní čínštině jsem je nicméně hodnotila jako nesamostatné konstrukční jednotky.

²⁷³ Viz 3.3.

²⁷⁴ Tj. L vousy P palec – odměřit (palec jako míra) trest v podobě oholení hlavy – PV holení hlavy jakožto druh trestu ve staré Číně – snášet trest (CAO – SU 1999: 380)

²⁷⁵ CAO – SU 1999: 677–678.

²⁷⁶ „1 čínská délková míra 2 manžel“ (*XHC* 2002: 2418)

²⁷⁷ Například u znaku 斤 jīn je kromě synchronního významu měrové jednotky o velikosti 0,5 kg dodnes uveden i původní význam sekerka (*XHC* 2002: 1002–1003). Přestože znak 耒 lěi „sochor“ označuje dnes již nepoužívaný zemědělský nástroj, je stále evidován i ve slovníku *XHC*, a proto jsem ho stále považovala za funkční sémantickou konstrukční jednotku.

7.5 Kvalitativní vyhodnocení

Tato kapitola primárně shrnuje výsledky analýzy sémantického portfolia u 48 nejproduktivnějších složek (pásmo A + B). V její první části se pokusím stručně popsat, jakým způsobem je organizováno prototypické sémantické pole konstrukčních jednotek s vysokou a střední produktivitou. Z analýzy vyplynulo, že interní výstavba polí těchto složek je většinou značně členitá. Zpravidla u nich nedochází k tomu, že by se všechny znaky sdružovaly pod společný integrační rys a napojovaly se tak na ni prostřednictvím jediné sémantické vazby. Na druhou stranu se však nejedná ani o shluk zdánlivě nesouvisejících znaků, ale o kvantitativně různě zastoupená jejich seskupení menšího i většího počtu se stejným průnikovým rysem, který může být někdy specifičtější, jindy více obecné povahy. Případy, kdy by se znak spojoval se složkou prostřednictvím vlastní unikátní vazby, nejsou minimálně u složek s vysokou produktivitou zastoupeny ve vysokém počtu. Například složka kov 金 se jako významový ukazatel vyskytuje ve 37 znacích a v rámci jejího sémantického pole lze vymezit čtyři skupiny se společným sémantickým jmenovatelem:

- a) znaky pro různé druhy kovů (5);
- b) znaky pro různé předměty z kovu (21);
- c) znaky, u nichž je kov reprezentantem lesklého materiálu (2);
- d) znaky pro činnosti spojené se zpracováním kovu nebo užitím kovového nástroje (7).

Pouze tři znaky využívají vlastní unikátní vazbu.²⁷⁸ S klesající produktivitou s-složek si lze nicméně povšimnout, že výše popsaná charakteristika organizace polí se začíná částečně měnit. Rozmanitost využitých průnikových rysů se příliš neredukuje, ubývá však počet znaků se společným průnikovým atributem, což ve svém důsledku vede k celkovému rozmělnění sémantického obrazu složky. Tato skutečnost se začíná projevovat i u některých složek se střední produktivitou, např. vrata 门, vůz 车 nebo jeskyně 穴.

I samotné skupiny znaků se společným jmenovatelem lze u některých velmi produktivních složek dále segmentovat do celků s dílčími atributy. Například u složek bambus 竹 a kov 金 lze vymezit skupinu předmětů z těchto materiálů. Ta se pak dělí na dílčí podskupiny věcí se společnými vlastnostmi. Značnou část znaků se složkou strom 木 tvoří právě různé druhy stromů, které lze dále rozčlenit na listnaté a jehličnaté. Zvláštní podskupinu

²⁷⁸ Jelikož některé znaky se na sémantické pole napojují prostřednictvím různých vazeb, je součet všech skupin vyšší, než je celkový počet znaků.

listnatých stromů pak tvoří stromy s jedlými plody. Jak jsem již zmiňovala již dříve,²⁷⁹ u některých složek si lze povšimnout, že průnikové vazby na jimi tvořené znaky jsou systémově utvářeny dvěma různými směry. Jedna sémantická dominanta se tak vlastně štěpí na dvě samostatné báze, mezi nimiž lze identifikovat základní jádro a od něj odvozené jádro sekundární. Tento jev je pozorovatelný například u složky slunce 日. Primárním jádrem je slunce jako vesmírné těleso a sekundární jádro je spojeno s časovými údaji. Podobné rozštěpení centra je patrné i u složek strom 木, maso 肉, země 土 a palec 寸.

Údaje v podkapitole 7.4 naznačují, že u složek s vysokou a střední produktivitou nutně musí převládat klasifikační výskyty nad kompozitními. Výjimku z tohoto znakového portfolia představují složky levý krok 彳, klas 禾, vrata 阂 a přístřešek 宀, u nichž je využití obou principů víceméně vyrovnané, a čtveřice složek střecha 宀, jeskyně 穴, deset 十 a pravá ruka 又, u nichž naopak převládají výskyty kompozitní. U všech zbývajících 48 nejproduktivnějších složek se jako dominantní profiluje klasifikační mechanismus. Druhý z významotvorných principů je uplatněn v různé intenzitě. Ve vyšší míře se projevuje například u složek člověk 人, ústa 口, slunce 日 nebo oheň 火. Naopak jen omezeně se s ním lze setkat u složek nemoc 疒, noha 足 nebo kov 金, ani jednou se nevyskytuje u složky déšť 雨. V tabulce 10 pro ilustraci předkládám srovnání uplatnění různých významotvorných mechanismů u 20 nejpočetněji zastoupených s-složek. V případě klasifikačního principu navíc vyděluji zvlášť výskyty se silnější a slabší sémantickou vazbou. V rámci složek se střední a vysokou produktivitou se přitom vyskytly jen dvě takové, jejíž periferie je v návaznosti na aplikovaná kritéria hodnocení sémantické motivovanosti větší než vlastní centrum. Složky člověk 人 a zívát 欠 tak jako jediné vybočují z prototypického modelu silného centra jakožto výchozího sémantického profilu konstrukční jednotky. Relativně vysoké zastoupení znaků s nižším koeficientem K1 lze pak pozorovat i u složek slovo 言, hedvábí 纟 a hlava 页.

²⁷⁹ Viz 7.1.

Tabulka 10: Významotvorné mechanismy u 20 nejproduktivnějších s-složek

	složka	počet KL	počet K2	počet K1	počet KM	celkem
1.	ruka 手	124	124	0	16	140
2.	voda 水	94	86	8	25	119
3.	člověk 人	69	32	37	38	107
4.	strom 木	75	72	3	21	96
5.	ústa 口	63	53	10	31	94
6.	srdce 心	69	69	0	9	78
7.	maso 肉	46	42	4	8	54
8.	země 土	38	37	1	14	52
9.	tráva 艸	45	42	3	6	51
10.	slovo 言	38	26	12	12	50
11.	kráčet 走	41	38	3	5	46
12.	hedvábí 絲	37	27	10	8	45
13.	ohněň 火	26	25	1	14	40
14.	kov 金	36	36	0	1	37
15.	žena 女	24	19	5	12	36
16.	slunce 日	22	17	5	13	35
17.	nůž 刀	17	15	2	12	29
18.	škeble 贝	19	19	0	6	25
19.	střecha 宀	11	10	1	14	25
20.	síla 力	13	13	0	11	24

Jedním z produktů analýzy sémantické motivovanosti bylo i zjištění, že kromě samotné organizace interní struktury sémantických polí lze pozorovat i určité pravidelně se opakující vzorce ve způsobu utváření významové souvislosti mezi složkou a znakem napříč různými poli. Na základě typu sémantické informace, kterou složka přináší, je tak možné vymezit čtyři základní druhy vztahů. Většinou platí, že skupina znaků se společným průnikovým rysem využívá zároveň i jediný typ sémantického vztahu. Tato skutečnost nicméně není podmínkou. Samotná segmentace polí byla doprovázena snahou o sdružování pod jakýkoliv průnikový rys, který může být zejména z důvodu nedostatku znaků se specifitějším atributem natolik obecný, že sdružuje i znaky, které jsou na složku vázány různou sémantickou vazbou. Naproti tomu vymezené sémantické vztahy popisují typologii utvářené vazby. Konkrétně se jedná o následující čtyři druhy vztahů:

1) složka a znak jsou synonyma

U složek se střední a vysokou produktivitou dochází k využití tohoto typu vztahu jen sporadicky. Lze si ho v první řadě povšimnout u nesamostatných složek objevujících se ve znacích s příslušným významem: např. nemoc 疒 ve znacích 病疾症, tráva 艸 ve znacích 草 荐 nebo led 冫 ve znaku 冰. U samostatných složek pak lze pozorovat, že znaky se synonymními významy se zpravidla odlišují ve způsobu svého uplatňování v moderní čínštině. Užití sylabosémému zapisovaného výchozím graficky jednodušším znakem bývá často omezeno jen na ustálené výrazy, často idiomatického charakteru. Při zápisu samostatného sylabosémému se tak dnes mnohdy uplatňuje znak s komplikovanější architekturou, např. „pes“ jako 狗 (nikoliv 犬), „ústa“ 嘴 (nikoliv 口), „strom“ 树 (nikoliv 木), „slovo“ 词 (nikoliv 言). Někdy je v moderní čínštině příslušný význam vyjadřován spojením dvou synonymních sylabosémémů a při jejich zápisu se v obou znacích uplatňuje složka se stejným významem, např. „oko“ 眼睛 (nikoliv 目). U slova „slunce“ se znak se synonymním významem kombinuje s dalším znakem, čímž vzniká kompozitum 太阳 (nikoliv 日). V jiných případech bývá užití znaků se synonymními významy vázáno jen na odlišný kontext, což je případ trojice znaků s významem „země, půda“, tj. 土地壤, nebo dvojice znaků s významem „oděv“, tj. 衣装.

Kromě výše uvedených příkladů se synonymní vztah mezi složkou a znakem projevuje specifickým způsobem i u složek s nízkou produktivitou. K jeho relativně frekventovanému využití dochází zejména u těch složek, které se s další s-složkou spojují v komplex odkazující k významu celého znaku. Ve většině případů přitom zároveň vykazují spojitost i s jeho zvukovou realizací. Z etymologického hlediska se tak převážně jedná o složky, které původně samy vyjadřovaly příslušný význam. V průběhu grafického vývoje znaku však byly z různých důvodů doplněny o další složku, s jejíž pomocí bylo dosaženo větší míry sémantické specifikace.

ty 尔: 你 „ty“

dva 两: 俩 „dva, oba“

rychlý 迅: 迅 „rychlý“

rovnoměrný 匀: 均 „rovnoměrný“

dvůr 廷: 庭 „dvůr, instituce“

zapadnout 陷: 陷 „zabřednout, propadat se“

řidký 希: 稀 „řidký“

strkat 插: 插 „strkat, vsunout“

2) složka a znak jsou v hierarchickém vztahu

Hierarchický vztah mezi složkou a znakem se realizuje dvěma způsoby. První z nich je navázán na pozici obou jednotek v rámci určitého taxonomického systému a vychází z poměru „speciální – obecné.“ Termín „taxonomický“ je zde přitom třeba chápat v širším slova smyslu jako univerzální označení pro jakoukoliv klasifikaci. Druhý vztah pak funguje na bázi „část – celek.“ V obou případech se složka může uplatňovat jak extenzionálně, tak i intenzionálně. Z kvantitativního úhlu pohledu nicméně výrazně převládá hyperonymické postavení složky.

a) vztah „speciální – obecné“

Vztah taxonomické nadřazenosti a podřazenosti převládá u složek tráva 艹, hmyz 虫, pes 犬, déšť 雨, srdce 心, oděv 衣, žena 女, hora 山. Ve větší intenzitě se pak projevuje i u složek strom 木, voda 水, kov 金, střecha 宀 a člověk 人. Striktně vzato jsou jen některé ze složek přímými hyperonymy (např. žena 女, člověk 人, strom 木, kov 金, voda 水, oděv 衣) nebo případně hyponymy (např. slunce 日 pro hvězdy, rýže 米 pro obiloviny). V řadě případů složka s kohyponymickým významem vystupuje jako univerzální symbol pro příslušníky stejného druhu: tráva 艹 a strom 木 pro rostliny; pes 犬 pro savce obdobné velikosti; kůň 马 pro kopytníky; hmyz 虫 pro drobná zvířata; hora 山 a pahorek 阝 pro vyvýšené povrchy; hedvábí 纟 pro látky; nůž 刀 pro ostré předměty; kráčet 辵 pro fyzickou změnu polohy jednoho bodu ke druhému; déšť 雨 pro meteorologické jevy. Složka střecha 宀 reprezentuje zastřešené obydlí a jí tvořené znaky jeho druhů. Složka srdce 心 je univerzálním symbolem pro psychické fenomény a uplatňuje se při zápisu různých kognitivních a emociálních stavů. Vztah podřazenosti u těchto složek je tak spojen s dvojúrovňovým sémiotickým procesem: složka je symbolem pro nadřazenou abstraktní úroveň a jako taková je využívána pro zápis jí podřazených členů. Například u vysoce frekventované složky strom 木 lze pozorovat aplikaci obou těchto principů. Ve většině svých výskytů je hyperonymem pro různé druhy stromů a keřů, avšak příležitostně se vyskytuje i jako obecný symbol pro rostliny.

Taxonomické systémy, v jejichž rámci dochází k realizaci relace „obecný – speciální“, jsou tematicky značně rozmanité. Mezi nejvíce zastoupené oblasti patří zejména jednotky biologické klasifikace organismů. U botanických názvů se nejčastěji objevují složky strom 木 a tráva 艹: první z nich především pro stromy a keře, případně jejich plody, druhá pro nedřevnaté rostliny. Při zápisu znaků s významem obilovin se pak uplatňují další dvě složky,

klas 禾 a rýže 米. Zoologická taxonomie používá psa 犬 pro zápis s významem savců obdobné velikosti, koně 马 pro kopytníky a hmyz 虫 pro drobná zvířata. V rámci méně produktivních složek se lze setkat i se složkou pták 鸟 využívanou pro vejcorodé, opeřené obratlovce s křídly. Další důležitou složkou živočišné klasifikace pak představuje i složka ryba 鱼. Tato její charakteristika se však v analyzovaném korpusu neprojevila. Důvodem je skutečnost, že nejfrekventovanější znaky, jež byly objektem mojí analýzy, jen v omezené míře zahrnují odbornou terminologii. Pokud by měla být vyslovena prognóza stran předpokládaných výsledků v případě analýzy rozsáhlejšího znakového inventáře, týkala by se tato v první řadě exponenciálního nárůstu znaků, jež sémantická složka zařazuje do určitého taxonomického systému.

Další tematickou skupinu představují klasifikační systémy částí neživé přírody: např. složka voda 水 se uplatňuje u různých druhů vodních ploch a toků, hora 山 u vyvýšenin, kov 金 u chemických prvků, déšť 雨 u meteorologických jevů. Dále lze vymezit tematickou oblast produktů lidské činnosti. Zde se například objevuje složka střecha 宀 u druhů obydlí, nůž 刀 u ostrých nástrojů, oděv 衣 u oblečení, hedvábí 纟 u látek. Při hierarchizaci lidské společnosti se pak uplatňují složky člověk 人 a žena 女. Zatímco první z nich se z hlediska pohlaví označovaných osob projevuje někdy jako příznaková, jindy jako nepříznaková, druhá v analyzovaném korpusu vždy odkazovala na osoby ženského pohlaví.

tráva 艹: 菊 „chryzantéma“, 莲 „lotos“, 芦 „rákos“, 茄 „lilek“, 蒜 „česnek“

hmyz 虫: 蜂 „včela, vosa“, 蚊 „komár“, 蝇 „moucha“, 蛇 „had“, 蛙 „žába“

pes 犬: 狼 „vlk“, 猫 „kočka“, 狐 „liška“, 狮 „lev“, 猪 „vepř“, 猴 „opice“

hora 山: 岗 „kopec, pahorek“, 岛 „ostrov“, 屿 „ostrůvek“, 岩 „skála, útes“, 岸 „břeh“

déšť 雨: 雪 „sníh“, 雹 „kroupa“, 露 „rosa“, 雾 „mlha“, 霜 „jinovatka“

oděv 衣: 裤 „kalhoty“, 裙 „sukně“, 衫 „košile, triko“, 袜 „ponožky, punčochy“

žena 女: 妈 „matka“, 妻 „manželka“, 妇 „žena, manželka“, 姐 „starší sestra“

srdce 心: 怒 „hněv“, 恐 „bázeň, strach“, 悔 „litovat“, 愁 „smutný“, 愉 „veselý, radostný“

střecha: 宅 „příbytek“, 宫 „palác“, 牢 „vězení“, 室 „místnost“

strom 木: 柳 „vrba“, 棕 „palma“, 樱 „třešeň“, 柿 „tomel“, 栗 „kaštan“, 柏 „cypřiš“

kov 金: 铜 „měď“, 锡 „cín“, 铅 „olovo“, 铁 „železo“, 银 „stříbro“

člověk 人: 伯 „strýc“, 侄 „synovec“, 僚 „úředník“, 仆 „sluha“, 偷 „zloděj“

voda 水: 洋 „oceán“, 海 „moře“, 池 „nádrž, rybník“, 河 „řeka“, 溪 „potok“

b) vztah „část – celek“

Tento vztah se jako dominantní projevuje u dvou složek, tj. maso 肉 a hlava 页. První z nich přitom představuje vůbec nejintenzivněji zastoupenou jednotku tohoto typu vztahu. Jeho relativně široké uplatnění lze dále pozorovat i u složek strom 木 a slunce 日, u řady z nich se nicméně projevuje jen okrajově, např. ústa 口, ruka 手, člověk 人, oděv 衣, žena 女, střecha 宀, luk 弓, voda 水, oheň 火, slovo 言. Obecně řečeno si lze povšimnout, že až na nepříliš vysoký počet výjimek (např. člověk 人 ve skupinách lidí, strom 木 ve skupinách stromů, slovo 言 v útvarech tvořených slovy) představuje složka hyperonymický člen této relace, tzn. funguje jako *totum pro partes*. Z hlediska zastoupených tematických oblastí se tento typ inkluzivního vztahu nejintenzivněji uplatňuje u somatických výrazů. Složka maso 肉 je univerzálním symbolem pro lidský, případně obecně živočišný organismus, a jako taková figuruje u celé řady znaků pro zápis všech tří základní části těla, tj. hlavy, trupu i končetin. Kromě ní se v tomto vztahu sice objevují i další složky, jejich produktivita je však značně omezená. Například u určitých částí hlavy (včetně krku) jsou využívány i složky hlava 页 a ústa 口. Ve znacích pro některé z nejdálších částí horních končetin se uplatňuje i složka ruka 手, a v případě specifických částí dolních končetin kopytníků složka noha 足. U části těla, která je výrazným sexuálním znakem ženského pohlaví, se používá složka žena 女. Druhou intenzivněji zastoupenou tematickou oblast představují části rostlin, které však nejsou zdaleka tak propracované jako v případě živočichů a koncentrují se zejména na části obilovin jakožto základní suroviny potravinářského průmyslu. Objevují se u nich složky tráva 艹, klas 禾, rýže 米 a bambus 竹. Výrazněji je vztah „část – celek“ manifestován i u složky země 土, která se uplatňuje při zápisu znaků s významem různých částí zemského povrchu. Zajímavým způsobem je pak tento vztah realizován u složky slunce 日, která mimo jiné symbolizuje časové kontinuum a jím tvořené znaky jeho jednotlivé části.

maso 肉: 脖 „krk“, 腹 „břicho“, 脚 „noha“, 肝 „játra“, 肠 „střevo“, 脑 „mozek“

hlava 页: 额 „čelo“, 须 „vousy“, 颌 „krk“, 颈 „krk“, 项 „šíje, krk“

strom 木: 林 „háj“, 森 „les“, 株 „kmen, stonek“, 根 „kořen“, 枝 „větev“, 核 „jádro, pecka“

slunce 日: 晌 „část dne“, 早 „ráno“, 晨 „ráno“, 暮 „podvečer“, 晚 „večer“

slovo 言: 话 „věta“, 诗 „báseň“, 谣 „píseň, popěvek“

oděv 衣: 袖 „rukáv“, 衬 „podšívka“

oheň 火: 焰 „plamen“

3) složka je nositelem projevu nebo vlastnosti vyjadřovaného znakem

U tohoto typu vztahu lze složku chápat jako aktivního vykonavatele příslušné činnosti nebo nositele dané vlastnosti. Není proto překvapivé, že tento vztah převládá zejména u složky člověk 人. Ve větší intenzitě se s ním nicméně lze setkat i u řady dalších složek, mezi něž patří především slunce 日, led 冫, kůň 马, voda 水, maso 肉, tráva 艹, pes 犬 a oheň 火.

člověk 人: 倡 „iniciovat“, 侦 „pátrat, zkoumat“, 侮 „urážet“, 任 „zastávat místo“

led 冫: 凉 „chladný“, 冷 „chladný“, 寒 „chladný, studený“, 净 „čistý“, 凝 „tuhnout“

kůň 马: 骤 „běžet o koni“, 驰 „uhánět, pádit“, 腾 „vyřítit se“, 闯 „vpadnout, vtrhnout“

voda 水: 洁 „čistý“, 深 „hluboký“, 湿 „mokrý, vlhký“, 流 „téci, plynout“, 滴 „kapat“

slunce 日: 明 „jasný“, 暖 „teplý“, 晶 „třpytivý“, 晃 „zářit, oslnit“, 晒 „žhnout“

maso 肉: 肿 „opuchlý“, 胖 „tlustý, obézní“, 腊 „uzený, sušený“, 肥 „tučný, tlustý“

tráva 艹: 茂 „hustý, bujný“, 苦 „hořký“, 芳 „voňavý“, 萌 „klíčit, pučet“

pes 犬: 猛 „prudký, divoký“, 狂 „divoký“, 狠 „zlý, zuřivý, krutý“, 猎 „honit, lovit“

oheň 火: 煌 „jasný, zářivý“, 灿 „zářivý“, 热 „horký“, 烈 „prudký, silný“

4) složka odkazuje na určitý specifický aspekt významu znaku

Podstata tohoto vztahu spočívá v tom, že složka zachycuje určitý zásadní aspekt významu příslušného znaku. Tento druh vztahu je velmi produktivní a typologicky značně rozmanitý. Zjednodušeně řečeno ho lze vlastně uplatnit u všech znaků, které se mi nepodařilo zařadit k některému ze tří zbývajících typů sémantické informace. Výrazněji se nicméně profilují pouze dva způsoby utváření tohoto typu vztahu. Prvním z nich je relace „produkt – materiál“, kdy složka odkazuje k materiálu využitému při výrobě určitého předmětu, druhým pak relace „děj – specifický rys“, kdy složka figuruje jako zásadní specifikační údaj určitého děje.

a) vztah „produkt – materiál“

Jako extrémně silný se tento typ vztahu projevuje u složek strom 木 a bambus 竹. V intenzivnější míře se s ním však lze setkat i u dalších složek, mezi které patří zejména kov 金, země 土, voda 水, rýže 米 a hedvábí 纟. V některých případech je výčet znaků s těmito

složkami natolik rozmanitý, že je lze dále segmentovat do podskupin nižších úrovní, například podle velikosti nebo tvaru předmětů, případně podle okruhu činností, k nímž jsou využívány.

strom 木: 梯 „žebřík“, 栏 „ohrada, plot“, 床 „postel“, 桨 „veslo, pádlo“, 杆 „sloup, tyč“

bambus 竹: 管 „trubice“, 竿 „tyč“, 笛 „flétna“, 筐 „koš“, 笼 „klec, klíčka“

kov 金: 钳 „kleště“, 锤 „kladivo“, 锁 „zámek“, 钩 „háček“, 锅 „pánev, hrnec“

země 土: 城 „hradba, město“, 堡 „pevnost“, 堤 „hráz“, 塔 „věž, pagoda“, 墙 „stěna“

voda 水: 油 „olej“, 漆 „lak“, 汤 „polévka, odvar“, 汁 „šťáva, džus“

hedvábí 纟: 络 „sít“, 索 „lano“, 绳 „provaz“, 线 „nit, drát“

rýže 米: 粉 „prášek, moučka“, 粥 „kaše“, 糊 „kaše“, 糕 „koláč, nákyp“

b) vztah „děj – specifický rys“

Vztah, kdy složka zachycuje určitý klíčový aspekt nějakého děje, se v analyzovaných znacích projevil jako nejproduktivnější. Dominantní využívání této významové relace lze pozorovat u složek noha 足, slovo 言, ústa 口, nůž 刀, oko 目, voda 水, hedvábí 纟, oheň 火, škeble 贝, síla 力, ruka 手. Výrazněji se pak uplatňuje i u složek kov 金, půda 土, kámen 石, pahorek 阝, luk 弓, tráva 艹, oděv 衣, kůň 马 a strom 木. Při významové modifikaci děje zprostředkované příslušnou složkou se projevují různé sémantické vzorce. Vůbec nejčastěji lze složku označit jako prostředek příslušného děje, např. oheň ve znaku 熔 „tavit“, voda ve znaku 淘 „propírat“ nebo škeble ve znaku 购 „kupovat“. Somatické složky často odkazují na část těla, která se přímo podílí na výkonu určité činnosti: např. složky palec 寸 a ruka 手 pro manuální činnosti, noha 足 pro činnosti dolních končetin, ústa 口 pro činnosti spojené s mluvou a příjmem potravin. Složka nůž 刀 nebo luk 弓 pak figurují jako nástroje, s jejichž pomocí dochází k uskutečnění děje. V jiných případech představuje složka objekt zasažený dějem, např. kůň 马 ve znaku 驾 „zapřahat“, oheň 火 ve znaku 熄 „zhasnout“, hedvábí 纟 ve znaku 缠 „namotávat“, strom 木 ve znaku 载 „sázet“. Někdy odkazuje složka na místo, kde děj probíhá, např. voda u znaku 游 „plavat“ nebo půda u 培 „pěstovat“.

noha 足: 踢 „kopat“, 蹦 „skákat“, 跳 „skákat“, 跃 „skákat“, 跑 „běhat, prchat“

ústa 口: 喂 „krmit“, 咬 „kousat“, 问 „ptát se“, 唱 „zpívat“, 嗽 „kašlat“

slovo 言: 说 „mluvit, říkat“, 问 „dotazovat se“, 讯 „vyptávat se“, 读 „číst“, 译 „překládat“,

nůž 刀: 切 „řezat, krájet“, 刻 „vyřezávat“, 剖 „kuchat, rozřezávat“, 割 „řezat, kosit“
oko 目: 睁 „otevřít oči“, 眨 „mžikat, mrkat“, 眯 „mhouřit oči“, 督 „dohlížet, kontrolovat“
voda 水: 洗 „mýt“, 浴 „koupat se“, 浇 „zalévat“, 浸 „namáčet“, 灌 „zalévat, nalévat“
oheň 火: 烫 „opařit se, spálit“, 点 „zapálit“, 烤 „péci“, 煮 „vařit“, 炒 „smažit“
hedvábi 纟: 织 „tkát, plést“, 纺 „příst“, 缝 „šít“, 结 „vázat“, 绞 „svinovat, kroutit“
síla 力: 努 „napínat síly, usilovat“, 勉 „nutit, pobízet“, 励 „povzbuzovat“, 劫 „loupit, rabovat“
škeble 贝: 贴 „finančně podporovat“, 购 „kupovat“, 费 „utrácet“, 赚 „vydělávat, utržit“
strom 木: 植 „sázet, pěstovat“, 栽 „sázet“, 采 „sbírat, trhat“
tráva 艹: 蓄 „sbírat, hromadit“, 藏 „schovávat, sbírat“, 蔽 „přikrýt, zakrýt“
oděv 衣: 补 „spravovat, látat“, 裁 „stříhat, krájet“, 裹 „balit, obmotávat“
kov 金: 钢 „ostřit“, 锻 „kovat“, 销 „tavit“, 钉 „zatloukat“, 铸 „odlévat, razit“
země 土: 垒 „klást na sebe, stavět“, 堆 „hromadit, kupit“, 堵 „ucpávat, zahrazovat“
pahorek 阝: 隔 „oddělit, přehradit“, 障 „bránit, překážet“, 阻 „překážet, blokovat“
ruka 手: 执 „držet“, 拥 „objímat“, 拾 „sbírat, zvedat“, 撕 „trhat“, 打 „bít, tlouci“

Hodnocení konkrétního vztahu u jednotlivých znaků může být ovlivněno různým způsobem interpretace. Složky představují abstraktní sémantické dominanty, jejichž významový rozsah je derivován od aktuálního využití ve znacích. Příslušný vztah tak nevzniká mezi znakem a složkou jako takovou, ale mezi znakem a tím, co tato složka symbolizuje. Například již zmiňovaná složka maso 肉 funguje mimo jiné jako symbol pro lidské nebo případně obecně živočišné tělo a teprve tento její význam figuruje jako hyperonymum pro různé části živých organismů. A právě skutečnost, že se jedná o výsledek sekundárního semiotického procesu, s sebou nese i možnost jeho různého výkladu. Například složka hedvábi 纟 mimo jiné odkazuje na předitivo z kokonů bource morušového. Není tedy pochyb o tom, že v jejím užití u znaků pro dlouhé a tenké útvary, nejčastěji vyráběné skrucováním nebo splétáním různých vláken (např. 索 „lano“, 绳 „provaz“, 线 „nit, drát“), lze spatřovat vnitřní významovou souvislost. Složka hedvábi 纟 v těchto znacích nicméně může být interpretována buď jako symbol pro předměty s uvedenými vlastnostmi, tzn. jednotlivé znaky představují druhy těchto předmětů (vztah 2), anebo ji lze vykládat jako symbol pro „vláknitý“ materiál, ze kterého jsou jednotlivé předměty vyrobeny (vztah 4). V případě zpracování sémantické analýzy v jiném jazykovém kódu navíc nelze přehlédnout potenciální zkreslení ve vztahu ke zvolenému českému ekvivalentu názvu složky. Například u složky 纟

se v relevantní české literatuře objevuje nejen označení kráčet²⁸⁰, ale také chodník²⁸¹, což může zásadním způsobem ovlivnit i hodnocení příslušného vztahu.²⁸² Dalším faktorem je i vysoká míra polysémie jednotlivých znaků, kdy potenciálně může být každý z jeho významů navázán prostřednictvím odlišného typu vazby.

Jak vyplývá z přechozího odstavce, příslušnost složky k určitému typu vztahu sice může být ovlivněna způsobem interpretace, to však nedevaluje samotný přínos takového rozboru v podobě vymezení čtyř základních způsobů utváření sémantické vazby mezi složkou a znakem. Analýza ukazuje, že tyto vztahy lze obecně řečeno úspěšně aplikovat u klasifikačních výskytů složek. U znaků, kdy je pro porozumění motivovaného užití té které složky nezbytná spoluúčast dalšího významového indikátoru, nicméně dochází k utváření specifitějších asociačních vazeb, které mohou přesahovat toto základní schéma. Z výzkumu zároveň vyplývá, že většina složek se neprofiluje jako čistý reprezentant určitého typu vztahu. V tomto ohledu lze naopak pozorovat opačnou tendenci, která spočívá ve využívání existujícího potenciálu různých relací.

7.6 Sémantická pole vybraných s-složek

S-složky s vysokou a střední produktivitou představují zároveň i vůbec nejvyužívanější konstrukční jednotky čínského znakového písma. Až na výjimky se sice primárně profilují jako sémantické ukazatele, řada z nich však příležitostně funguje jako indikátor výslovnosti. Prezentaci výsledků sémantické analýzy jsem tak původně zamýšlela využít i k jejich obecné charakteristice, abych tak poskytla komplexní obraz jejich znakového portfolia složek. Vzhledem k velkému rozsahu těchto popisů jsem však s ohledem na cíl své práce od tohoto záměru ustoupila. V této podkapitole předkládám pro ilustraci popis sémantických polí tří vybraných složek. Ze 48 nejproduktivnějších složek volím jednu s vysokou produktivitou (voda 水), jednu se střední produktivitou (oko 目) a jednu se dvěma jádry (slunce 日).

Při popisu výstavby sémantických polí jsem postupovala po jednotlivých skupinách se stejným průnikovým rysem. Pro snadnější orientaci v textu zdůrazňuji tučnou kurzívou ty nejdůležitější z nich. Co se týče přiřazovaných znaků, ze stanoveného sémantického rozsahu

²⁸⁰ VOCHALA – NOVÁK – PUCEK 1989b: 133.

²⁸¹ KUČERA 2005: 230.

²⁸² Složka 辵 se uplatňuje například ve znacích 逃 „prchat“, 追 „hnát se, stíhat“, 退 „ustupovat“. S čínským názvem 走之旁 zǒuzhīpáng věrněji koresponduje český ekvivalent kráčet, který vystihuje skutečnost, že složka 辵 funguje jako obecný symbol pro různé druhy fyzické změny polohy od určitého bodu k jinému. V případě užití českého ekvivalentu chodník by mohlo dojít ke zkreslení výkladu ve smyslu chodníku jako místa, na němž je pohyb uskutečňován.

znaků²⁸³ uvádím pouze ten význam nebo významy, které jsou relevantní ve vztahu k dané složce nebo případně sémantické skupině. U znaků s více relevantními významy uvádím v případě potřeby příslušný znak u většího počtu skupin. Dále připojuji i údaj o užitém významotvorném principu (K1, K2, KM). Znaky s více než jednou s-složkou, u nichž výklad motivovanosti příslušné složky nelze oddělit od sémantické informace přinášené druhým sémantickým elementem, jsou řazeny na konci popisu. V těchto případech je navíc doplňuji o údaj týkající se zdroje příslušného výkladu, tzn. *HXFZ* nebo *KSZ*.

7.6.1 Voda 水

Se svými 119 výskyty představuje voda 水 druhou nejproduktivnější s-složku. To bezpochyby souvisí se skutečností, že voda představuje základní látku, na níž závisí existence života na Zemi. Složka se uplatňuje především jako klasifikátor, ovšem ani její podíl u znaků s více než jednou s-složkou není zanedbatelný.

V rámci jejího sémantického pole lze v první řadě vymezit početnou skupinu ***vodních povrchových zdrojů*** (nebo jejich částí) o různé velikosti, ať už stojatých nebo tekoucích, přírodních nebo umělých, slaných nebo sladkých: 洋 „oceán“ (K2), 海 „moře“ (K2), 湖 „jezero, vodní nádrž“ (K2), 池 „nádrž, rybník“ (K2), 泽 „mokřina, vodní plocha“ (K2), 湾 „zátoka“ (KM), 港 „zátoka; přítok“ (KM), 汪 „kaluž, louže“ (K2), 泉 „pramen“ (KM), 源 „pramen, zdroj“ (KM), 溪 „potok“ (K2), 江 „řeka“ (K2), 河 „řeka“ (K2), 渠 „kanál“ (K2), 沟 „příkop, kanál“ (K2).

Využívá se také při zápisu ***částí zemského povrchu omývaných vodou***: 滩 „mělčina“ (K2), 滨 „břeh“ (K2), 沿 „podél; okraj“ (K2), 洲 „kontinent, souš“ (K2), 津 „brod, převoz“ (K2), 洞 „otvor, díra“ (K2). Na okraj tohoto sémantického okruhu lze připojit i znak, který je součástí označení jedné z čínských provincií 浙 Zhejiang (K1). Voda poukazuje na geografická specifika této administrativní jednotky: leží na pobřeží Východočínského moře a její severní hranici tvoří dolní tok Dlouhé řeky.

Při styku vody se zemským povrchem vzniká ***rozměklá hmota***: 泥 „bláto“ (K2), 污 „bláto, skvrna“ (K2). S vodou dále souvisí i řada ***přírodních jevů***: 潮 „příliv, odliv“ (K2), 洪 „povodeň“ (K2), 渣 „sedlina, kal“.

V dalším sémantickém okruhu se složka voda 水 profiluje jako hyperonymum pro ***různé druhy tekutin***. Kromě samotného znaku s významem látky v kapalném stavu

²⁸³ Viz 5.2.

液 „tekutina“ (K2), lze tento vztah pozorovat i u znaků: 油 „olej“ (K2), 漆 „lak“ (K2), 浆 „hustá tekutina“ (K2), 汤 „polévka, odvar; horká voda“ (K2), 汁 „šťáva, džus“ (K2), 沈 „šťáva *kniž.*“ (K2), 酒 „alkoholický nápoj“ (KM). Jako zvláštní množinu tekutých látek lze pak vymezit takové, které jsou vyměšovány živými organismy: 汗 „pot“ (K2), 沫 „slina“ (K2), 津 „slina, pot“ (K2), 尿 „moč“ (KM), 泪 „slza“ (KM). Kromě kapalného stavu se v analyzovaných znacích objevují i další dvě **skupenství vody**: 汽 „pára“ (KM), 冰 „led“ (KM).

Jak je patrné z předchozího výkladu, rozpětí sémantického pole složky voda 水 má široký záběr a tato složka tak může reprezentovat její nejrůznější **kvalitativní vlastnosti**: 洁 „čistý“ (K2), 浓 „hustý“ (K2), 浑 „kalný, špinavý“ (K2), 滑 „kluzký“ (K2), 浊 „kalný, špinavý“ (K2), 淡 „slabý, mdlý“ (K2), 清 „čistý, jasný“ (K2), 浅 „mělký“ (K2), 温 „teplý, vlažný“ (K2), 深 „hluboký“ (KM), 湿 „mokrý, vlhký“ (KM). Za okrajové vlastnosti vody lze považovat i charakteristiky typické pro rozsáhlé vodní masy: 茫 „nedozírný, široširý“ (K1), 浩 „ohromný, četný“ (K1).

Jako další sémantickou skupinu lze vymezit znaky pro nejrůznější **projevy vody**: 流 „téci, plynout; proud“ (K2), 浮 „plout, plynout“ (K2), 涌 „valit se, řinout se“ (K2), 泻 „řinout se“ (K2), 滴 „kapat“ (K2), 淹 „zaplavovat, rozlévat se“ (K2), 泛 „rozlévat se, vylévat se *kniž.*“ (K2), 漫 „rozlévat se, přetékat“ (KM), 滔 „zaplavovat“ (K2), 滥 „zaplavit“ (K2), 渗 „prosakovat“ (K2), 涨 „stoupat“ (KM), 汇 „stékat se“ (KM), 注 „vlévat se“ (K2), 汪 „hromadit se o tekutině“ (K2), 激 „vzdouvat se“ (K2), 波 „vlna“ (K2), 浪 „vlna“ (K2), 涛 „velké vlny“ (K2), 沸 „vřít, kypět“ (K2), 沫 „pěna“ (K2). Přítomnost vody jakožto základní podmínky pro existenci života se projevuje u znaku 活 „žít; živý“ (K2).

Početně nejrozsáhlejší skupinu představují znaky pro **činnosti, jejichž realizace je založena na kontaktu s tekutou látkou**: 洗 „mýt“ (K2), 澡 „mýt se, koupat se“ (K2), 浴 „koupat se“ (K2), 浇 „zalévat“ (K2), 溉 „zalévat *kniž.*“ (K2), 灌 „zalévat, nalévat“ (K2), 洒 „kropit, rozlít“ (K2), 沃 „zavlažovat“ (K2), 泼 „vylévat, vyšpichovat“ (K2), 浸 „namáčet“ (K2), 沾 „namáčet“ (K2), 渐 „namáčet *kniž.*“ (K2), 润 „navlhčit, namazat“ (K2), 涂 „mazat, natírat“ (K2), 混 „míchat“ (K2), 滤 „filtrovat“ (K2), 淘 „propírat“ (K2), 渡 „přeplovat, převážet“ (K2), 潜 „skrýt pod vodou“ (K2), 浅 „skrýt se pod vodou“ (K2), 游 „plavat“ (K2), 泳 „plavat“ (KM), 没 „ponořit se“ (KM), 漂 „plout po hladině, být

unášen“ (KM), 沉 „potopit (se)“ (K2), 溜 „klouzat se“ (K2), 涉 „brodit se“ (KM), 滂 „promočit, nasáknout vodou“ (K2), 漏 „propouštět, unikat“ (K2), 泄 „vypouštět, dávat průchod“ (K2), 泊 „kotvit, přistát“ (K2), 淋 „moknout“/ „filtrovat“ (K2), 济 „překročit řeku“ (K2), 渔 „chytat ryby“ (KM), 染 „barvit“ (KM). Za periferní lze pak považovat i činnosti, u kterých voda představuje pouze jeden z možných objektů nebo prostředků: 测 „měřit, vyměřovat“ (K1), 治 „řídít, regulovat“ (K1), 消 „odstranit, zničit“ (K1), 添 „přidávat“ (K1). Obdobně stojí na periférii sémantického pole i znak 满 „plný“ (K1), u něhož voda reprezentuje jednu z možných látek pro vyplnění volného prostoru.

Složka voda 水 se dále uplatňuje i u znaku pro stav *nedostatku vodu*: 渴 „mít žízeň“ (K2). Absence vody se pak projevuje i u znaku 漠 „poušť“ (KM), u něhož je nepostačující množství vody přítomnost další sémantické složky, tj. ne 莫.

Pro úplnost výčtu znaků se složkou voda 水 je třeba uvést její zbývající čtyři kompozitní výskyty, které se mi nepodařilo zařadit do dosavadního sémantického popisu. U třech z nich je spojitost s vodou patrná i bez přidání informace obsažené u druhé složky: u znaku 泡 „puchýř, bublina“ je voda kapalinou, která je obsažená uvnitř nebo vně tohoto tělesa. 萍 „okřehek“ je druh vodní rostliny a 沙 „písek“ představuje drobné částičky zemského povrchu přenášené mimo jiné i vodou. Pouze u posledního znaku 法 „zákon“ (KM) je pro pochopení užití složky voda 水 nezbytné vyložit její motivovanost v kontextu druhé složky odstranit 去: zákon je rovný jako voda a pomáhá odstranit zlo (KSZ).

7.6.2 Slunce 日

Složka slunce 日 se jako významový ukazatel uplatňuje ve 33 znacích, celkový počet výskytů je však o dvě čísla vyšší, neboť slunce 日 je jednou ze složek, u nichž dochází k trojkombinaci stejné konstrukční jednotky s typickou „trojúhelníkovou“ strukturou. Sémantické pole složky slunce 日 lze rozdělit na dvě jádra.

První z nich se koncentruje okolo *slunce jako nebeského tělesa vyzařujícího světlo a teplo*. Zde patří především samotný znak pro 阳 „slunce“ (KM), hyperonymum 星 „hvězda“ (K2) i jevy související s nebeskými tělesy 昏 „soumrak“ (K2), 晓 „rozbřesk“ (K2), 晕 „halo“ (K2), tj. světelný kruh okolo Slunce nebo Měsíce. Slunce jako zdroj světelné a tepelné energie se projevuje ve znacích: 晴 „jasný“ (K2), 阳 „jasný“ (KM), 明 „jasný“ (KM), 暖 „teplý“ (K2), 晶 „třpytivý“ (KM), 晃 „zářit, oslnit“ (KM), 晒 „žhnout;

slunit (se)“. V případě nadměrného slunečního svitu dochází k jevům, jako 暑 „horko“ (K2) a 旱 „sucho“ (K2). Naopak na nedostatek nebo absenci slunečního záření odkazuje slunce ve znacích 昏 „zatemněný“ (K2), 暗 „temný“ (K2).

Na periférii sémantického pole pak stojí znaky, u nichž je sice prokazatelná určitá souvislost s významem této složky, vytvořené sémantické pouto je však již poněkud vzdáleno od jeho centra. Patří mezi ně dvojice znaků, u nichž lze za společný jmenovatel označit *pohyb nahoru*, tj. směřování ke slunci: 昂 „zvednout, vztyčit hlavu“ (K1) 晋 „postoupit, povýšit“ (K1). Významy dalších dvou znaků operují se sluncem jako *zdrojem světla*. Znak 映 yìng „odrážet, zobrazovat“ (K1) odkazuje na vizuální jev odrazu světla a u znaku 显 xiǎn „očividný; projevit se“ (K1) poukazuje na to, že viditelnost je podmíněna přítomností světla. V případě poslední dvojice, 旺 wàng „kvetoucí, prosperující“ (K1) a 昌 chāng „vzkvétající, prosperující“ (KM), symbolizuje slunce zdroj energie nezbytné pro růst rostlin.

Druhé jádro je odvozeno od prvního. Východ a západ slunce rozdělují nekonečné časové kontinuum na sled pravidelně se opakujících kratších úseků. Intenzita slunečního svitu zároveň periodicky ovlivňuje přírodní děje probíhající na Zemi. Složka slunce 日 proto v čínských znacích vystupuje i jako *symbol časového kontinua*. Ostatně i u znaku 日, od něhož byla složka slunce odvozena, došlo k rozšíření původního významu o dobu jednoho otočení planety Země okolo své osy, tj. „den“. Konstrukční jednotka slunce se v první řadě uplatňuje u znaků obecně označujících časovou posloupnost, tj. 时 shí „čas, doba“ (KM). Zároveň lze pozorovat její užití u znaků souvisejících s významově různými úseky dne: 晌 rǎng „část dne“ (K2), 早 zǎo „ráno; brzy“ (KM), 晨 chén „ráno“ (KM), 暮 mù „podvečer“ (K2), 晚 wǎn „večer; pozdě“ (K2). Kromě toho se tato složka vyskytuje i ve znacích pro další časové údaje: 昨 zuó „včera“ (K2), 旬 xún „třetina měsíce“ (K2), 春 chūn „jaro“ (K2), 暂 zàn „dočasně“ (K2), 曾 zēng „dříve“ (K2).

Závěrem zbývá uvést dva znaky, u nichž je do výkladu motivovanosti složky slunce 日 nezbytné zapojit i druhou sémantickou entitu. U prvního z nich, 间 jiān „mezi, uprostřed“ (KM), je přitom signifikantní i pozice slunce uvnitř složky vrata 门 mén, která napomáhá vyjádřit příslušný význam: štěrbinou ve vratech prosvítá slunce (KSZ). U druhého znaku, 香 xiāng „voňavý“ (KM), se slunce 日 kombinuje se složkou klas 禾 hé a společně tak vyjadřují myšlenku: obilí voní, když na něj svítí slunce (HXFZ).

7.6.3 Oko 目

Složka oko 目 se projevuje se jako velmi účinný sémantický indikátor. Její významovou souvislost se znakem není možné identifikovat pouze u jediného výskytu. U zbývajících 21 znaků se profiluje primárně jako klasifikátor, spojení s další sémantickou složkou však také není neobvyklé.

Ve středu sémantického pole této složky stojí oko jako *orgán zraku*. Jako takový se primárně uplatňuje ve dvou synonymních znacích: 睛 „oko“ (K2), 眼 „oko“ (K2). Přímoú spojitost s okem lze pozorovat i u znaku označující pruh chloupků klenoucích se nad okem, tj. 眉 „obočí“ (K2), a kapkou tekutiny vyměšované zvláštními žlázami v oko, tj. 泪 „slza“.

Početněji nejvíce zastoupené jsou znaky pro *činnosti založené na využívání zraku*, a to případně i v přeneseném slova smyslu: 睁 „otevřít oči“ (K2), 眨 „mžikat, mrkat“ (K2), 瞧 „dívat se, koukat se“ (K2), 盯 „upřeně se dívat, zírat“ (K2), 眯 „mhouřit oči“ (K2), 看 „dívat se; číst“/ „střežit“ (KM), 督 „dohlížet, kontrolovat“ (K2), 睬 „všímat si, věnovat pozornost“ (K2), 冒 „neohlížet se, riskovat“ (K2), 盼 „doufat, očekávat“ (K2), tj. hledět do budoucnosti.

Jejich protipólem jsou znaky, jejichž společný sémantický rys by bylo možno označit jako *absenci zraku*: 眠 „spánek“ (K2), 睡 „spát“ (KM), 瞎 „slepý“ (K2), 盲 „slepý“ (KM). Na okraji této skupiny stojí znak: 瞞 „skrývat, tajit“ (K1), tj. schovávat tak, aby to nebylo vidět.

Na závěr zbývá uvést dva kompozitní výskyty složky, které se mi nepodařilo přiřadit k doposud popisovaným sémantickým okruhům. U prvního z nich je významová souvislost patrná i bez další sémantické složky: 相 „vzhled, zevnějšek“ (KM), tj. vnější viditelná podoba. U druhého je třeba do interpretace významu zapojit i druhý sémantický konstituent. Oko spolu se složkou málo 少 tvoří znak 省 „vynechat“, tj. nedostatečně se dívat, přehlédnout, a tak vynechat.

8. Analýza fonetické motivovanosti

Celkově vzato nelze přehlédnout, že počet studií věnovaných fonetické souvislosti mezi dvěma konstrukčními úrovněmi v případě moderních čínských znaků převyšuje sémanticky orientované analýzy. Zvýšený zájem o fonetickou stránku moderních znaků lze vykládat jako určitou reakci na dřívější přehlížení důležitosti tohoto typu motivovanosti na úkor sémantických principů. Při pohledu na dosavadní studie vztahu mezi fonetikem a fonogramem si však nelze nevšimnout, že jejich autoři alespoň zdánlivě docházejí až k povážlivě odlišným závěrům. Ze zevrubnějšího studia výsledků jejich výzkumu nicméně vyplývá, že kromě diverzity zjišťovaných aspektů hraje důležitou roli i způsob hodnocení míry fonetické adekvátnosti, kterou musí konstrukční jednotka splňovat proto, aby ji bylo možné považovat za foneticky motivovanou. Zastánci nejradikálnějšího postoje považují za foneticky efektivní pouze takové konstrukční jednotky, jejichž výslovnost je zcela shodná s výslovností celého znaku nebo se případně odlišuje pouze na úrovni tónové realizace. Liberálnější výklady fonetické motivovanosti pak akceptují různé stupně shody ve výslovnosti iniciály nebo finály.

Obecně řečeno probíhá klasifikace foneticky motivovaných jednotek na základě dvou různých kritérií. Prvním z nich je vztah mezi výslovností fonetika a všemi jeho výskyty, kdy zpravidla dochází k vymezení a) ideálních fonetik, jejichž výslovnost je ve všech případech shodná s výslovností znaku; b) různého počtu skupin s pravidelnými odchylkami; a v případě benevolentnějšího přístupu i c) skupiny zcela nepravidelných fonetik. Toto kritérium využili při své klasifikaci například 高家莺 Gāo Jiāyīng a kol. (1993), 张静贤 Zhāng Jìngxián (1992), A. Guder (1999) a C. Schindelin (2007). Druhý způsob třídění fonetik se zakládá na jejich vztahu ke konkrétnímu znaku, který bývá odstupňován od maximální shody, přes odchylku v tónu, odchylku v iniciále nebo finále až případně po zcela odlišnou výslovnost. Tento způsob hodnocení zvolili například Zhou Youguang (1980), Wen Wu (1987), J. DeFrancis (1986), dvojice Yang Hongqing – Zhu Xinlan (1996) a Li Yan – Kang Jiashen (2002). Analýza fonetik zpravidla nebývá samoučelná. Nejčastěji ji jednotlivé studie využívají k určení procentuálního zastoupení fonogramů v rámci moderních znaků, ke stanovení míry fonetičnosti čínského znakového písma nebo hodnocení reliability fonetik. V následujících odstavcích stručně představím kritéria a výsledky nejvlivnějších výzkumů fonetického aspektu čínského znakového písma.

Základní čínská studie fonetické motivovanosti u současné podoby čínského znakového písma pochází z pera otce moderní grammatologie Zhou Youguanga. Vzhledem k tomu, že při výsledné kalkulaci efektivity fonetika v moderní čínštině zohledňoval pouze ta se zcela shodnou výslovností nebo s výslovností odlišující se pouze v tónu, ho lze považovat za zastávce méně benevolentnějšího přístupu. Konkrétně Zhou Youguang provedl výzkum všech znaků obsažených v XZ z roku 1971 (celkem 8 075 znaků) a rozdělil je do tří skupin: znaky jako fonetika 声旁字 shēngpáng zì (17 %), znaky s fonetiky 含旁字 hánpáng zì (81 %) a izolované znaky 孤独字 gūdú zì (2 %). Znaky s fonetiky dále rozdělil na znaky se shodným fonetikem 同音含旁字 tóngyīn hánpáng zì (pozn. shoda v iniciále a finále bez ohledu na tón, zaujímají 52 % znaků s fonetikem), znaky s částečně shodným fonetikem 半同音含旁字 bàn tóngyīn hánpáng zì (pozn. shoda v iniciále nebo finále, zaujímají 27 % znaků s fonetikem), znaky s odlišným fonetikem 异音含旁字 yìyīn hánpáng zì (pozn. odlišná výslovnost, zaujímají 21 % znaků s fonetikem). U posledních dvou skupin nelze podle Zhou Youguanga fonetikum považovat za efektivní marker výslovnosti fonogramu. Samotná fonetika přitom rozdělil do tří skupin na fonetika se shodnou výslovností 同音声旁 tóngyīn shēngpáng (35%), fonetika s více výslovnostmi 多音声旁 duōyīn shēngpáng (48 %) a fonetika s odlišnou výslovností 异音声旁 yìyīn shēngpáng (17 %). Dále Zhou Youguang hodnotil, zda se se fonetika na vyšší konstrukční úrovni uplatňují také jako samostatné znaky či nikoliv. Na základě takto stanovených parametrů zjistil, že z celkového počtu 1 348 fonetik lze za efektivní považovat 30 % z nich. Zároveň stanovil procentuální zastoupení znaků s efektivními fonetiky na 48 % (pozn. bez znaků s více výslovnostmi) a míru fonetičnosti čínského znakového písma na 39 %.²⁸⁴ Svou analýzu přitom publikoval nejprve ve vědeckém článku²⁸⁵ a následně v rozšířené podobě v úvodu k *Příručce pro snadné vyhledávání výslovnosti fonetik* 汉字声旁读音便查 Hànzì Shēngpáng Dúyīn Biàn Chá.²⁸⁶

²⁸⁴ ZHOU 1980: 1–13.

²⁸⁵ ZHOU (1978).

²⁸⁶ Jak již samotný její název napovídá, znaky v tomto slovníku jsou rozříděny podle fonetik. Organizace makrostruktury má podobu rozsáhlé tabulky o pěti sloupcích. V prvním je uvedena výslovnost fonetika, ve druhém jeho grafická podoba. V případě, že fonetikum nefiguruje v systému čínského znakového písma jako samostatný znak, je uvedeno v závorce. Výslovnost všech fonetik i znaků je uváděna v transkripci pinyin bez tónových značek. Tónovou realizaci znaků naznačuje Zhou Youguang pomocí čísel vedle znaků v horním indexu. Zbývající tři sloupce obsahují znaky rozříděné do tří výše uvedených skupin podle míry shody výslovnosti fonetika a fonogramu: v prvním jsou vypsány znaky se shodným fonetikem, ve druhém znaky s částečně shodným fonetikem a v posledním znaky s odlišným fonetikem. U posledních dvou skupin je navíc uvedena jejich výslovnost.

Trojice autorů publikace *Moderní grammatologie* 现代汉字学 Xiàndài Hànzìxué nesouhlasila s Zhou Youguangovou tolerancí tónové realizace fonetika a provedla vlastní analýzu, a to na korpusu 倪海曙 Ní Hǎishǔho *Inventáře fonogramů v moderní čínštině* 现代汉字形声字字汇 Xiàndài Hànzì Xíngshēng Zì Zìhuì.²⁸⁷ Kolektiv autorů vedené Gao Jiayingem zjistil, že z celkového počtu 5 990 znaků se výslovnost zcela shoduje u 26,3 % z nich. Zároveň však poukázal na omezenou výpovědní hodnotu klasifikace fonetik na základě jejich konkrétního výskytu v jediném fonogramu, která s sebou přináší otázku, jak lze předem vyvodit, zda v daném znaku příslušná složka funguje jako fonetikum či nikoliv. Kolektiv autorů tedy přistoupil k celé problematice z opačné strany a navrhl vlastní klasifikaci fonetik na základě všech jejich výskytů ve znakovém inventáři. Tak vymezil tři druhy fonetik, podrobněji se však zabýval pouze tou jejich skupinou, která vyjadřuje výslovnost 表音声旁 biǎoyīn shēngpáng. V *Inventáři fonogramů v moderní čínštině* jich sice autoři napočítali celkem 244, avšak pouze 18 z nich se objevovalo ve více než třech fonogramech, např. [huáng] 皇 nebo [lì] 历. Zbývajícimi dvěma druhy jsou fonetika částečně vyjadřující výslovnost 半表音声旁 bàn biǎoyīn shēngpáng, která jsou efektivní pouze částečně, např. [chuí] 垂, a fonetika nevyjadřující výslovnost 不表音声旁 bù biǎoyīn shēngpáng, která nikdy nevyjadřují výslovnost fonogramu, např. [chū] 出. Do poslední jmenované kategorie spadá 145 fonetik, u druhé údaj o jejich počtu chybí.²⁸⁸ Zcela identické údaje o počtu fonetik v Ni Haishuho slovníku však prezentovala i autorka *Učebnice moderních znaků* 现代汉字教程 Xiàndài Hànzì Jiàochéng Zhang Jingxian.²⁸⁹ Ta sice neuvedla konkrétní počet u žádné ze

²⁸⁷ Stejně jako Zhou Youguang analyzoval i Ni Haishu fonogramy obsažené ve XZ z roku 1971 (NI 1982: nečíslovaná předmluva). Následně je rozdělil na základě dvou kritérií. První část jeho příručky obsahuje abecedně řazený seznam fonogramů, u kterých je uvedeno jejich fonetikum včetně výslovnosti. V druhé části pak Ni Haishu seskupil znaky se stejným fonetikem, které následně seřadil do podskupin se stejnou výslovností. Pro přepis výslovnosti znaků využil transkripci pinyin, ovšem bez tónových značek, které nezohledňoval ani při třídění znaků. Je-li znak realizován ve více výslovnostech, řadil jej zvlášť pod každou z nich. Jak sám uvedl v předmluvě, při určování příslušnosti znaků ke kategorii fonogramů se řídil především *Výkladem znaků* a slovníkem qingského učence 沈兼士 Shěn Jiānshìho *Rozšířené rýmy seřazené podle fonetik* 广韵声系 Guǎngyùn Shēngxì (NI 1982: nečíslovaná předmluva). Na rozdíl od Zhou Youguanga však Ni Haishu sám neprovedl kvantitativní analýzu fonogramů ve svém slovníku.

²⁸⁸ GAO – FAN – FEI 1993: 74–81.

²⁸⁹ Zhang Jingxian i trojice autorů *Moderní grammatologie* nesporně prezentují data vycházející ze stejného výzkumu. *Učebnice moderních znaků* byla publikována o rok dříve než *Moderní grammatologie*, což navozuje dojem, že autorem analýzy by mohla být Zhang Jingxian. Na druhou stranu *Moderní grammatologie* obsahuje i taková data, která nejsou v *Učebnici moderních znaků* uvedena. Protože Zhang Jingxian v „Úvodu“ své práce děkuje Fei Jinchangovi (jednomu ze tří autorů *Moderní grammatologie*) za odbornou korekturu (ZHANG 1992: 5), domnívám se, že se pravděpodobně všichni čtyři autoři podíleli na prezentovaném výzkumu fonogramů.

dvou zbývajících skupin fonetik, celkový počet fonetik ve slovníku nicméně vyčíslila na 1 522.²⁹⁰ Tak lze zjistit, že znaků s částečným fonetikem je 1 133.

Naopak volněji než Zhou Youguang vykládá fonetickou motivovanost Wen Wu. Aby zjistil predaktibilitu foneticky motivovaných složek, rozdělil je na základě míry adekvátnosti jejich výslovnosti ve vztahu ke konkrétnímu znaku do šesti skupin a každé z nich přidělil určitý výpočetní koeficient v rozmezí hodnot od 1,0 do 0,0: fonetikům s maximální shodou koeficient 1,0; fonetikům s odlišností pouze v tónu 0,8; fonetikům s jen drobnou odchylkou ve finále 0,6 (např. odlišná nosovka); fonetikům se shodnou finálou a tónem 0,5 až 0,3; fonetikům se shodnou finálou 0,2 až 0,1; ostatním případům koeficient 0. Na základě těchto kritérií analyzoval asi 4 000 znaků a zjistil, že průměrná prediktabilita výslovnosti znaku na základě jeho fonetika je 54 %.²⁹¹

Stejně tak i čínský grammatolog Pan Jun pracoval s několikastupňovým modelem fonetické motivovanosti. V analyzovaném korpusu o celkovém počtu 6 090²⁹² znaků identifikoval 4 940 fonogramů tvořených 1 316 fonetiky. Z této hodnoty vyplývá, že produktivita fonetik není vysoká. Více než 10krát se uplatňuje 108 z nich, více než 20krát jen 9. Naopak 460 fonetik s jediným výskytem je počet značně vysoký. Z hlediska povahy vztahu mezi fonogramem a jeho fonetikem přidělil Pan Jun znakům body od 5 do 0: tj. 5 bodů v případě absolutní shody; 4 body v případě odlišnosti v tónu; 2 nebo 1 bod pro různé případy částečné shody, 0 bodů v případech kompletní odlišnosti (bez ohledu na tón). Poslední uvedená skupina přitom pokrývá 29,8 % fonogramů, což znamená, že zbývajících 70,2 % fonogramů obsahuje více či méně efektivní ukazatel výslovnosti. V průměru jsou pak fonetika nositeli hodnoty 2,4 bodů.²⁹³ Kromě toho se Pan Jun zabýval také otázkou počtu fonetik se stejnou zvukovou hodnotou a počtem různých vztahů mezi fonetikem a jím tvořenými znaky.

Ať už uvedené analýzy přistupují k fonetické motivovanosti s větší či menší benevolencí, vyznačují se tím, že termín fonetikum používají i v případech nulové shody. Analogicky i znaky s těmito fonetiky označují jako fonogramy. Jejich autoři tedy na jednu stranu přesně vymezují potřebnou shodu ve výslovnosti mezi fonetikem a fonogramem, na druhou stranu však nezavádějí odlišný termín pro znaky, které vymezené parametry nesplňují. Zajímavé řešení v tomto ohledu přináší studie dvojice badatelů Li Yan a Kang Jiashen. Fakt, že některá z nich obsahují fonetika s nulovou shodou, zohlednili autoři zavedením pojmu

²⁹⁰ ZHANG 1992: 82–83.

²⁹¹ WEN 1987: 9.

²⁹² Pan Jun analyzoval znaky s více výslovnostmi odděleně: jejich celkový počet je 5 548 znaků.

²⁹³ PAN 2003: 96–97, 114–120.

fonogramová konstrukce 形声结构 xíngshēng jiégòu.²⁹⁴ V rámci 7 000 běžně používaných znaků identifikovali 5 631 znaků s touto charakteristikou. Zároveň zjistili, že jsou tvořeny 1 325 různými fonetiky, z nichž 84 % funguje zároveň i jako samostatné znaky. Na základě vztahu mezi fonetikem a fonogramem rozdělili fonogramové konstrukce do osmi kategorií, kterým dle míry shody přiřadili koeficient v rozsahu od 1 do 0: koeficient 1 pro shodu ve iniciále, finále i tónu (2 292 znaků), koeficient 0,9 pro shodu v iniciále a finále (1 110 znaků), koeficient 0,5 pro shodu v iniciále a tónu (237 znaků) nebo pro shodu ve finále a tónu (343 znaků), koeficient 0,45 pro shodu v iniciále (266 znaků) nebo ve finále (645 znaků), koeficient 0,1 pro shodu v tónu (441 znaků) a koeficient 0 pro žádnou shodu (776 znaků). Při výpočtu míry účinnosti fonetik zohledňovali i případné odlišné výslovnosti téhož znaku, až nakonec dospěli k výsledku, že fonetika odráží výslovnost fonogramů na 66,04 %.²⁹⁵

Termín fonogramová konstrukce sice reflektuje skutečnost, že u významné části znaků neplní konstrukční jednotka svou fonetickou, případně ani sémantickou funkci. Na druhou stranu však stále řadí znaky se sémantickou a fonetickou složkou a znaky, u nichž došlo k vyprázdnění jedné nebo obou, do stejné kategorie. Od tohoto tradičního přístupu se dokázali odpoutat autoři slovníku *KSZ*, kteří považovali za fonetika pouze takové komponenty, které vykazují alespoň částečnou shodu s výslovností celého znaku.²⁹⁶ Konkrétně vymezili čtyři druhy fonetik a potažmo i čtyři druhy fonogramů, sami však bohužel neuvodili, jaké je jejich kvantitativní zastoupení. Níže uvedené hodnoty vycházejí z článku, který pojednává o tomto slovníku a vztahují se pouze k části v něm zastoupených položek, tj. ke 2 500 frekventovaným znakům. Fonogramy údajně představují 53 % z nich. Fonetika se s výslovností znaku a) zcela shodují u 464 z nich (tj. 35 %); b) odlišují v tónu u 303 (23 %); c) shodují pouze v iniciále u 111 (8 %); d) shodují pouze ve finále, příp. její části u 450 (34 %).²⁹⁷ Termín fonogram používá výhradně pro znaky s funkčním fonetickým ukazatelem i propagátor nové kategorizace čínského znakového písma Su Peicheng.

V euroamerické odborné literatuře představuje průlomovou studii dříve zmiňovaná monografie *The Chinese Language* amerického sinologa J. DeFrancise. Ten se pokouší vyvrátit jedno z hluboce zakořeněných kliše o čínském znakovém písmu spočívající v přehlížení míry fonetické motivovanosti jeho konstrukčních jednotek. Aby poukázal na

²⁹⁴ Definice fonogramové konstrukce zahrnuje dvě podmínky: 1) znak musel původně patřit mezi fonogramy; 2) znak si ponechal grafickou podobu fonogramu, tzn. u jeho současné podoby lze vydělit sémantickou a fonetickou složku.

²⁹⁵ LI – KANG 2002: 141–154.

²⁹⁶ YANG – ZHU 1996: 6.

²⁹⁷ XIN 1998: 52.

důležitost fonetické aspektu v rámci čínského písma, provedl DeFrancis analýzu 500 znaků s různou četností výskytu v čínských textech. Ve frekvenčně seřazeném seznamu o celkovém počtu 4 719 znaků²⁹⁸ podrobil rozboru pět jeho pásem, a to znaky s pořadovým číslem 1 – 100, 1 001 – 1 100, 2 001 – 2 100, 3 001 – 3 100, 4 001 – 4 100. Při určování fonetické motivovanosti se opíral o slovník britského misionáře W. E. Soothilla,²⁹⁹ který roztřídil znaky do systému 895 fonetik.³⁰⁰ Na základě získaných výsledků odhadl celkový počet fonogramů v rámci těchto znaků na 3 917. Ty zároveň rozdělil do čtyř skupin podle míry fonetické informace sdělované fonetikem, a to na fonetika:

- a) se zcela shodnou výslovností (24,2 %);
- b) s odlišným tónem (16,5 %);
- c) s částečně shodnou výslovností (23,3 %);
- d) nevykazující užitečnou podobnost s výslovností fonogramu (33,0 %).

Došel k závěru, že celkem 66 % fonogramů, tj. 2 585 znaků, obsahuje relevantní klíč k výslovnosti znaku.³⁰¹ Při celkovém hodnocení však DeFrancis na rozdíl od doposud uvedených studií považoval za foneticky efektivní jednotky nejen fonogramy s účinnými fonetiky, ale také samostatné znaky, které se uplatňují zároveň i jako fonetika. Na základě zastoupení obou těchto skupin v pásmech různě frekventovaných znaků, formuloval dvě základní tendence: více frekventované znaky obsahují méně fonogramů, naproti tomu znaky, které se uplatňují i jako fonetická konstrukční jednotka, se více koncentrují v rámci nejméně frekventovaných znaků. Jejich vzájemným působením je zaručen relativně vysoký podíl foneticky účinných jednotek v rozsahu 61 – 80 % znaků ve všech analyzovaných pásmech.³⁰² V návaznosti na tuto skutečnost DeFrancis striktně nesouhlasil s oddělováním čínského

²⁹⁸ Korpus pro svou analýzu získal ze studie čínského pedagoga 陈鹤琴 Chén Hèqín vzniklém analýzou textů v rozsahu 900 000 znaků (DEFRANCIS 1986: 107). Chen Heqinova kniha *Znaky v textech psaných hovorovým jazykem* 语体文应用字汇 Yǔtǐwén Yīngyòng Zìhuì z roku 1928 představuje jednu z prvních odborných prací zabývajících se četností znaků v moderní čínštině. Jelikož se jedná o frekvenční soupis sestavený dlouho před poslední simplifikací čínského znakového písma, vztahují se DeFrancisem zjištěné hodnoty samozřejmě k systému nezjednodušených znaků.

²⁹⁹ Soothillův *The Student's Four Thousand Character Dictionary* představuje jednu z prvních foneticky řazených příruček pro výuku čínského znakového písma. Samotnému slovníku předchází seznam fonetik seřazený do třinácti skupin podle grafické realizace jejich iniciálních tahů. Zohledňovány jsou též hierarchické úrovně užití jedné grafické jednotky jako fonetika v určitém znaku, který se následně stává fonetikem ve znaku s komplikovanější strukturou. Na základě seznamu o celkovém počtu 888 fonetik je následně řazena i hlavní část slovníku. U jednotlivých znaků přiřazených k příslušnému fonetiku je uvedena výslovnost v anglické transkripci, překlad do angličtiny a případně i příklady slov s tímto znakem. Nejmladší doložitelné vydání je dvacáté z roku 1952 (SCHINDELIN 2007: 43), z něhož vychází popis slovníku i v této práci.

³⁰⁰ Soothill sice uvádí 888 fonetik, DeFrancis však jeho zjištění koriguje (DEFRANCIS 1986: 292), když ve své analýze pracuje s 895 fonetiky.

³⁰¹ DEFRANCIS 1986: 109, 129.

³⁰² Tamtéž s. 107–108.

grafemického systému od písem založených na fonetickém principu a hodnotil ho jako počtem jednotek sice velmi rozsáhlé, přesto písmo sylabické.³⁰³

Zvýšený zájem o problematiku synchronní podoby čínského znakového písma lze pozorovat v německé sinologii. Vliv DeFrancisova přístupu je patrný u všech tří jejich zástupců. Dva z nich, A. Guder a C. Schindelin, prezentovali didakticky orientované analýzy, H. Bohn u čínského znakového písma ověřoval platnost zákonů formulovaných v rámci kvantitativní lingvistiky. A. Guder klasifikoval fonetika na základě všech jejich výskytů ve vymezeném znakovém inventáři o celkovém počtu 3 867 jednotek. Fonetika s minimálně dvěma výskyty rozdělil do čtyř skupin. První dvě skupiny fonetik označil Guder jako ideální fonetika, která se ve všech svých výskytech buď zcela shodovala s výslovností fonogramu (141), nebo se lišila v tónu (118). U třetí skupiny vymezil rozdíly ve zvukové realizaci na základě určitých fonologických zákonitostí. Konkrétně ve výslovnosti iniciály varioval způsob artikulace v rámci následujících skupin souhlásek b-p-f, g-k-h, d-t, z-c-s, zh-ch-sh-r a j-q-x (82). U poslední skupiny pak zavedl A. Guder pravidlo minimálně 40% fonetické podobnosti podle podmínek stanovených v prvních třech skupinách, a to buď v rámci analyzovaného znakového inventáře anebo v rámci korpusu textů o rozsahu dvanácti milionů jednotek³⁰⁴ (342). Přišel tak s originálním nápadem zohledňovat při klasifikaci problémových fonetik i jejich výskyt v textech. Důležitým aspektem jeho výzkumu je i důraz na rekurenci jednotek s fonetickou funkcí. Po vyhodnocení získaných údajů došel k zjištění, že znaky s fonetiky zaujímají 62,54 % z celkového počtu 3 867 analyzovaných znaků a 53,76 % textového korpusu. Na základě stanovených parametrů identifikoval celkem 683 různých fonetik. Za didakticky efektivní nicméně označil pouze ta z nich, která se v analyzovaném inventáři objevila minimálně třikrát. Ty dosahují celkového počtu 182 jednotek a jimi tvořené znaky zaujímají 21,10 % zkoumaného inventáře.³⁰⁵

I C. Schindelin kategorizovala fonetika do skupin na základě vztahu mezi jejich jednotlivými výskyty. Její znakový inventář je však v návaznosti na úžeji vymezené téma práce výrazně rozsáhlejší než Guderův. Analýza 6 535 znaků je doprovázena snahou akcentovat roli fonetické motivovanosti při výuce čínského znakového písma. Proto Schindelin vymezila celkem šest základních druhů fonetik. Kromě ideálních fonetik s maximální shodou s fonogramem to byly čtyři skupiny fonetik se změnou v jediné, ve dvou,

³⁰³ DEFANCIS 1989: 115–116. DeFrancisovým přístupem k této problematice jsem se zabývala již v 2.2.

³⁰⁴ Vychází přitom z údajů uvedených ve slovníku *Klasifikační slovník čínských znaků* 汉字属性字典 Hànzì Shǔxìng Zìdiǎn. (GUDER-MANITIUS 1999: 266)

³⁰⁵ GUDER-MANITIUS 1999: 238–279.

ve třech nebo ve všech čtyřech částech slabiky,³⁰⁶ které se dále dělí do podskupin podle toho, která z částí slabiky není účinná. Posledním druhem jsou tzv. fonetika vytvářející řady, která se kromě své vlastní výslovnosti opakovaně objevují v minimálně jedné další skupině znaků s podobnou zvukovou realizací. Například fonetikum 各 se vyskytuje jednak ve znacích 格 gé, 客 kè a jednak ve znacích 路 lù, 络 luò/ lào. Aby zamezila vyřazení jinak velmi efektivního fonetika z určité skupiny z důvodu jeho ojedinělého nesystémového výskytu, zavedla Schindelin pravidlo výjimek, jež lze uplatnit u fonetik s minimálním výskytem ve čtyřech znacích. Počet těchto výjimek přitom může tvořit maximálně třetinu z celkové produktivity fonetika. Jeho uplatněním ve výše popsaných druzích fonetik získala více než čtyřicet jejich dílčích podskupin. Kromě samotných fonetik vymezila Schindelin i skupinu tzv. foneticky nepatrně účinných komponentů, u nichž existuje zvuková souvislost s výslovností jednoho nebo více znaků, ale podle zavedených parametrů nedosahují potřebného poměru vůči znakům, v nichž jako fonetika nefungují.³⁰⁷ Tato skupina byla důležitá proto, že při závěrečném propočtu Schindelin znaky s nepatrně účinnými komponenty považovala za foneticky motivované. V analyzovaném inventáři identifikovala celkem 1 088 fonetik a 108 foneticky nepatrně účinných grafémů, a došla tak výsledku, že fonogramy zaujímají 82,4 % všech znaků.³⁰⁸ Do této hodnoty byly nicméně započítány i zmiňované výjimky, navíc otázka sémantické motivovanosti druhé konstrukční jednotky stojí zcela mimo zájem této analýzy. Získané vysoké procentuální zastoupení znaků tak vlastně ve svém důsledku neodkazuje přímo k fonogramům, ale ke znakům obsahujícím konstrukční jednotku, která se ve zkoumaném inventáři uplatňuje jako fonetikum, nikoliv však nezbytně v každém případě svého výskytu. Studie C. Schindelin tak bezesporu představuje zcela unikátní způsob klasifikace složek vyskytujících se v systému čínského znakového písma jako fonetika.³⁰⁹ V návaznosti na DeFrancisův přístup k čínskému grafemickému systému pak Schindelin uvedla ještě jeden důležitý údaj: 89,6 % všech analyzovaných znaků se, buď jako znaky s fonetiky nebo jako znaky uplatňující se ve funkci fonetika, podílí na vysoké míře fonetičnosti čínského znakového písma.³¹⁰

³⁰⁶ Schindelin (2007: 181–189) poněkud netradičně považuje za finálu slabiky pouze potenciální zakončení v podobě alveolární nebo velární nasály. Jednoduché vokály, dvojhlasý a trojhlasý stojící mezi iniciálou a nosovkou označuje za mediály, ačkoliv tradičně je za mediálu považován vysoký vokál v pozici mezi iniciálou a jádrem slabiky. Čtvrtou částí slabiky je pak tón.

³⁰⁷ SCHINDELIN 2007: 196–208.

³⁰⁸ Tamtéž s. 347–351.

³⁰⁹ V osobním rozhovoru přirovnala C. Schindelin chování fonetik v čínštině k systému nepravidelných sloves v němčině. (23. ledna 2013, Germersheim, SRN)

³¹⁰ SCHINDELIN 2007: 351.

Německý sinolog a počítačový lingvista H. Bohn aplikoval na čínské znakové písmo metody kvantitativní lingvistiky s cílem testovat u něj platnost především Menzerath-Altmanova zákona.³¹¹ Při svém výzkumu vycházel ze studie J. DeFrancise a jednou z otázek, kterou si položil, je i skutečnost, zda existuje vztah mezi frekvencí znaků a mírou jejich fonetičnosti. Za pomoci Zhou Youguangovy *Příručky pro snadné vyhledávání výslovnosti fonetik* nejprve znaky rozdělil na základě adekvátnosti jejich fonetika do pěti skupin a každé z nich následně přiřadil hodnotu v rozsahu od 4 do 0. Podle DeFrancisova vzoru započítával mezi foneticky účinné i konstrukčně jednoduché znaky vyskytující se v systému zároveň i jako fonetika. Evaluačním kritériem byla kromě míry shody výslovnosti také otázka, zda je příslušné fonetikum nositelem pouze jedné či více výslovností. Tak stanovil dvě hodnoty míry fonetičnosti čínského znakového písma: 62 % z celkového počtu 6 724 analyzovaných znaků lze při uplatnění vyšších nároků na shodu výslovnosti považovat za foneticky efektivní. V případě benevolentnějšího přístupu, tj. nižších nároků na shodu ve výslovnosti, obsahuje 72 % těchto znaků užitečné fonetické informace. Zjištěné údaje H. Bohn následně aplikoval na textový korpus³¹² a zjistil, že koncentrace foneticky účinných jednotek v rámci více frekventovaných znaků je vyšší než u znaků méně frekventovaných. Svým výzkumem Bohn matematicky doložil DeFrancisovo tvrzení o převážně fonetickém charakteru čínského znakového písma.³¹³ Jak však již bylo řečeno, jeho zjištění je založeno na klíčovém předpokladu, že za foneticky efektivní jednotky považoval nejen příslušné fonogramy, ale i znaky fungující v celém systému i jako fonetika.

8.1 Technika vyhodnocování fonetické motivovanosti

Jak vyplývá z předchozí kapitoly, parametry nastavené pro hodnocení fonetické motivovanosti zásadním způsobem ovlivňují výsledky takto orientované analýzy. Příčinu různých přístupů je třeba hledat v samotné definici fonogramů jakožto jediné kategorie operující s foneticky motivovanými jednotkami. Xu Shenova definice totiž jednoznačně nespecifikuje potřebnou podobu vztahu mezi znakem a jeho fonetikem, pouze poukazuje na to, že existuje. Tato skutečnost tak poskytuje prostor pro různé interpretace. Na druhou stranu právě vágnost tohoto vymezení podporuje spíše méně radikální přístup. Grammatolog W. G.

³¹¹ Menzerath-Altmanův zákon říká: „*The longer a language construct the shorter its components (constituents)*“ (ALTMANN 1980: 1). H. Bohn (1998) potvrdil jeho platnost na šesti grafických úrovních čínského textu, a to ve vztahu mezi: a) prvkem a jeho tahy; b) znakem a jeho prvky; c) slovem a jím tvořenými znaky; d) částí věty a v ní obsaženými slovy; e) větou a jejími částmi.

³¹² H. Bohn využívá tzv. PH korpus o celkovém počtu asi 4 miliónu znaků, jehož autory jsou Guo Jin a Lui Ho Cung z National University of Singapore (BOHN 1998: 33–35).

³¹³ BOHN 1998: 78–94.

Boltz ve vztahu k vyžadované minimální fonetické podobnosti iniciály uvádí, že právě s ohledem na naše nedostatečné znalosti původního systému musíme připouštět různé druhy alternací.³¹⁴ Z tohoto stanoviska jsem vycházela i ve své analýze, když jsem za f-složky považovala takové komponenty, u nichž se minimálně jedna ze dvou základních jednotek vnitřní výstavby slabiky, tj. finála nebo iniciála,³¹⁵ shoduje s výslovností celého znaku.

Další významné kritérium představuje způsob klasifikace f-složek. Pro potřeby mé analýzy nebyl důležitý jejich komplexní distribuční obraz, ale vztah ke konkrétnímu znaku. Lépe řečeno byl můj výzkum doprovázen snahou odpovědět na otázku, zda ten který znak obsahuje komponent, jenž by naznačoval jeho současnou výslovnost. Tento „náznak“ mohl být realizován různými způsoby. V ideálním případě byla zvuková realizace konstrukční jednotky a znaku zcela identická, v krajním případě pak vykazovala shodu buď pouze v iniciále, nebo pouze ve finále. Konkrétně jsem při svém výzkumu vydělovala následující čtyři typy f-složek:

- 1) se shodnou iniciálou, finálou i tónem (zkráceně IFT);
- 2) se shodnou iniciálou a finálou (zkráceně IF);
- 3) se shodnou finálou bez ohledu na tón (zkráceně F), a to včetně případů, kdy se f-složka liší od fonogramu přítomností, respektive absencí mediály i, u, ü;
- 4) se shodnou iniciálou (zkráceně I).

V rámci této části výzkumu jsem se přitom koncentrovala výhradně na hledání foneticky motivovaných komponentů, konstrukční uspořádání zbývajících částí znaku jsem v této chvíli ponechávala stranou. U znaků, v jejichž architektonické výstavbě bylo možné nalézt dvě složky vykazující určitou shodu s výslovností znaku, jsem volila tu s vyšší mírou adekvátnosti.³¹⁶

³¹⁴ BOLTZ 2003: 93.

³¹⁵ Čínská slabika se ve srovnání s češtinou vyznačuje jednoduchou vnitřní strukturou. Vokál, respektive skupinu vokálů označovanou jako finála „mohou tvořit jednoduché samohlásky, dvojhásky sestupné, jednoduché samohlásky zakončené nosovými elementy /-n/ a/-ng/, a konečně kombinace vysokých samohlásek /u,ü,i/ ve funkci krátkých přechodných samohl. mediál s výše vyjmenovanými typy slabičných forem.“ (ŠVARNÝ 1998: 62) Jednoduché souhlásky, které stojí na začátku slabiky, jsou pak označovány jako iniciály, jejich přítomnost však ve slabice není podmínkou. Nedílnou součástí každé izolované slabiky je i tón, tj. její melodický průběh. (KANE 2009: 141)

³¹⁶ V analyzovaném inventáři se objevilo několik znaků, v jejichž architektonické výstavbě bylo možné identifikovat dvě konstrukční jednotky vykazující fonetickou souvislost. Protože tyto komponenty nefungují na principu postupného skládání výslovnosti znaku, ale jedná se o náhodný výskyt dvou konstrukčních elementů s analogickou výslovností, je přítomnost jednoho z nich redundantní. Proto nebyl důvod hodnotit jako f-složku oba komponenty. Například u znaku 鏡 jìng „zrcadlo“ jsem tak jako fonetický ukazatel hodnotila pouze složku [jìng] 竟, a to přesto, že i druhá složka 金 vykazuje shodu ve výslovnosti iniciály.

Vzhledem k vysoké míře homografie jako jednoho z významných průvodních projevů čínského znakového písma naráží každá foneticky orientovaná analýza na zásadní problém týkající se zpracování znaků a f-složek s více výslovnostmi. V případě diachronního přístupu by bylo možné řešit tuto situaci výběrem primárního užití příslušné grafické jednotky. Synchronně orientovaný výzkum si však žádá řešení, které musí vycházet z aktuálního využití příslušné jednotky. To v případě samostatných f-složek znamená, že jejich zvuková realizace by měla být derivována od takového sylabosémému, který je aktivní součástí základního lexika moderní čínštiny. Za směrodatný jsem v tomto ohledu považovala slovník *XHC*, případně jsem přihlížela k údajům ve slovníku *XZ*. V průběhu zpracování korpusu se ukázalo se, že homografie je často spojena se zápisem řady knižních sylabosémémů nebo archaických, dialektických, či dalších periferních jednotek slovní zásoby.³¹⁷ Případů, kdy by f-složka jako samostatný grafém reprezentovala více jednotek základního lexika, nebylo mnoho. Pokud taková situace přece jen nastala, volila jsem při hodnocení míry motivovanosti výslovnost s větší shodou, což v ojedinělých případech vedlo k tomu, že jedna f-složka se mohla v analyzovaném korpusu projevit jako nositel více výslovností. Co se týče nesamostatných f-složek, muselo se určování jejich zvukové realizace opírat o jiné zdroje, a to slovníky pracující s rozkladem znaků na konstrukční jednotky, tj. *KSZ* a *HXFZ*. V průběhu jejich zpracování se nicméně ukázalo, že u některých f-složek se výklady jednotlivých zdrojů rozcházejí. Jednoznačné stanovení jejich výslovnosti tak nebylo možné bez pomoci rozsáhlejší etymologické příručky, a to konkrétně *Původu znaků* 辞源 Cíyuán. Až na jedinou výjimku byla těmto složkám přiřazena pouze jediná výslovnost.

Co se týče znaků s více výslovnostmi, u nich proběhla filtrace periferních významů již v rámci příprav samotného korpusu. Pokud se i přesto ukázalo, že je příslušný grafém využíván k zápisu více než jedné jazykové jednotky, při celkovém hodnocení fonetické motivovanosti jsem u nich započítávala sylabosémém s větší shodou nebo jsem případně preferovala ten z nich, u něhož zbývající část znaku zároveň vykazovala souvislost s jeho významem.³¹⁸ Využití tohoto postupu směřovalo k cíli mé práce, tj. zmapování existence motivovaného vztahu mezi grafickou a jazykovou jednotkou a konstrukce pilotního modelu

³¹⁷ V návaznosti na způsob zpracování znaků ve slovníku *KSZ* jsem pouze u dvou f-složek přihlížela k užití takové, kterou *XHC* klasifikuje jako knižní, a to u f-složek [zhǔ] 属 a [bì] 辟.

³¹⁸ Druhý uvedený postup jsem uplatnila jen v několika ojedinělých případech. Například u znaku 担 s fonetikem [dàn] 旦 jsem zvolila sylabosémém dān „nést na ramenou“, který zároveň vykazuje významovou souvislost se složkou ruka 手, na místo sylabosémému s větší fonetickou shodou dān „tyč s břemeny“.

nové kategorizace. K získání kompletního obrazu by však vedla až analýza všech aktivních užití příslušného grafému.

8.2 Kvantitativní vyhodnocení

Ve srovnání s s-složkami dosahují f-složky více než dvakrát vyššího počtu. Konkrétně se v analyzovaném korpusu vyskytlo celkem 613 různých foneticky motivovaných jednotek.³¹⁹ Tato skutečnost je však vyvážena jejich podstatně nižší četností, která nepřesahuje 10 výskytů. V tomto ohledu je tak produktivita nejfrekventovanější f-složky čtrnáctkrát menší než četnost nejvíce využívané s-složky. Společným rysem, který lze pozorovat u obou typů složek, je vysoké procentuální zastoupení takových komponentů, které se v analyzovaném materiálu objevují pouze jedenkrát. U sémantické motivovanosti zaujímají více než 43,3 %, u fonetické 47,3 %. Touto charakteristikou se však vyznačuje 290 f-složek, tj. množství, které převyšuje celkový počet všech s-složek. Tomu odpovídá i zjištění, že v rámci celkového počtu 1 327 znaků s funkčním fonetickým ukazatelem se v průměru jedna f-složka objevuje jen přibližně dvakrát. Konkrétní přehled o produktivitě f-složek přináší následující tabulka. Pětici f-složek s 10 výskyty jsou 工 gōng, 肖 xiào, 丁 dīng, 方 fāng, 尚 shàng.

Tabulka 11: Produktivita f-složek

produktivita	počet f-složek
10krát	5
9krát	3
8krát	8
7krát	4
6krát	8
5krát	18
4krát	48
3krát	80
2krát	149
1krát	290

Obdobně jako v případě sémantické analýzy hraje i u f-složek v stávajícím systému čínského znakového písma důležitou roli jejich rekurzivita jako svébytných grafémů. V tomto ohledu se ukázalo, že celkem 84 foneticky motivovaných konstrukčních jednotek nefiguruje zároveň jako samostatný znak. Jejich přibližně 14% podíl na celkovém počtu všech f-složek je tak stejný jako v případě s-složek. I u fonetické motivovanosti přitom převládají takové f-složky,

³¹⁹ Přehled všech f-složek je součástí „Přílohy 2“.

které se vyskytují přímo v analyzovaném korpusu 2 500 znaků. Ty dosahují celkového počtu 439 různých jednotek.

Ve vztahu k již zmiňovanému vysokému počtu 290 f-složek s jediným výskytem považují za důležité doplnit tento číselný údaj o jejich podrobnější charakteristiku. Tyto složky se svým chováním poněkud liší od s-složek s jediným výskytem. První jejich odlišná vlastnost souvisí s výskytem v jiné funkci, tzn. sémantické nebo neutralizované. Zatímco u sémanticky motivovaných jednotek se v rámci zkoumaného vzorku většina z nich uplatňuje ještě minimálně jedenkrát jako f-složka nebo n-složka, u fonetických k tomu dochází pouze u 33,8 % z nich. Druhým aspektem je pak schopnost samostatné existence, která je u s-složek s jediným výskytem velmi silná, avšak u fonetických se v tak výrazné míře neprojevuje: v rámci znakového inventáře moderní češtiny se nevyskytuje 36 z nich.

Kromě samotného vymezení znaků s funkčními fonetickými ukazateli představuje klíčový výsledek mé analýzy i jejich rozdělení do skupin podle míry adekvátnosti f-složky. V tomto ohledu se ukázalo, že i přes odlišné nároky kladené na komponenty považované za konstrukční jednotky (zejména pravidlo rekurence), zůstává více méně zachován stejný poměr mezi jednotlivými typy fonetické motivovanosti tak, jak byl zaznamenán v již provedených analýzách mých předchůdců. Dominantní skupinu reprezentují znaky se zcela věrnou výslovností f-složky. Společně se znaky obsahujícími f-složky typu IF přitom představují více než polovinu všech foneticky motivovaných výskytů. Ze získaných výsledků zároveň vyplývá, že finála vykazuje vyšší míry adekvátnosti, než je tomu u iniciály. Zatímco finála se neshoduje pouze u 11,3 % znaků s f-složkami, u iniciály je to 31,5 %. Konkrétní zastoupení jednotlivých typů f-složek znázorňuje následující tabulka:

Tabulka 12: Produktivita typů f-složek

typ f-složky	počet znaků
shoda IFT	457
shoda IF	302
shoda F	418
shoda I	150
celkem	1327

8.3 Kvalitativní vyhodnocení

Produktivita f-složek je natolik nízká, že jejich kvalitativně zaměřený výzkum nemůže zdaleka dosahovat takového rozsahu jako v případě sémantické motivovanosti. Minimálně pěti výskytů dosahuje pouze 46 f-složek a jimi tvořené znaky pokrývají jen 23,1 % všech znaků s fonetickým ukazatelem. V této kapitole se tak zaměřím pouze na popis důležitých aspektů a obecných tendencí projevujících se ve vztahu mezi f-složkou a jí nadřazenou konstrukční úrovní.

V první řadě považuji za důležité upozornit na osm f-složek s více výslovnostmi. V dalších několika desítkách případů je sice samostatná f-složka dle výše stanovených podmínek potenciálně také nositelem více než jedné zvukové realizace, v analyzovaném korpusu se však uplatnila pouze jedna z nich. Na základě jejich vzájemné odlišnosti je možné f-složky se dvěma aktivními výslovnostmi rozdělit na ty, u nichž:

- a) rozdíl mezi oběma výslovnostmi spočívá výhradně v tónu, tj. [zhàn/ zhān] 占, [zhōng/ zhòng] 中;
- b) rozdíl je na úrovni iniciály, tj. [pì/ bì] 辟;
- c) rozdíl je na úrovni iniciály, tj. [bǔ/ bo] 卜;
- d) různé výslovnosti nevykazují žádnou shodu, tj. [guài/ jué]³²⁰ 夬, [jù/ gōu] 句, [cān/ shēn] 参.

U prvních tří uvedených typů neshody existuje mezi oběma výslovnostmi určitá spojitost a využití jedné z nich tak téměř vždy jen zvyšuje míru shody mezi f-složkou a příslušným znakem.³²¹ Naproti tomu u f-složek poslední skupiny je motivovanost vyššího počtu znaků bezpodmínečně navázána na dvě odlišné výslovnosti.

Dalším aspektem, který stojí v tomto kontextu za pozornost, je povaha odlišnosti projevující se u znaků, jejichž f-složka není nositelem stejné iniciály nebo finály. Z kvantitativní analýzy vyplývá, že iniciála se neprojevuje tak velkou korespondencí jako finála. Při zevrubnějším pohledu na její chování si však lze povšimnout určitých opakujících se vzorců.³²² Rozdíl mezi f-složkou a znakem nejčastěji spočívá v nulové iniciále jednoho

³²⁰ Jedná se o jedinou nesamostatnou f-složku se dvěma výslovnostmi.

³²¹ Jedinou výjimku představuje znak 卜, u něhož jsem z důvodu sémantické motivovanosti zvolila při celkovém hodnocení sylabosémém pò „břestovec.“ S jeho výslovností vykazuje shodu pouze jedna ze dvou zvukových realizací složky 卜, a to [bo].

³²² Z diachronního hlediska se touto problematikou intenzivně zabýval švédský sinolog B. Karlgren.

z nich, tzn. slabika je tvořena pouze finálou. Velmi často dochází také k alternaci v rámci dvojice nebo trojice souhlásek se stejným místem artikulaci. Kromě toho pozoruji i preferování alternace různých souhlásek artikulovaných na stejných místech různým způsobem. Konkrétně lze vymezit následující skupiny intenzivněji se projevujících vztahů, které řadím sestupně podle jejich produktivity:

a) alternace různých druhů iniciál s nulovou iniciálou, bez ohledu na případnou absenci mediály:

[xiàn] 餽: 焰 yàn

[wēi] 危: 跪 guī

[wáng] 亡: 盲 máng

b) alternace v rámci dorzálních palatál j – q – x:

[qīng] 青: 睛 jīng

[jiǎ] 段: 霞 xiá

[jiān] 戔: 钱 qián

c) alternace v rámci velár g – k – h:

[kě] 可: 河 hé

[gèn] 艮: 痕 hén

[guǎng] 广: 矿 kuàng

d) alternace v rámci apikálních alveolár zh – ch – sh:

[shàng] 尚: 掌 zhǎng

[zhēn] 真: 慎 shèn

[zhù] 助: 锄 chú

e) alternace v rámci labiál b – p – f:

[bāo] 包: 袍 páo

[bēn] 贲: 愤 fèn

[fēi] 非: 悲 bēi

f) alternace v rámci apikálních dentoalveolár z – c – s:

[zé] 则: 厕 cè

[cǐ] 此: 紫 zǐ

[sī] 司: 词 cí

g) alternace dentoalveolár d/t s apikálními alveolárami zh/ch/sh:

[zhào] 兆: 桃 táo

[sháo] 勺: 钓 diào

[tún] 屯: 纯 chún

h) alternace apikálních dentoalveolár z/c/s s apikálními alveolárami zh/ch/sh:

[shān] 山: 灿 cān

[sǒu] 叟: 瘦 shòu

[zōng] 宗: 崇 chóng

i) alternace v rámci dentoalveolár d – t:

[dì] 弟: 剃 tì

[tóng] 同: 洞 dòng

j) alternace apikálních alveolárami zh/ch/sh s dorzálními palatálami j/q/x, jejichž finála navíc vždy obsahuje mediálu i:

[xiào] 肖: 梢 shāo

[jiǔ] 九: 仇 chóu

[jiǎ] 甲: 闸 zhá

Těchto deset skupin vzájemných vztahů pokrývá více než čtyři pětiny všech znaků s odlišnou iniciálou. Koncentrace obdobných alternací ve zbývajících případech již není příliš vysoká.

Neshodu ve výslovnosti finály vykazuje jen velmi nízký počet znaků. Proto se mi i vzhledem k jejich vyšší variabilitě nepodařilo identifikovat intenzivněji se projevující alternace. V kontextu zpracování těchto znaků je však třeba upozornit na jinou skutečnost, a to odlišné hodnocení adekvátnosti finály u f-složek typu IFT a IF na jedné straně a typu F na straně druhé. Zatímco v prvním případě byla vyžadována zcela identická zvuková realizace, ve druhém mohl znak nebo f-složka navíc obsahovat mediálu i, ü nebo u. Důvod rozdílného přístupu spočívá v tom, že u skupin IFT a IF by vznikl mylný dojem absolutní shody nebo případně pouhé odchylky v tónu, i když by zároveň na jedné z konstrukčních úrovní navíc figurovala mediála. Konkrétně se tento jev týká pěti znaků, jejichž f-složku proto vyhodnocuji jako typ I. Čtyři z nich obsahují f-složku [liáng] 良 (狼 láng, 郎 láng, 浪 làng, 朗 lǎng) a jeden [miáo] 苗 (猫 māo).

Zatímco předchozí odstavce se zabývaly vlastnostmi znaků s f-složkou, následující budou věnovány charakteristice samotných f-složek. V tomto ohledu se nabízela otázka, jaký

je vztah mezi f-složkou a všemi znaky, v nichž se uplatňuje. V návaznosti na výše zmiňované analýzy fonetické motivovanosti přitom bylo možno očekávat značnou variabilitu existujících souvislostí. Následující tabulka demonstruje chování f-složek s výskytem v osmi až deseti znacích. Vyplývá z ní, že počet různých realizací představuje minimálně polovinu všech výskytů dané f-složky. U některých z nich si lze sice povšimnout preference určitého typu shody, to ale nutně neznamená, že by se vždy jednalo o znaky stejného znění, např. různá tónová realizace u znaků s f-složkou [fāng] 方 nebo vysoká různorodost iniciál a případně i tónů u f-složek [shàng] 尚 a [qiān] 筭. V analyzovaném materiálu lze u nejproduktivnějších f-složek najít maximálně čtyři znaky s vzájemně identickou zvukovou realizací. K tomuto jevu dochází u f-složky [xiào] 肖 ve znacích se čtením xiāo (销削消宵), [lìng] 令 ve znacích se čtením líng (龄铃伶零) a [mò] 莫 ve znacích se čtením mù (墓幕暮慕).

Tabulka 13: Přehled výskytů nejproduktivnějších f-složek

f-složka	IFT	IF	F	I	počet znaků	počet různých výslovností
[gōng] 工	攻功	巩 gǒng 贡 gòng	空 kōng 虹 hóng	扛 gāng 杠 gàng	10	7
[dīng] 丁	钉叮叮	顶 dǐng 订 dìng	厅 tīng 亭 tíng 宁 níng	灯 dēng 打 dǎ	10	8
[fāng] 方	芳坊	防房妨 fáng 访纺仿 fǎng 放 fàng	旁 páng		10	5
[xiào] 肖		销削消宵 xiāo	悄 qiǎo 梢稍捎 shāo 哨 shào	屑 xiè	10	5
[shàng] 尚		赏裳 shǎng	常 cháng 敞 chǎng 掌 zhǎng 堂 táng 倘躺 tǎng 趟 tàng 党 dǎng		10	8
[jiāo] 交	郊胶	绞皎狡 jiǎo 较 jiào	校效 xiào 咬 yǎo		9	5
[lìng] 令		龄铃伶零 líng 岭领 líng		邻 lín 伶 lián 冷 lěng	9	5
[shǎo] 少			抄钞 chāo 吵炒 chǎo 秒 miǎo 妙 miào	沙纱 shā 省 shěng	9	6
[gān] 干	竿肝杆	秆赶 gǎn	刊 kān 汗旱 hàn		8	4
[gèn] 艮	根跟		痕 hén 狠很 hěn 恨 hèn 曷 hē		8	5

[qiān] 金	签		俭检 jiǎn 剑 jiàn 险 xiǎn 脸 liǎn 验 yàn		8	6
[yáng] 羊	洋	痒氧 yǎng 样 yàng	姜 jiāng 祥 xiáng		8	5
[bāo] 包	胞炮	雹 báo 饱 bǎo 抱 bào	袍 páo 跑 pǎo 泡 pào		8	7
[gǔ] 古		估姑辜 gū 固故 gù	枯 kū 苦 kǔ 胡 hú		8	5
[mò] 莫	漠	摸 mō 膜 mó		慕幕暮慕 mù	8	4
[qīng] 青	清蜻	晴情 qíng 请 qǐng	睛精 jīng 静 jìng		8	5

Teprve mezi f-složkami se čtyřmi výskyty lze vymezit dvě taková, které se v analyzovaných znacích objevují ve stále stejné výslovnosti: [gāng] 冈 se shodou IFT ve znacích 刚 gāng, 岗 gāng, 纲 gāng, 钢 gāng a [zhǔ] 主 se shodou IF ve znacích 住 zhù, 注 zhù, 驻 zhù, 柱 zhù. Jinak se ale i u takto produktivních f-složek projevuje značná variabilita, v průměru se jedna z nich objevuje ve znacích s třemi různými výslovnostmi. Teprve u fonetických ukazatelů s nižší produktivitou lze pozorovat poněkud vyšší počet znaků se stále stejnou výslovností. Konkrétně se touto charakteristikou projevuje devět f-složek, u šesti z nich je přítom výslovnost znaku a f-složky zcela shodná:

[hú] 胡: se shodou IFT ve znacích 湖 hú, 糊 hú, 蝴 hú

[chéng] 成: se shodou IFT ve znacích 诚 chéng, 城 chéng, 盛 chéng

[yáo] 摇: se shodou IFT ve znacích 谣 yáo, 遥 yáo, 摇 yáo

[jī] 几: se shodou IFT ve znacích 饥 jī, 机 jī, 肌 jī

[píng] 平: se shodou IFT ve znacích 评 píng, 苹 píng, 萍 píng

[luó] 罗: se shodou IFT ve znacích 萝 luó, 锣 luó, 箩 luó

[jū] 居: se shodou IF ve znacích 剧 jù, 据 jù, 锯 jù

[zé] 则: se shodou F ve znacích 厕 cè, 侧 cè, 测 cè

[má] 麻: se shodou I ve znacích 摩 mó, 磨 mó, 魔 mó

Ve srovnání s celkovým počtem znaků této produktivity však není jejich koncentrace příliš vysoká. Stejně tak i u f-složek s výskytem ve dvou znacích výrazně převládá uplatňování jejich různé zvukové realizace. Co se pak týče f-složek s jediným výskytem, více méně polovinu z nich zaujímají komponenty zcela shodné s výslovností příslušného znaku.

8.4 Průnikové pásmo analýzy sémantické a fonetické motivovanosti

Propojením výsledků analýzy sémantické a fonetické motivovanosti bylo identifikováno nezanedbatelné množství složek, u nichž v případě výskytu v jednom znaku dochází k paralelní aktivaci sémantické i fonetické funkce. Například složka [bāo] balík 包 ve znaku 胞 bāo „placenta“ přináší informaci týkající se významu i zvukové realizace znaku. S ohledem na tuto jejich vlastnost je ve svém modelu nové kategorizace označuji jako sémanticko-fonetické složky, tj. zkráceně s/f-složky.³²³

Rozhodujícím faktorem pro získání charakteristiky sémanticky i foneticky motivované konstrukční jednotky v mé práci bylo paralelní splnění podmínek stanovených jak pro ukazatele významu, tak i výslovnosti. To jinými slovy znamená, že nejen v rámci fonetické, ale i nezávisle na ní v rámci sémantické analýzy získaly tyto jednotky status motivované složky. Důvod zařazení jejich popisu do kapitoly věnované prezentaci výsledků analýzy fonetické motivovanosti vyplývá ze skutečnosti, že z hlediska své produktivity se blíží více fonetickým než sémantickým složkám. Lze totiž mezi nimi identifikovat relativně vysoký počet jednotek s nízkou produktivitou. Konkrétně se ve mnou analyzovaném vzorku nachází 127 různých s/f-složek, přičemž 94 z nich se vyznačuje tím, že se v obou svých funkcích uplatňují pouze u jediného znaku. Nejvyššího počtu čtyř výskytů dosahují složky [jīng] stonek 茎, [shǎo] málo 少 a [tǔ] země 土. Příležitostný s/f-výskyt se přitom objevuje jak u sémanticky produktivních složek (pozn. v rámci 48 nejproduktivnějších s-složek dochází k minimálně jednomu současnému fonetickému užití 24 z nich), tak i u foneticky uplatňovaných složek (pozn. 69 z nich se vyznačuje minimálně jedním ryze fonetickým výskytem). Podstatná část těchto komponentů, konkrétně 33, je v analyzovaném korpusu přítomna právě ve funkci s/f-složky.

Celkový počet znaků, v nichž se s/f-složky uplatňují, je 171. Více než čtyři pětiny z nich přitom vytvářejí kombinace s minimálně jednou další sémantickou složkou. Jak už jsem uvedla, z hlediska tradiční kategorizace neexistuje jednotný přístup ke klasifikaci těchto znaků: někteří filologové je klasifikují jako fonogramy, jiní jako ideogramy.³²⁴ V každém případě není pochyb o tom, že nesou vlastnosti obou těchto kategorií. Na rozdíl od tradiční kategorizace, která zmiňuje s/f-složky pouze v kontextu kombinací s s-složkou, v moderních znacích nemusí nutně využívat kompozitního vyjádření významu. Sice jen ve velmi omezené

³²³ Příčiny existence těchto složek viz 3.4 a 3.6.

³²⁴ YU 1995: 61.

míře, ale přesto se v analyzovaném korpusu objevilo několik takových s/f-složek, u nichž se uplatňuje klasifikační princip. Při tvorbě konceptu synchronní kategorizace bylo proto nezbytné zohlednit oba způsoby využití s/f-složek.

9. Nový model kategorizace

Z analýzy zvolené části znakového inventáře moderní čínštiny vyplynulo, že v případě pojetí konstrukční jednotky jako rekurentní motivované grafické entity zůstane v určité fázi klasifikačního procesu relativně početná skupina nezpracovaných znaků, u nichž si již nelze vystačit pouze s principy konstrukční dekompozice. S ohledem na značné rozdíly v komplikovanosti uspořádání celkové architektonické výstavby znaků jsem však nepovažovala za vhodné řešení klasifikovat je všechny jako jednu kategorii. Jako jediné možné další kritérium jejich třídění se přitom nabízela jen možnost jejich rozkladu na strukturní prvky. Zapojení tohoto měřítka při hodnocení doposud neroztříděných znaků však vyvolalo potřebu jeho plošné implementace do celého systému. V průběhu její realizace se přitom ukázalo, že pouze u 3 % znaků se nepřekrývá hranice mezi rozkladem na složky a 1. stupněm strukturní dekompozice tak, jak ji uvádí *HXZ*.

Předkládaný model synchronní kategorizace představuje synkretické propojení konstrukčního a strukturního přístupu, přičemž první z nich funguje v případě jejich vzájemné kolize jako nadřazený klasifikační mechanismus. V návaznosti na výsledky izolovaného výzkumu sémantické a fonetické motivovanosti jsem dospěla k celkovému počtu dvaceti kategorií, které jsou uspořádány do pěti jim nadřazených skupin. Příslušnost k určité skupině vypovídá o architektonickém uspořádání znaku, její kategorizační status pak specifikuje povahu použitých složek, případně obecně charakter motivované vazby. V úvahu přitom přichází potenciální využití čtyř různých druhů složek: s-složky, f-složky, s/f-složky a n-složky.

Jádro analyzovaného korpusu a tudíž i dominantní architektonický princip představují znaky tvořené dvěma složkami, které společně utvářejí skupinu C. Pro snadnější pochopení nového modelu, proto doporučuji se nejprve s fungováním právě této skupiny. Skutečnost, že ji označuji až třetím písmenem abecedy, souvisí se snahou postupovat v analýze od architektonicky nejjednodušších znaků po nejvíce komplikované. Odstupňovaný způsob řazení přitom aplikuji i při označování kategorií, a to ve vztahu k synchronní motivovanosti architektonické výstavby. Nejproduktivnější kategorie znaků tvořená jednou s-složkou a jednou f-složkou tak nese označení C6.

V následující deskripci vždy nejprve předkládám popis nadřazené skupiny a teprve poté se zaměřuji na jí podřízené kategorie, z nichž se většina na základě typologie využití s-složky a f-složky dále dělí do dílčích subkategorií. Vztah mezi grafickou a jazykovou hodnotou znaku přitom formuluji pomocí jednoduchých vzorců, které symbolicky vyjadřují

charakteristiku jednotlivých kategorií a subkategorií. Využívám k tomu sadu zkratk, jejichž úplný přehled se nachází na začátku práce. Vzorce tvořené součtem více členů jsou komutativní. Vzhledem k vysokému kvantitativnímu zastoupení některých kategorií i subkategorií u nich přitom většinou neuvádím vyčerpávající přehled přiřazených znaků, ale vybírám jen reprezentativní případy. Kompletní přehled všech členů každé skupiny je řazen na konci práce jako „Příloha 3“. Ať už se jedná o příklady v textu nebo o jejich úplný soupis uvádím u nich zpravidla jen ty informace, které jsou pro příslušnou kategorii relevantní. To znamená, že například u znaků obsahujících funkční sémantický ukazatel vypisuji pouze jejich význam. Tento přístup volím záměrně proto, abych s jeho pomocí podtrhla charakter příslušného vztahu mezi grafikou znaku a jím reprezentovanou jazykovou jednotkou.

Jelikož v centru mého výzkumu stojí znak, řeším případnou homonymii tak, že preferuji užití znaku vykazující motivovaný vztah na sémantické i fonetické rovině. Pouze v případech, kdy se více jeho užití vyznačuje příslušností ke stejné kategorii, uvádím více než jedno z nich. Přináším tak zjednodušený pohled na jinak nezdědk výrazně spleťtíou organizaci vztahů mezi znkem a jeho jazykovou hodnotou.³²⁵ Tuto simplifikaci opravňuje primárně znakocentrický model mého výzkumu, jehož cílem není zkoumat způsoby zápisu existujících sylabosémémů, ale mapovat potenciální vazby mezi grafikou znaku a jeho jazykovou hodnotou, u nichž lze předpokládat, že budou následně univerzálně aplikovatelné i ve vztahu k různým užitím téhož grafému.

³²⁵ Viz 2.1.

9.1 Skupina A

Znaky skupiny A se až na několik málo výjimek vyznačují tím, že jsou tvořeny jediným prvkem, což znamená, že u nich dochází ke splynutí dvou strukturních úrovní do jedné.³²⁶ Kvantitativní zastoupení těchto znaků v rámci analyzovaného korpusu sice není vysoké, jejich **256** jednotek však hraje zásadní roli při utváření komplikovanějších konstrukčních vzorců. Přibližně 80 % z nich se kromě samostatného výskytu uplatňuje zároveň i jako složka. Kromě toho téměř všechny samostatné složky, které se uplatňují ve více než deseti znacích, jsou právě součástí skupiny A. Vysoká míra využití těchto znaků coby konstrukčních jednotek je nepřímě úměrná komplikovanosti jejich grafické struktury. V průměru jsou tvořeny jen asi 4,7 tahy. Vzhledem k dominantní dvousložkové konstrukci čínského znakového písma odpovídá tato hodnota skutečnosti, že nejvíce znaků v moderní čínštině je tvořeno devíti tahy.³²⁷

Jak již bylo řečeno, lze předpokládat, že minimálně výchozí grafická podoba těchto znaků určitým způsobem reflektovala význam zapisované jazykové jednotky. S ohledem na vývojové tendence čínského znakového písma nicméně není překvapivé, že dominantní část skupiny A je tvořena znaky, jejichž stávající grafická realizace již nevykazuje bez obšírnějšího etymologického výkladu souvislost se současným významem. K narušení vztahu mezi grafikou a významem znaku v zásadě docházelo dvěma způsoby. První z nich představuje postupné komolení jejich grafické podoby, které akcelerovalo při přechodu na úřednické písmo, druhý vypůjčení grafěmu k zápisu jiného slova, zpravidla abstraktního významu. Jakožto grafické entity nedělitelné na prvky jsou tak tyto znaky *de facto* pouhou „změtí“ tahů. Pouze u velmi malé části lze chápat jejich celkovou podobu jako určité grafické sdělení příslušného významu. Skupina A se dělí do tří kategorií. První z nich tvoří znaky, u nichž došlo k zastření původního piktografického nebo symbolického charakteru, a další dvě zahrnují znaky, které znázorňují význam různým způsobem.

9.1.1 Kategorie A1

charakteristika: $Z = P_1$

Znaky, u nichž došlo k zastření původní motivovanosti, představují s počtem **215** položek jádro skupiny A. Vzhledem k původu těchto znaků lze v jejich rámci

³²⁶ U dvou jednotahových znaků ke splynutí tří úrovní do jedné.

³²⁷ Viz 2.4.

vymezit řadu tematických skupin. Jednu z nich představují například zkomolené znaky pro celou řadu zvířat: 象 „slon“, 羊 „drobný rohatý skot“, 龟 „želva“, 龙 „drak“, 鼠 „myš, krysa“, 鸟 „pták“, 马 „kůň“, 虫 „hmyz, červ“, 犬 „pes“, 牛 „hovězí dobytek“, 兔 „zajíc, králík“, 贝 „mlž“. Opakovaně se v rámci kategorie A1 objevují i somatické výrazy: 身 „tělo“, 手 „ruka“, 首 „hlava“, 头 „hlava“, 面 „tvář, obličej“, 耳 „ucho“, 目 „oko“, 牙 „zub“, 发 „vlasy“, 皮 „kůže, slupka“, 毛 „chlup, srst, peří“, 甲 „pancír, krunýř“, 血 „krev“. Dále lze v této skupině vymezit i znaky odkazující k částem neživé přírody: 火 „oheň“, 月 „měsíc“, 日 „slunce“, 水 „voda“, 气 „plyn, vzduch, 土 „půda; země“, 丘 „pahorek, kopec“, 石 „kámen“, 玉 „nefrit“, 雨 „déšť“, 光 „světlo, záře“, 电 „elektřina“.

Neméně významnou tematickou skupinu představují různá označení osob: 王 „král“, 女 „žena“, 士 „osoba s určitým stupněm vzdělání“, 臣 „úředník, dvořan“. Hojně zastoupena jsou zejména označení bližších rodinných příslušníků: 母 „matka“, 子 „dítě, syn“, 儿 „dítě, syn“, 夫 „manžel, muž“, 父 „otec“, 丈 „manžel“. V inventáři nelze též přehlédnout řadu produktů lidské činnosti: 舟 „loděka“, 车 „vůz“, 衣 „oděv“, 巾 „šátek, ubrousek, ručník“, 门 „dveře“, 瓦 „střešní taška“, 册 „svazek, kniha“, 书 „kniha“, 矛 „kopí“, 勺 „naběračka, lžíce“. Dále lze v rámci této kategorie vyčlenit řadu znaků s významem slovesného děje: 飞 „letět“, 见 „vidět“, 斗 „bojovat“, 立 „stát, postavit“, 申 „vysvětlit, vyložit“, 入 „vstupovat, pronikat“, 甩 „švihat“, 生 „narodit se“, 求 „žádat, prosit“, 止 „zastavit, přestat“, 来 „jít sem, přijít“, 丢 „ztrácet“, 失 „ztratit“, 办 „dělat“, 垂 „viset“, 卫 „ochraňovat“, 斥 „kárat, obviňovat“, 开 „otevřít“, 亡 „hynout“, 买 „kupovat“, 习 „učit se“. Významně jsou zde též zastoupeny nejrůznější vlastnosti: 长 „dlouhý“, 巨 „velký“, 小 „malý“, 正 „rovný, souměrný“, 平 „rovný“, 广 „široký“, 赤 „červený“, 白 „bílý“, 良 „dobrý, výborný“, 丑 „ošklivý“, 肃 „uctivý, vážný“, 甘 „sladký“, 丰 „bohatý“, 严 „přísný“, 匆 „chvatný“.

Svébytnou tematickou skupinu tvoří číslovky, při jejichž konstituování se původně uplatňoval jak princip symbolického zápisu, tak i vypůjčování existujícího grafému: 两 „dva“, 四 „čtyři“, 五 „pět“, 七 „sedm“, 八 „osm“, 九 „devět“, 千 „tisíc“, 万 „deset tisíc“, 半 „polovina“. Velmi důležitou součástí skupiny A1 je i řada formálních slov, tj. těch, která jsou v čínštině označována souhrnným termínem 虚词 *xūcí*³²⁸: 不 „ne“, 未 „ne“, 勿 „ne“, 再 „znovu, pak“, 又 „znovu“, 也 „také“, 亦 „také“, 已 „už“, 互 „vzájemně“, 只 „pouze, jen“, 且

³²⁸ Jejich definice viz *XHC* (2002: 2162).

„zatím, kromě toho“, 而 „potom, nadto“, 于 „v, na; co se týká“, 为 „pro, kvůli“, 更 „ještě více“, 乎 přípona u sloves a adjektiv, 之 knižní atribuce.

9.1.2 Kategorie A2

charakteristika: Z = piktografické nebo symbolické znázornění skutečnosti

Vzhledem k celkovému počtu 30 položek, jsou znaky s touto charakteristikou mezi moderními znaky raritou. Pomineme-li skutečnost, že zakreslení tvaru předmětu nebo symbolické zobrazení slova abstraktního významu představovalo samo o sobě jen omezený způsob tvorby nových znaků, je třeba příčinu jejich nízkého počtu spatřovat především v působení obecných vývojových tendencí zmiňovaných již u popisu skupiny A. Je otázkou, zda při stávajícím stupni zjednodušení grafické podoby znaků vůbec stojí za to zmiňovat jejich existenci. Je třeba si nicméně uvědomit, že tvorba piktogramů nebyla motivována snahou o zachycení skutečného tvaru předmětu, ale pouze usilovala o jeho identifikaci,³²⁹ což ve svém důsledku vždy obnášelo značnou míru formalizace grafiky znaku. V tomto ohledu tak lze dodnes mezi moderními znaky identifikovat takové, jejichž grafická realizace sice jen značně schematickým, ale přece jen dostatečně distinktivním způsobem reflektuje příslušný význam. Znaky, u nichž tuto souvislost pozorují, mapuje následující přehled:

木 „strom“: svislý tah reprezentuje kmen, zbývající tahy větve

果 „plod, ovoce“: strom se zvýrazněnou a rozčleněnou korunou

禾 „obiloviny“: rostlina se svěšeným klasem

瓜 „tykev“: jednotlivé tahy naznačují úponky popínavé rostliny, bodový tah plod

井 „studna“: ohraničený otvor v zemi

网 „sít“: vnější tahy reprezentují obvodová vlákna, vnitřní rozdělují síť na jednotlivá oka

弓 „luk“: grafická podoba znaku připomíná tvar lučiště luku

刀 „nůž“: jednotlivé tahy představují ostří a rukojeť

几 „stolek“: grafická podoba znaku připomíná stolek

伞 „deštník, slunečnick“: první dva tahy reprezentují vnější látkovou nebo papírovou část, zbývající kostru

串 „hrozen, svazek“: svislý tah představuje hlavní osu, na níž jsou zavěšeny plody nebo jiné předměty

³²⁹ UHER 2013: 170–171.

- 田 „pole“: zemský povrch rozdělený vodními kanály na jednotlivá polička
- 川 „řeka“: tři vedle sebe ležící tahy reprezentují říční proud
- 山 „hora“: tahy směřující kolmo vzhůru symbolizují tři horské vrcholy
- 人 „člověk“: nakročená lidská postava
- 肉 „maso“: příčně pruhovaná svalovina
- 爪 „dráp, pařát, spár“: první tah značí zvířecí končetinu, zbývající její prsty opatřené drápy
- 心 „srdce“: čtyři tahy symbolizují čtyřkomorové srdce
- 口 „ústa, otvor“: grafika znaku připomíná otevřená ústa
- 回 „točit se“: krouživý pohyb je naznačen pomocí vírových čar znázorněných dvěma čtverci různé velikosti
- 凶 „strašný, hrozný“ : díra, přes níž jsou položeny dvě klády naznačující nebezpečí
- 束 „vázat“: strom s ovázaným kmenem
- 内 „vnitřní“: lidská postava uzavřená dvěma vnějšími tahy
- 大 „velký“: lidská postava s rozpaženými rukama
- 一 „jeden“: význam je naznačen jedním vodorovným tahem
- 二 „dva“: význam je naznačen dvěma vodorovnými tahy
- 三 „tři“: význam je naznačen třemi vodorovnými tahy
- 十 „deset“: překřížení vodorovného a svislého tahu představuje analogii ke zkříženým ukazováčkům, které reprezentují tuto číslovku při počítání na prstech
- 上 „nahore“: to, co se nachází nad horizontem znázorněným vodorovným tahem
- 下 „dole“: to, co se nachází pod horizontem znázorněným vodorovným tahem

V rámci Xu Shenovy klasifikace patří tyto znaky do kategorie piktogramů, respektive symbolů. Společně jsou pak označovány jako obrysové znaky, tj. takové, které představují dále nedělitelné seskupení tahů. V rámci mého přehledu znaků kategorie A2 lze však identifikovat sedm znaků (回田凶肉网二三), u nichž *HXZ* vyděluje všechny tři úrovně strukturního rozkladu, tzn. rozkládá je na dva či více prvků. Motivovaný záznam příslušné skutečnosti se tak dostává do konfliktu s novodobější koncepcí strukturního rozkladu. Vzhledem k nadřazeným klasifikačním kritériím mé analýzy přiřazuji vyšší prioritu piktografické nebo symbolické podstatě těchto znaků, tj. konstrukční nedělitelnosti, na úkor možnosti jejich rozkladu na čistě grafické jednotky. Jako takové je i přes jejich dělitelnost na prvky zařazuji do skupiny A.

Při pohledu na soupis znaků kategorie A2 nelze přehlédnout grafickou podobnost řady z nich. Ta v některých případech naznačuje významovou souvislost grafémů. Znak 木 znázorňuje „strom“, přidáním levého tahu je zaznamenán význam 禾 „obiloviny“ a doplněním o komplikovanější skupinu tahů význam 果 „plod“. Obdobného seskupení tahů si pak lze povšimnout i u znaku 束 „uvázat“, který zobrazuje obvázaný kmen stromu. Grafickou podobnost lze též pozorovat u znaků „člověk“ 人, který reprezentuje nakročenou lidskou postavu a 大 „velký“, u kterého vodorovný tah navíc symbolizuje rozpažené ruce, čímž je naznačena její větší velikost. Velmi zajímavou trojici v tomto smyslu představují znaky pro první tři základní číslovky 一 二 三, u nichž je gradace číselné hodnoty naznačena narůstajícím počtem vodorovných tahů. Svěbytnou dvojici pak představují znaky 上 „nahore“ a 下 „dole“, u nichž je důležitým kofaktorem jejich motivovanosti i jejich párová existence: vodorovný tah naznačuje horizont a zbývající dva tahy ve vztahu k němu prostorovou orientaci. V některých případech se však naopak jedná o podobnost náhodnou. Graficky až nápadně blízké, avšak sémanticky zcela nesouvisející jsou znaky 爪 „dráp, pařát“ a 瓜 „tykev“. Podobně neexistuje významová spojitost ani mezi trojicí znaků 网 „sít“, 肉 „maso“, 内 „uvnitř“ nebo 回 „točit se“, 田 „pole“ a 口 „ústa“. Jejich podobnost je tak pouze přirozeným důsledkem skutečnosti, že v rámci jednoho systému dochází k využívání určité kompaktní sady početně omezených grafických prostředků.

Přestože počet znaků kategorie A2 není vysoký, lze i v jejím rámci vymezit určité tematické skupiny. Významná část se jich vztahuje k živé přírodě. Některé z nich popisují okolní krajinu, tj. 山 „hora“, 田 „pole“ nebo 川 „řeka“. Říši rostlin reprezentují 串 „hrozen“, 禾 „obiloviny“, 木 „strom“, 瓜 „tykev“ a 果 „plod“. Vlastní skupinu vytvářejí i označení částí lidského nebo zvířecího těla, tj. 口 „ústa“, 心 „srdce“, 爪 „dráp, pařát“, 肉 „maso“. Početně hojně zastoupené jsou i výtvary lidské činnosti, jako jsou drobné předměty denní potřeby, tj. 弓 „luk“, 网 „sít“, 刀 „nůž“, 几 „stolek“, 伞 „deštník“, ale i rozsáhlejší stavby, tj. 井 „studna“. Skupinu tří základních číslovek jsem zmiňovala již v předchozím odstavci. Ve vztahu k tematickému rozvrstvení znaků kategorie A2 je pozoruhodné, že vůbec neobsahuje piktogramy s významem zvířat. Příčinu této skutečnosti lze hledat v jejich mnohdy poměrně propracované grafické realizaci, která zaznamenávala distinktivní rysy jednotlivých živočichů jako končetiny, křídla, ocas, jakož i další jejich atributy s cílem je od sebe vzájemně odlišit. Původně značně komplikovaný piktografický charakter těchto znaků tak přispěl k tomu, že nevyhnutelně podléhaly intenzivnější simplifikaci své grafické podoby.

9.1.3 Kategorie A3

charakteristika: $Z = Z_1 \pm 1$ rozlišovací tah

V grafické podobě znaků kategorie A3 lze lokalizovat již existující znak, který je navíc obohacen nebo případně naopak ochuzen o jeden rozlišovací tah. Touto svou charakteristikou se tak blíží té subkategorii symbolů, jejíž podstata tkví v připojení jednoho nebo skupiny rozlišovacích tahů k již existujícímu piktogramu. Ve vztahu k synchronní podobě čínského znakového písma však muselo nutně dojít k určité modifikaci této výchozí premise, neboť jednak řada výchozích znaků pozbyla svůj piktografický charakter, jednak i samotné symboly podléhaly všeobecnému procesu schematizace grafické podoby. V případě kategorie A3 proto považují za rozhodující kritérium schopnost jednoznačně identifikovat výchozí znak. To znamená, že z původní kategorie symbolů jsem ponechala stranou všechny ty, u nichž formalizace grafické podoby dosáhla takové míry, že již nelze jednoznačně rozeznat znak, ze kterého byly derivovány.³³⁰ Ačkoliv to původně nebylo jejím záměrem, z analýzy vyplynulo, že kritérium identifikovatelnosti výchozího znaku může být zachováno pouze v případě rozdílu v jediném rozlišovacím tahu. Kromě toho si nelze nevšimnout, že grafická podoba výchozích znaků je zpravidla velice jednoduchá. Obdobně jako v případě předchozí kategorie přitom dochází i u A3 ke kolizi mezi konstrukčně motivovaným výkladem a strukturním rozkladem, tentokrát však v případě jediného znaku 旦, kterou opět řeším preferencí prvního uvedeného principu.

Celkový počet 12 znaků je ještě nižší než v případě kategorie A2. Příčiny lze přitom spatřovat v působení shodných faktorů. Dominantní část znaků kategorie A3 představují takové, u nichž se distinktivní tah aktivně zapojuje do specifikace nového významu. Nejproduktivnější je naznačení zamýšlené skutečnosti pomocí vodorovného tahu, které se objevuje ve čtyřech znacích. Je ho využito i u jediného příkladu dvou znaků se stejným základem. Přidáním vodorovného tahu ke 木 „stromu“ je naznačeno, kterou jeho část máme na mysli: v dolní části je to 本 „kořen“ a v horní 末 „konec“, tj. to, co je na okraji stromu.³³¹ Kromě těchto dvou znaků je vodorovného tahu využito ještě u znaku 旦 „den“, kde

³³⁰ Tento vývoj lze pozorovat například u znaku 母 „matka“ (viz 3.2), který byl odvozen od piktogramu 女 „žena“: přidáním rozlišovacích tahů bylo naznačeno, že se jedná o kojící ženu. V průběhu vývoje znakového písma však byly oba znaky zkomoleny natolik, že původní spojitost jeho grafiky a významu již není bez doplňujícího výkladu patrná.

³³¹ Opakované využití komponentu 木 v kategoriích A2 i A3 může vyvolat otázku, jaký je mezi těmito znaky rozdíl. Ten spočívá v odlišném způsobu jejich grafického záznamu. Znaky 禾 „klas“ a 果 „plod“ představují schematické znázornění skutečnosti, za využití obdobných grafických prostředků. Naproti tomu znaky 本 „kořen“ a 末 „konec“ byly přidáním distinktivního tahu derivovány od složky strom 木.

symbolizuje horizont, nad kterým stojí 日 „slunce“, a u znaku 灭 „zhasnout“, kde reprezentuje předmět, s jehož pomocí byl 火 „oheň“ zakryt a tak uhašen. Svislý tah se uplatňuje ve dvou znacích. V případě znaku 引 „vést, táhnout“ naznačuje směr natažení 弓 „luku“. U znaku 中 „střed“ prochází středem otvoru reprezentovanému 口 „ústy“. Ve znaku 刃 „ostří“ je pak pomocí levého tahu označena ta část 刀 „nože“, která se vztahuje k novému významu. Bodový tah připojený k 尸 „mrtvole“ (tj. lidské postavě) pak symbolizuje nohu. Vzdálenost mezi oběma body naznačuje význam 尺 „stopa“. Unikátního způsobu využití výchozího grafému si lze povšimnout u znaku 乌 „vrána, havran“. Redukce bodového tahu jako části grafiky znaku 鸟 „pták“ odkazuje k černému ptáku, jehož rovněž černé oko proto není vidět.³³² Jak je patrné z uvedených příkladů, zásadní roli u těchto znaků hraje lokalizace distinktivního tahu.

Na odlišném principu fungují zbývající tři znaky kategorie A3. U dvou z nich plní připojený tah funkci „pouhého“ distinktivního grafického elementu znaků podobného významu. Znak 少 „málo“ obsahuje znak 小 „malý“ a rozlišovací levý tah, znak 太 „příliš“ tvoří znak 大 „velký“ a bodový tah. Poslední příklad je pak jako jediný s výchozím znakem vázán fonetickou vazbou. Tak sice vybočuje z běžného profilu znaků kategorie A3, ale není v rozporu s jeho základní definicí. Protože vzhledem k nedělitelnosti své struktury na prvky nesplňoval podmínku pro zařazení mezi znaky skupiny B, představovala kategorie A3 jediné akceptovatelné řešení jeho klasifikace. Jedná se o znak 百 bǎi, v jehož grafické realizaci lze jednoznačně lokalizovat znak 白 bái.

³³² Je pochopitelné, že princip, kdy dochází v rámci složky k redukci části její grafiky, má své limity, neboť složka musí mít natolik distinktivní podobu, aby ji i po odejmutí jednoho z jejích tahů bylo stále možné jednoznačně identifikovat.

9.2 Skupina B

Tato skupina vznikla v reakci na potřebu klasifikace nespořádaného souboru znaků, který vznikl oddělením znaků s potenciálně motivovanou vazbou všech svých částí na reprezentovaný význam nebo výslovnost, tj. po vymezení skupin C a D, kategorie A2 a A3. Vzhledem k nápadnému rozdílu v architektonické výstavbě těchto znaků se jako doplňující parametr nabízela míra dělitelnosti jejich grafické struktury. Znaky skupiny B tak spojuje schopnost tříúrovňového rozkladu zahrnujícího rovinu tahu, prvku i znaku. Celkový počet znaků, u něhož se mi s pomocí slovníku *HXZ* podařilo identifikovat všechny tyto úrovně, činí **256** znaků. Z hlediska rozložení prvků 1. stupně dekompozice u těchto znaků převažuje s 46,1 % dvouprvková horizontální struktura. Za ní následuje vertikální a centrální rozložení prvků, každé z nich se přitom projevuje přibližně u 20 % znaků. Celkem 25 znaků se pak v 1. stupni rozkládá na více než dva prvky, u nichž rovněž převládá horizontální organizace. V průměru jsou znaky skupiny B tvořeny 8,7 tahy, což je bezmála dvojnásobná hodnota než u skupiny A.

Dominantní část znaků skupiny B tvoří takové, u nichž žádná z jejich částí nevykazuje vztah k jazykové hodnotě znaku. V rámci grafické podoby některých z nich lze sice identifikovat méně nebo naopak více než dva komponenty,³³³ které se uplatňují i jako složky, ale pokud tyto nespĺňují kritéria fonetické nebo sémantické motivovanosti, hodnotím je pouze jako jednotky strukturního rozkladu. Pouze u přibližně jedné třetiny znaků skupiny B se vyskytl jeden komponent, který splňoval podmínky pro to, aby mohl být označen za konstrukčně funkční ukazatel výslovnosti nebo významu. Skupina znaků B se tak dělí do čtyř kategorií. Kromě znaků, jejichž jedinou charakteristikou je dělitelnost na minimálně dva prvky, představují svébytné kategorie znaky s jednou s-složkou, znaky s jednou f-složkou a znaky s jednou s/f-složkou. Ve většině případů se přitom příslušná složka kryje s jedním z prvků 1. stupně dekompozice. V některých případech tomu tak však není, což znesnadňuje lokalizaci pozice složky ve znaku, a proto v rámci přehledu těchto znaků (na rozdíl od ostatních skupin) neuvádím pouze název složky nebo její výslovnost, ale i příslušnou grafickou realizaci. Konkrétně lze přitom vymezit dva druhy výjimek. Podstata první z nich spočívá v tom, že se složka nachází až v některém z nižších stupňů dekompozice (覆后周参命). Druhý typ výjimek zahrnuje znaky s odlišně procházející hranicí složky a prvků (养旅候随).

³³³ Tzn. nelze identifikovat právě dva komponenty profilující se jako složky, které by mě opravňovaly tyto znaky řadit do skupiny C.

9.2.1 Kategorie B1

charakteristika: $Z = P_1 + P_n$

Dominantní část skupiny B je tvořena znaky, které dnes vystupují již jen jako seskupení minimálně dvou grafických prvků. V souladu s obecnou charakteristikou skupiny B i u této kategorie o celkovém počtu **162** znaků převažuje dvouprvková horizontální struktura. Protože grafická kritéria jsou jediná, na základě kterých lze tuto skupinu charakterizovat, řadila jsem je i v rámci celkového přehledu na základě počtu jejich tahů.

Přehled znaků:

Dva prvky v 1. fázi rozkladu:

3 tahy: 亏与

4 tahy: 元云冈午介公风匀凤勾六允

5 tahů: 示击去可北帅归用包市兰出台

6 tahů: 共压存至师当同先延向危负色齐交充并关兴那

7 tahů: 麦走壳报丽县足私兵余谷角状应辛弟灵局

8 tahů: 奉武青责表幸其范直枕或画叔尚具典制质所舍金夜单官建录贯

9 tahů: 奏巷南要厚临尝畏段盾度帝前举扁既

10 tahů: 泰素耽真夏原衰离益展能

11 tahů: 黄票戚爽第庸鹿商隆

12 tahů: 替款雁奥然普

13 tahů: 微殿

14 tahů: 舞貌疑

15 tahů: 暴黎德毅

16 tahů: 赞

21 tahů: 霸

Tři a více prvky v 1. fázi rozkladu:

3HD: 8 tahů 京享鱼 9 tahů 总 10 tahů 害莫壶 14 tahů 蔑 16 tahů 燕 17 tahů 赢 22 tahů 囊

3LP: 10 tahů 班 16 tahů 衡

9.2.2 Kategorie B2

charakteristika: Z incl. 1 s-složku

Kromě skutečnosti, že ze strukturního hlediska lze tyto znaky segmentovat na minimálně dva prvky, přibývá u kategorie B2 navíc okolnost motivovanosti, která je realizována v podobě významové souvislosti mezi znakem a částí jeho grafické podoby. Touto charakteristikou se vyznačuje celkem **71** znaků. V jejich rámci lze identifikovat oba vymezené druhy klasifikátorů, a proto se i jimi tvořené znaky dělím do dvou subkategorií. V architektuře těchto znaků se přitom objevuje 34 různých s-složek. Nejproduktivnějšími z nich jsou složky ústa 口 se sedmi, člověk 人 s šesti, tráva 艹 a ruka 手 shodně s pěti výskyty.

typ B2-1

charakteristika: Z incl. 1 s-složku K2

počet znaků: **54** (tj. 76,7 % z B2)

počet s-složek: 30

frekvencované s-složky: strom 木 (5), chodník 亼 (4), ruka 手 (4), tráva 艹 (4), ústa 口 (4)

Příklady:

橘 „mandarinka“: incl. s-složku strom 木

啄 „klovat“: incl. s-složku ústa 口

妻 „manželka“: incl. s-složku žena 女

脊 „hřbet, obratel“: incl. s-složku maso 肉

缠 „motat, navíjet“: incl. s-složku hedvábí 纟

索 „lano“: incl. s-složku hedvábí 纟

漏 „propouštět, unikat“: incl. s-složku voda 水

亩 „0,07 ha“: incl. s-složku pole 田

粥 „kaše“: incl. s-složku rýže 米

雪 „sníh“: incl. s-složku déšť 雨

typ B2-2

charakteristika: Z incl. 1 s-složku K1

počet znaků: 17 (tj. 23,3 % z B2)

počet s-složek: 11

frekventované s-složky: člověk 人 (4), ústa 口 (3), maso 肉 (2)

Příklady:

佩 „nosit na hrudi, u pasu; obdivovat“: incl. s-složku člověk 人

修 „zdobit; opravovat, upravovat“: incl. s-složku člověk 人

唐 „vychloubačný“: incl. s-složku ústa 口

善 „dobrý, laskavý“: incl. s-složku ústa 口

育 „rodit“: incl. s-složku maso 肉

菌 „houba“: incl. s-složku tráva 艸

鄙 „odlehle místo *kníž.*“: incl. s-složku město 邑

隙 „díra, otvor, mezera“: incl. s-složku pahorek 阜

席 „rohož“: incl. s-složku šátek 巾

引 „vést, táhnout“: incl. s-složku luk 弓

9.2.3 Kategorie B3

charakteristika: Z incl. 1 f-složku

Znaky této kategorie jsou nejen tvořeny minimálně dvěma prvky, ale zároveň lze v jejich architektonické výstavbě lokalizovat složku naznačující výslovnost. S celkovým počtem pouhých 22 položek však nepředstavují příliš frekventovanou entitu. Právě vzhledem k jejich nízkému počtu jsem je již dále nerozdělovala do dílčích subkategorií podle míry efektivnosti f-složky. V tomto ohledu stojí však alespoň za zmínku skutečnost, že ve více než polovině případů dochází pouze ke shodě ve finále (12 znaků). Opakovaně se v rámci kategorie B3 vyskytují dvě f-složky, a to [kǒu] 口 se třemi výskyty a [jié] 卽 se dvěma výskyty.

Příklady:

丛 cóng: incl. f-složku IFT [cóng] 从

候 hòu: incl. f-složku IF [hóu] 侯

叠 dié: incl. f-složku F [qiě] 且

乔 qiáo: incl. f-složku F [yāo] 夭

卸 xiè: incl. f-složku F [jié] 卩

兽 shòu: incl. f-složku F [kǒu] 口

登 dēng: incl. f-složku I [dòu] 豆

声 shēng: incl. f-složku I [shì] 士

即 jí: incl. f-složku I [jié] 卩

琴 qín: incl. f-složku F [jīn] 今

9.2.4 Kategorie B4

charakteristika: Z incl. 1 s/f-složku

Dvou- a víceprvkové znaky, které zároveň obsahují jednu složku vykazující jak sémantickou, tak i fonetickou souvislost, zaujímají s celkovým počtem 5 znaků jen marginální část analyzovaného korpusu. Je nicméně zajímavé, že i přes takto nízkou produktivitu u nich došlo k opakovanému výskytu jednoho z bifunkčních ukazatelů, jmenovitě složky oko [mù] 目. Na základě míry efektivnosti f-složky a klasifikátoru lze teoreticky rozdělit kategorii do osmi typů, v rámci analyzovaného korpusu se nicméně objevily pouze dvě kombinace, a to K2/I a K2/F.

Přehled znaků:

眉 méi „obočí“: incl. s/f-složku K2/I oko [mù] 目

冒 mào „neohlížet se, riskovat“: incl. s/f-složku K2/I oko [mù] 目

沈 shěn „šťáva kniž.“: incl. s/f-složku K2/I voda [shuǐ] 水

岸 àn „břeh“: incl. s/f-složku K2/F hora [shān] 山

贵 guì „drahý“: incl. s/f-složku K2/F mlž [bèi] 贝

9.3 Skupina C

Celková hodnota **1 937** jednoznačně dokazuje, že téměř čtyři pětiny z 2 500 frekventovaných znaků disponují možností rozkladu na dvě konstrukční jednotky. Jelikož při tvorbě těchto znaků dochází k využití čtyř různých základních druhů složek, lze v jejím rámci vymezit celkem 7 různých kategorií. Z nich je dodnes nejproduktivnější ta z nich, u níž lze pozorovat kombinování jedné s-složky a jedné f-složky. Znaky s touto charakteristikou zaujímají 48,5 % skupiny C a 37,6 % analyzovaného korpusu znaků. Ačkoliv je tato hodnota o více než polovinu nižší než kolik odborná literatura uvádí ve vztahu k Xu Shenovým fonogramům, nelze přehlédnout, že tyto znaky stále reprezentují v rámci čínského znakového písma nejproduktivněji zastoupený princip.

Složky ve znacích skupiny C jsou z 65,6 % uspořádány vertikálně. Zbývající dvě možnosti rozložení se projevují výrazně méně, horizontální formace 22,1 % a centrální 12,3 %. S výjimkou čtyř složek³³⁴ se v rámci skupiny C uplatňuje celé zjištěné spektrum konstrukčních jednotek, jejichž celkový počet dosahuje hodnoty 774 položek. V průměru se jedna složka objevuje v pěti znacích. Jako ryzí ukazatel výslovnosti znaku se uplatňuje 555 a jako ryzí ukazatel významu 192 složek. Konstrukčních jednotek, u nichž se aktivizují obě tyto funkce, je celkem 127. Naopak neutralizace se projevuje u 346 složek. Nejproduktivnějšími konstrukčními jednotkami jsou tři s-složky s výskyty ve více než 100 znacích: ruka 手, voda 水 a člověk 人.

V drtivé většině případů koresponduje hranice mezi složkami s 1. stupněm strukturní dekompozice. K porušení tohoto pravidla dochází jen sporadicky, konkrétně lze identifikovat následující tři druhy výjimek. První z nich spočívá v tom, že při strukturní dekompozici jsou v 1. stupni vydělovány více než dva prvky. Na tři nebo čtyři prvky se takto rozkládá jedenáct znaků, přičemž u devíti z nich jsou tyto vícečlenné struktury organizovány vertikálně (辨辨辨瓣街街撒撒树做)³³⁵ a u dvou horizontálně (葬亮).³³⁶ Druhý typ výjimek je opačné povahy, tzn. využívaný slovník *HXZ* je označuje jako jednoprvkové, v rámci mé analýzy mi se však u nich podařilo vymezit dvě konstrukční jednotky. Jmenovitě se jedná o skupinu šesti znaků

³³⁴ V rámci skupiny C se nevyskytují složky 左百友春. Celkový přehled všech složek v mém korpusu je součástí „Přílohy 2“.

³³⁵ Naproti tomu z konstrukčního hlediska jsou první čtyři znaky dvěma centrálně uspořádanými složkami: f-složka [biàn] 辨 ze dvou stran obklopuje dovnitř vloženou druhou složku. K obdobné situaci dochází i u dalších dvou znaků, vnější složkou je tentokrát jít [xíng] 行. U posledních čtyř znaků odpovídá první prvek zleva jedné složce a zbývající část znaku je celá druhou konstrukční jednotkou.

³³⁶ U prvního znaku horní a dolní prvek (tj. 艹 a 卩) společně tvoří s/f-složku [mǎng] X7. V případě znaku 亮 jsou horní tři prvky (tj. 宀 口 冫) f-složkou [gāo] X11.

se složkou 乚 (轧扎礼乱乳孔).³³⁷ Třetí typ výjimek zahrnuje znaky, u nichž dochází ke kolizi hranice složek a hranice prvků 1. stupně dekompozice. Do této skupiny patří jednak osm znaků s vertikálním nebo horizontálním rozložením prvků, které jsou však z hlediska konstrukčního rozkladu tvořeny dvěma centrálně uspořádanými složkami (族旗施旋茫将腾高).³³⁸ Dále zde patří strukturně i konstrukčně centrálně organizovaný znak 咸, jehož vnějším prvkem je 戊, avšak vnější f-složka [xū] 戊 zahrnuje navíc vodorovný tah. Zcela unikátní případ pak představuje znak 卡 qiǎ „uvíznout“, který slovník *HXZ* rozkládá na prvky 上 a 卜, slovník *HXFZ* však u něj vyděluje složky nahoře 上 a dole 卜, tj. uvíznout mezi tím, co je nahoře a dole.³³⁹ Co se týče další strukturní charakteristiky znaků skupiny C, jsou v průměru tvořeny 9,8 tahy. Ve srovnání se skupinou B došlo k nárůstu jejich velikosti pouze o necelý jeden tah. Není bez zajímavosti, že dva znaky s nejnižším počtem tří tahů jsou tvořeny kombinací dvou stejných složek, tj. f-složkou [yǐ] a s-složku člověk 人, které tak využívají potenciálu svého různého architektonického uspořádání (亿乞). Graficky nejkomplicovanější znak má celkem 23 tahů (罐). Nejvíce znaků skupiny C je tvořeno 9 tahy a velikost 40 % jejich znaků se pohybuje v rozmezí mezi 8 a 10 tahy.

9.3.1 Kategorie C1

charakteristika: $Z = n\text{-složka} + n\text{-složka}$
(tj. $Z = N + N$)

Kategorie C1 s celkovým počtem **142** položek je tvořena znaky se dvěma n-složkami. Při jejich konstrukci se uplatňuje celkem 164 různých n-složek, jejichž produktivita tudíž není příliš vysoká. Nejvyšších hodnot dosahuje složka 木 s osmi, složky 又, 禾 a 人 se sedmi, složky 犬, 彡 a 宀 se šesti a složka 日 s pěti výskyty. Co se týče grafického uspořádání složek, odchyluje se částečně od průměrných hodnot skupiny C. Převládající vertikální formací se u kategorie C1 vyznačuje ani ne polovina jejich znaků, tj. 45,1 %. Zastoupení zbývajících dvou způsobů organizace složek dosahuje 31,0 % u horizontálního a 24,9 % u centrálního rozložení složek.

³³⁷ Slovník *HXZ* systematicky nevyděljuje grafickou entitu 乚 jako samostatný prvek. Ta se však objevuje v *Normativním soupisu prvků a jejich názvů v rámci frekventovaných znaků* (2009: 17) a i Su Peicheng (2001: 74) uvádí, že se jedná o jeden z případů, kdy je tah zároveň i prvkem. Ve své podstatě se tedy jedná o výjimku pouze ve vztahu k používanému zdroji. Na základě novějšího přístupu ke strukturnímu rozkladu jsou znaky s touto entitou považovány za víceprvkové.

³³⁸ První čtyři znaky obsahují s-složku prapor 旂, pátý znak f-složku [máng] 芒, šestý znak f-složku [jiāng] 江, sedmý znak n-složku 朕 a poslední f-složku [gāo] 高.

³³⁹ CAO – SU 1999: 424.

Přehled znaků:

4 tahy: 区仍仅仓孔

5 tahů: 左厉犯汉它写边圣

6 tahů: 式权厌列邪因岁似杀各庆刘次尽阵戏羽

7 tahů: 寿克吴乱秃皂希况这闲完宋陈驳

8 tahů: 玩环者若杰奋欧顷软些昆易帖凯乖季委的朋备郑宜诞届屈艰组

9 tahů: 赵某威耐皆虽怎待食独亲施差洽宣祝给

10 tahů: 挨配辱特乘租倍翁竞部阅难

11 tahů: 虚野累移斜猜麻康着

12 tahů: 堪斯联最遗等答禽鲁童羨粪尊缓缘

13 tahů: 瑞肆蓝献概赖

14 tahů: 截酷稳鲜遮竭演察熊

15 tahů: 题

16 tahů: 默

17 tahů: 繁

9.3.2 Kategorie C2

charakteristika: $Z = s\text{-složka} + n\text{-složka}$

Znaky, které jsou tvořeny jednou s-složkou a jednou n-složkou, dosahují celkového počtu **336** položek. S celkovým zastoupením 66,1 % u těchto znaků převažuje vertikální rozložení složek. Dominantní pozice klasifikátoru je v levé části znaku, která se projevuje u 57,4 % všech znaků kategorie C2. Následuje horizontální formace s 21,4 %, přičemž dolní pozice s-složky je o něco málo frekventovanější než horní. Složky u zbývajících 12,5 % znaků jsou uspořádány centrálně, přičemž více než dvě třetiny klasifikátorů se nacházejí ve vnější pozici. Při konstrukci znaků kategorie C2 se celkem uplatňuje 84 různých s-složek. Nejfrekventovanější z nich je ruka 手 s 28 výskyty, následována složkami voda 水 s 25, strom 木 a srdce 心 shodně s 15, člověk 人 s 13 a kráčet 𠂔 s 12 výskyty. Jediným výskytem v rámci kategorie C2 se vyznačuje celkem 30 klasifikátorů. Užití n-složek je výrazně méně ekonomické. Celkem lze identifikovat 216 různých n-složek, z nichž se asi dvě třetiny uplatňují v rámci této kategorie pouze jedenkrát. Nejvyššího počtu výskytů dosahují

následující n-složky: 又 (7x), 昔 (6x), 圭 (6x), 者 (5x), 也 (5x), 舌(4x), 炎 (4x), 田(4x), 且 (4x) a 各 (4x). Na základě míry sémantické motivovanosti se kategorie C2 dále dělí na následující dva typy:

typ C2-1

charakteristika: $Z = K2 + N$

počet znaků: 293 (tj. 87,2 % z C2)

počet s-složek: 80

nejproduktivnější s-složky: ruka 手 (28), voda 水 (24), srdce 心 (15), strom 木 (14), kráčet 𠂔 (12)

Příklady:

执 „držet“: L ruka

含 „držet v ústech“: D ústa

波 „vlna“: L voda

蛙 „žába“: L hmyz

柳 „vrba“: L strom

域 „území, teritorium“: L země

膊 „paže“: L maso

庙 „chrám“: V přístřešek

过 „překročit“: V kráčet

袜 „ponožky, punčochy“: L oděv

typ: C2-2

charakteristika: $Z = K1 + N$

počet znaků: 43 (tj. 12,8 % z C2)

počet s-složek: 22

nejproduktivnější s-složky: člověk 人 (8), ústa 口 (4)

Příklady:

代 „zastupovat“: L člověk

续 „pokračovat, navazovat“: L hedvábí

债 „dluh“: L člověk

谅 „odpustit“: L slovo

员 „člen, zaměstnanec“: N ústa

粗 „hrubý, drsný“: L rýže

听 „slyšet, poslouchat“: L ústa

翠 „smaragdový“: N peří

显 „projevit se“: D slunce

酸 „kyselý“: L korbel

9.3.3 Kategorie C3

charakteristika: $Z = f\text{-složka} + n\text{-složka}$

Znaky, u nichž se motivovanost projevuje přítomností jedné f-složky, se na základě míry shody výslovnosti dělí do čtyř subkategorií. V rámci celkového počtu **166** znaků převládá vertikální uspořádání složek, které se uplatňuje u 62,1 % z nich. U více než čtyř pětín těchto případů je přítom f-složka umístěna v právě části znaku. Druhé nejvíce zastoupené rozložení představuje horizontální formace, která zaujímá 25,3 % znaků kategorie C3. Dominantní pozice f-složky je přítom v dolní části znaku. U zbývajících 12,6 % znaků s centrálním uspořádáním složek převládá vnitřní pozice f-složky.

V rámci kategorie C3 lze pozorovat dva zástupce s atypickou konstrukcí. Znaky 哥 gē a 比 bǐ jsou tvořeny dvěma stejnými složkami, které vykazují vztah ke zvukové realizaci znaku, tj. [kě] 可 a [bǐ] 匕. Jelikož výslovnost obou částí znaků je identická, nemá opětovné užití téže složky přínos ve smyslu doplnění nové indicie pro význam ani výslovnost znaku.³⁴⁰ Vzhledem k minimálnímu zastoupení znaků s touto charakteristikou by přítom ani nemělo význam vytvářet pro ně vlastní kategorii. Jako nejvhodnější řešení se mi proto jevílo zařadit je právě do kategorie tvořené jednou fonetickou a jednou neutralizovanou složkou.

Využití f-složek vykazuje značnou rozmanitost. Celkem lze identifikovat 138 různých f-složek. Tento počet již sám o sobě naznačuje, že jejich produktivita je velmi nízká, konkrétně se 115 z nich v rámci kategorie C3 vyskytuje jen jedenkrát. Nejvyššího stupně produktivity s výskytem ve třech znacích dosahuje pět f-složek: [kě] 可, [shàng] 尚, [biǎn] 扁, [lǐ] 里, [zhuǐ] 隹. Využitých n-složek je počtem 72 položek téměř o polovinu méně. Nejproduktivnějšími z nich jsou 𠃉 s devíti, 亻 a 讠 s osmi, 竹 se sedmi a 宀 s šesti výskyty.

typ C3-1

charakteristika: $Z = \text{IFT} + \text{N}$

počet znaků: **42** (tj. 25,3 % z C3)

počet f-složek: 41

poznámka: V rámci této subkategorie se objevuje opakovaně jediná f-složka, tj. [zhí] 直 s výskytem ve dvou znacích.

³⁴⁰ Viz 8.1.

Příklady:

值 zhí: P [zhí]

殖 zhí: P [zhí]

纷 fēn: P [fēn]

历 lì: U [lì]

级 jí: P [jí]

试 shì: P [shì]

恢 huī: P [huī]

犹 yóu: P [yóu]

窃 qiè: D [qiè]

政 zhèng: L [zhèng]

typ C3-2

charakteristika: $Z = IF + N$

počet znaků: 27 (tj. 16,2 % z C3)

počet f-složek: 25

poznámka: Dvakrát se v rámci této subkategorie uplatňují f-složky [yǐ] 乙 a [fú] 富.

Příklady:

副 fù: L [fú]

富 fù: D [fú]

较 jiào: P [jiào]

景 jǐng: D [jǐng]

符 fú: D [fú]

愈 yù: N [yú]

宪 xiàn: D [xiàn]

趣 qù: U [qǔ]

格 gé: P [gè]

字 zì: D [zì]

typ C3-3

charakteristika: $Z = F + N$

počet znaků: 75 (tj. 45,2 % z C3)

počet f-složek: 65

poznámka: [kě] 可, [shàng] 尚 a [biǎn] 扁 se třemi výskyty, [qiān] 仟, [zhuī] 隹, [jiān] 兼 a [yáng] 羊 se dvěma výskyty

Příklady:

倘 tǎng: P [shàng]

党 dǎng: N [shàng]

常 cháng: N [shàng]

验 yàn: P [qiān]

检 jiǎn: P [qiān]

虹 hóng: P [gōng]

畅 chàng: P [yáng]

纵 zòng: P [cóng]

谦 qiān: P [jiān]

叨 tāo: P [dāo]

typ C3-4

charakteristika: $Z = I + N$

počet znaků: 22 (tj. 13,3 % z C3)

počet f-složek: 21

poznámka: V rámci této subkategorie se objevuje opakovaně jediná f-složka, a to [zhě] 者 s výskytem ve dvou znacích.

Příklady:

诸 zhū: P [zhě]

缩 suō: P [sù]

著 zhù: D [zhě]

策 cè: D [cì]

杯 bēi: P [bù]

屑 xiè: U [xiào]

选 xuǎn: U [xiān]

舒 shū: L [shè]

废 fèi: U [fā]

准 zhǔn: P [zhuī]

9.3.4 Kategorie C4

charakteristika: $Z = s/f\text{-složka} + n\text{-složka}$

Vymezení bifunkční složky jako svébytné formy konstrukční jednotky vedlo vzhledem k obecným trendům ve vývoji čínské písemné soustavy nevyhnutelně i k tomu, že se tato objevuje nejen v kombinaci se sémantickou (viz C7), ale i s neutralizovanou složkou. Tím však zároveň dochází k narušení mechanismu společného utváření významu. Sdělovaná sémantické informace tedy není kombinační, ale klasifikační povahy, tak jako je tomu i v případě kategorií C2 a C6. Spojení sémanticko-fonetické a neutralizované složky každopádně není příliš produktivní, protože v analyzovaném vzorku se objevuje pouze 27 znaků s touto charakteristikou. Stejně jako u ostatní kategorií lze i v případě C4 teoreticky podle míry sémantické a fonetické shody vyčlenit až osm dílčích typů. V analyzovaném korpusu se nicméně projevilo pouze šest z nich. V případě sémantické motivovanosti K1 totiž dochází pouze k současné aktivaci fonetické motivovanosti typu IFT a F. Naopak nejvyššího zastoupení dosahuje spojení K2/F a K2/I. Tato kategorie znaků je tak v rámci skupiny C jedinou, u níž shoda výhradně v iniciále převyšuje shodu typu IFT nebo IF. Právě vzhledem k velmi nízkému celkovému počtu zastoupených znaků nicméně nepovažuji za smysluplné její další tříštění a na rozdíl od většiny ostatních kategorií ji prozatím nerozděluji do dílčích subkategorií. Lze však předpokládat, že v rámci analýzy celého znakového inventáře moderní

čínštiny bude identifikováno více znaků s touto charakteristikou, které si tak vyžádají i adekvátní segmentaci kategorie C4.

U kategorie C4 převažuje vertikální uspořádání složek, které se projevuje u 63 % z nich. Dominantní pozice s/f-složky je v levé části této formace. Co se týče typologie zastoupených bifunkčních složek, lze v rámci celkového počtu 19 různých jednotek identifikovat řadu takových, které se profilují primárně jako sémantické ukazatele. Mezi ně patří i dvě nejproduktivnější složky kategorie C4, země [tǔ] 土 se čtyřmi výskyty a ruka [shǒu] 手 se třemi výskyty. Zatímco první z nich se objevuje i jako čistě fonetický indikátor, u ruky se fonetická funkce objevuje výhradně v kombinaci s paralelní aktivací její sémantické motivovanosti. Kromě toho se v rámci kategorie C4 objevují další tři s/f-složky se dvěma výskyty: ústa [kǒu] 口, strom [mù] 木 a vysoký [gāo] 高. Poslední z nich se na rozdíl od ostatních doposud uvedených složek vyznačuje celkově nízkou produktivitou. Zbývajících 14 s/f-složek se v rámci kategorie C4 omezuje na jediný výskyt. Mezi jinak primárně vysoce a středně produktivní indikátory významu nepatří složky ostuda [chǒu] 丑, svírat [jiā] 夹, král [wáng] 王, stočený [juàn] 卷, destička [piàn] 片 a rozdělit [fèn] 分.

Příklady:

卷 juàn „svazek“: [juàn] stočený	皇 huáng „císař“: D [wáng] král
树 shù „strom“: L [mù] strom	羞 xiū „stydět se“: U [chǒu] ostuda
银 yín „stříbro“: L [jīn] kov	坛 tán „vyvýšené místo; oltář“: L [tǔ] země
剥 bāo „sloupávat, sdírat“: P [dāo] nůž	劳 láo „práce, námaha“: D [lì] síla
吼 hǒu „řvát, hučet“: L [kǒu] ústa	
狭 xiá „úzký“: L [jiā] svírat	

9.3.5 Kategorie C5

charakteristika: $Z = s\text{-složka} + s\text{-složka}$

(tj. $Z = KM + KM$)

Znaky, jejichž podstata tkví v kombinování dvou nebo více sémanticky motivovaných složek, které společně naznačují význam celého znaku, tradičně představovaly druhou nejfrekventovanější kategorii čínského znakového písma. Znaky kategorie C5 nicméně reprezentují pouze část znaků využívajících kombinační princip utváření významu, když jsou tvořeny výhradně kombinací dvou s-složek, z nichž u žádné nedochází k paralelní aktivaci

funkce fonetického ukazatele. V analyzovaném korpusu se vyskytlo **188** znaků s touto charakteristikou. Podobně jako u ostatních kategorií skupiny C sice i zde dominuje se 49,5 % vertikální uspořádání složek. Na rozdíl od nich však u kategorie C5 dochází k výrazně vyššímu využití ostatních grafických vzorců. Podstatně vyšší hodnoty si lze povšimnout zejména u horizontálního rozložení, kterého je využito u 36,2 % znaků kategorie C5. Celkový průměr skupiny C pak o dvě procenta překračuje i centrální uspořádání složek, které se projevuje u zbývajících 14,3 % znaků.

Spektrum využití 147 různých s-složek složek u této kategorie je poměrně široké a poukazuje na jejich nízkou produktivitu. Z celkového počtu vyplývá, že průměrně se každá z nich vyskytuje v rámci kategorie C5 přibližně dva a půl krát. Ve skutečnosti se však téměř polovina z nich uplatňuje pouze jednou a další bezmála čtvrtina jen dvakrát. Nejvyšší produktivity dosahují složky člověk 人 se sedmnácti a ústa 口 s šestnácti výskyty. Další nejproduktivnější složky jsou používány výrazně méně: střecha 宀 jedenáctkrát, strom 木 desetkrát, oheň 火 devětkrát a ruka 手 osmkrát.

Při zpracování celkového přehledu znaků kategorie C5 v „Příloze 3“ jsem vyšla ze zjištění, které vyplynulo z mé dříve provedené analýzy ideogramů: tendence kombinovat produktivní sémantický ukazatel se sémantickým ukazatelem méně produktivním.³⁴¹ Tato preference se projevila i u znaků kategorie C5, které jsem proto rozdělila do tří skupin. První z nich představuje 55 znaků, jejichž podstata spočívá ve spojení dvou s-složek střední nebo vysoké produktivity, konkrétně se jedná o kombinace 48 nejproduktivnější s-složek. Druhou skupinou jsou znaky dominantního kombinačního vzorce, u nichž dochází ke spojení jedné více a jedné méně frekventované s-složky. Ty v počtu 99 položek představují více než polovinu všech jednotek kategorie C5. Poslední skupinou jsou znaky, v nichž se spojují dvě méně frekventované složky. Tato konstrukční specifikace se projevuje u 34 znaků. Údaj v závorce vždy udává zdroj příslušného výkladu.

1) kombinace v rámci středně a vysoce produktivních složek

灶 „kamna, sporák“: L oheň P země – v peci z dusané hlíny hoří oheň (HXFZ)

灾 „pohroma“: N střecha D oheň – oheň pod střechou – PV požár (HXFZ)

炎 „horký; zápal, záněť“: N oheň D oheň – dvojitý oheň (HXFZ)

牧 „pást“: L buvol P bít – ruka drží bič a pase dobytek (HXFZ)

冰 „led“: L led P voda (HXFZ)

³⁴¹ Viz SLAMĚNÍKOVÁ (2013a).

2) vysoce nebo středně produktivní složka + málo produktivní složka (bez ohledu na pořadí)

折 „lámat“: L ruka P sekerka – ruka drží sekerku (HXFZ)

鸣 „štěbetat, cvrlikat“: L ústa P pták – pták s otevřeným zobákem

划 „řezat, škrábat“: L halapartna P nůž – halapartnou i nožem lze něco odřezat (KSZ)

拿 „vzít, brát“: N spojit D ruka (KSZ)

采 „sbírat, trhat“: N spár D strom – ruka (spár) očesává strom (HXFZ)

3) kombinace dvou málo produktivních složek

尖 „ostrý“: N malý D velký – malý nahoře a velký dole (HXFZ)

歪 „křivý, šikmý“: N ne D přímý (HXFZ)

扇 „veřej, křídlo“: V dveře U peří – dveře se rozevírají tak, jako ptáci roztahují křídla (HXFZ)

甜 „sladký“: L jazyk P sladký – sladký pocit na jazyku (HXFZ)

族 „klan; národ“: V prapor U šíp – bojovníci (šíp) pod stejným praporem (HXFZ)

9.3.6 Kategorie C6

charakteristika: $Z = s\text{-složka} + f\text{-složka}$

Znaky kombinující jednu s-složku a jednu f-složku reprezentují kategorii se zcela motivovaným vztahem mezi grafickou a jazykovou rovinou. Přestože došlo k výrazné redukci jejich počtu, s celkovým množstvím **939** jednotek představují stále nejproduktivnější kategorii čínských znaků. Co se týče rozložení složek, znakům kategorie C6 jednoznačně dominuje vertikální uspořádání, které se projevuje u 71,9 % z nich. Zbývající dva způsoby řazení jejich složek jsou zastoupeny výrazně méně, a to horizontální 17,8 % a centrální 10,3 %. Z hlediska pozice složky výrazně převládá pravostranné umístění f-složky, které se projevuje u 66,9 % znaků skupiny C6. Žádná ze zbývajících možností umístění f-složek není zastoupena více než 10 %. V případě horizontálního rozložení mírně převládá pozice f-složky v horní části znaku, u centrální formace se přibližně dvě třetiny f-složek nacházejí v její vnitřní části.

Jako konstruktivní materiál používají znaky skupiny C6 poměrně rozmanité spektrum složek, jehož diverzita je dána především vysokým počtem f-složek. Fonetická souvislost je naznačována pomocí 502 různých f-složek, což znamená, že v průměru se ve znacích skupiny C6 nevyskytují více než dvakrát. Reálná produktivita f-složek se pohybuje v rozmezí mezi 9

a 1 znakem. Nejfrekventovanějšími f-složkami jsou [fāng] 方, [lìng] 令, [dīng] 丁 s devíti, [xiào] 肖 s osmi, a [mò] 莫, [gèn] 艮, [gōng] 工, [gǔ] 古 a [gān] 干 se sedmi výskyty. Více než polovina znaků kategorie C6 je však tvořena f-složkami vyznačujícími se dvěma nebo pouze jedním výskytem. Naproti tomu využití s-složek je významně ekonomičtější a to i ve srovnání s předchozí kategorií znaků, v nichž se kombinují dva sémantické ukazatele. Konkrétně lze mezi znaky kategorie C6 identifikovat 102 různých klasifikátorů, z čehož vyplývá, že v průměru se jeden z nich vyskytuje asi v devíti znacích. Reálná produktivita klasifikátorů se pohybuje v rozsahu mezi 88 a 1 výskytem. Minimálně dvacetí výskyty se vyznačují následující s-složky: ruka 手 (88), voda 水 (66), strom 木 (54), srdce 心 (53), člověk 人 (50), ústa 口 (43), tráva 艸 (34), maso 肉 (31), kov 金 (30), hedvábí 纟 (27), slovo 言 (36), kráčet 辵 (25), země 土 (25) a oheň 火 (23). Těchto 14 nejproduktivnějších s-složek figuruje jako klasifikátor u více než 60 % všech znaků kategorie C6.

Na základě vymezených kritérií klasifikace sémantické a fonetické motivovanosti se kategorie C6 dělí do osmi typů. Celkově vzato lze v jejím rámci identifikovat 839 znaků se sémantickým koeficientem K2 a 100 znaků s koeficientem K1. Za povšimnutí stojí skutečnost, že u každého z nich se jako nejproduktivnější profiluje jiná sada složek. U znaků hodnocených jako K1 se intenzivněji projevují zejména složky člověka 人 a slovo 言. Co se týče fonetické motivovanosti, převládá u kategorie C6 shoda ve všech částech slabiky, která je charakteristická pro 337 znaků. Za ní následují shoda typu F s 281 znaky a shoda IF s 236 znaky. Nejméně produktivní je shoda typu I, k níž dochází u 85 znaků.

typ C6-1

charakteristika: $Z = K2 + IFT$

počet znaků: **301** (tj. 32,1 % z C6)

počet s-složek: 62

frekventované s-složky: voda 水 (28), ruka 手 (25), strom 木 (21), tráva 艸 (20), srdce 心 (17),
ústa 口 (15), maso 肉 (13), oheň 火 (11)

počet f-složek: 236

frekventované f-složky: [zhān/ zhàn] 占 (4), [pì/ bì] 辟 (4), [yáo] 爻 (3), [cǎi] 采 (3), [zhū] 朱 (3), [gān] 干 (3), [fēng] 夆 (3), [jǐ] 几 (3), [gāng] 冈 (3), [zhōng/ zhòng] 中 (3), [dīng] 丁 (3)

Příklady:

淘 táo „propírat“: L voda P [táo]
撕 sī „trhat“: L ruka P [sī]
榆 yú „jilm“: L strom P [yú]
锤 chuí „kladivo“: L kov P [chuí]
惧 jù „bát se, mít strach“: L srdce P [jù]
嚼 jué „žvýkat“: L ústa P [jué]
熔 róng „tavít“: L oheň P [róng]
织 zhī „tkát, plést“: L hedvábi P [zhī]
粮 liáng „obiloviny“: L rýže P [liáng]
筐 kuāng „koš“: N bambus D [kuāng]

typ C6-2

charakteristika: $Z = K2 + IF$

počet znaků: **205** (tj. 21,8 % z C6)

počet s-složek: 65

frekvencované s-složky: ruka 手 (26), strom 木 (15), srdce 心 (11), ústa 口 (10)

počet f-složek: 149

frekvencované f-složky: [fāng] 方 (5), [lìng] 令 (4), [mǎ] 马 (3), [qīng] 青 (3), [zhǎng] 长 (3),
[mò] 莫 (3), [yáng] 羊 (3), [jū] 居 (3), [kuā] 夸 (3), [gōu/ jù] 句 (3), [bāo] 包 (3),
[jiàng] X9 (3).

Příklady:

捞 lāo „lovit, vytahovat“: L ruka P [lāo]
根 gēn „kořen“: L strom P [gēn]
迷 mí „zabloudit“: U [mǐ] V kráčet
馒 mán „knedlík na páře“: L jídlo P [màn]
购 gòu „kupovat“: L škeble P [gōu]
帆 fān „lodní plachta“: L šátek P [fán]
疗 liáo „léčit“: V nemoc U [liǎo]
菊 jú „chryzantéma“: N tráva D [jú]

劲 jìng „silný, pevný“: L [jīng] P síla

姑 gū „teta“: L žena P [gǔ]

typ C6-3

charakteristika: $Z = K2 + F$

počet znaků: **249** (tj. 26,5 % z C6)

počet s-složek: 62

frekvencované s-složky: ruka 手 (28), srdce 心 (19), voda 水 (15), strom 木 (14), země 土 (10)

počet f-složek: 166

frekvencované f-složky: [yáo] 尧 (5), [gèn] 艮 (5), [shàng] 尚 (5), [qiān] 钡 (5), [yǒng] 甬 (4),

[bǔ/ bo] 卜 (4), [zhào] 兆 (4), [cāng] 仓 (4)

Příklady:

恨 hèn „nenávidět“: L srdce P [gèn]

推 tuī „strkat, tlačit“: L ruka P [zhuī]

汁 zhī „šťáva, džus“: L voda P [shí]

桃 táo „broskvoň“: L strom P [zhào]

咬 yǎo „kousat“: L ústa P [jiāo]

垦 kěn „orat, obdělávat“: N země D [gèn]

烧 shāo „hořet, pálit; vařit“: L oheň P [yáo]

线 xiàn „nit, drát“: L hedvábí P [jiān]

裙 qún „sukně“: L hedvábí P [jūn]

狠 hěn „zlý, zuřivý, krutý“: L pes P [gèn]

typ C6-4

charakteristika: $Z = K2 + I$

počet znaků: **84** (tj. 8,9 % z C6)

počet s-složek: 42

frekvencované s-složky: ruka 手 (27), voda 水 (7), ústa 口 (6), srdce 心 (6)

počet f-složek: 63

frekvencované f-složky: [gèn] 莫 (4), [má] 麻 (3), [liáng] 良 (3), [fú] 弗 (3), [gōng] 工 (3),

[lìng] 令 (3)

Příklady:

讲 jiǎng „mluvit; vysvětlovat“: L slovo P [jǐng]
爹 diē „tatínek“: V otec U [duō]
锹 qiāo „rýč, lopata“: L kov P [qiū]
拆 chāi „otevřít, rozbalit; bourat, strhávat“: L ruka P [chì]
洁 jié „čistý“: L ruka P [jí]
吞 tūn „hltat“: V [tiān] U ústa
慕 mù „obdivovat, závidět“: N [mò] D srdce
坡 pō „svah, sklon svahu“: L země P [pí]
灯 dēng „lampa“: L oheň P [dīng]
猪 zhū „vepř“: L pes P [zhě]

typ C6-5

charakteristika: $Z = K1 + IFT$

počet znaků: 32 (tj. 3,4 % z C6)

počet s-složek: 17

frekvencované s-složky: člověk 人 (11), slovo 言 (3)

počet f-složek: 32

Příklady:

假 jiǎ „půjčit si“: L člověk P [jiǎ]
偿 cháng „splatit, vyrovnat“: L člověk P [cháng]
催 cuī „podněcovat“: L člověk P [cuī]
膨 péng „rozpínat se, roztahovat se“: L maso P [péng]
违 wéi „nerespektovat, porušit“: U [wéi] V chodník
遵 zūn „řídít se, dodržovat“: U [zūn] V chodník
决 jué „prolomit se“: L led P [jué]
增 zēng „zvětšit, přidat“: L země P [zēng]
码 mǎ „značka, cifra“: L kámen P [mǎ]
绘 huì „malovat, kreslit“: L hedvábí P [huì]

typ C6-6

charakteristika: $Z = K1 + IF$

počet znaků: **31** (tj. 3,3 % z C6)

počet s-složek: 18

frekventované s-složky: člověk 人 (7), voda 水 (4), slovo 言 (3), hlava 页 (3)

počet f-složek: 25

frekventované f-složky: 6 f-složek se dvěma výskyty, tj. [xiào] 肖, [fāng] 方, [gǔ] 古, [lìng] 令, [zhǔ] 主, [dīng] 丁

Příklady:

仿 fǎng „napodobovat“: L člověk P [fāng]

任 rèn „zastávat místo“: L člověk P [rén]

住 zhù „bydlet“: L člověk P [zhǔ]

傅 fù „učit, dávat pokyny kniž.“: L člověk P [fū]

消 xiāo „odstranit“: L voda P [xiào]

添 tiān „přidávat“: L voda P [tiān]

记 jì „zaznamenávat si“: L slovo P [jǐ]

顶 dǐng „vrchol“: L [dīng] P hlava

旺 wàng „kvetoucí, prosperující“: L slunce P [wáng]

固 gù „pevný“: V ohrada U [gǔ]

typ C6-7

charakteristika: $Z = K1 + F$

počet znaků: **36** (tj. 3,8 % z C6)

počet s-složek: 20

frekventované s-složky: člověk 人 (7), hedvábí 纈 (5), slovo 言 (3)

počet f-složek: 35

frekventované f-složky: Opakovaně se uplatňuje pouze jediná f-složka [zé] 则 se dvěma výskyty.

Příklady:

精 jīng „nejčistší, vybraný“: L rýže P [qīng]

耻 chǐ „stydět se“: L ucho P [zhǐ]
侧 cè „naklánět se“: L člověk P [zé]
促 cù „pobízet, povzbuzovat“: L člověk P [zú]
储 chǔ „ukládat, našetřit“: L člověk P [zhū]
红 hóng „červený“: L hedvábí P [gōng]
维 wéi „spojovat“: L hedvábí P [zhuī]
识 shí „znát“: L slovo P [zhī]
梢 shāo „vrchol“: L strom P [xiào]
减 jiǎn „zmešovat“: L led P [xián]

typ C6-8

charakteristika: $Z = K1 + I$

V této subkategorii se nachází pouze jediný znak 绿 lǜ „zelený“ obsahující s-složku hedvábí 纟 a f-složku [lù] 录.

9.3.7 Kategorie C7

charakteristika: $Z = s\text{-složka} + s/f\text{-složka}$

Architektonická výstavba znaků C7 se vyznačuje komplexním vztahem složek k jimi utvářenému znaku, který se zakládá na fúzi mechanismů definovaných u kategorií C5 a C6. To znamená, že implementuje jak princip využití dvou sémantických složek, které společně odkazují k významu znaku, tak zároveň obsahuje i konstrukční element naznačující jeho výslovnost. Řečeno jinými slovy se znaky kategorie C7 skládají z jedné s-složky a z jedné s/f-složky, která se jednak zapojuje jako kombinační partner do komplexního utváření jejich významu a zároveň přináší informaci o jejich zvukové realizaci.

U celkem **139** znaků kategorie C7 převládá s 69,0 % vertikální uspořádání složek. Horizontálního rozložení využívá 21,6 % a centrálního 9,4 % z nich. Co se týče pozice složek ve znaku, lze u s/f-složek pozorovat obdobné chování jako u f-složek v rámci kategorie C6. I u nich dosahuje pravostranná lokalizace nadpoloviční většiny, konkrétně se projevuje v rámci 54,7 % znaků. U horizontální formace opět mírně převažuje horní pozice a u centrální se přibližně dvě třetiny s/f-složek nacházejí v její vnitřní části. Dalším společným rysem s/f-složek s ryze foneticky motivovanými jednotkami je i jejich vyšší diverzita, než je tomu

u sémanticky motivovaných jednotek. Jejich celkový počet 114 položek poukazuje na nízkou produktivitu. Jediným výskytem v rámci kategorie C7 se vyznačuje 94 z nich. Naopak nejvyšší míra jejich produktivity je dosažena výskytem ve čtyřech znacích, tuto však vykazují pouze dvě složky. První z nich, složka svislý [jīng] 仝, se primárně profiluje jako dvojfunkční ukazatel. Druhá, složka málo [shǎo] 少, se jinak častěji objevuje pouze ve funkci indikátora výslovnosti. Následuje je jediná složka se třemi výskyty, prchnout [wáng] 亡. Celkově vzato představují s/f-složky velmi pestrou směsici konstrukčních jednotek. Lze mezi nimi nalézt například celou řadu jinak vysoce nebo středně produktivních s-složek, jako kov [jīn] 金, bambus [zhú] 竹, jídlo [shí] 食, oheň [huǒ] 火 a strom [mù] 木. Na druhou stranu se však zároveň nezanedbatelná část s/f-složek v analyzovaném korpusu již znovu neobjevuje. To znamená, že se tyto složky omezují pouze na jediný s/f-výskyt, např. chránit [bǎo] 保, soumrak [hūn] 昏, sedět [zuò] 坐, bloudit [mí] 迷 a dýchat [xī] 息. Vůbec nejčastěji se příležitostně paralelní sémantické užití projevuje u komponentů profilujících se primárně jako f-složky, např. balík [bāo] 包, společný [gòng] 共, starý [gǔ] 古, ne [mò] 莫, vysoký [qiáo] 乔. Celkový počet 56 s-složek přitom poukazuje na vyšší produktivitu monofunkčního konstrukčního elementu kategorie C7. Mezi nejproduktivnější z nich se řadí voda 水 (14), člověk 人 (11), ruka 手 (7), ústa 口 (6), země 土 (6) a hedvábí 纈 (6).

Podobně jako ostatní kategorie s fonetickým ukazatelem, lze i C7 rozdělit do čtyř typů na základě míry shody výslovnosti s/f-složky se zněním celého znaku. Z nich nejvíce zastoupeným je absolutní shoda ve všech částech fonetické jednotky. Tato subkategorie je tak jedinou, u níž lze pozorovat markantní rozdíl mezi množstvím využitých s-složek na jedné straně a s/f-složek na straně druhé. U zbývajících typů se tento distinktivní rys zdánlivě stírá, je však třeba si uvědomit, že zatímco se s-složky objevují opakovaně v různých typech kategorie C7, rekurence řady s/f-složek není v tomto ohledu příliš vysoká.

typ C7-1

charakteristika: $Z = KM + KM/IFT$

počet znaků: **63** (tj. 45,3 % z C7)

počet s-složek: 32

frekvencované s-složky: voda 水 (8), člověk 人 (7), země 土 (4), ruka 手 (3), strom 木 (3),
ústa 口 (3), maso 肉 (3)

počet s/f-složek: 59

frekventované s/f-složky: 4 složky se 2 výskyty, tj. svislý [jīng] 丕, zapadnout [xiàn] 陷, síť [luó] 罗, větev [zhī] 支

Příklady:

源 yuán „pramen, zdroj“: L voda P [yuán] původ (HXFZ)

堡 bǎo „pevnost, opevnění“: N [bǎo] chránit D země – z hlíny postavená ochrana (HXFZ)

枝 zhī „větev“: L strom P [zhī] větev (HXFZ)

姥 lǎo „babička“: L žena P [lǎo] starý – starší osoba ženského pohlaví (HXFZ)

谜 mí „hádanka, záhada“: L slovo P [mí] bloudit – hledat zbloudilé slovo (HXFZ)

返 fǎn „vracet se“: U [fǎn] obrácený V kráčet – obrácený pohyb (HXFZ)

座 zuò „sedadlo“: V přístřešek U [zuò] sedět (HXFZ)

稀 xī „řídký“: L klas P [xī] řídký – řídce nasázený (HXFZ)

轮 lún „kolo“: L vůz P [lún] pořadí – paprsky kola jsou uspořádány pravidelně (HXFZ)

箩 luó „bambusový koš“: N bambus D [luó] síť – koš spletený z bambusu (HXFZ)

typ C7-2

charakteristika: $Z = KM + KM/IF$

počet znaků: 29 (tj. 20,9 % z C7)

počet s-složek: 22

frekventované s-složky: 7 složek se 2 výskyty, tj. člověk 人, voda 水, žena 女, srdce 心, ruka 手, slovo 言, levý krok 彳

počet s/f-složek: 24

frekventované s/f-složky: 5 složek se 2 výskyty, tj. svislý [jīng] 丕, pravá ruka [yòu] 又, prchnout [wáng] 亡, domov [jiā] 家, lehký [piào] 票

Příklady:

嫁 jià „provdat se“: L žena P [jiā] domov – žena dostala nový domov (HXFZ)

论 lùn „pojednávat“: L slovo P [lún] pořadí – slovy hierarchizovat (HXFZ)

忘 wàng „zapomenout“: N [máng] prchnout D srdce – ztratit se ze srdce (HXFZ)

闷 mèn „unuděný, smutný“: V [mén] vrata U srdce – srdce sevřené ve vratech (HXFZ)

烫 tàng „opařit se, spálit“: N [tāng] horká voda D oheň – spálit se horkou vodou (HXFZ)

绞 jiǎo „svinovat, kroutit“: L hedvábi P [jiāo] protínat se (HXFZ)

飘 piāo „poletovat, vlát“: L [piào] lehký P vítr – být lehce unášen větrem (HXFZ)

颈 jǐng „krk“: L svislý P [jǐng] krk – svislá část těla pod hlavou (HXFZ)

筑 zhù „budovat, stavět“: N [zhú] bambus D pevný – pevně spojovat bambusy (HXFZ)

锦 jǐn „brokát“: L [jīn] kov P hedvábná tkanina – hedvábná látka protkávaná zlatem (HXFZ)

typ C7-3

charakteristika: $Z = KM + KM/F$

počet znaků: 26 (tj. 18,7 % z C7)

počet s-složek: 22

frekvencované s-složky: voda 水 (3), ústa 口 (2), oko 目 (2)

počet s/f-složek: 25

frekvencované s/f-složky: V rámci této subkategorie se objevuje opakovaně jediná s/f-složka, tj. málo [shǎo] 少 s výskytem ve dvou znacích.

Příklady:

否 fǒu „popírat“: N ne D [kǒu] ústa – ústa řekla ne (HXFZ)

酒 jiǔ „alkoholický nápoj“: L voda P [yǒu] korbel – tekutina v korbelu (HXFZ)

哄 hǒng „povykovat, rámusit“: L ústa P [gòng] společný – společný hluk mnoha úst (KSZ)

影 yǐng „stín; odraz“: L [jǐng] scénérie P ornament – odražený obraz scénérie vytváří ornament (KSZ)

时 shí „čas, doba“: L [rì] slunce P palec – měřit (palec jako míra) podle slunce (KSZ)

峡 xiá „soutěska, úžlabina“: L hora P [jiā] svírat – místo sevřené horami (HXFZ)

港 gǎng „přítok“: L voda P [xiàng] ulička – vodní ulička (HXFZ)

泡 pào „puchýř, bublina“: L voda P [bāo] balík – vodní balík (HXFZ)

均 jūn „rovnoměrný“: L země P [yūn] rovnoměrný – stejně velké kusy země (HXFZ)

睡 shuì „spát“: L oko P [chuí] viset – svěsit oči (KSZ)

typ C7-4

charakteristika: $Z = KM + KM/I$

počet znaků: 21 (tj. 15,1 % z C7)

počet s-složek: 18

frekvencované s-složky: 3 složky se 2 výskyty, tj. člověk 人, hedvábní 纟, pravá ruka 又

počet s/f-složek: 18

frekventované s/f-složky: 3 složky se 2 výskyty, tj. voda [shuǐ] 水, málo [shǎo] 少, síla [lì] 力

Příklady:

涉 shè „brodit se“: L [shuǐ] voda P krok – kráčet vodou (KSZ)

湿 shī „mokrý, vlhký“: L [shuǐ] voda P objevit se – tam, kde se objeví voda, je vlhko (KSZ)

社 shè „sdružení, společnost“: L [shì] obřad P země – skupina lidí, kteří se klaní stejnému duchu půdy (HXFZ)

匠 jiàng „řemeslník“: V koš U [jīn] sekera – plnit koš nasekaným dřevem – PV dřevorubec (HXFZ)

沙 shā „písek“: L voda P [shǎo] málo – něco malého, drobného ve vodě (HXFZ)

俩 liǎ „dva, oba“: L člověk P [liǎng] dva (HXFZ)

紧 jǐn „těsný, napjatý“: N [jiǎn] pevný D hedvábí – natažené hedvábí je pevné (KSZ)

撒 sā „rozsyávat, rozhazovat“: L ruka P [sàn] rozšiřovat (HXFZ)

榨 zhà „lis“: L strom P [zhǎi] úzký – vytlačit do zúženého prostoru dřevěného předmětu (KSZ)

败 bài „ničit“: L [bèi] škeble P bít – ruka drží hůl a rozbíjí škebli (HXFZ)

9.4 Skupina D

Znaky skupiny D spojuje skutečnost, že obsahují tři nebo více složek, z nichž minimálně dvě jsou motivované. To znamená, že jsou tvořeny dvěma motivovanými konstrukčními složkami a minimálně jednou další složkou jakékoliv povahy. Celkový počet 33 znaků, které zaujmají něco přes jedno procento analyzovaného korpusu, poukazuje na to, že tento typ architektonické výstavby je i v moderní čínštině výjimečný. V rámci tradiční klasifikace se pouze jediná kategorie znaků explicitně profiluje jako potenciálně více než dvoučlenné spojení konstrukčních jednotek, tj. ideogramy. V rámci skupiny D se sice spojení tří a více s-složek ukazuje jako nejproduktivnější, není však jediné. Z hlediska typologie zúčastněných složek se tak skupina D dělí do čtyř různých kategorií. V jejich konstrukci lze identifikovat celkem 54 různých složek, což znamená, že v průměru se každá z nich v rámci skupiny D uplatňuje asi dvakrát. Nejproduktivnějšími z nich jsou s-složky člověk 人 (9), ústa 口 (8), strom 木 (5) a pes 犬 (5). Ne bez zajímavosti je kumulace stejných konstrukčních jednotek v jednom znaku.

Zatímco u skupiny C se složky až na několik výjimek kryjí s prvky 1. stupně dekompozice, u znaků skupiny D tomu tak ve většině případů není. Tuto korespondenci lze pozorovat pouze u dvou znaků, které i slovník *HXZ* v 1. stupni přímo rozděluje na tři prvky (狱爱). Zbývající znaky člení pouze na dva prvky, což ve vztahu ke konstrukčním jednotkám znamená, že jeden z nich v sobě zahrnuje dvě složky. Specifickým případem je pak znak 器, který je podle slovníku *HXZ* tvořen třemi horizontálně uspořádanými prvky, avšak z hlediska konstrukčního uspořádání obsahuje čtyři složky ústa 口, které obklopují s/f-složku pes [qi] 犬.

9.4.1 Kategorie D1

charakteristika: s-složka + f-složka + n-složka

Ačkoliv vznik nového modelu provázela snaha nevytvářet vlastní kategorii pro jediný znak, architektonické složení znaku 渠 qú „kanál“ je takové, že se mi nepodařilo ho přiřadit k žádnému z ostatních klasifikačních vzorců. V rámci analýzy fonetické motivovanosti se ukázalo, že obsahuje f-složku [jù] 巨 se shodou ve finále, a ze sémanticky orientovaného výzkumu vyplynulo, že jeho součástí je i složka voda 水 naznačující, že se jedná o tekoucí vodní zdroj. Kromě toho lze však v jeho výstavbě identifikovat další složku, u níž absentuje sémantická vazba na význam znaku a profiluje se tak v tomto případě jako n-složka. To ve svém důsledku znamená, že složka voda 水 zde není na rozdíl od všech ostatních s-složek

zastoupených v rámci skupiny D kombinační, ale klasifikační povahy. Postavení znaku 渠 je tudíž natolik specifické, že vytvoření vlastní kategorie se jevílo jako jediné možné řešení.

9.4.2 Kategorie D2

charakteristika: $Z = s\text{-složka}_1 + s\text{-složka}_2 + s\text{-složka}_n$

Znaky kategorie D1 obsahují tři a více s-složek, které společně odkazují na význam celého znaku. U 20 z nich je výsledná kombinace tříčlenná a u 1 čtyřčlenná. Zejména u této kategorie znaků si lze přitom povšimnout zmiňované inklinace ke kumulování stejných složek v jednom znaku. U čtyř znaků se jedná o hromadění tří stejných složek s typickým trojúhelníkovým uspořádáním (品森众晶), a to zpravidla za účelem akcentuace vyšší míry určité vlastnosti. V jednom případě je posílení vlastnosti dosaženo opakovanou vertikální sekvencí dvojice stejných složek (弱). U dalších čtyř znaků dochází ke kombinování dvou stejných složek s jednou odlišnou (获狱伤坐), k čemuž většinou využívají svého potenciálu realizace v různých grafických variantách.³⁴² Není překvapivé, že právě složky s opakovaným výskytem v tomtéž znaku, patří mezi nejproduktivnější. Konkrétně se jedná o člověka 人 s osmi, ústa 口, strom 木 a psa 犬 se čtyřmi výskyty.

Příklady:

森 „les“: N strom D strom + strom – tři stromy tvoří les (HXFZ)

众 „početný, mnoho“: N člověk D člověk + člověk – tři lidé vytvářejí dav (KSZ)

晶 „třpytivý“: N slunce D slunce + slunce – intenzivní sluneční záře (KSZ)

狱 „soudní pře“: L pes S slovo P pes – dva psi se přou mezi sebou (HXFZ)

坐 „sedět“: L člověk + člověk P země – dva lidé sedí na zemi (HXFZ)

筋 „šlacha, sval“: N bambus D maso + síla – vazivový provazec (bambus) přenášející sílu v těle (HXFZ)

染 „barvit“: N voda + devět D strom – opakovaně (devět jako vysoké číslo) namáčet dřevo v barvě (voda; KSZ)

受 „obdržet“: N spár S příkrývka D pravá ruka – jedna ruka (pravá ruka) přijímá šátek (příkrývka) od jiné ruky (spár; KSZ)

宿 „přebývat, přenocovat“: N střecha D člověk + sto – sto lidí nocuje pod jednou střechem (KSZ)

³⁴² O kumulaci stejných s-složek v jednom znaku podrobněji viz SLAMĚNÍKOVÁ (2013a: 59–62).

寇 „vetřelec, zloděj“: N střecha D hlava + bít – člověk (hlava) se zbraní v ruce vtrhl do cizí místnosti (HXFZ)

9.4.3 Kategorie D3

charakteristika: $Z = s\text{-složka}_1 + s\text{-složka}_2 + f\text{-složka}$

U celkem 5 znaků obsahuje vícečlenné konstrukční uspořádání dvě s-složky a jednu f-složku. Žádná z nich se přitom neobjevuje v rámci kategorie D3 vícekrát. Co se týče vztahu mezi f-složkou a znakem, jsou s výjimkou shody typu I zastoupeny všechny tři zbývající druhy korespondence.

Přehled znaků:

萍 píng „okřehek“: N tráva D voda + [píng] – vodní rostlina

疆 jiāng „pohraničí“: L luk + země P [jiāng] – území střežené luky³⁴³

望 wàng „dívat se, vyhlížet“: N [wáng] + měsíc D král – král se dívá na měsíc (KSZ)

饰 shì „zdobit“: L [shí] P člověk + šátek – člověk „ozdobený“ šátkem (HXFZ)

惰 duò „líný“: L srdce P [zuǒ] + maso: líné srdce a tělo (KSZ)

9.4.4 Kategorie D4

charakteristika: $Z = s\text{-složka}_1 + s\text{-složka}_n + s/f\text{-složka}$

Znaky kategorie D4 také obsahují tři a více s-složek, které společně odkazují na význam celého znaku, u jedné z nich však zároveň dochází k paralelní aktivaci funkce fonetického ukazatele. Až na jedinou výjimku se přitom žádná ze s-složek ani s/f-složek neobjevuje v rámci kategorie D4 vícekrát. V tomto ohledu atypické chování vykazuje složka ústa 口, která se vyskytuje čtyřikrát v jediném znaku (器). U pěti z celkem 7 znaků kategorie D4 se výslovnost příslušné s/f-složky shoduje pouze v iniciále.

³⁴³ Slovník HXFZ sice objasňuje pouze starší grafickou realizaci tohoto znaku, domnívám se však, že příslušný výklad lze vztáhnout i na jeho stávající podobu. Znak 疆 jiāng „pohraničí“ se totiž původně skládal ze složky luk 弓 a ze dvou polí 田 nad sebou, které společně vyjadřovaly myšlenkou dvou sousedících území chráněných luky. V průběhu vývoje se pravá část znaku přetransformovala ve f-složku [jiāng] 疆 a skutečnost, že se jedná o určité území, je dnes naznačena složkou země 土.

Přehled znaků:

整 zhěng „celý, úplný; uspořádaný“: N svazek + bit D [zhèng] přímý – rukou svázat do svazku a tak uspořádat (*HXFZ*)

朝 zhāo „jítro, den“: L deset + [zǎo] brzo P měsíc – velmi (deset značí velkou intenzitu) brzo po západu měsíce (*KSZ*)

器 qì „nádobí“: U [quǎn] pes V čtyřikrát ústa – pes hlídá čtyři nádoby (ústa jako otvor; *HXFZ*)³⁴⁴

厨 chú „kuchyně“: V [chǎng] bouda U bob + palec – místnost, ve které člověk zpracovává (palec) potraviny (bob; *KSZ*)³⁴⁵

解 jiě „oddělovat, uvolnit“: L [jiǎo] roh P nůž + buvol – nožem rozřezat buvolí roh (*HXFZ*)

刷 shuā „smeták; zametat“: L [shī] mrtvola + šátek P nůž – pracovní nástroj (nůž), kterým se stejně jako kusem látky stírají nečistoty v místnosti

碧 bì „smaragdově zelený“: N nefrit + [bái] bílý D kámen – čirý a nefritově zelený kámen (*HXFZ*)

³⁴⁴ Kromě tohoto vysvětlení nabízí slovník *HXFZ* ještě jinou verzi výkladu grafiky znaku: aby mohlo mnoho úst jíst psí maso, musí být nádoby plné jídla. (CAO – SU 1999: 423)

³⁴⁵ Slovník *KSZ* hodnotí tento znak jako ideogram, avšak u složky 豆 odkazuje na její původní význam, tj. druh misky na vysoké noze. Ta se dnes sice již nepoužívá, současný význam „bob“ však podle mého názoru stále koresponduje s myšlenkou místnosti, v níž se připravují pokrmy, a proto tuto složku i nadále chápu jako sémanticky motivovanou.

9.5 Skupina E

Jak bylo již řečeno v obecné charakteristice čínského znakového písma o vztahu mezi čínskou písemnou soustavou a jazykovou rovinou, jeden čínský znak zpravidla odpovídá jedné slabice a zároveň je nositelem minimálně jednoho významu.³⁴⁶ Z tohoto prototypické trojrozměrného uspořádání vybočují tzv. znaky s nulovým významem. Jak již naznačuje jejich samotný název, jedná se o takové grafémy, které samy o sobě nepředstavují významovou jednotku. Teprve ve spojení s dalším znakem se stávají součástí tzv. dvojslabičné báze³⁴⁷ 双音节语素 *shuāngyīnjíe yǔsù*³⁴⁸, která je jako celek nositelem určitého významu. To jinými slovy znamená, že k jazykové rovině se samy o sobě vážou pouze prostřednictvím jednoho ze dvou možných pout, tj. na rovině zvukové realizace. Jejich zastoupení v analyzovaném korpusu je velmi nízké, konkrétně se touto charakteristikou vyznačuje pouze **17** znaků, které tak nezaujímají ani jedno procento zkoumaného vzorku.³⁴⁹

S ohledem na absenci vlastního sémantického obsahu nesplňovaly znaky s nulovým významem základní předpoklad k tomu, aby se nemohly stát objektem komplexní analýzy motivovanosti. Jediným aspektem, který tak bylo možné podrobit analýze, byla potenciální existence fonetické vazby mezi dvěma konstrukčními úrovněmi znaku. Na základě této skutečnosti se tak znaky s nulovým významem dělí do dvou kategorií. Jako jednoznačně dominantní se přitom profilují znaky obsahující jednu n-složku a jednu f-složku, přičemž většina z nich vykazuje absolutní shodu výslovnosti s příslušným znakem. Druhou kategorii pak reprezentují znaky tvořená dvěma n-složkami. Co se týče způsobu rozložení složek, převažuje u skupiny E vertikální formace, která se projevuje u 12 znaků, přičemž případná f-

³⁴⁶ Viz 2.1.

³⁴⁷ Český ekvivalent přebírám od O. Švarného (1998: 87). Čínský termín uvádí Feng Liping (2011: 23).

³⁴⁸ Tento termín se nicméně nevztahuje výlučně na konstrukce obsahující znaky s nulovým významem. Označení dvoj- nebo víceslabičná báze 多音节词素 *duōyīnjíe císu* (FENG 2011: 22) se využívá pro všechna víceslabičná slova, jejichž jednotlivé slabiky nejsou nositeli významu. Tato vlastnost je charakteristická zejména pro fonetické výpůjčky z cizích jazyků. Čínské slovo 马拉松 *mǎlāsōng* není kompozitem tvořeným sylabosémémy 马 *mǎ* „kůň“, 拉 *lā* „táhnout“, 松 *sōng* „uvolnit“, ale samo o sobě představuje víceslabičnou bázi s významem „maraton“. (SU 1994: 121) Ve vztahu k fonetickým výpůjčkám je však třeba upozornit, že tento způsob tvorby nových slov využívá čínština jen v omezené míře. (KANE 2009: 173)

³⁴⁹ Tato hodnota se výrazně liší od 14 %, které cituje Ma Xianbin v souvislosti se 7 000 běžně používanými znaky (MA 2013: 113). Příčiny této odlišnosti lze spatřovat ve dvou faktorech. V první řadě je to způsob zpracování homonym v rámci mé analýzy, kdy jsem v návaznosti na preferenci vyšší míry motivovanosti automaticky vyřazovala taková užití znaku, která nebyla nositeli vlastního významu. Zatímco v případě Ma Xianbinovy hodnoty nelze říci, jak tyto případy řešil, hovořím-li o znacích s nulovým významem ve vztahu ke svému korpusu, pak nám na mysli výhradně takové znaky, které v žádném ze svých užití nejsou nositeli významu. Za druhé nelze přehlédnout skutečnost, že výrazně vyšší koncentraci znaků s nulovým významem lze očekávat až v rámci pásma méně frekventovaných znaků. V tomto ohledu O. Švarný přímo uvádí, že dvojslabičné báze „patří zpr. k vrstvě nejméně frekventovaných jednotek jazyka“. (1998: 87)

složka se nachází vždy v její pravé části. Zbývajících 5 znaků je uspořádáno horizontálně s převažující dolní pozicí f-složky.

Z hlediska své konstrukční charakteristiky se tak tyto znaky podobají dvěma kategoriím skupiny C, a to jmenovitě C1 a C3. Důvodem, proč považuji za vhodné vymezit pro ně zvláštní kategorie je skutečnost, že u nich sice nedochází k vytvoření sémantické vazby přímo mezi znakem a jejich konstrukční jednotkou, minimálně v rámci analyzovaného korpusu si ho však nelze nevšimnout ve vztahu k vyšší úrovni, tj. příslušným dvojslabičným bázím. Na základě údajů ve slovníku *XHC* se většina znaků s nulovým významem stává součástí pouze jediné dvojslabičné báze. Nezřídka se přitom jedná o kombinaci se znakem, který také jinak není nositelem vlastního významu. Některé znaky s nulovým významem se uplatňují u více než jedné dvojslabičné báze, maximálního počtu 3 výskytů dosahuje znak 蚂 má.³⁵⁰ Až na jedinou výjimku lze u všech dvojslabičných bází pozorovat souvislost mezi jejím významem a konstrukční jednotkou využitého znaku.³⁵¹ Tento vztah je navíc velmi často posílen tím, že oba znaky dvojslabičné báze obsahují stejnou složku vykazující tuto souvislost. Například dvojslabičná báze 蜘蛛 zhīzhū „pavouk“ je tvořena dvěma znaky se složkou hmyz 虫. Konkrétně tato složka se přitom profiluje jako nejproduktivnější konstrukční jednotka v rámci skupiny E, což koresponduje s faktem, že názvy živočichů představují jednu z dominantních skupin slov, u nichž se vyskytují znaky s nulovým významem.³⁵² Stejně jako v případě slova „pavouk“ lze zároveň i u řady dalších dvojslabičných bází pozorovat zvukovou podobnost obou zapojených slabik, ať už představuje shodu v iniciále nebo ve finále.

9.5.1 Kategorie E1

charakteristika: Z s nulovým významem = n-složka + n-složka

Tato kategorie zahrnuje pouze **jediný** znak. Jedná se o znak 玻 bō, který se vyskytuje jako součást dvojslabičné báze 玻璃 bōli „sklo“.

³⁵⁰ Do těchto výskytů nezapočítávám zapojení již existující dvojslabičné báze do vícečlenné kompozitní struktury.

³⁵¹ Touto výjimkou je ryze fonetické použití znaku 喇 lǎ pro zápis slova cizího původu: 喇嘛 lǎma „láma“.

³⁵² Ma Xianbin (2013: 115–116) vymezuje tři základní skupiny znaků s nulovým významem: a) ty, které se uplatňují v názvech živočichů; b) ty, které se objevují v názvech rostlin; c) ostatní.

9.5.2 Kategorie E2

charakteristika: Z s nulovým významem = f-složka + n-složka

Znaky kategorie E2 spojuje skutečnost, že obsahují konstrukční jednotku, která vykazuje souvislost s výslovností znaku. Tato charakteristika se projevuje u **16** znaků. Žádnou s využitých f-složek se přitom neobjevuje v rámci této kategorie opakovaně.

Přehled znaků:

蜻 qīng: P [qīng]

→ 蜻蜓 qīngtíng „vážka“

蜓 tíng: P [tíng]

→ 蜻蜓 qīngtíng „vážka“

蜘 zhī: P [zhī]

→ 蜘蛛 zhīzhū „pavouk“

蝴 hú: P [hú]

→ 蝴蝶 húdié „motýl“

蚂 mǎ: P [mǎ]

→ 蚂蜂 mǎfēng „včela“

→ 蚂蟥 mǎhuáng „píjovice“

→ 蚂蚁 mǎyǐ „mravenec“

吩 fēn: P [fēn]

→ 吩咐 fēnfù „přikazovat, dávat pokyny“

咐 fù: P [fù]

→ 吩咐 fēnfù „přikazovat“

菠 bō: D [bō]

→ 菠菜 bōcài „špenát“

→ 菠萝 bōluó „ananas“

葡 pú: D [pú]

→ 葡萄 pútáo „hroznové víno“

璃 li: P [lí]

→ 玻璃 bōli „sklo“

→ 琉璃 liúli „barevná glazura“

箏 zhēng: D [zhēng]

→ 古筝 gǔzhēng druh strunného hudebního nástroje

→ 风筝 fēngzheng „drak“

圾 jī: P [jí]

→ 垃圾 lājī „odpadky, smetí“

胳膊 gē: P [gè]

→ 胳膊 gēbei „paže“

→ 胳膊 gēbo „paže“

裳 shang: N [shàng]

→ 衣裳 yīshang „oděv, šaty“

喇叭 lǎ: P [lǎ]

→ 喇叭 lǎba „trubka, klakson“

→ 喇叭 lǎma „láma“

垃 lā: P [lā]

→ 垃圾 lājī „odpadky, smetí“

10. Shrnutí výsledků

Vytvořený model kategorizace sumarizuje následující tabulka. Hodnoty v závorce udávají počet znaků s příslušnou charakteristikou, u jednotlivých skupina pak i jejich procentuální zastoupení ve vztahu k celému zkoumanému materiálu.

Tabulka 14: Navrhovaný model kategorizace

Skupina A nedělitelné (257, tj. 10,3 %)	Kategorie A1 (215) $Z = P_1$
	Kategorie A2 (30) $Z =$ piktografické nebo symbolické znázornění skutečnosti
	Kategorie A3 (12) $Z = Z_1 \pm 1$ rozlišovací tah
Skupina B dělitelné na prvky (256, tj. 10,2 %)	Kategorie B1 (158) $Z = P_1 + P_n$
	Kategorie B2 (71) Z incl. 1 s-složku typ B2-1: Z incl. 1 s-složku K2 (54) typ B2-1: Z incl. 1 s-složku K1 (17)
	Kategorie B3 (22) Z incl. 1 f-složku
	Kategorie B4 (5) Z incl. 1 s/f-složku
Skupina C dělitelné na 2 složky (1937, tj. 77,5 %)	Kategorie C1 (142) $Z =$ n-složka + n-složka, (tj. $N + N$)
	Kategorie C2 (336) $Z =$ s-složka + n-složka typ C2-1: $Z = K2 + N$ (293) typ C2-2: $Z = K1 + N$ (43)
	Kategorie C3 (166) $Z =$ f-složka + n-složka typ C3-1: $Z = IFT + N$ (42) typ C3-2: $Z = IF + N$ (27) typ C3-3: $Z = F + N$ (75) typ C3-4: $Z = I + N$ (22)
	Kategorie C4 (27) $Z =$ s/f-složka + n-složka
	Kategorie C5 (188) $Z =$ s-složka + s-složka
	Kategorie C6 (939) $Z =$ s-složka + f-složka typ C6-1: $Z = K2 + IFT$ (301) typ C6-2: $Z = K2 + IF$ (205) typ C6-3: $Z = K2 + F$ (62) typ C6-4: $Z = K2 + I$ (42) typ C6-5: $Z = K1 + IFT$ (32) typ C6-6: $Z = K1 + IF$ (31) typ C6-7: $Z = K1 + F$ (36) typ C6-8: $Z = K1 + I$ (1)

	Kategorie C7 (139) $Z = s\text{-složka} + s/f\text{-složka}$ typ C7-1: $Z = KM + KM/IFT$ (63) typ C7-2: $Z = KM + KM/IF$ (29) typ C7-3: $Z = KM + KM/F$ (26) typ C7-4: $Z = KM + KM/I$ (21)
Skupina D dělitelné na 2 motivované složky plus min. 1 další složku jakékoliv povahy (33, tj. 1,3 %)	Kategorie D1 (1) $Z = s\text{-složka} + f\text{-složka} + n\text{-složka}$
	Kategorie D2 (20) $Z = s\text{-složka}_1 + s\text{-složka}_2 + s\text{-složka}_n$
	Kategorie D3 (5) $Z = s\text{-složka}_1 + s\text{-složka}_2 + f\text{-složka}$
	Kategorie D4 (7) $Z = s\text{-složka}_1 + s\text{-složka}_n + s/f\text{-složka}$
Skupina E znaky s nulovým významem (17, tj. 0,7 %)	Kategorie E1 (1) Z s nulovým významem = $n\text{-složka} + n\text{-složka}$
	Kategorie E2 (16) Z s nulovým významem = $f\text{-složka} + n\text{-složka}$

Jak je na první pohled patrné, dominantní část zkoumaného inventáře je tvořena znaky skupiny C. Zjištěná hodnota 77,5 % dokazuje, že architektura většiny grafémů je tvořena právě dvěma složkami, tj. grafickými entitami, které se na základě vymezených kritérií profilují jako funkční konstrukční jednotky. Nejproduktivnější kategorii, a to nejen ve vztahu ke skupině C, ale také k celému vzorku, představují znaky tvořené jednou s-složkou a jednou f-složkou (C6). Dominantní konstrukční vzorec menšího písma se tak jako převládající projevuje i v architektuře současných znaků. Nelze však přehlédnout skutečnost, že ve srovnání se zastoupením těchto grafémů ve *Výkladu znaků* nedosahuje zjištěných 37,6 % ani polovinu jejich dřívější hodnoty. Druhá nejvíce zastoupená kategorie C2 se vyznačuje zastoupením ve výši 13,4 % a zahrnuje kombinace jedné s-složky a jedné n-složky.

Sice pouze jedinou položkou, ale přesto jako druhá nejproduktivnější skupina se projeví znaky strukturně nebo případně konstrukčně nedělitelné na jednotky nižší úrovně (skupina A), které zaujímají 10,3 % analyzovaného vzorku. Nedělitelností grafické podoby se v Xu Shenově systému vyznačují dvě kategorie obrysových znaků, tj. piktogramy a symboly. Zjištěné množství znaků skupiny A je o 6 % vyšší než počet všech obrysových znaků.³⁵³ Lze proto vyslovit domněnku, že jedním z průvodních jevů komolení grafické podoby je i splývání původních komponentů v jeden celek. Důležitou vlastností skupiny A je přitom skutečnost, že počet znaků, jejichž grafická podoba dodnes efektivně reflektuje příslušný význam, je minimální. Znaky skupiny B představují určitou meziúroveň: nejsou sice dělitelné na dvě složky, avšak z hlediska strukturního uspořádání je lze členit na dva nebo více grafických prvků. Jejich 10,2% zastoupení je téměř identické se skupinou A. Důležitou část

³⁵³ Viz 3.1 a 3.2.

z nich přitom představují znaky, v jejichž architektuře lze identifikovat jednu s-složku nebo jednu f-složku, případně konstrukční jednotku s oběma těmito funkcemi. Zbývající dvě skupiny znaků jsou zastoupeny jen marginálně. Znaky tvořené dvěma motivovanými složkami a minimálně jednou další složkou (skupina D) jakékoliv povahy zaujímají 1,3 % a znaky s nulovým významem (skupina E) 0,7 % analyzovaných dat.

Z vytvořené kategorizace vyplývá řada důležitých skutečností týkajících se charakteristiky znaků v moderní čínštině. Znaky se zcela motivovanou i částečně motivovanou architekturou se shodně objevují u 8 různých kategorií. Jak znázorňuje tabulka 15, znaky, jejichž grafická podoba je dodnes zcela motivovaná, zaujímají 53,6 % analyzovaného vzorku. Dalších 25,8 % obsahuje zpravidla jeden efektivní ukazatel významu nebo výslovnosti, pouze u kategorie D1 dochází ke kombinaci n-složky s jednou s-složkou a jednou f-složkou.

Tabulka 15: Motivovanost analyzovaných znaků

charakteristika	počet znaků	kategorie	počet znaků
znaky se zcela motivovanou architekturou	1 340 (tj. 53,6 %)	kategorie A2	30
		kategorie A3	12
		kategorie C5	188
		kategorie C6	939
		kategorie C7	139
		kategorie D2	20
		kategorie D3	5
		kategorie D4	7
znaky s částečně motivovanou architekturou	644 (tj. 25,8 %)	kategorie B2	71
		kategorie B3	22
		kategorie B4	5
		kategorie C2	336
		kategorie C3	166
		kategorie C4	27
		kategorie D1	1
		kategorie E2	16

Z úhlu pohledu využitého typu motivovanosti si pak lze povšimnout, že minimálně jednu s-složku obsahuje 69,5 % znaků. Jak demonstruje tabulka 16, vyskytuje se s-složka u celkem 11 kategorií. Znaků s f-složkou je o něco méně. Konkrétně se tato konstrukční jednotka objevuje u 53,1 % analyzovaných znaků, které jsou rozloženy v rámci 10 různých kategorií.

Tabulka 16: Přehled kategorií s s-složkami a f-složkami

charakteristika	počet znaků	kategorie	počet znaků
znaky obsahující min. 1 s-složku ³⁵⁴	1 738 tj. 69,5 %	kategorie B2	71
		kategorie B4	5
		kategorie C2	336
		kategorie C4	27
		kategorie C5	188
		kategorie C6	939
		kategorie C7	139
		kategorie D1	1
		kategorie D2	20
		kategorie D3	5
		kategorie D4	7
znaky obsahující f-složku ³⁵⁵	1 327 tj. 53,1%	kategorie B3	22
		kategorie B4	5
		kategorie C3	166
		kategorie C4	27
		kategorie C6	939
		kategorie C7	139
		kategorie D1	1
		kategorie D3	5
		kategorie D4	7
		kategorie E2	16

V architektonické výstavbě analyzovaných znaků se uplatňuje celkem 778 různých složek.³⁵⁶ Ve funkci sémantického ukazatele přitom vystupuje 270 a ve funkci fonetického 613 z nich. Ve vztahu k celkovému počtu jejich výskytů to znamená, že zatímco s-složky se obecně vzato vyznačují vyšší produktivitou, f-složky vykazují větší diverzitu. Jedním z výsledků mé analýzy je i rozdělení s-složek a f-složek do několika typů vycházející z konkretizace povahy jejich motivovanosti v jednotlivých znacích. Výskyty s-složek na základě uplatněného významotvorného mechanismu třídím na klasifikační a kompozitní.

³⁵⁴ Bez ohledu na to, zda je zároveň ukazatelem výslovnosti.

³⁵⁵ Bez ohledu na to, zda je zároveň ukazatelem významu.

³⁵⁶ Přehled všech složek, s-složek a f-složek je v práci zařazen jako „Příloha 2“.

Podstata odlišnosti jimi přinášené sémantické informace spočívá v tom, že zatímco klasifikační složky jako jediný významový ukazatel ve znaku určitým způsobem klasifikují povahu jeho významu, kompozitní složky (typ KM) se kombinují s minimálně jednou další s-složkou. Každá z kompozitních složek sice přináší do tohoto spojení dílčí sémantickou informaci, ta je však kódována společně s informací zprostředkovanou další sémanticky motivovanou složkou, případně i složkami. Klasifikační výskyty s-složek dále třídím na základě jejich pozice v sémantickém poli složky na ty, které stojí v jeho centru (typ K2), a na ty, které stojí na jeho periferii (typ K1). Při kategorizaci f-složek vycházím z míry shody jejich zvukové realizace s výslovností celého znaku. Konkrétně pracuji se čtyřmi typy fonetické motivovanosti. F-složka typu IFT se zcela shoduje s výslovností celého znaku, f-složka typu IF se odlišuje pouze v tónu, f-složka typu F vykazuje shodu jen ve finále a f-složka typu I jen v iniciále.

Jak vyplývá z tabulky 17, u analyzovaných znaků převládá ve vztahu k sémantické motivovanosti klasifikační významotvorný mechanismus nad kompozitním spojením dvou a více s-složek. Jen nepatrná část z klasifikačních výskytů s-složek přitom stojí na periferii sémantického pole příslušné složky. V případě fonetické motivovanosti se jako nejproduktivnější projevuje absolutní shoda výslovnosti f-složky a znaku. Jen o něco méně produktivní je shoda výhradně ve finále. Celkově vzato se vyznačuje finála vyšší mírou adekvátnosti, než je tomu u iniciály. V tabulce uvedené hodnoty relativní četnosti znaků s příslušnou charakteristikou se vztahují k jejich zastoupení v rámci celého analyzovaného korpusu.

Tabulka 17: Využití možností sémantické a fonetické motivovanosti

charakteristika	počet znaků	způsob	počet znaků	relativní četnost
sémantická motivovanost	1 738 tj. 69,5 %	1 s-složka typu K2	1216	48,6 %
		1 s-složka typu K1	163	6,5 %
		2 a více s-složek typu KM	359	14,4 %
fonetická motivovanost	1 327 tj. 53,1 %	1 f-složka typu IFT	457	18,3 %
		1 f-složka typu IF	302	12,1 %
		1 f-složka typu F	418	16,7 %
		1 f-složka typu I	150	6,0 %

Při pohledu na právě prezentované hodnoty si nelze nevšimnout, že kvantitativně se sémantická motivovanost projevuje intenzivněji než fonetická. Zároveň operuje i s méně rozmanitým konstrukčním materiálem, což znamená, že efektivněji využívá výrazně menší počet složek než fonetická motivovanost. Kvantitativní zhodnocení však představuje pouze jeden z možných úhlů pohledu. Mezi oběma těmito typy lze nad druhou stranu pozorovat zásadní rozdíly v kvalitě jimi přinášené informace. Zatímco s-složka „pouze“ odkazuje na určitý významový aspekt zaznamenávaného sylabosémému, zvuková realizace f-složky se zcela nebo částečně shoduje s výslovností příslušného znaku a jako taková o něm přináší zcela konkrétní informaci. V tomto ohledu se tak jeví jako efektivnější f-složky. I tuto skutečnost je však třeba uvést do širšího kontextu. Jak jsem naznačila v tabulce 13, vztah mezi f-složkou a všemi znaky, v nichž se uplatňuje, může být velmi rozmanitý. Jedna f-složka se tak potenciálně může nacházet ve znacích s řadou různých výslovností. Dalším důležitým aspektem je také různá lokalizace f-složek ve znaku. I když lze pozorovat preferenci určitého jejich umístění, v architektonické výstavbě znaků není pozice f-složky jednoznačně stanovena. Přitom ani samotný konstrukční materiál neusnadňuje identifikaci f-složky, neboť stejná jednotka může v některých znacích vystupovat jako ukazatel významu, v jiných jako ukazatel výslovnosti a někdy může být její funkce neutralizována. Všechny tyto skutečnosti pak bezpochyby znesnadňují interpretaci jimi přinášené informace. Problematika vnímání sémantické a fonetické motivovanosti různými skupinami uživatelů však již překračuje rámec mého výzkumu.

I přesto, že byla tvorba nového návrhu doprovázena snahou vyhnout se vytváření kategorií zastoupených jen velmi nízkým počtem znaků, v mém modelu se jich několik objevuje. Toto řešení se zakládá na skutečnosti, že můj výzkum zahrnoval jen část znakového inventáře moderní čínštiny. Představuji zde prototyp, proto se snažím systematicky zmapovat celé spektrum relevantních možností. Teprve analýza zbývajících asi dvou třetin 7 000 běžně používaných znaků ukáže, zda v případě některých skupin nedošlo k nadbytečné segmentaci, kterou by bylo vhodné řešit sloučením kategorií s obecnější charakteristikou. Na základě výše zmiňovaných již provedených synchronních analýz lze přitom vyslovit prognózu, že dojde k procentuálně vyššímu nárůstu u kategorií s částečně nebo zcela motivovanou architekturou, a to zejména v rámci skupiny C. S ohledem na povahu dosavadního výzkumu lze jen stěží odhadnout, do jaké míry budou složené znaky dělitelné právě na dvě složky. V tomto ohledu je tak možné, že se navýšení projeví i u skupiny B. Naproti tomu u skupiny A očekávám opačný vývoj. Nepříliš zastoupené kategorie A2 a A3 tak bude pravděpodobně vhodné sloučit dohromady. Co se týče skupiny D, s ohledem na svůj výzkum ideogramů se nedomnívám, že

by došlo k výraznému nárůstu kategorií, u nichž jsou všechny složky ukazateli významu znaku. Je otázkou, jakým způsobem se analýza rozsáhlejšího inventáře projeví u zbývajících dvou kategorií této skupiny. Na základě dosavadních znalostí o fungování systému čínského znakového písma však nelze usuzovat na to, že by mohlo dojít k jejich výraznějšímu navýšení. Je tedy pravděpodobné, že i kategorie skupiny D bude třeba určitým způsobem revidovat. Jedním z možných řešení by mohla být jejich implementace v podobě zvláštních typů do kategorií skupiny C. Co se týče poslední skupiny, z provedených statistik vyplývá, že u znaků s menší frekvencí lze očekávat zásadní nárůst počtu takových, které nejsou nositeli vlastního významu. Se zřetelem k tomuto faktu bude pravděpodobně nezbytné více rozpracovat interní organizaci skupiny E.

11. Závěr

Tato práce si kladla za cíl provést grafemickou analýzu znakového inventáře moderní čínštiny a na jejím základě představit nový návrh kategorizace čínského znakového písma. Lze konstatovat, že tento záměr se podařilo splnit. Výsledný model získaný analýzou 2 500 nejfrekventovanějších znaků se vyznačuje dvojúrovňovou organizací: zahrnuje 5 skupin, které se dále člení do celkem 20 kategorií.

V úvodu své práce jsem vymezila celkem tři základní požadavky, které měl nový model splňovat. První z nich se týkal povahy analyzovaného materiálu. Na jeho základě měl můj výzkum vycházet ze současné charakteristiky čínských znaků. Z hlediska grafické realizace znaků byl tento požadavek naplněn využitím standardizované *Tabulky frekventovaných znaků moderní čínštiny*. Zpracování zaznamenávaných sylabosémémů pak vycházelo z normativního slovníku *XHC*. Vzhledem k tomu, v češtině doposud není k dispozici čínský slovník, který by se koncentroval přímo na výklad sémantického rozpětí dílčích položek znakového inventáře v požadovaném rozsahu, vyznačovala se tato část přípravy korpusu relativně vysokou časovou náročností. Zvolená technika přiřazování významových aproximací do značné míry se opírala o způsob zpracování sémantického výkladu znaků v *UčebSu O. Švarného*.

Druhý a třetí požadavek směřovaly ke způsobu zpracování vymezeného vzorku a do značné míry spolu souvisejí. Odmítnutí diachronního přístupu muselo být nevyhnutelně navázáno na detailní popis strategií uplatňovaných při synchronní analýze vztahu mezi grafikou znaku a jím zaznamenávanou jazykovou jednotkou. Můj přístup je založen na tom, že hovořím-li o konstrukční jednotce znaku, tj. složce, musí disponovat schopností funkčního ukazatele významu nebo výslovnosti. Její fonetická nebo sémantická motivovanost přitom musí být ukotvena přímo ve znakovém inventáři moderní čínštiny. Základním předpokladem k naplnění této podmínky je rekurence složky, tj. opakovatelnost ve stejné funkci. Těmito vlastnostmi se složky liší od základních jednotek druhého možného způsobu synchronní dekompozice čínských znaků: prvky představují čistě grafické elementy čínského znakového písma.

V souvislosti s rostoucím zájmem o současnou podobu čínského znakového písma sice zejména v posledních několika letech vznikla řada dílčích studií zabývajících se sémantickou nebo fonetickou motivovaností synchronní grafické podoby čínských znaků, jsou však zpravidla směřovány k odlišnému cíli, než jaký si kladu ve své práci. Obecně řečeno lze v nich pozorovat zejména snahu o výpočet míry sémantické nebo fonetické informace

zakomponované v architektonické výstavbě znaku. Vzhledem k tomu, že jednotná koncepce pro hodnocení obou typů vnitřní spojitosti mezi jazykovou hodnotou a grafikou znaku chybí, pracují jednotliví badatelé s různými evaluačními filtry, po jejichž aplikace na korpus pochopitelně docházejí k odlišným závěrům. Protože se mi nepodařilo najít studii, z níž bych mohla bez výhrad převzít postup pro vyhodnocování sémantické nebo fonetické motivovanosti, musela jsem si pro potřeby své analýzy vymezit vlastní kritéria. Tento proces byl u každého typu motivovanosti spojen s odlišnými obtížemi.

Z hlediska objektivnosti parametrů se jevilo jako jednodušší ukotvení fonetické motivovanosti, ve skutečnosti však bylo jejich konkrétní vymezení zkomplikováno širokým rozptylem nároků kladených na míru potřebné zvukové adekvátnosti znaku a jeho konstrukční jednotky ve studiích různých badatelů. Zvolený benevolentnější přístup se opíral o pojetí foneticky motivované jednotky jakožto indikátoru existence určité shody ve výslovnosti, nikoliv jakožto věrného odrazu příslušné zvukové realizace. Jako fonetické složky (f-složky) jsem tak hodnotila takové komponenty, u nichž se minimálně jedna ze dvou základních jednotek vnitřní výstavby slabiky, tj. finála nebo iniciála, shoduje s výslovností celého znaku. V případě sémantické motivovanosti jsem pak stanula před problémem absence teoretického rámce, který v případě synchronního pojetí významové souvislosti mezi znakem a částí jeho grafiky doposud nebyl podrobněji zpracován. Povahu tohoto vztahu jsem se pokusila objektivizovat tak, že jsem provedla distribuční analýzu nejproduktivnějších sémantických složek (s-složek), na jejím základě jsem sestavila obraz jejich sémantického portfolia a zjištěnou typologii sémantických vazeb jsem následně využívala i jako nástroj pro vyhodnocování motivovanosti u složek s nízkou produktivitou.

Specifické pojetí koncepce složky pak mělo zásadní vliv na zpracování znaků s částečně nebo zcela nemotivovanou architekturou. Se zřetelem k tomu, že dominantní část grafémů ve *Výkladu znaků* je tvořena právě dvěma složkami, jsem v první fázi dekompozičního procedury vycházela z předpokladu, že obdobně se budou chovat i znaky v moderní čínštině. Hodnota 77,5 % tuto hypotézu potvrdila. Různorodý charakter zbývající části korpusu si následně vyžádal zapojení dalších třídících mechanismů, na jejichž základě se mi podařilo znaky rozdělit do celků se společnými vlastnostmi. Teprve jejich implementací jsem získala efektivní aparát pro segmentaci celého zkoumaného úseku znakového inventáře moderní čínštiny. Ve výsledném dvojúrovňovém modelu tak odráží příslušnost k některé z pěti skupin dekompoziční specifikaci znaku,³⁵⁷ tj. jeho dělitelnost na určité jednotky nižší

³⁵⁷ Výjimku představují znaky skupiny E, jejichž společnou charakteristikou je skutečnost, že samy o sobě nejsou nositeli významu.

úrovně. Kategorizační status pak udává, zda, do jaké míry a jakým způsobem vykazuje architektura znaku spojitost se zaznamenávaným sylabosémémem.

Nově vytvořený model je prototypem, který vznikl na základě grafemické analýzy přibližně třetiny znakového inventáře moderní čínštiny. Na druhou stranu tato jeho část pokrývá 97,97 % znaků čínského textu. Zjištěné výsledky tak bude ještě třeba potvrdit výzkumem zbývajících části sady 7 000 běžně používaných znaků. Teprve pak bude možné představit definitivní model synchronní kategorizace. V tomto smyslu představuje má práce důležitou pilotní studii, na jejímž základě bude možné provést analýzu datově rozsáhlejšího korpusu. Kromě toho spatřuji její hlavní přínos v tom, že jejím prostřednictvím prezentuji výsledky své vlastní analýzy moderních čínských znaků. Současně svým textem polemizuji s dosavadním výzkumem v oblasti moderní čínské grammatologie.

Má práce přináší důležité informace o charakteru a podstatě grafemického systému moderní čínštiny. Současně poskytuje i náměty k dalšímu výzkumu. Pominu-li již zmiňované rozšíření grafemické analýzy na celý znakový inventář moderní čínštiny, je to zejména otázka vytváření významového pouta mezi složkou a znakem, která doposud nebyla dostatečně zpracována. I když má práce v tomto ohledu přináší řadu nových postřehů, je můj přístup svázán konkrétními potřebami vyplývajícími z vytyčeného cíle a jako takový nemůže obsáhnout tuto problematiku v celé její šíři. Otázka motivovanosti grafémů čínské písemné soustavy obecně, ať už fonetické nebo sémantické, pak představuje velmi zajímavý námět pro psycholingvisticky orientovaný výzkum zaměřený na vnímání této souvislosti skupinami různých uživatelů. Nelze přehlížet ani využitelnost takto získaných výsledků pro potřeby didaktické praxe.

Summary

The complicated graphic form of the basic unit of the Chinese writing system and the amount of represented linguistic information, undoubtedly contributed to the fact that grammarology is one of the key disciplines in Chinese linguistics. Considering the specialisation on the modern Chinese script, this work belongs to one of the most modern branches of Chinese grammarology. Its main aim is to introduce a new categorisation model of the Chinese script based on a synchronous graphemic analysis of representative sample of modern Chinese signary.

The first systematic categorization of Chinese characters was introduced by the Han-dynasty scholar Xu Shen in the 1st century, and up to now it represents the leading approach employed when analysing Chinese characters. However, in the course of its development, the Chinese script went through several major changes. On the one hand, these changes led to a simplification of its graphics. But on the other hand, it also led to corruption of its graphic structure and to demotivation of the originally semantically or phonetically motivated components. Due to this, using Xu Shen's categorisation when analysing the contemporary form of the Chinese script seems to be rather inadequate. The diachronic point of view can not sufficiently reflect the specific features of modern Chinese characters.

The existing attempts to create a new model of categorisation all seem to be, in one way or another, insufficient. Being aware of their weak points, three basic requirements were set out. Firstly, the analysis had to focus strictly on the current features of Chinese characters. Considering this requirement, the standardized graphic form of modern Chinese characters was used as the object of the analysis. The processing of the language units represented by each character was based on the Chinese-English edition of *The Contemporary Chinese Dictionary*.

Secondly, the research had to be oriented towards analysing the relationship between the whole character and its components on the semantic and phonetic level. Due to the rejection of the diachronic approach, new synchronous criteria of the semantically and phonetically motivated components had to be defined. To comply to this requirement, a complex analysis of the semantic and phonetic motivation of the Chinese characters was carried out. Each of these two was somewhat problematic. In terms of criteria objectivity, the definition of the phonetic motivation appeared to be easier to be set out. However, a great variability of the requirements on the phonetic adequacy between the whole character and its component presented by different researchers was discovered. The selected

approach was based on the concept of phonetic component as an indicator of any sound analogy, i.e. not as an absolute sound image of the character's pronunciation. Therefore, the graphic units with the correspondence in an initial or a final were considered as phonetic components. In the case of semantic motivation, there was an absence of a complex theoretical concept. Due to this, an attempt to objectify the synchronous nature of the semantic connection between characters and parts of their graphics had to be created. Based on the distributional analysis of the most productive semantic components, a complex image of their semantic portfolio was compiled. The discovered typology of possible semantic relations was then used as a tool to evaluate the semantic motivation of the low productive components.

Thirdly, the problematics of characters with partly unmotivated and completely unmotivated graphics as an important phenomenon of modern Chinese signary had to be elaborated. Considering the synchronous approach to the motivation, the nature of the phonetic and semantic components depends on the repeated occurrence with the same function. Consequently, only the graphic element with a possibility of phonetic or semantic function in modern Chinese signary was considered as a component. This attribute of the components had a major impact on the decomposition of the Chinese characters into smaller graphic units. According to the dominant etymological principle, the first phase of the decomposing procedure was accompanied by an attempt to identify two components. 77.5 per cent of the analysed Chinese characters were shown to belong to this construction pattern. The diverse nature of the remaining corpus part demanded the involvement of other decomposition criteria. As a result, a two-dimensional model of the new categorisation was created. It includes five groups subdivided in altogether 20 categories. The group status reflects the decomposition specification, the category status the nature of the relationship between the whole character and its components on the semantic and phonetic level.

The new developed model of categorisation is only a prototype. It was based on the graphemic analysis of about one third of modern Chinese signary. The results need to be confirmed by analysis of the remaining part of the so called 7 000 commonly used characters. Subsequently, a finale model of the synchronous categorization could be presented. This thesis therefore is an important pilot study as it enables the analysis of a larger data-corpus. Moreover, the presented results contribute to a deeper understanding of the nature of modern Chinese characters.

Anotace

Název práce: Synchronní model tradiční kategorizace čínského znakového písma

Autor: Tereza Slaměnková

Katedra: Katedra obecné lingvistiky, Filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci

Školitel: doc. Lucie Olivová, M.A., Ph.D., DSc.

Počet znaků: 530 483

Počet příloh: 3

Počet titulů použité literatury: 158

Klíčová slova: grammatologie, moderní čínská grammatologie, kategorizace čínských znaků, sémantická složka, fonetická složka

Současná podoba čínského znakového písma je výsledkem dlouhotrvajícího procesu oscilujícího mezi dvěma protichůdnými tendencemi: znakovou diferenciací a s ní související snahou o srozumitelnost na jedné straně a znakovou ekonomii a s ní spojeným úsilím o jednoduchost na straně druhé. Soudobí grammatologové stále využívají při kategorizaci znaků systém hanského grammatologa Xu Shena (?54 – ?124), který však s ohledem na vývojové změny celé soustavy není schopen reflektovat specifické rysy její synchronní podoby. Cílem této práce je vytvořit návrh nového klasifikačního modelu čínského znakového písma z úhlu pohledu soudobého vztahu mezi vnitřní organizací grafické podoby jeho základních jednotek a jimi reprezentovanou jazykovou jednotkou. Dosažení tohoto cíle je provázáno s grafemickou analýzou validního vzorku znakového inventáře moderní čínštiny tak, aby výsledná segmentace představila univerzálně aplikovatelný prototyp pro celý systém. Se zřetelem k tomu, že souvislost mezi znakem a jím zaznamenávanou jazykovou jednotkou může být realizována dvěma způsoby, tj. na rovině významové a fonetické, je součástí práce i vymezení synchronního pojetí sémantické a fonetické motivovanosti. Výsledný dvojúrovňový model zahrnuje pět skupin, které se dále člení do 20 kategorií. Příslušnost k určité skupině zpravidla odráží dekompoziční specifikaci znaku, tj. jeho dělitelnost na určité jednotky nižší úrovně. Kategorizační status pak udává, zda, do jaké míry a jakým způsobem vykazuje architektura znaku spojitost se zaznamenávanou jazykovou jednotkou.

Seznam literatury

- ALLETON, Viviane: *L'écriture chinoise*. Paříž: Presses Universitaires de France 1970, 126 s.
- ALTMANN, Gabriel: „Prolegomena to Menzerath's Law“. In Rüdiger Grotjahn (ed.): *Glottometrika 2*. Bochum: Brockmeyer 1980, s. 1–10.
- BAN Chao 班昭: *Zhongguo Yuyan Wenzixue Tongshi* 《中国语言文字学通史》 [*Všeobecná historie čínské lingvistiky a grammatologie*]. Kanton: Guangdong Gaodeng Jiaoyu Chubanshe 1998, 304 s.
- Beijing Daxue Zhongwenxi Xiandai Hanyu Jiaoyanshi 北京大学中文系汉语教研室 [Oddělení pro pedagogiku a výzkum Katedry čínského jazyka Pekingské university]: *Xiandai Hanyu* 《现代汉语》 [*Moderní čínština*]. Peking: Shangwu Yinshuguan 2009, 458 s.
- BOHN, Hartmut: *Quantitative Untersuchungen der modernen chinesischen Sprache und Schrift*. Hamburg: Kovač 1998, 101 s.
- BOLTZ, William G: *The Origin and the Development of the Chinese Writing System*. New Haven, Connecticut: American Oriental Society 2003, 205 s.
- CAO Xianzhuo 曹先擢 a Su Peicheng 苏培成: *Hanzi Xing Yi Fenxi Zidian* 《汉字形义分析字典》 [*Analytický slovník grafiky a významu znaků*] (zkráceně HXFZ). Peking: Beijing Daxue Chubanshe 1999, 736 s.
- CHEN Mengjia 陈梦家: *Zhongguo Wenzixue* 《中国文字学》 [*Čínská grammatologie*]: Peking: Zhonghua Shuju 2006, 395 s.
- CHEN Ping: *Modern Chinese. History and Sociolinguistics*. Cambridge: Cambridge University Press 1999, 229 s.
- CHEN Wei 陈慰: *An English-Chinese Lexicon of Linguistics – Ying Han Yuyanxue Cihui* 英汉语言学词汇. Peking: Shangwu Yinshuguan 1998, 292 s.
- Ciyuan* 《辞源》 [*Původ znaků*]. Peking: Shangwu Yinshuguan 1988, 7+1970+285 s.
- COSERIU, Eugenio: *Einführung in die strukturelle Betrachtung des Wortschatzes*. Tübingen: Gunter Narr 1970, 124 s.
- COULMAS, Florian: *The Writing Systems of the World*. Oxford, Cambridge: Basil Blackwell 1989, 302 s.
- COULMAS, Florian: *The Blackwell Encyclopedia of Writing Systems*. Oxford: Blackwell 1996, 603 s.

- COULMAS, Florian: *Writing Systems. An Introduction to their Linguistic Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press 2003, 270 s.
- CRUSE, D. A.: *Lexical Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press 1986, 310 s.
- ČERMÁK, František: *Základy lingvistické metodologie. Nástin hlavních principů na pozadí obecné teorie vědy*. Praha: Univerzita Karlova, Karolinum 1997, 98 s.
- ČERMÁK, František a Renata Blatná (ed.): *Manuál lexikografie*. Jinočany: Nakladatelství H&H 1995, 283 s.
- ČERMÁK, František: *Jazyka a jazykověda. Přehled a slovníky*. Praha: Karolinum 2011, 380 s.
- ČERNÝ, Jiří: *Dějiny lingvistiky*. Olomouc: Votobia 1996, 517 s.
- ČERNÝ, Jiří: *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico 1998, 248 s.
- ČERNÝ, Jiří a Jan Holeš. *Sémiotika*. Praha: Portál 2004, 368 s.
- DANIELS, Peter T: „Fundamentals in Grammatology“. *Journal of the American Oriental Society*, 1990, sv. 110, č. 4, s. 727–731.
- DANIELS, Peter T. a William Bright (ed.): *The World's Writing Systems*. New York, Oxford: Oxford University Press 1996, 919 s.
- DEFRANCIS, John: *The Chinese Language. Fact and Fantasy*. Honolulu: University of Hawaii Press 1986, 330 s.
- DEFRANCIS, John: *Visible Speech. The Diverse Oneness of Writing Systems*. Honolulu: University of Hawaii Press 1989, 306 s.
- DONG Xiqian 董希谦 a kol.: *Xu Shen yu „Shuo Wen Jie Zi“ Yanjiu 《许慎与〈说文解字〉研究》* [*Xu Shen a výzkum „Výkladu významu obrysových a rozboru struktury odvozených znaků“*]. Kaifeng: Henan Daxue Chubanshe 1988, 227 s.
- DONG Xiqian 董希谦: „Shuo Wen Jie Zi“ Yi Xi Tan 《〈说文解字〉一夕谈》 [*Povídání o „Výkladu významu obrysových a rozboru struktury odvozených znaků“ na jeden večer*]. Zhengzhou: Henan Renmin Chubanshe 1994, 83 s.
- EISENBERG, Peter: „Graphemtheorie und phonologisches Prinzip. Von Sinn eines autonomen Graphembegriffs“. In Gerhard August (ed.): *Graphematik und Orthografie. Neuere Forschungen der Linguistik, Psychologie und Didaktik in der Bundesrepublik Deutschland*. Frankfurt am Main, Bern, New York: Peter Lang 1985, s. 122–128.
- FENG Liping 冯丽萍: *Xiandai Hanyu Cihui Renzhi Yanjiu 《现代汉语词汇认知研究》* [*Slovní zásoba moderní čínštiny z kognitivní perspektivy*]. Peking: Beijing Shifan Daxue Chubanshe 2011, 238 s.
- FILIPEC, Josef a František Čermák: *Česká lexikologie*. Praha: Academia 1985, 281 s.

- FRIEDRICH, Johannes: *Geschichte der Schrift, unter besonderer Berücksichtigung ihrer geistigen Entwicklung*. Heidelberg: Carl Winter 1966, 408 s.
- GARBE, Burckhard: „Graphemtheorien und mögliche Strukturmodelle zur Beschreibung der Orthographie. In Gerhard August (ed.): *Graphematik und Orthografie. Neuere Forschungen der Linguistik, Psychologie und Didaktik in der Bundesrepublik Deutschland*. Frankfurt am Main, Bern, New York: Peter Lang 1985, s. 1–22.
- GAO Jiaying 高家莺, Fan Keyu 范可育 a Fei Jinchang 费锦昌: *Xiandai Hanzixue* 《现代汉字学》 [Moderní grammatologie]. Peking: Gaodeng Jiaoyu Chubanshe 1993, 313 s.
- GAO Gengsheng 高更生: *Xianxing Hanzi Guifan Wenti* 《现行汉字规范问题》 [Otázky standardizace moderních znaků]. Peking: Shangwu Yinshuguan 2002, 454.
- GELB, Ignace J.: *A Study of Writing* (revidované vydání). Chicago, Londýn: The University of Chicago Press 1969, 391 s.
- GUDER-MANITIUS, Andreas: *Sinographemdidaktik. Aspekte einer systematischen Vermittlung der chinesischen Schrift im Unterricht Chinesisch als Fremdsprache. Mit einer Komponentenanalyse der häufigsten Schriftzeichen*. Heidelberg: Julius Gross Verlag 1999, 488 s.
- Guojia Yuyan Wenzhi Gongzuo Weiyuanhui 国家语言文字工作委员会 [Pracovní výboru pro jazyk a písmo ČLR]: *Xinxi Chuli Yong GB13000.1 Zifuji Hanzi Bujian Guifan* 《信息处理用 GB13000.1 字符集汉字部件规范》 [Normativní seznam prvků ve znakové sadě GB13000.1 pro elektronické zpracování čínských znaků]. Peking: Yuwen Chubanshe 1997, 16 s.
- Guojia Yuyan Wenzhi Gongzuo Weiyuanhui 国家语言文字工作委员会 [Pracovní výbor pro jazyk a písmo ČLR]: *Xiandai Changyong Zi Bujian ji Bujian Mingcheng Guifan* 《现代常用字部件及部件名称规范》 [Normativní seznam prvků frekventovaných znaků a jejich názvů]. Peking: Yuwen Chubanshe 2009, 38 s.
- Guojia Yuyan Wenzhi Gongzuo Weiyuanhui Biaozhunhua Gongzuo Weiyuanhui 国家语言文字工作委员会标准化工作委员会 [Standardizační pracovní výbor při Pracovním výboru pro jazyk a písmo ČLR]: *Xiandai Hanyu Tongyong Zi Bishun Guifan* 《现代汉语通用字笔顺规范》 [Normativní pořadí tahů běžně používaných znaků moderní čínštiny]. Peking: Yuwen Chubanshe 1997, 453 s.
- HAAS, William: „Determining the Level of a Script“. In Florian Coulmas a Konrad Ehlich (ed.): *Writing in Focus*. Berlin, New York, Amsterdam: Mouton Publishers 1983, 405 s.
- HAENISCH, E.: *Lehrgang der Chinesischen Schriftsprache I*. Leipzig: Otto Harrassowitz 1953, 162 s.

- Han-Ying Shuangyu Xiandai Hanyu Cidian* 《汉英双语现代汉语词典》 *The Contemporary Chinese Dictionary. Chinese-English Edition* (zkráceně XHC). Peking: Waiyu Jiaoxue yu Yanjiu Chubanshe 2002, 2698 s.
- Hanyu Da Zidian* 《汉语大字典》 [*Velký čínský slovník*]. [místo neuvedeno]: Sichuan Cishu Chubanshe, Hubei Cishu Chubanshe 1995, 4850 s.
- Hanzi Xinxi Zidian* 《汉字信息字典》 [*Informační slovník čínských znaků*] (zkráceně XZ). Peking: Kexue Chubanshe 1988, 1346 s.
- HAO Enmei 郝恩美: „Xiandai Hanzi Jiaoxuefa Tanta“ 《现代汉字教学法探讨》 [Výzkum metod aplikovaných při výuce moderních čínských znaků]. *Yuyan Wenzhi Yingyong* 《语言文字应用》 [*Applied Linguistics*], 1994, č. 3, s. 83–87.
- HARTMANN, R. R. K. a Gregory James: *Dictionary of Lexicography – Cidianxue Cidian* 《词典学词典》. Peking: Waiyu Jiaoxue Yu Yanjiu Chubanshe 2000, 180 s.
- HILL, Archibald: „The Typology of Writing Systems“. In William A. Austen (ed.): *Papers in Linguistics in Honor of Léon Dostert*. The Hague: Mouton 1967, s. 92–99.
- HRDLIČKOVÁ, Věna: *Dějiny čínské klasické literatury*. Praha: Univerzita Karlova 1980, 252 s.
- HUANG Weijia 黄伟嘉 a Ao Qun 敖群: *Hanzi Bushuo Liejie* 《汉字部首例解》 [*Čínské radikály v příkladech*]. Peking: Shangwu Yinshuguan 2009, 183 s.
- JENSEN, Hans: *Die Schrift in Vergangenheit und Gegenwart* (3. přepracované vydání). Berlin: Deutscher Verlag der Wissenschaften 1969, 607 s.
- KANE, Daniel: *Knížka o čínštině*. Přel. Lukáš Havlíček a kol. Mirošovice: DesertRose 2009, 207 s.
- KANG Jiashen 康加深: „Xiandai Hanyu Xingsheng Zi Xingfu Yanjiu“ 《现代汉语形声字形符研究》 [Analýza determinativu ve fonogramech moderní čínštiny]. In Su Peicheng 苏培成 (ed.): *Xiandai Hanzixue Cankao Ziliao* 《现代汉字学参考资料》 [*Sborník statí k moderní čínské grammatologii*]. Peking: Beijing University Press 2002, s. 126–140.
- KARLGREN, Bernhard: *Schrift und Sprache der Chinesen*. Přel. Ulrich Klodt. Berlin, Heidelberg, New York: Springer 1975, 113 s.
- KÉKI, Bela: *5000 let písma*. Přel. Pavla Ziegová. Praha: Mladá fronta 1984, 148 s.

- KOLMAŠ, Josef a Jaroslav Malina (ed.): *Panoráma biologické a sociokulturní antropologie: modulové učební texty pro studenty antropologie a „příbuzných“ oborů. 21, Čína z antropologické perspektivy*. Brno: Nadace Universitas Masarykiana, Akademické nakladatelství Cerm, Masarykova Univerzita, Nakladatelství a vydavatelství Nauma 2005, 475 s.
- KRATOCHVÍL, Pavel: *The Chinese Language Today*. Londýn: Hutchinson & CO 1968, 199 s.
- KRUPA, Viktor a Jozef Genzor: *Písma sveta*. Bratislava: Obzor 1989, 358 s.
- KUČERA, Ondřej a kol.: *Učebnice čínských znaků I*. Olomouc: Univerzita Palackého 2005, 237 s.
- KUHN, Barbara: *Mnemotechnik und Schriftzeichenerwerb. Untersuchungen zu Struktur und Didaktik der chinesischen Schrift*. Heidelberg: Groos 1996, 114 s.
- LI Dazhu 李大逐: *Jianming Shiyong Hanzixue* 《简明实用汉字学》 [Čínská grammatologie: stručně a prakticky]. Peking: Beijing Daxue Chubanshe 2013, 404 s.
- LI Enjiang 李恩江: *Hanzi Jiegou Jiexi* 《汉字结构解析》 [Analýza grafika znaků]. Hefei: Huangdong Shushe 2006, 172 s.
- LI Yan 李燕, Kang Jiashen 康加深, Wei Li 魏励 a kol.: „Xiandai Hanyu Xingsheng Zi Yanjiu“ 《现代汉语形声字研究》 [Analýza fonogramů v moderní čínštině]. *Yuyan Wenzhi Yingyong* 《语言文字应用》 [Applied Linguistics], 1992, č. 1, s. 74–83.
- LI Yan 李燕 a Kang Jiashen 康加深: „Xiandai Hanyu Xingsheng Zi Shengfu Yanjiu“ 《现代汉语形声字声符研究》 [Analýza fonetika ve fonogramech moderní čínštiny]. In Su Peicheng 苏培成 (ed.): *Xiandai Hanzixue Cankao Ziliao* 《现代汉字学参考资料》 [Sborník statí k moderní čínské grammatologii]. Peking: Beijing University Press 2002, s. 141–154.
- LI Xingjian 李行健: *Xiandai Hanyu Duoyin Zi Guifan Zidian* 《现代汉语多音字字典》 [Normativní slovník znaků s více výslovnostmi v moderní čínštině]. Šanghaj: Shanghai Cishu Chubanshe 2012, 197 s.
- LINDQVISTOVÁ, Cecilia: *Říše čínských znaků. Písmo jako obraz života lidí a přírody*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2010, 427 s.
- LIU Jingniang 刘靖年 a Cao Wenhui 曹文辉: *Hanzi Guifan Bujian Shi Zi Jiaoxuefa* 《汉字规范部件识字教学法》 [Didaktika standardizovaných komponentů čínských znaků]. Changchun: Jilin Daxue Chubanshe 2009, 252 s.
- LOTKO, Edvard: *Slovník lingvistických terminů pro filology*. Olomouc: Univerzita Palackého 2000, 128 s.

- LU Gusun 陆谷孙: *Ying-Han Da Cidian* 《英汉大词典》 *The English-Chinese Dictionary* Šanghaj: Shanghai Yiwēn Chubānshē 1993, 2303 s.
- MA Xianbin 马显彬: *Xiandai Hanzixue* 《现代汉字学》 [Moderní grammatologie]. Kanton: Jinan Daxue Chubānshē 2013, 285 s.
- NI Haishu 倪海曙: *Xiandai Hanzi Xingsheng Zi Zihui* 《现代汉字形声字字汇》 [*Inventář fonogramů v moderní čínštině*]. Peking: Yuwen Chubānshē 1982, 229 s.
- NIDA, Eugene A.: *Componential Analysis of Meaning. An Introduction to Semantic Structures*. The Hague: Mouton 1975, 272 s.
- NORMAN, Jerry: *Chinese*. Cambridge: Cambridge University Press 1988, 292 s.
- NOVOTNÁ, Zdenka: „Some Remarks on the Analysis of Compound Types of Chinese Characters“. *Archiv orientální*, 30/1962, č. 4, s. 258-313.
- PACKARD, Jerome L.: *The Morphology of Chinese. A Linguistic and Cognitive Approach – Hanyu Xingtaixue: Yuyan Renzhi Yanjiufa* 《汉语形态学：语言认知研究法》. Peking: Waiyu Jiaoxue Yu Yanjiu Chubānshē 2001, 344 s.
- PAN Jun 潘钧: *Xiandai Hanzi Wenti Yanjiu* 《现代汉字问题研究》 [*Moderní čínské znaky: analýza vybraných otázek*]. Kunming: Yunnan Daxue Chubānshē 2003, 422 s.
- QIAN Nairong 钱乃荣: *Xiandai Hanyu* 《现代汉语》 [*Moderní čínština*]. Nanjing: Jiangsu Jiaoyu Chubānshē 2001, 711 s.
- QIU Xigui 裘锡圭: *Wenzixue Gaiyao* 《文字学概要》 [*Úvod do grammatologie*]. Peking: Shangwu Yinshuguan 1988, 287 s.
- ROGERS, Henry: *Writing Systems. A Linguistic Approach*. Malden, Oxford, Carlton: Blackwell Publishing 2005, 322 s.
- SAMPSON, Geoffrey: *Writing System. A Linguistic Introduction*. Stanford: Stanford Universtiy Press 1985, 234 s.
- SAUSSURE, Ferdinand de: *Kurs obecné lingvistiky*. Přel. František Čermák. Praha: Odeon 1989, 467 s.
- SCHINDELIN, Cornelia: *Zur Phonetizität chinesischer Schriftzeichen in der Didaktik des Chinesischen als Fremdsprache. Eine synchrone Phonetizitätsanalyse von 6.535 gebräuchlichen Schriftzeichen*. München: IUDICIUM 2007, 429 s.
- SEHNAL, David: „Čínské znakové písmo. Jeho povaha a vývoj“. In *Z myšlenek a představ Žluté země*. Brno: Moravské zemské muzeum 2002, s. 145–160.
- SHI Zhengyu 施正宇: „Xiandai Xingsheng Zi Xingfu Gongneng Fenxi“ 《现代形声字形符功能分析》 [*Analýza funkce determinativů ve fonogramech moderní čínštiny*]. *Yuyan Wenzi Yingyong* 《语言文字应用》 [*Applied Linguistics*], 1992, č. 4, s. 76–83.

- SHI Zhengyu 施正宇: „Xiandai Xingsheng Zi Xingfu Yiyi de Fenxi“ 《现代形声字形符意义的分析》 [Analýza významu determinativů ve fonogramech moderní čínštiny]. *Yuyan Jiaoxue yu Yanjiu* 《语言教学与研究》 [*Language Teaching and Linguistic Studies*], 1994, č. 3, s. 83–104.
- SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza: „Nové trendy v čínské grammatologii“. *Dálný východ*, 2011, roč. 1, č. 1, s. 13-39.
- SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza: „Moderní pojetí šesti tradičních kategorií“. In Dana Palečková a kol. (ed): *Rara Avis, Zborník z VIII. medzinárodnej konferencie študentov a doktorandov*. Trnava: Filozofická fakulta Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave 2011. s. 241–255.
- SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza: *Ideogramy v moderní čínštině*. Olomouc: Univerzita Palackého 2013a, 164 s.
- SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza: „Struktura čínského znakového písma – mezi tahem a znakem“. *Nový Orient*, 2013b/68, č. 4, s. 52–58.
- SŁUPSKI, Zbigniew a Olga Lomová: *Úvod do dějin čínského písemnictví a krásné literatury II: Dynastie Qin a Han*. Praha: Karolinum 2009, 190 s.
- SOOTHILL William E.: *The Student's Four Thousand 字 and General Pocket Dictionary* (20. vydání). Londýn: Routledge & Kegan Paul 1952, 428 s.
- SPROAT, Richard: *A Computational Theory of Writing Systems*. Cambridge: Cambridge University Press 2000, 236 s.
- STALPH, Jürgen: *Grundlagen einer Grammatik der sinojapanischen Schrift*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz 1989, 228 s.
- SU Peicheng 苏培成: *Xiandai Hanzixue Gangyao* 《现代汉字学纲要》 [Úvod do moderní grammatologie]. Peking: Beijing Daxue Chubanshe 1994, 200 s.
- SU Peicheng 苏培成: *Yi Men Xin Xueke: Xiandai Hanzixue* 《一门新学科：现代汉字学》 [Nová vědní disciplína: moderní grammatologie]. Peking: Yuwen Chubanshe 2000, 61 s.
- SU Peicheng 苏培成: *Xiandai Hanzixue Gangyao* 《现代汉字学纲要》 [Úvod do moderní grammatologie] (přepřacované vydání). Peking: Beijing Daxue Chubanshe 2001a, 374 s.
- SU Peicheng 苏培成: *Ershi Shiji de Xiandai Hanzi Yanjiu* 《二十世纪的现代汉字研究》 [Výzkum moderních znaků ve 20. století]. Taiyuan: Shuhai Chubanshe 2001b, 626 s.
- SU Peicheng 苏培成 (ed.): *Xiandai Hanzixue Cankao Ziliao* 《现代汉字学参考资料》 [Sborník statí k moderní čínské grammatologii]. Peking: Beijing University Press 2002, 342 s.
- SU Peicheng 苏培成: „Xiandai Hanzixue de Xueke Jianshe“ 《现代汉字学的学科建设》 [Vznik moderní grammatologie jako vědní disciplíny]. *Yuyan Wenzhi Yingyong* 《语言文字应用》 [*Applied Linguistics*], 2007, č. 2, s. 2–11.

- SUN Chaofen: *Chinese: A Linguistic Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press 2006, 234 s.
- ŠVARNÝ, Oldřich a Marie Těšitelová: „Nad frekvenčním slovníkem současné čínštiny“. *Slovo a slovesnost*, 1990, č. 3, s. 237–243.
- ŠVARNÝ, Oldřich a kol.: *Hovorová čínština v příkladech III*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého 1998, 251 s.
- ŠVARNÝ, Oldřich: *Učební slovník jazyka čínského I-IV* (zkráceně *UčebS*). Olomouc: Univerzita Palackého 1998–2000, 4 sv.
- ŠVARNÝ, Oldřich a David Uher: *Prosodická gramatika čínštiny*. Olomouc: Univerzita Palackého 2014, 163 s.
- TANG Lan 唐兰: *Zhongguo Wenzixue* 《中国文字学》 [Čínská grammatologie]. Šanghaj: Shanghai Guji Chubanshe 2001, 116 s.
- TAYLOR, Insup a Martin M. Taylor: *Writing and Literacy in Chinese, Korean and Japanese*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company 1995, 412 s.
- TĚŠITELOVÁ, Marie: *Kvantitativní lingvistika*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1987, 187 s.
- TŘÍSKOVÁ, Hana: *Segmentální struktura čínské slabiky*. Praha: Karolinum 2012, 440 s.
- UHER, David: „Xu Shen: Doslov k Výkladu významu základních a vysvětlení struktury složených znaků“. *Studia Orientalia Slovaca I*, 2002, s. 43–54.
- UHER, David: „Six Categories of Chinese Characters“. In Lukáš Pecha (ed.): *Orientalia Antiqua Nova V*. Plzeň: Aleš Čeněk 2005a, s. 125–137.
- UHER, David: „Xu Shen a počátky čínské gramatologie“. *Studia Orientalia Slovaca IV*, 2005b, s. 247–262.
- UHER, David: „Gramatolog Duan Yucai 段玉裁 (1735-1815)“. *Studia Orientalia Slovaca VI*, 2007, s. 203–224.
- UHER, David: „Determinativ BOŽSKÝ ve Výkladu významu základních a vysvětlení struktury složených znaků“. *Studia Orientalia Slovaca VII*, 2008, s. 97–109.
- UHER, David: „Zvířecí determinativy v čínském písmu“. In Lucie Olivová (ed.): *Zvířecí mýty a mýtická zvířata*. Praha: Academia 2010, s. 106–126.
- UHER, David: „*Shuo Wen Jie Zi*“ *Xueshuo, Ziyuan, Wenhua* 《〈说文解字〉学说、字源、文化》 [Výklad významu obrysových a rozbor struktury odvozených znaků: Teorie, etymologie, kultura]. Olomouc: Univerzita Palackého 2012, 140 s.
- UHER, David: *Hanská grammatologie*. Olomouc: Univerzita Palackého 2013, 334 s.

- ULVIG, Tor: *Dictionary of Old and Middle Chinese. Bernhard Karlgren's Grammata Serica Recensa Alphabetically Arranged*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis 1997, 397 s.
- UNGER, J. Marshall: *Ideogram. Chinese Characters and the Myth of Disembodied Meaning*. Honolulu: University of Hawai'i Press 2004, 196 s.
- VACHEK, Josef: „Some Remarks on Writing and Phonetic Transcription“. In Philip A. Luelsdorff (ed.): *Written Language Revised*. Amsterdam: Benjamins 1989, s. 1–8.
- VACHEK, Josef: „Notes on the Development of the Written Norm of English“. In Philip A. Luelsdorff (ed.): *Written Language Revised*. Amsterdam: Benjamins 1989, s. 117–139.
- VOEGELIN C. F. a F. M. Voegelin: „Typological Classification of Systems with Included, Excluded and Self-Sufficient Alphabets“. *Anthropological Linguistics*, 1961, sv. 3, č.1, s. 55–96.
- VOCHALA, Jaromír: „Some Remarks on the Analysis of Chinese Characters“. *Monumenta Serica*, 1967, sv. 26, s. 42–46.
- VOCHALA, Jaromír: *Chinese Writing System: Minimal Graphic Units*. Praha: Univerzita Karlova 1985, 143 s.
- VOCHALA, Jaromír a Věna Hrdličková: *Úvod do studia sinologie: část filologická*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1985, 265 s.
- VOCHALA, Jaromír, Miroslav Novák a Vladimír Pucek: *Úvod do čínského, japonského a korejského písma I. Vznik a vývoj*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1989a, 132 s.
- VOCHALA, Jaromír, Miroslav Novák a Vladimír Pucek: *Úvod do čínského, japonského a korejského písma II. Praktický kurz*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství 1989b, 250 s.
- VOCHALA, Jaromír: *Čínsko-český, česko-čínský slovník*. Voznice: Leda 2007, li+xi+658+xviii+614+ii s.
- WANG Fengyang 王凤阳: *Hanzixue 《汉字学》 [Čínská grammatologie]*. Changchun: Jilin Wenshi Chubanshe 1989, 986 s.
- WANG Ning 王宁: *Hanzixue Gaiyao 《汉字学概要》 [Úvod do čínské grammatologie]*. Peking: Beijing Shifan Daxue Chubanshe 2001, 189 s.
- WANG Ning 王宁: *Hanzi Gouxing Jiangzuo 《汉字构形讲座》 [Přednášky o struktuře čínského znaku]*. Šanghaj: Shanghai Jiaoyu Chubanshe 2002, 104 s.
- Wenlin 文林 *Software for Learning Chinese*. Verze 4.0.2. Wenlin Institute 2011.
- WEN Wu 文武: „Guanyu Hanzi Pingjia de Ji Ge Jiben Wenti“ 《关于汉字评价的几个基本问题》 [Několik základních otázek k hodnocení čínských znaků]. *Yuwen Jianshe 《语文建设》 [Language Planning]*, 1987, č. 2, s. 7–12.

- WILDER, G. D. a J. H. Ingram: *Analysis of Chinese Characters*. New York: Dover Publications 1974, 364 s.
- Xiandai Hanyu Cidian* 《现代汉语词典》 [Slovník moderní čínštiny] (6. vydání). Peking: Shangwu Yinshuguan 2014, 1789 s.
- Xiandai Hanyu Pinlü Cidian* 《现代汉语频率词典》 [Frekvenční slovník moderní čínštiny]. Peking: Beijing Yuyan Xueyuan Chubanshe 1986, 1491 s.
- XIAO Richard, Paul Rayson a Tony McEnery: *A Frequency Dictionary of Mandarin Chinese*. Abingdon: Routledge 2009, 390 s.
- XIN Yan 心言: „Tuichen Xinchu de Jie Xing Shizifa – ‚Kuaisu Shi Zi Zidian‘ Jianjie“ 《推陈出新的解形识字法 ——〈快速识字字典〉简介》 [Inovativní metoda výuky znaků pomocí výkladu jejich grafické podoby – Slovník Čínské znaky: snadno a rychle]. *Baoding Shizhuan Xuebao* 《保定师专学报》 [*Journal of Baoding Teachers College*], 1998, č. 1, s. 50–53.
- Xinhua Zidian* 《新华字典》 [Slovník Xinhua] (11. vydání; zkráceně XHZ). Peking: Shangwu Yinshuguan 2011, 711 s.
- XING Hongbing 邢红兵: *Xiandai Hanzi Tezheng Fenxi yu Jisuan Yanjiu* 《现代汉字特征分析与计算研究》 [Moderní čínské znaky: analýza základní charakteristiky a výzkum v rámci počítačnické lingvistiky]. Peking: Shangwu Yinshuguan 2007, 225 s.
- XU Shen 许慎: *Shuo Wen Jie Zi* 《说文解字》 [Výklad významu obrysových a rozbor struktury odvozených znaků]. Peking: Zhonghua Shuju 1963, 328+62 s.
- YANG Hongqing 杨洪清 a Zhu Xinlan 朱新兰: *Kuaisu Shi Zi Zidian* 《快速识字字典》 [Čínské znaky: snadno a rychle] (zkráceně KSZ). [Neuvedeno]: Jiangsu Guji Chubanshe 1996, 516 s.
- YANG Hongqing 杨洪清 a Zhu Xinlan 朱新兰: *Xiandai Shuo Wen Jie Zi Zidian* 《现代说文解字字典》 [Moderní Výklad významu obrysových a rozbor struktury odvozených znaků]. Peking: Qunzhong Chubanshe 1999, 397 s.
- YANG Runlu 杨润陆: *Xiandai Hanzixue* 《现代汉字学》 [Moderní grammatologie]. Peking: Beijing Shifan Daxue Chubanshe 2008, 272 s.
- YE Changyuan 叶昌元: *Zili – Hanzi Bujian Tongjie* 《字理——汉字部件通解》 [Motivovanost čínských znaků: univerzální výklad složek]. Peking: Dongfang Chubanshe 2008, 573 s.
- YIN Binyong 尹斌庸: „Xiandai Hanzi de Dingliang Yanjiu“ 《现代汉字的定量研究》 [Moderní čínské znaky: kvalitativní výzkum]. *Yuwen Jianshe* 《语文建设》 [*Language Planning*], 1991, č. 11, s. 19–21.
- YIN Binyong a John S. Rohsenow: *Modern Chinese Characters*. Peking: Sinolingua 1994, 397 s.

- YIN Jiming 殷寄明 a Wang Rudong 汪如东: *Xiandai Hanyu Wenzixue* 《现代汉语文字学》 [Grammatologie v moderní čínštině]. Šanghaj: Fudan Daxue Chubanshe 2007, 316 s.
- YU Guoqing 余国庆: *Shuowenxue Daolun* 《说文学导论》 [Úvod do studia tradiční čínské grammatologie]. Hefei: Anhui Jiaoyu Chubanshe 1995, 230 s.
- YU Hui 余辉 a Liu Cheng 刘诚: *Shuo Zili Jie Hanzi* 《说字理解汉字》 [Výklad znaků na základě principů motivovanosti]. Peking: Qixiang Chubanshe 2010, 623 s.
- ZÁDRAPA, Lukáš a Michaela Pejčochová: *Čínské písmo*. Praha: Academia 2009, 297 s.
- ZHANG Jingxian 张静贤: *Xiandai Hanzi Jiaocheng* 《现代汉字教程》 [Učebnice moderního čínského znakového písma]. Peking: Xiandai Chubanshe 1992, 257 s.
- ZHANG Lianrong 张联荣: *Zi yu Ci* 《字与词》 [Znaky a slova]. Peking: Yuwen Chubanshe 2007, 75 s.
- ZHANG Sufeng 张素凤: *Hanzi Jiegou Yanbian Shi* 《汉字结构演变史》 [Dějiny vývoje konstrukčního složení čínských znaků]. Šanghaj: Shanghai Guji Chubanshe 2012, 493 s.
- ZHENG Zhenfeng 郑振峰, Wang Jun 王军, Li Yanxun 李彦循 et. al.: *Hanzixue* 《汉字学》 [Čínská grammatologie]. Peking: Yuwen Chubanshe 2010, 273 s.
- ZHOU Youguang 周有光: „Xiandai Hanzi Zhong Shengpang de Biaoyin Gongneng Wenti“ 《现代汉字中声旁的表音功能问题》 [Fonetická funkce fonetik v moderní čínštině]. *Zhongguo Yuwen* 《中国语文》 [The Studies of Chinese Language], 1978, č. 3, 172–177.
- ZHOU Youguang 周有光: *Hanzi Shengpang Duyin Bian Cha* 《汉字声旁读音便查》 [Příručka pro snadné vyhledávání výslovnosti fonetik]. Changchun: Jilin Renmin Chubanshe 1980, 163 s.
- ZHOU Youguang 周有光: „Xiandai Hanzi Zhong de Duoyin Zi Wenti“ 《现代汉字中的多音字问题》 [Znaky s více výslovnostmi v moderních čínštině]. In Su Peicheng 苏培成 (ed.): *Xiandai Hanzixue Cankao Ziliao* 《现代汉字学参考资料》 [Sborník statí k moderní čínské grammatologii]. Peking: Beijing University Press 2002, s. 198-207.
- ZHOU Youguang 周有光: „Xiandai Hanzixue Fafan“ 《现代汉字学发凡》 [Úvod do moderní grammatologie]. In *Zhou Youguang Yuyanxue Luwenji* 《周有光语言学论文集》 [Sbírka Zhou Youguangových článků o lingvistice]. Peking: Shangwu Yinshuguan 2004, s. 306–316.
- ZHOU Zumo 周祖谟: „Youwen“ 《右文》 [Složka vpravo]. In *Zhongguo Da Baikequanshu: Yuyan, Wenzhi* 《中国大百科全书·语言、文字》 [Velká čínská encyklopedie: Jazyk a písmo]. Peking, Šanghaj: Zhongguo Da Baikequan Chubanshe 1988, s. 465.

Přílohy

Příloha 1: Přehled elektronicky nezpracovaných složek

X1	𠄎	X9	𠄎
X2	収	X10	𠄎
X3	𠄎	X11	𠄎
X4	东	X12	迷
X5	𠄎	X13	𠄎
X6	𠄎	X14	兔
X7	𠄎	X15	𠄎
X8	𠄎	X16	𠄎

Příloha 2: Přehled složek

1. Celkový přehled složek

počet výskytů	přehled složek	počet složek
142	手	1
125	水	1
124	人	1
110	口木	2
82	心	1
60	彡	1
59	肉言艹土	4
54	辶	1
43	火日	2
41	金	1
39	女	1
38	刀	1
37	宀	1
31	犬禾	2
30	虫	1
29	又贝	2
27	阝 力竹	3
22	马支目足	4
21	寸衣	2
20	礻石	2
19	广车页	3
18	山米	2
17	工	1
16	十巾玉田羊食	6
15	彳门疒隹	4
14	尸欠	2
13	太子示白艮	5
12	斤皿立穴走	5
11	雨	1
10	丁卜匕口少牛分方古酉肖者尚	13
9	几 卩 干弓殳占且令鸟皮舌合交青	15
8	厂户正由包圭舟各金良昔莫	12
7	夕夕己元不歹止见爪月戈旦矢耳里	15
6	乚九冂井彡亡也彡云牙戈天反仓巴可 𠃉 𠃊 𠃋 𠃌 𠃍 𠃎 𠃏 𠃐 𠃑 𠃒 𠃓 𠃔 𠃕 𠃖 𠃗 𠃘 𠃙 𠃚 𠃛 𠃜 𠃝 𠃞 𠃟 𠃠 𠃡 𠃢 𠃣 𠃤 𠃥 𠃦 𠃧 𠃨 𠃩 𠃪 𠃫 𠃬 𠃭 𠃮 𠃯 𠃰 𠃱 𠃲 𠃳 𠃴 𠃵 𠃶 𠃷 𠃸 𠃹 𠃺 𠃻 𠃼 𠃽 𠃾 𠃿 𠄀 𠄁 𠄂 𠄃 𠄄 𠄅 𠄆 𠄇 𠄈 𠄉 𠄊 𠄋 𠄌 𠄍 𠄎 𠄏 𠄐 𠄑 𠄒 𠄓 𠄔 𠄕 𠄖 𠄗 𠄘 𠄙 𠄚 𠄛 𠄜 𠄝 𠄞 𠄟 𠄠 𠄡 𠄢 𠄣 𠄤 𠄥 𠄦 𠄧 𠄨 𠄩 𠄪 𠄫 𠄬 𠄭 𠄮 𠄯 𠄰 𠄱 𠄲 𠄳 𠄴 𠄵 𠄶 𠄷 𠄸 𠄹 𠄺 𠄻 𠄼 𠄽 𠄾 𠄿 𠅀 𠅁 𠅂 𠅃 𠅄 𠅅 𠅆 𠅇 𠅈 𠅉 𠅊 𠅋 𠅌 𠅍 𠅎 𠅏 𠅐 𠅑 𠅒 𠅓 𠅔 𠅕 𠅖 𠅗 𠅘 𠅙 𠅚 𠅛 𠅜 𠅝 𠅞 𠅟 𠅠 𠅡 𠅢 𠅣 𠅤 𠅥 𠅦 𠅧 𠅨 𠅩 𠅪 𠅫 𠅬 𠅭 𠅮 𠅯 𠅰 𠅱 𠅲 𠅳 𠅴 𠅵 𠅶 𠅷 𠅸 𠅹 𠅺 𠅻 𠅼 𠅽 𠅾 𠅿 𠆀 𠆁 𠆂 𠆃 𠆄 𠆅 𠆆 𠆇 𠆈 𠆉 𠆊 𠆋 𠆌 𠆍 𠆎 𠆏 𠆐 𠆑 𠆒 𠆓 𠆔 𠆕 𠆖 𠆗 𠆘 𠆙 𠆚 𠆛 𠆜 𠆝 𠆞 𠆟 𠆠 𠆡 𠆢 𠆣 𠆤 𠆥 𠆦 𠆧 𠆨 𠆩 𠆪 𠆫 𠆬 𠆭 𠆮 𠆯 𠆰 𠆱 𠆲 𠆳 𠆴 𠆵 𠆶 𠆷 𠆸 𠆹 𠆺 𠆻 𠆼 𠆽 𠆾 𠆿 𠇀 𠇁 𠇂 𠇃 𠇄 𠇅 𠇆 𠇇 𠇈 𠇉 𠇊 𠇋 𠇌 𠇍 𠇎 𠇏 𠇐 𠇑 𠇒 𠇓 𠇔 𠇕 𠇖 𠇗 𠇘 𠇙 𠇚 𠇛 𠇜 𠇝 𠇞 𠇟 𠇠 𠇡 𠇢 𠇣 𠇤 𠇥 𠇦 𠇧 𠇨 𠇩 𠇪 𠇫 𠇬 𠇭 𠇮 𠇯 𠇰 𠇱 𠇲 𠇳 𠇴 𠇵 𠇶 𠇷 𠇸 𠇹 𠇺 𠇻 𠇼 𠇽 𠇾 𠇿 𠈀 𠈁 𠈂 𠈃 𠈄 𠈅 𠈆 𠈇 𠈈 𠈉 𠈊 𠈋 𠈌 𠈍 𠈎 𠈏 𠈐 𠈑 𠈒 𠈓 𠈔 𠈕 𠈖 𠈗 𠈘 𠈙 𠈚 𠈛 𠈜 𠈝 𠈞 𠈟 𠈠 𠈡 𠈢 𠈣 𠈤 𠈥 𠈦 𠈧 𠈨 𠈩 𠈪 𠈫 𠈬 𠈭 𠈮 𠈯 𠈰 𠈱 𠈲 𠈳 𠈴 𠈵 𠈶 𠈷 𠈸 𠈹 𠈺 𠈻 𠈼 𠈽 𠈾 𠈿 𠉀 𠉁 𠉂 𠉃 𠉄 𠉅 𠉆 𠉇 𠉈 𠉉 𠉊 𠉋 𠉌 𠉍 𠉎 𠉏 𠉐 𠉑 𠉒 𠉓 𠉔 𠉕 𠉖 𠉗 𠉘 𠉙 𠉚 𠉛 𠉜 𠉝 𠉞 𠉟 𠉠 𠉡 𠉢 𠉣 𠉤 𠉥 𠉦 𠉧 𠉨 𠉩 𠉪 𠉫 𠉬 𠉭 𠉮 𠉯 𠉰 𠉱 𠉲 𠉳 𠉴 𠉵 𠉶 𠉷 𠉸 𠉹 𠉺 𠉻 𠉼 𠉽 𠉾 𠉿 𠊀 𠊁 𠊂 𠊃 𠊄 𠊅 𠊆 𠊇 𠊈 𠊉 𠊊 𠊋 𠊌 𠊍 𠊎 𠊏 𠊐 𠊑 𠊒 𠊓 𠊔 𠊕 𠊖 𠊗 𠊘 𠊙 𠊚 𠊛 𠊜 𠊝 𠊞 𠊟 𠊠 𠊡 𠊢 𠊣 𠊤 𠊥 𠊦 𠊧 𠊨 𠊩 𠊪 𠊫 𠊬 𠊭 𠊮 𠊯 𠊰 𠊱 𠊲 𠊳 𠊴 𠊵 𠊶 𠊷 𠊸 𠊹 𠊺 𠊻 𠊼 𠊽 𠊾 𠊿 𠋀 𠋁 𠋂 𠋃 𠋄 𠋅 𠋆 𠋇 𠋈 𠋉 𠋊 𠋋 𠋌 𠋍 𠋎 𠋏 𠋐 𠋑 𠋒 𠋓 𠋔 𠋕 𠋖 𠋗 𠋘 𠋙 𠋚 𠋛 𠋜 𠋝 𠋞 𠋟 𠋠 𠋡 𠋢 𠋣 𠋤 𠋥 𠋦 𠋧 𠋨 𠋩 𠋪 𠋫 𠋬 𠋭 𠋮 𠋯 𠋰 𠋱 𠋲 𠋳 𠋴 𠋵 𠋶 𠋷 𠋸 𠋹 𠋺 𠋻 𠋼 𠋽 𠋾 𠋿 𠌀 𠌁 𠌂 𠌃 𠌄 𠌅 𠌆 𠌇 𠌈 𠌉 𠌊 𠌋 𠌌 𠌍 𠌎 𠌏 𠌐 𠌑 𠌒 𠌓 𠌔 𠌕 𠌖 𠌗 𠌘 𠌙 𠌚 𠌛 𠌜 𠌝 𠌞 𠌟 𠌠 𠌡 𠌢 𠌣 𠌤 𠌥 𠌦 𠌧 𠌨 𠌩 𠌪 𠌫 𠌬 𠌭 𠌮 𠌯 𠌰 𠌱 𠌲 𠌳 𠌴 𠌵 𠌶 𠌷 𠌸 𠌹 𠌺 𠌻 𠌼 𠌽 𠌾 𠌿 𠍀 𠍁 𠍂 𠍃 𠍄 𠍅 𠍆 𠍇 𠍈 𠍉 𠍊 𠍋 𠍌 𠍍 𠍎 𠍏 𠍐 𠍑 𠍒 𠍓 𠍔 𠍕 𠍖 𠍗 𠍘 𠍙 𠍚 𠍛 𠍜 𠍝 𠍞 𠍟 𠍠 𠍡 𠍢 𠍣 𠍤 𠍥 𠍦 𠍧 𠍨 𠍩 𠍪 𠍫 𠍬 𠍭 𠍮 𠍯 𠍰 𠍱 𠍲 𠍳 𠍴 𠍵 𠍶 𠍷 𠍸 𠍹 𠍺 𠍻 𠍼 𠍽 𠍾 𠍿 𠎀 𠎁 𠎂 𠎃 𠎄 𠎅 𠎆 𠎇 𠎈 𠎉 𠎊 𠎋 𠎌 𠎍 𠎎 𠎏 𠎐 𠎑 𠎒 𠎓 𠎔 𠎕 𠎖 𠎗 𠎘 𠎙 𠎚 𠎛 𠎜 𠎝 𠎞 𠎟 𠎠 𠎡 𠎢 𠎣 𠎤 𠎥 𠎦 𠎧 𠎨 𠎩 𠎪 𠎫 𠎬 𠎭 𠎮 𠎯 𠎰 𠎱 𠎲 𠎳 𠎴 𠎵 𠎶 𠎷 𠎸 𠎹 𠎺 𠎻 𠎼 𠎽 𠎾 𠎿 𠏀 𠏁 𠏂 𠏃 𠏄 𠏅 𠏆 𠏇 𠏈 𠏉 𠏊 𠏋 𠏌 𠏍 𠏎 𠏏 𠏐 𠏑 𠏒 𠏓 𠏔 𠏕 𠏖 𠏗 𠏘 𠏙 𠏚 𠏛 𠏜 𠏝 𠏞 𠏟 𠏠 𠏡 𠏢 𠏣 𠏤 𠏥 𠏦 𠏧 𠏨 𠏩 𠏪 𠏫 𠏬 𠏭 𠏮 𠏯 𠏰 𠏱 𠏲 𠏳 𠏴 𠏵 𠏶 𠏷 𠏸 𠏹 𠏺 𠏻 𠏼 𠏽 𠏾 𠏿 𠐀 𠐁 𠐂 𠐃 𠐄 𠐅 𠐆 𠐇 𠐈 𠐉 𠐊 𠐋 𠐌 𠐍 𠐎 𠐏 𠐐 𠐑 𠐒 𠐓 𠐔 𠐕 𠐖 𠐗 𠐘 𠐙 𠐚 𠐛 𠐜 𠐝 𠐞 𠐟 𠐠 𠐡 𠐢 𠐣 𠐤 𠐥 𠐦 𠐧 𠐨 𠐩 𠐪 𠐫 𠐬 𠐭 𠐮 𠐯 𠐰 𠐱 𠐲 𠐳 𠐴 𠐵 𠐶 𠐷 𠐸 𠐹 𠐺 𠐻 𠐼 𠐽 𠐾 𠐿 𠑀 𠑁 𠑂 𠑃 𠑄 𠑅 𠑆 𠑇 𠑈 𠑉 𠑊 𠑋 𠑌 𠑍 𠑎 𠑏 𠑐 𠑑 𠑒 𠑓 𠑔 𠑕 𠑖 𠑗 𠑘 𠑙 𠑚 𠑛 𠑜 𠑝 𠑞 𠑟 𠑠 𠑡 𠑢 𠑣 𠑤 𠑥 𠑦 𠑧 𠑨 𠑩 𠑪 𠑫 𠑬 𠑭 𠑮 𠑯 𠑰 𠑱 𠑲 𠑳 𠑴 𠑵 𠑶 𠑷 𠑸 𠑹 𠑺 𠑻 𠑼 𠑽 𠑾 𠑿 𠒀 𠒁 𠒂 𠒃 𠒄 𠒅 𠒆 𠒇 𠒈 𠒉 𠒊 𠒋 𠒌 𠒍 𠒎 𠒏 𠒐 𠒑 𠒒 𠒓 𠒔 𠒕 𠒖 𠒗 𠒘 𠒙 𠒚 𠒛 𠒜 𠒝 𠒞 𠒟 𠒠 𠒡 𠒢 𠒣 𠒤 𠒥 𠒦 𠒧 𠒨 𠒩 𠒪 𠒫 𠒬 𠒭 𠒮 𠒯 𠒰 𠒱 𠒲 𠒳 𠒴 𠒵 𠒶 𠒷 𠒸 𠒹 𠒺 𠒻 𠒼 𠒽 𠒾 𠒿 𠓀 𠓁 𠓂 𠓃 𠓄 𠓅 𠓆 𠓇 𠓈 𠓉 𠓊 𠓋 𠓌 𠓍 𠓎 𠓏 𠓐 𠓑 𠓒 𠓓 𠓔 𠓕 𠓖 𠓗 𠓘 𠓙 𠓚 𠓛 𠓜 𠓝 𠓞 𠓟 𠓠 𠓡 𠓢 𠓣 𠓤 𠓥 𠓦 𠓧 𠓨 𠓩 𠓪 𠓫 𠓬 𠓭 𠓮 𠓯 𠓰 𠓱 𠓲 𠓳 𠓴 𠓵 𠓶 𠓷 𠓸 𠓹 𠓺 𠓻 𠓼 𠓽 𠓾 𠓿 𠔀 𠔁 𠔂 𠔃 𠔄 𠔅 𠔆 𠔇 𠔈 𠔉 𠔊 𠔋 𠔌 𠔍 𠔎 𠔏 𠔐 𠔑 𠔒 𠔓 𠔔 𠔕 𠔖 𠔗 𠔘 𠔙 𠔚 𠔛 𠔜 𠔝 𠔞 𠔟 𠔠 𠔡 𠔢 𠔣 𠔤 𠔥 𠔦 𠔧 𠔨 𠔩 𠔪 𠔫 𠔬 𠔭 𠔮 𠔯 𠔰 𠔱 𠔲 𠔳 𠔴 𠔵 𠔶 𠔷 𠔸 𠔹 𠔺 𠔻 𠔼 𠔽 𠔾 𠔿 𠕀 𠕁 𠕂 𠕃 𠕄 𠕅 𠕆 𠕇 𠕈 𠕉 𠕊 𠕋 𠕌 𠕍 𠕎 𠕏 𠕐 𠕑 𠕒 𠕓 𠕔 𠕕 𠕖 𠕗 𠕘 𠕙 𠕚 𠕛 𠕜 𠕝 𠕞 𠕟 𠕠 𠕡 𠕢 𠕣 𠕤 𠕥 𠕦 𠕧 𠕨 𠕩 𠕪 𠕫 𠕬 𠕭 𠕮 𠕯 𠕰 𠕱 𠕲 𠕳 𠕴 𠕵 𠕶 𠕷 𠕸 𠕹 𠕺 𠕻 𠕼 𠕽 𠕾 𠕿 𠖀 𠖁 𠖂 𠖃 𠖄 𠖅 𠖆 𠖇 𠖈 𠖉 𠖊 𠖋 𠖌 𠖍 𠖎 𠖏 𠖐 𠖑 𠖒 𠖓 𠖔 𠖕 𠖖 𠖗 𠖘 𠖙 𠖚 𠖛 𠖜 𠖝 𠖞 𠖟 𠖠 𠖡 𠖢 𠖣 𠖤 𠖥 𠖦 𠖧 𠖨 𠖩 𠖪 𠖫 𠖬 𠖭 𠖮 𠖯 𠖰 𠖱 𠖲 𠖳 𠖴 𠖵 𠖶 𠖷 𠖸 𠖹 𠖺 𠖻 𠖼 𠖽 𠖾 𠖿 𠗀 𠗁 𠗂 𠗃 𠗄 𠗅 𠗆 𠗇 𠗈 𠗉 𠗊 𠗋 𠗌 𠗍 𠗎 𠗏 𠗐 𠗑 𠗒 𠗓 𠗔 𠗕 𠗖 𠗗 𠗘 𠗙 𠗚 𠗛 𠗜 𠗝 𠗞 𠗟 𠗠 𠗡 𠗢 𠗣 𠗤 𠗥 𠗦 𠗧 𠗨 𠗩 𠗪 𠗫 𠗬 𠗭 𠗮 𠗯 𠗰 𠗱 𠗲 𠗳 𠗴 𠗵 𠗶 𠗷 𠗸 𠗹 𠗺 𠗻 𠗼 𠗽 𠗾 𠗿 𠘀 𠘁 𠘂 𠘃 𠘄 𠘅 𠘆 𠘇 𠘈 𠘉 𠘊 𠘋 𠘌 𠘍 𠘎 𠘏 𠘐 𠘑 𠘒 𠘓 𠘔 𠘕 𠘖 𠘗 𠘘 𠘙 𠘚 𠘛 𠘜 𠘝 𠘞 𠘟 𠘠 𠘡 𠘢 𠘣 𠘤 𠘥 𠘦 𠘧 𠘨 𠘩 𠘪 𠘫 𠘬 𠘭 𠘮 𠘯 𠘰 𠘱 𠘲 𠘳 𠘴 𠘵 𠘶 𠘷 𠘸 𠘹 𠘺 𠘻 𠘼 𠘽 𠘾 𠘿 𠙀 𠙁 𠙂 𠙃 𠙄 𠙅 𠙆 𠙇 𠙈 𠙉 𠙊 𠙋 𠙌 𠙍 𠙎 𠙏 𠙐 𠙑 𠙒 𠙓 𠙔 𠙕 𠙖 𠙗 𠙘 𠙙 𠙚 𠙛 𠙜 𠙝 𠙞 𠙟 𠙠 𠙡 𠙢 𠙣 𠙤 𠙥 𠙦 𠙧 𠙨 𠙩 𠙪 𠙫 𠙬 𠙭 𠙮 𠙯 𠙰 𠙱 𠙲 𠙳 𠙴 𠙵 𠙶 𠙷 𠙸 𠙹 𠙺 𠙻 𠙼 𠙽 𠙾 𠙿 𠚀 𠚁 𠚂 𠚃 𠚄 𠚅 𠚆 𠚇 𠚈 𠚉 𠚊 𠚋 𠚌 𠚍 𠚎 𠚏 𠚐 𠚑 𠚒 𠚓 𠚔 𠚕 𠚖 𠚗 𠚘 𠚙 𠚚 𠚛 𠚜 𠚝 𠚞 𠚟 𠚠 𠚡 𠚢 𠚣 𠚤 𠚥 𠚦 𠚧 𠚨 𠚩 𠚪 𠚫 𠚬 𠚭 𠚮 𠚯 𠚰 𠚱 𠚲 𠚳 𠚴 𠚵 𠚶 𠚷 𠚸 𠚹 𠚺 𠚻 𠚼 𠚽 𠚾 𠚿 𠛀 𠛁 𠛂 𠛃 𠛄 𠛅 𠛆 𠛇 𠛈 𠛉 𠛊 𠛋 𠛌 𠛍 𠛎 𠛏 𠛐 𠛑 𠛒 𠛓 𠛔 𠛕 𠛖 𠛗 𠛘 𠛙 𠛚 𠛛 𠛜 𠛝 𠛞 𠛟 𠛠 𠛡 𠛢 𠛣 𠛤 𠛥 𠛦 𠛧 𠛨 𠛩 𠛪 𠛫 𠛬 𠛭 𠛮 𠛯 𠛰 𠛱 𠛲 𠛳 𠛴 𠛵 𠛶 𠛷 𠛸 𠛹 𠛺 𠛻 𠛼 𠛽 𠛾 𠛿 𠜀 𠜁 𠜂 𠜃 𠜄 𠜅 𠜆 𠜇 𠜈 𠜉 𠜊 𠜋 𠜌 𠜍 𠜎 𠜏 𠜐 𠜑 𠜒 𠜓 𠜔 𠜕 𠜖 𠜗 𠜘 𠜙 𠜚 𠜛 𠜜 𠜝 𠜞 𠜟 𠜠 𠜡 𠜢 𠜣 𠜤 𠜥 𠜦 𠜧 𠜨 𠜩 𠜪 𠜫 𠜬 𠜭 𠜮 𠜯 𠜰 𠜱 𠜲 𠜳 𠜴 𠜵 𠜶 𠜷 𠜸 𠜹 𠜺 𠜻 𠜼 𠜽 𠜾 𠜿 𠝀 𠝁 𠝂 𠝃 𠝄 𠝅 𠝆 𠝇 𠝈 𠝉 𠝊 𠝋 𠝌 𠝍 𠝎 𠝏 𠝐 𠝑 𠝒 𠝓 𠝔 𠝕 𠝖 𠝗 𠝘 𠝙 𠝚 𠝛 𠝜 𠝝 𠝞 𠝟 𠝠 𠝡 𠝢 𠝣 𠝤 𠝥 𠝦 𠝧 𠝨 𠝩 𠝪 𠝫 𠝬 𠝭 𠝮 𠝯 𠝰 𠝱 𠝲 𠝳 𠝴 𠝵 𠝶 𠝷 𠝸 𠝹 𠝺 𠝻 𠝼 𠝽 𠝾 𠝿 𠞀 𠞁 𠞂 𠞃 𠞄 𠞅 𠞆 𠞇 𠞈 𠞉 𠞊 𠞋 𠞌 𠞍 𠞎 𠞏 𠞐 𠞑 𠞒 𠞓 𠞔 𠞕 𠞖 𠞗 𠞘 𠞙 𠞚 𠞛 𠞜 𠞝 𠞞 𠞟 𠞠 𠞡 𠞢 𠞣 𠞤 𠞥 𠞦 𠞧 𠞨 𠞩 𠞪 𠞫 𠞬 𠞭 𠞮 𠞯 𠞰 𠞱 𠞲 𠞳 𠞴 𠞵 𠞶 𠞷 𠞸 𠞹 𠞺 𠞻 𠞼 𠞽 𠞾 𠞿 𠟀 𠟁 𠟂 𠟃 𠟄 𠟅 𠟆 𠟇 𠟈 𠟉 𠟊 𠟋 𠟌 𠟍 𠟎 𠟏 𠟐 𠟑 𠟒 𠟓 𠟔 𠟕 𠟖 𠟗 𠟘 𠟙 𠟚 𠟛 𠟜 𠟝 𠟞 𠟟 𠟠 𠟡 𠟢 𠟣 𠟤 𠟥 𠟦 𠟧 𠟨 𠟩 𠟪 𠟫 𠟬 𠟭 𠟮 𠟯 𠟰 𠟱 𠟲 𠟳 𠟴 𠟵 𠟶 𠟷 𠟸 𠟹 𠟺 𠟻 𠟼 𠟽 𠟾 𠟿 𠠀 𠠁 𠠂 𠠃 𠠄 𠠅 𠠆 𠠇 𠠈 𠠉 𠠊 𠠋 𠠌 𠠍 𠠎 𠠏 𠠐 𠠑 𠠒 𠠓 𠠔 𠠕 𠠖 𠠗 𠠘 𠠙 𠠚 𠠛 𠠜 𠠝 𠠞 𠠟 𠠠 𠠡 𠠢 𠠣 𠠤 𠠥 𠠦 𠠧 𠠨 𠠩 𠠪 𠠫 𠠬 𠠭 𠠮 𠠯 𠠰 𠠱 𠠲 𠠳 𠠴 𠠵 𠠶 𠠷 𠠸 𠠹 𠠺 𠠻 𠠼 𠠽 𠠾 𠠿 𠡀 𠡁 𠡂 𠡃 𠡄 𠡅 𠡆 𠡇 𠡈 𠡉 𠡊 𠡋 𠡌 𠡍 𠡎 𠡏 𠡐 𠡑 𠡒 𠡓 𠡔 𠡕 𠡖 𠡗 𠡘 𠡙 𠡚 𠡛 𠡜 𠡝 𠡞 𠡟 𠡠 𠡡 𠡢 𠡣 𠡤 𠡥 𠡦 𠡧 𠡨 𠡩 𠡪 𠡫 𠡬 𠡭 𠡮 𠡯 𠡰 𠡱 𠡲 𠡳 𠡴 𠡵 𠡶 𠡷 𠡸 𠡹 𠡺 𠡻 𠡼 𠡽 𠡾 𠡿 𠢀 𠢁 𠢂 𠢃 𠢄 𠢅 𠢆 𠢇 𠢈 𠢉 𠢊 𠢋 𠢌 𠢍 𠢎 𠢏 𠢐 𠢑 𠢒 𠢓 𠢔 𠢕 𠢖 𠢗 𠢘 𠢙 𠢚 𠢛 𠢜 𠢝 𠢞 𠢟 𠢠 𠢡 𠢢 𠢣 𠢤 𠢥 𠢦 𠢧 𠢨 𠢩 𠢪 𠢫 𠢬 𠢭 𠢮 𠢯 𠢰 𠢱 𠢲 𠢳 𠢴 𠢵 𠢶 𠢷 𠢸 𠢹 𠢺 𠢻 𠢼 𠢽 𠢾 𠢿 𠣀 𠣁 𠣂 𠣃 𠣄 𠣅 𠣆 𠣇 𠣈 𠣉 𠣊 𠣋 𠣌 𠣍 𠣎 𠣏 𠣐 𠣑 𠣒 𠣓 𠣔 𠣕 𠣖 𠣗 𠣘 𠣙 𠣚 𠣛 𠣜 𠣝 𠣞 𠣟 𠣠 𠣡 𠣢 𠣣 𠣤 𠣥 𠣦 𠣧 𠣨 𠣩 𠣪 𠣫 𠣬 𠣭 𠣮 𠣯 𠣰 𠣱 𠣲 𠣳 𠣴 𠣵 𠣶 𠣷 𠣸 𠣹 𠣺 𠣻 𠣼 𠣽 𠣾 𠣿 𠤀 𠤁 𠤂 𠤃 𠤄 𠤅 𠤆 𠤇 𠤈 𠤉 𠤊 𠤋 𠤌 𠤍 𠤎 𠤏 𠤐 𠤑 𠤒 𠤓 𠤔 𠤕 𠤖 𠤗 𠤘 𠤙 𠤚 𠤛 𠤜 𠤝 𠤞 𠤟 𠤠 𠤡 𠤢 𠤣 𠤤 𠤥 𠤦 𠤧 𠤨 𠤩 𠤪 𠤫 𠤬 𠤭 𠤮 𠤯 𠤰 𠤱 𠤲 𠤳 𠤴 𠤵 𠤶 𠤷 𠤸 𠤹 𠤺 𠤻 𠤼 𠤽 𠤾 𠤿 𠥀 𠥁 𠥂 𠥃 𠥄 𠥅 𠥆 𠥇 𠥈 𠥉 𠥊 𠥋 𠥌 𠥍 𠥎 𠥏 𠥐 𠥑 𠥒 𠥓 𠥔 𠥕 𠥖 𠥗 𠥘 𠥙 𠥚 𠥛 𠥜 𠥝 𠥞 𠥟 𠥠 𠥡 𠥢 𠥣 𠥤 𠥥 𠥦 𠥧 𠥨 𠥩 𠥪 𠥫 𠥬 𠥭 𠥮 𠥯 𠥰 𠥱 𠥲 𠥳 𠥴 𠥵 𠥶 𠥷 𠥸 𠥹 𠥺 𠥻 𠥼 𠥽 𠥾 𠥿 𠦀 𠦁 𠦂 𠦃 𠦄 𠦅 𠦆 𠦇 𠦈 𠦉 𠦊 𠦋 𠦌 𠦍 𠦎 𠦏 𠦐 𠦑 𠦒 𠦓 𠦔 𠦕 𠦖	

2	二七了亏与万弋上凡凡巳习丰区宏气片从仑乏氏匀尹未本丙布戊业 另代斥用尔市玄 X6 它司尼出奴矛母匡耒邦戎吉巩亘戌灰死师当早 卬吕白向行危旨色幽州汤安那劳求更吾两连吴昌申员利夙 X12 X13 君受矣爰奉贵苗或卖奄叔寻具昆昌明龟知垂窬府卷波官空宓琛建隶 参贲某苔荒星骨复段急段 X15 高原逢留离唐害家难堇荼票巽累崔象 竟商黑焦番尊曾置翟襄	151
1	刁于丈乞丸之刃么无五市太友厄瓦内午壬爻乌为冗孔以双击卉世术 左厉右发戊史乎册务阂头写必民圣对式刑考老 X7 芒臣吏有百存夷 贞岂伐延任华辰全会朵旬负匈条壮庄亦产充兴农如买约戒孝却菟字 步奴X10 呈皇助县呆男困兵何攸你凶希坐库闰间完张阿忝凌拉若苟 厓婁顷到齿界沓委欣征舍受朋昏兔夜姜单宜审宛郎屈孟贯奏春甚巷 棊故南查刺要尝显冒显昭畏贵虽卸聿重便保皇禹盾圃 X14 忽弯亭度 亲彦帝游阁迷酋首总活洛觉客退屋癸柔象敖聂哥夏虑弱罢乘隼射息 般奚朕袞畜羔朔宾窄容诸烝能桑彗黄亩敕堂崩婴敏祭孰庶康章率 寅宿尉替彭斯散董敬朝惠奈掌景然童 X16 普属疏登赖黻路署亶雁廉 新溥藉聚臧疑察翟樊暴爵	268

2. Přehled s-složek

počet výskytů	přehled složek	počet složek
140	ruka 手	1
119	voda 水	1
107	člověk 人	1
96	strom 木	1
94	ústa ¹ 口	1
78	srdce 心	1
54	maso 肉	1
52	země 土	1
51	tráva 艸	1
50	slovo 言	1
46	kráčet 辵	1
45	hedvábí 纟	1
40	ohněň 火	1
37	kov 金	1
36	žena 女	1
35	slunce 日	1
29	nůž 刀	2
25	střecha 宀 škeble 贝	1
24	síla 力	1
23	pes 犬	1
21	pahorek 阝 bít 支 oko 目	3
20	hmyz 虫 noha ¹ 足	2
18	kámen 石 klas 禾 oděv 衣	3
17	bambus 竹	1
15	nemoc 疒 hlava ¹ 页 rýže 米 jídlo 食	4
14	palec 寸	1
13	led 冫 pravá ruka 又 hora 山 šátek 巾 kůň 马 vůz 车	6
11	deset 十 jeskyně 穴	2
10	levý krok 彳 přístřešek/ široký 宀 vrata 门 zívát 欠 déšť 雨	5

9	ohrada 口 mrtvola 尸 luk 弓 obřad 示 pole 田 nádoba 皿	6
8	velký 大 buvol 牛 pták 鸟 jít ¹ 走 korbel 酉	5
7	dítě ² 子 spár 爪 nefrit 玉 šíp 矢 člun 舟	5
6	sekerka 斤 měsíc 月 zbraň ¹ 戛 síť ¹ 罟	4
5	město 阝 ruce 卩 večer 夕 halapartna 戈 málo 少 vidět 见 přímý ¹ 正 ucho 耳 jehlice/ pálivý 辛	9
4	bouda 厂 puklina 卜 příkrývka 冫 malý 小 ornament 彡 zlo 歹 říkat 曰 chlup 毛 stát 立 svislý 丕 dosáhnout 至 amfora 缶 nos 自 prapor 旂 peří 羽 vysoký ¹ X11 ptáček 隹	17
3	devět 九 práce 工 krok ¹ 夕 prchnout 亡 hlava ² 元 pevný X2 otec 父 rozdělit 分 dveře 户 odstranit 去 záře 光 jazyk 舌 spojit ¹ 合 tělo 身 hedvábná tkanina 帛 buben 壺 useň 革 ďábel 鬼 zvuk 音	19
2	koš 匚 dítě ¹ 儿 stolek 几 lžice 匕 proud 川 král 王 starý ¹ 耄 větev 支 ne ¹ 不 vzduch 气 destička 片 obrácený 反 pořadí 仑 naběračka 斗 rovný 平 rodit 生 bílý 白 balík 包 polovina 半 dlouhodobý 永 noha ² 疋 přidávat 加 trn 束 řadit 列 smrt 死 svírat 夹 hulákat 𠂔 stočený 尖 protínat se 交 ovce 羊 dva ¹ 两 prase 豕 rozlišovat 采 obilí/ údolí 谷 pokračovat X12 síť ² 罗 zapadnout 臼 hluboký 采 domov 家 lehký 票	40
1	dva ² 二 provinit se 干 vzdělanec 士 dole 下 nahoře 上 rychlý 𠂔 sám 己 malinký 么 bohatý 丰 studna 井 otevřít 开 manžel 夫 mrak 云 hustá tráva X7 pět 五 přítel 友 zub 牙 zastavit 止 uvnitř 内 kopec 冈 dlouhý 长 mezi 介 vítr 风 rovnoměrný 匀 tetování 文 úředník ¹ 尹 ostuda 丑 dělat 办 sladký 甘 starý ² 古 kořen 本 den 旦 jiný 另 ztratit 失 tykev 瓜 používat 用 ty ¹ 尔 svazek ¹ 册 zima 冬 trh 市 hlava ³ 头 svolávat 召 kůže 皮 socha 耒 zbraň ² 戎 starý ³ 老 pevný 巩 společný 共 úředník ² 吏 západ 西 sto 百 věštit 贞 ráno 早 dvůr 廷 vysoký ² 乔 hmoždír 臼 opírat se 任 jít ² 行 hrud ² 匈 mnoho 多 barva 色 spojit ² 并 horká voda 汤 kupovat 买 chránit se 戒 lámat 折 měnit 更 svazek ² 束 bob 豆 vesmírné těleso 辰 krok ² 步 uvnitř 里 muž 男 ty ² 你 komín 囱 řídký 希 sedět 坐 roh 角 roztáhnout 张 přímý ² 直 sráz 厓 ne ² 非 zuby 齿 disponovat 具 vědět 知 viset 垂 obdržet 受 soumrak 昏 ryba 鱼 zajíc 兔 skončit 卒 svitek 卷 vhodný 宜 prázdný 空 pronikat 贯 ulička 巷 objevit se 显 jasný 昭 složit 卸 strkat 聿 klikatý 弯 pavilon 亭 bloudit 迷 hlava ⁴ 首 měkký 柔 ne ³ 莫 trojnožka 鬲 původ 原 dýchat 息 strana 旁 úzký 窄 natažený 曼 dokončit 竟 rozšiřovat 散 scénérie 景 černý 黑 ústa ² 觜	117

3. Přehled f-složek

počet výskytů	přehled složek	počet složek
10	[dīng] 丁 [gōng] 工 [fāng] 方 [xiào] 肖 [shàng] 尚	5
9	[shǎo] 少 [lìng] 令 [jiāo] 交	3
8	[gān] 干 [gǔ] 古 [bāo] 包 [yáng] 羊 [gèn] 艮 [qiān] 钡 [qīng] 青 [mò] 莫	8
7	[bǔ/bo] 卜 [kǒu] 口 [tǔ] 土 [liáng] 良	4
6	[wáng] 亡 [yáng] 彡 [fēn] 分 [cāng] 仓 [jīng] 丕 [yáo] 尧 [yǒng] 甬 [zhuī] 隹	8
5	[lì] 力 [jǐ] 己 [mǎ] 马 [zhōng/zhòng] 中 [fǎn] 反 [bā] 巴 [jiān] 戛 [zhèng] 正 [zhàn/zhān] 占 [yóu] 由 [bái] 白 [pí] 皮 [gòng] 共 [qiáo] 乔 [jiāng] X9 [qí] 其 [biǎn] 扁 [pí/bì] 辟	18

4	[yǐ] 乙 [jié] 卩 [dāo] 刀 [jí] 及 [mén] 门 [wáng] 王 [yóu] 尤 [jù] 巨 [yá] 牙 [zhǐ] 止 [gāng] 冈 [bèi] 贝 [yāo] 夭 [jīn] 斤 [gōu] 勾 [kàng] 亢 [guài/jué] 夬 [kě] 可 [lóng] 龙 [dàn] 旦 [zhī] 只 [fù] 付 [zhǔ] 主 [bàn] 半 [zāi] 戔 [tóng] 同 [zhū] 朱 [tíng] 廷 [zhào] 兆 [gè] 各 [hài] 亥 [chén] 辰 [lǐ] 里 [xiù] 秀 [měi] 每 [fēng] 夆 [zhě] 者 [zhí] 直 [qí] 奇 [fēi] 非 [cǎi] 采 [táo] 匍 [pǒu] 音 [fú] 畀 [sǒu] 叟 [gāo] 高 [zào] 巢 [biàn] 辮	48
3	[shí] 十 [kǎo] 丐 [jī] 几 [jiū] 乚 [yòu] 又 [shān] 山 [qiān] 千 [guǎng] 广 [yì] 义 [wéi] 韦 [zhuān] 专 [mù] 木 [zhī] 支 [tún] 屯 [bǐ] 比 [jiān] X2 [shuǐ] 水 [shǒu] 手 [zhǎng] 长 [huā] 化 [jiè] 介 [wén] 文 [huǒ] 火 [hù] 户 [chǒu] 丑 [píng] 平 [jiǎn] X4 [jiǎ] 甲 [shēn] 申 [zhēn] 参 [dǐ] 氏 [jù/gōu] 句 [lì] 立 [lán] 兰 [fú] 弗 [jiā] 加 [zhào] 召 [sì] 寺 [kuā] 夸 [liè] 列 [chéng] 成 [zhì] 至 [zé] 则 [xiān] 先 [juàn] 尖 [hé] 合 [zhēng] 争 [luán] X8 [qí] 齐 [fú] 甫 [dòu] 豆 [guō] 鬲 [gào] 告 [fú] 孚 [gāo] X11 [duì] 兑 [dì] 弟 [zhǎn] 斩 [yì] 易 [luó] 罗 [xiàn] 畱 [zōng] 宗 [jū] 居 [hú] 胡 [hé] 曷 [qiū] 秋 [hóu] 侯 [yú] 俞 [lóu] 娄 [qián] 前 [zī] 兹 [yáo] 窑 [yǎo] 舀 [páng] 旁 [jiān] 兼 [sāi] 赛 [cáo] 曹 [màn] 曼 [má] 麻 [jiǎo] 敫	80
2	[yà] 乚 [rén] 人 [bā] 八 [jiǔ] 九 [bǐ] 匕 [iǎo] 了 [shì] 士 [cái] 才 [xià] 下 [dà] 大 [shān] 彡 [sháo] 勺 [xùn] 卂 [shī] 尸 [zǐ] 子 [nǚ] 女 [jǐng] 井 [fū] 夫 [yuán] 元 [gōng] 宀 [qiè] 切 [jiàn] 见 [cóng] 从 [lún] 仑 [fá] 乏 [gōng] 公 [wù] 勿 [fēng] 风 [yún] 匀 [áng] 印 [shū] 彳 [yǔ] 予 [wèi] 未 [mò] 末 [shì] 示 [bǐng] 丙 [dōng] 东 [jiān] X1 [qiě] 且 [mù] 目 [yāng] 夬 [yǎn] X5 [shēng] 生 [zhà] 乍 [hé] 禾 [dài] 代 [yōng] 用 [yǒng] 永 [xué] X6 [sī] 司 [ní] 尼 [shū] 疋 [nú] 奴 [tái] 台 [mǔ] 母 [kuāng] 匡 [bāng] 邦 [guī] 圭 [jí] 吉 [cì] 束 [jiā] 夹 [hǔ] 扌 [shī] 师 [dàng] 当 [zǎo] 早 [chóng] 虫 [xiàng] 向 [wēi] 危 [zhǐ] 旨 [nǎo] 囟 [cì] 次 [yī] 衣 [bìng] 并 [mǐ] 米 [zhōu] 州 [tāng] 汤 [ān] 安 [nà] 那 [zhé] 折 [láo] 劳 [qiú] 求 [liǎng] 两 [lián] 连 [yuān] 昌 [chuàn] 串 [lì] 利 [yú] 余 [huàn] 奂 [jué] 角 [liáng] X13 [jūn] 君 [qīn] 夔 [qǔ] 取 [xī] 昔 [miáo] 苗 [lín] 林 [yǎn] 奄 [jù] 具 [kūn] 昆 [chāng] 昌 [míng] 明 [zhī] 知 [chuí] 垂 [jīn] 金 [zhōu] 周 [jū] 勹 [jīng] 京 [fú] 府 [juàn] 卷 [bō] 波 [guān] 官 [mì] 宀 [jiàn] 建 [lù] 录 [cān/shēn] 参 [bēn] 贲 [mǒu] 某 [dā] 苔 [huāng] 荒 [xiāng] 相 [yú] 禺 [xīng] 星 [duān] 耑 [fù] 复 [duàn] 段 [jiǎ] 段 [mán] X15 [zhēn] 真 [yuán] 原 [féng] 逢 [liú] 留 [táng] 唐 [jiā] 家 [nán] 难 [jīn] 堇 [qī] 黍 [piāo] 票 [lèi] 累 [cuī] 崔 [xiàng] 象 [jìng] 竟 [bì] 敝 [jiāo] 焦 [zūn] 尊 [zēng] 曾 [jiāng] 量 [guàn] 藿 [xiāng] 襄	149
1	[chǎng] 厂 [qī] 七 [diāo] 刁 [nǎi] 乃 [yú] 于 [kuī] 亏 [cùn] 寸 [zhàng] 丈 [yǔ] 与 [shàng] 上 [fán] 凡 [zhī] 之 [gōng] 弓 [rèn] 刃 [tiān] 天 [wú] 无 [yún] 云 [wú] 五 [fú] 市 [bù] 不 [tài] 太 [quǎn] 犬 [qū] 区 [rì] 日 [nèi] 内 [máo] 毛 [qì] 气 [rén] 壬 [piàn] 片 [zhuǎ] 爪 [fù] 父 [jīn] 今 [yuè] 月 [shì] 氏 [qiàn] 欠 [wū] 乌 [wéi] 为 [dǒu] 斗 [chǐ] 尺 [qù] 去 [yíng] X3 [běn] 本 [shù] 术 [zuǒ] 左 [lì] 厉 [bù] 布 [bá] 发 [yuè] 戍 [běi] 北 [shǐ] 史 [mǐn] 皿 [shī] 失 [shǐ] 矢 [chì] 斥 [guā] 瓜 [hū] 乎 [mǎo] 卯 [dōng] 冬 [niǎo] 鸟 [wù] 务 [yuàn] 夨 [shì] 市 [xuán] 玄 [tā] 它 [xiě] 写 [bì] 必 [mín] 民 [chū] 出 [fā] 发 [yì] 彡 [máo] 矛 [shì] 式 [xíng] 刑 [róng] 戎 [kǎo] 考 [lǎo] 老 [gōng] 巩 [zhí] 执 [mǎng] X7 [máng] 芒 [yà] 亚 [xī] 西 [xū] 戌 [huī] 灰 [yí] 夷 [cǐ] 此 [zhēn] 贞 [guāng] 光 [yīn] 因 [shé] 舌 [zhú] 竹 [jiù] 臼 [fá] 伐 [huá] 华 [xíng] 行 [pài] 辰 [huì] 会 [duǒ] 朵 [xún] 旬 [xiōng] 匈 [jiàng] 夆 [duō] 多 [zhuàng] 壮 [zhuāng] 庄 [yì] 亦 [chǎn] 产 [chōng] 充 [jūn] 军 [nóng] 农 [yù] 聿 [mǎi] 买 [yāo] 约 [shòu] 寿 [jiè] 戒 [zǒu] 走 [xiào] 孝 [bó] 孛 [shù] 束 [wú] 吾 [yǒu] 酉 [cán] 殂 [suǒ] X10 [chéng] 呈 [niè] 呈 [wú]	290

吴 [zhù] 助 [xiàn] 县 [zú] 足 [kùn] 困 [yuán] 员 [bīng] 兵 [hé] 何 [yōu]
 攸 [nǐ] 你 [shēn] 身 [xī] 希 [zuò] 坐 [gǔ] 谷 [miǎn] 免 [kù] 库 [liú] 充
 [rùn] 闰 [jiān] 间 [zhāng] 张 [ā] 阿 [qūn] 爰 [fèng] 奉 [tiǎn] 忝 [líng] 交
 [lā] 拉 [ruò] 若 [huò] 或 [yǔ] 雨 [yá] 厓 [jié] 婁 [qíng] 顷 [dào] 到
 [shū] 叔 [zhuó] 卓 [dé] 导 [guǒ] 果 [bì] 畀 [tà] 沓 [bēi] 卑 [xīn] 欣
 [zhēng] 征 [shè] 舍 [shòu] 受 [péng] 朋 [hūn] 昏 [yú] 鱼 [chán] X14
 [yè] 夜 [zú] 卒 [qiè] 妾 [dān] 单 [yí] 宜 [shěn] 审 [kòng] 空 [wǎn] 宛
 [láng] 郎 [shēn] 采 [mèng] 孟 [guàn] 贯 [] zòu 奏 [chūn] 春 [xiàng] 巷
 [yè] 業 [chá] 查 [là] 刺 [yāo] 要 [xián] 咸 [cháng] 尝 [shì] 是 [mào] 冒
 [wēn] 晷 [zhāo] 昭 [wèi] 畏 [chā] 聿 [zhòng] 重 [biàn] 便 [bǎo] 保
 [huáng] 皇 [guǐ] 鬼 [yuán] 爰 [pú] 匍 [cōng] 忽 [wān] 弯 [tíng] 亭
 [dù] 度 [qīn] 亲 [yàn] 彦 [dì] 帝 [yóu] 旃 [gé] 阁 [mí] 迷 [zǒng] 总
 [huó] 活 [luò] 洛 [jiào] 觉 [kè] 客 [tuì] 退 [guǐ] 癸 [róu] 柔 [áo] 敖
 [fū] 專 [gē] 哥 [gé] 鬲 [xià] 夏 [lù] 虑 [tā] 翳 [bà] 罢 [chéng] 乘 [xī] 息
 [bān] 般 [xī] 奚 [lí] 离 [gǔn] 袞 [xù] 畜 [gāo] 羔 [bīn] 宾 [zhǎi] 窄
 [róng] 容 [zhū] 诸 [zhēng] 烝 [sāng] 桑 [huì] 慧 [huáng] 黄 [sòu] 款
 [táng] 堂 [yì] 異 [bēng] 崩 [yīng] 嬰 [shú] 孰 [kāng] 康 [zhāng] 章
 [dī] 商 [shuài] 率 [sù] 宿 [wèi] 尉 [péng] 彭 [sī] 斯 [sàn] 散 [dǒng] 董
 [jìng] 敬 [cháo] 朝 [huì] 惠 [liáo] 寮 [jǐng] 景 [fān] 番 [rán] 然 [chè] X16
 [pǔ] 普 [zhǔ] 属 [shū] 疏 [dēng] 登 [lài] 赖 [zuǐ] 觜 [lù] 路 [shǔ] 署
 [dǎn] 亶 [yīng] 雁 [lián] 廉 [xīn] 新 [jí] 藉 [zāng] 臧 [chá] 察 [fán] 樊
 [bào] 暴 [jué] 爵

Příloha 3: Přehled znaků jednotlivých kategorií

1. Skupina A

1.1 Kategorie A1

1 tah: 乙

2 tahy: 厂丁儿力入卜了八九七又乃

3 tahy: 干己乡久马子女士丈寸尸丸勺又门巾土夕才工义飞及卫亡习广小凡千万已于也之么个

4 tahy: 片斤方文户巾今贝犬牛王夫父牙毛手瓦车书火月水气日氏以见止斗开巴屯升匹办予乏长丹丑丰专
五尤互无勿为不幻天

5 tahů: 永乐丝丙龙鸟主母皮甲目头发册矛石电玉丘世业民术州史申立由甩生斥必失央司令正白甘平巨勿
四半未乎且只东旧

6 tahů: 页自朱农兆羊虫臣耳血舟衣光竹米曲年成夹产亚争买丢再兵兵而亦西

7 tahů: 系我龟卵身辰豆步求来免赤良严两更

8 tahů: 隶事兔雨丧承垂肃非

9 tahů: 鬼重甚首面革

10 a více tahů: 兼象鼠

1.2 Kategorie A2

木 „strom“: vertikální tah reprezentuje kmen, zbývající tahy větve

果 „plod, ovoce“: strom se zvýrazněnou a rozčleněnou korunou

禾 „obiloviny“: rostlina se svěšeným klasem

瓜 „tykev“: jednotlivé tahy naznačují úponky popínavé rostliny, bodový tah plod

井 „studna“: ohraničený otvor v zemi

网 „sít“: vnější tahy reprezentují obvodová vlákna, vnitřní rozdělují síť na jednotlivá oka

弓 „luk“: grafická podoba znaku připomíná tvar lučičště luku

刀 „nůž“: jednotlivé tahy představují ostří a rukojeť

几 „stolek“: grafická podoba znaku připomíná stolek

伞 „deštník, slunečník“: první dva tahy reprezentují vnější látkovou nebo papírovou část, zbývající kostru

串 „hrozen, svazek“: vertikální tah představuje hlavní osu, na níž jsou zavěšeny plody nebo jiné předměty

田 „pole“: zemský povrch rozdělený vodními kanály na jednotlivá políčka

川 „řeka“: tři vedle sebe ležící tahy reprezentují říční proud

山 „hora“: tahy směřující kolmo vzhůru symbolizují tři horské vrcholy

人 „člověk“: nakročená lidská postava

肉 „maso“: příčně pruhovaná svalovina

爪 „dráp, pařát, spár“: první tah představuje zvířecí končetinu, zbývající její prsty opatřené drápy

心 „srdce“: čtyři tahy symbolizují čtyřkomorové srdce

口 „ústa, otvor“: grafika znaku připomíná otevřená ústa

回 „točit se“: krouživý pohyb je naznačen pomocí vírových čar znázorněných dvěma čtverci různé velikosti

凶 „strašný, hrozný“: díra, přes níž jsou položeny dvě klády naznačující nebezpečí

束 „vázat“: strom s ovázaným kmenem

内 „vnitřní“: lidská postava uzavřená dvěma vnějšími tahy

大 „velký“: lidská postava s rozpaženými rukama

一 „jeden“: význam je naznačen jedním vodorovným tahem

二 „dva“: význam je naznačen dvěma vodorovnými tahy

三 „tři“: význam je naznačen třemi vodorovnými tahy

十 „deset“: překřížení vodorovného a svislého tahu představuje analogii ke zkříženým ukazováčkům, které reprezentují tuto číslovku při počítání na prstech

上 „nahore“: to, co se nachází nad horizontem znázorněným vodorovným tahem

下 „dole“: to, co se nachází pod horizontem znázorněným vodorovným tahem

1.3 Kategorie A3

本 „kořen“: vodorovný tah v dolní části stromu naznačuje, kterou jeho část máme na mysli
末 „konec“: vodorovný tah v horní části stromu naznačuje, kterou jeho část máme na mysli
旦 „den“: vodorovný tah pod znakem slunce naznačuje, že slunce stojí vysoko nad horizontem
灭 „zhasnout“: vodorovný tah představuje předmět, s jehož pomocí byl oheň zakryt a tak uhašen
中 „střed“: svislý tah prochází středem znaku 口
引 „vést, táhnout“: svislý tah naznačuje natažení luku 弓
刃 „ostří“: umístění levého tahu naznačuje, kterou část nože máme na mysli
尺 „stopa“: vzdálenost mezi lidským tělem (mrtvola) a nohou, která je naznačena pomocí bodového tahu
乌 „vrána, havran“: černý pták, jehož černé oko není vidět
少 „málo“: odvozen od znaku „malý“
太 „příliš“: odvozen od znaku „velký“
百 bǎi: grafická realizace zahrnuje znak 白 bái

2. Skupina B

2.1 Kategorie B1

Dva prvky v 1. fázi rozkladu:

3 tahy: 亏与

4 tahy: 元云冈午介公风勾夙六允

5 tahů: 示击去可北帅归用包市兰出台

6 tahů: 共压存至师当同先延向危负色齐交充并关兴那

7 tahů: 麦走壳报丽县足私兵余谷角状应辛弟灵局

8 tahů: 奉武青责表幸其范直枕或画叔尚具典制质所舍金夜单官建录贯

9 tahů: 奏巷南要厚临尝畏段盾度帝前举扁既

10 tahů: 泰素耽真夏原衰离益展能

11 tahů: 黄票戚爽第庸鹿商隆

12 tahů: 替款雁奥然普

13 tahů: 微殿

14 tahů: 舞貌疑

15 tahů: 暴黎德毅

16 tahů: 赞

21 tahů: 霸

Tři a více prvky v 1. fázi rozkladu:

3HD: 8 tahů 京享鱼 9 tahů 总 10 tahů 害莫壺 14 tahů 蔑 16 tahů 燕 17 tahů 羸 22 tahů 囊

3LP: 10 tahů 班 16 tahů 衡

2.2 Kategorie B2

2.2.2 typ B2-1

反 „obrátit“: incl. s-složku pravá ruka 又

旧 „starý“: incl. s-složku slunce 日

句 „věta“: incl. s-složku slovo 口

托 „podpírat zespodu“: incl. s-složku ruka 手

扫 „mést, odstraňovat“: incl. s-složku ruka 手

在 „být, nacházet se“: incl. s-složku půda 土

行 „cestovat“: incl. s-složku levý krok 彳

朵 M pro květy a oblaka: incl. s-složku strom 木

旬 „třetina měsíce“: incl. s-složku slunce 日

壮 „silný, mohutný, robustní“: incl. s-složku vzdělanec 士

宅 „příbytek“: incl. s-složku střecha 宀

寻 „hledat“: incl. s-složku palec 寸

妇 „žena, manželka“: incl. s-složku žena 女

告 „řici, oznámit“: incl. s-složku slovo 口
 言 „řeč, slovo“: incl. s-složku slovo 口
 亩 „0,07 ha“: incl. s-složku pole 田
 弃 „odvrhnout, vzdát se“: incl. s-složku ruce 手
 拖 „táhnout, vléci (se)“: incl. s-složku ruka 手
 妻 „manželka“: incl. s-složku žena 女
 命 „život, osud“: incl. s-složku člověk 人
 春 „jaro“: incl. s-složku slunce 日
 挖 „kopat, těžít, dlabat“: incl. s-složku ruka 手
 带 „pás, tkanička“: incl. s-složku šátek 巾
 茶 „čaj“: incl. s-složku tráva 艹
 荒 „neobděláný, pustý“: incl. s-složku tráva 艹
 牵 „táhnout“: incl. s-složku buvol 牛
 骨 „kostra, kost“: incl. s-složku maso 肉
 复 „vracet se zpět“: incl. s-složku krok 欠
 追 „hnát se, stíhat“: incl. s-složku chodník 辶
 逆 „jít proti“: incl. s-složku chodník 辶
 盈 „plný, přebývající“: incl. s-složku nádoba 皿
 垒 „1 klást na sebe, stavět 2 stěna kasáren nebo hradeb“: incl. s-složku půda 土
 盐 „sůl“: incl. s-složku nádoba 皿
 索 „lano“: incl. s-složku hedvábí 纟
 栗 „kaštan“: incl. s-složku strom 木

2.2.2 typ B2-2

化 „1 změnit 2 žádat o almužnu, dar“: incl. s-složku člověk 人
 欠 „1 zivat 2 dlužit, postrádat“: incl. s-složku člověk 人
 合 „spojovat, být v souladu“: incl. s-složku slovo 口
 佩 „nosit na hrudi, u pasu; obdivovat“: incl. s-složku člověk 人
 服 „oděv“: incl. s-složku maso 肉
 育 „rodit“: incl. s-složku maso 肉
 拜 „klanět se“: ruka 手

桌 „stůl“: incl. s-složku strom 木
 脊 „hřbet, obratel“: incl. s-složku maso 肉
 旅 „1 cestovat 2 vojenská brigáda“: incl. s-složku prapor 旂
 宴 „pohostit“: incl. s-složku střecha 宀
 桑 „moruše“: incl. s-složku strom 木
 雪 „sníh“: incl. s-složku déšť 雨
 啄 „klovat“: incl. s-složku slovo 口
 随 „následovat“: incl. s-složku chodník 辶
 斑 „skvrna“: incl. s-složku tetování 文
 散 „rozšiřovat“: incl. s-složku bit 攴
 惠 „dobrodiní, dobro“: incl. s-složku srdce 心
 曾 „dříve“: incl. s-složku slunce 日
 粥 „kaše“: incl. s-složku rýže 米
 蒜 „česnek“: incl. s-složku tráva 艹
 蒙 „zakrývat“: incl. s-složku tráva 艹
 碰 „narazit na“: incl. s-složku kámen 石
 遣 „posílat, vysílat“: incl. s-složku chodník 辶
 傻 „hloupý, prostoduchý“: incl. s-složku člověk 人
 缠 „motat, navíjet“: incl. s-složku hedvábí 纟
 漏 „propouštět, unikat“: incl. s-složku voda 水
 橘 „mandarinka“: incl. s-složku strom 木

修 „zdobit; opravovat, upravovat“: incl. s-složku člověk 人
 席 „rohož“: incl. s-složku šátek 巾
 唐 „vychloubačný“: incl. s-složku slovo 口
 菌 „houba“: incl. s-složku tráva 艹
 敢 „mít odvahu“: incl. s-složku bit 攴
 善 „dobrý, laskavý“: incl. s-složku slovo 口
 隙 „díra, otvor, mezera“: incl. s-složku pahorek 阝
 鄙 „odlehle místo *kniž.*“: incl. s-složku město 阝
 算 „počítat“: ruce 手

2.3 Kategorie B3

丛 cóng: incl. f-složku IFT [cóng] 从
 乔 qiáo: incl. f-složku F [yāo] 夭
 后 hòu: incl. f-složku F [kǒu] 口
 声 shēng: incl. f-složku I [shì] 士
 即 jí: incl. f-složku I [jié] 卩
 齿 chǐ: incl. f-složku F [zhǐ] 止
 周 zhōu: incl. f-složku F [kǒu] 口
 参 cān: incl. f-složku F [shān] 彡
 毒 dú: incl. f-složku F [mǔ] 母
 卸 xiè: incl. f-složku F [jié] 卩
 养 yǎng: incl. f-složku IF [yáng] 羊

候 hòu: incl. f-složku IF [hóu] 侯
 旁 páng: incl. f-složku F [fāng] 方
 率 shuài: incl. f-složku I [shí] 十
 兽 shòu: incl. f-složku F [kǒu] 口
 琴 qín: incl. f-složku F [jīn] 今
 黑 hēi: incl. f-složku I [huǒ] 火
 登 dēng: incl. f-složku I [dòu] 豆
 叠 dié: incl. f-složku F [qiè] 且
 聚 jù: incl. f-složku F N [qǔ] 取
 覆 fù: incl. f-složku IFT [fù] 复
 蠢 chǔn: incl. f-složku IF [chūn] 春

2.4 Kategorie B4

沈 shěn „šťáva *kniž.*“: incl. b-složku K2/ I voda [shuǐ] 水
岸 àn „břeh“: incl. b-složku K2/ F [shān] hora 山
冒 mào „neohlížet se, riskovat“: incl. b-složku K2/ I [mù] oko 目
贵 guì „drahý“: incl. b-složku K2/ F [bèi] mlž 贝
眉 méi „obočí“: incl. b-složku K2/ I [mù] oko 目

3. Skupina C

3.1 Kategorie C1

4 tahy: 区仍仅仓孔
5 tahů: 左厉犯汉它写边圣
6 tahů: 式权厌列邪因岁似杀各庆刘次尽阵戏羽
7 tahů: 寿克吴乱秃皂希况这闲完宋陈驳
8 tahů: 玩环者若杰奋欧顷软些昆易帖凯乖季委的朋备郑宜诞届屈艰组
9 tahů: 赵某威耐皆虽怎待食独亲施差洽宣祝给
10 tahů: 挨配辱特乘租倍翁竞部阅难
11 tahů: 虚野累移斜猜麻康着
12 tahů: 堪斯联最遗等答禽鲁童羨粪尊缓缘
13 tahů: 瑞肆蓝献概赖
14 tahů: 截酷稳鲜遮竭演察熊
15 tahů: 题
16 tahů: 默
17 tahů: 繁

3.2 Kategorie C2

3.2.1 typ C2-1

支 „podpírat, vztyčovat“: D pravá ruka
分 „dělit/ „složka, podíl“: D nůž
队 „skupina lidí, oddíl“: P člověk
劝 „přesvědčovat, domlouvat“: P síla
扔 „vrhat, házet“: L ruka
布 „látka, plátno“: U šátek
叹 „vzdychat; obdivovat“: L ústa
他 „on“: L člověk
印 „otisk“: L spár
穴 „jeskyně, doupě“: N střecha
礼 „obřad“: L obřad
孕 „těhotenství“: U dítě
对 „srovnávat“: P palec
动 „hýbat (se)“: P síla
寺 „chrám, mešita“: N země
老 „starý“: V starý
执 „držet“: L ruka
地 „země, půda, pole; místo“: L země
朽 „hnít, tlít“: L strom
过 „překročit“: V kráčet
死 „zemřít“: V zlo

轨 kolejnice“: L vůz
迈 „kráčet“: V kráčet
团 „kulatý; skupina, soubor“: V ohrada
吃 „jíst, přijímat do sebe“: L ústa
舌 „jazyk“: D ústa
旨 „chutný *kniž.*“: N lžíce
闭 „zavřít, zablokovat“: V vrata
污 „bláto, skvrna“: L voda
江 „řeka“: L voda
池 „nádrž, rybník“: L voda
军 „armáda“: D vůz
导 „vést, řídit“: D palec
异 „oddělit“: D ruce
她 „ona“: L žena
观 „pozorovat“: P vidět
驰 „uhánět, pádit“: L kůň
巡 „hlídkovat“: V kráčet
形 „tvar, forma“: P ornament
技 „dovednost, technika“: L ruka
坏 „špatný, zkažený“: L země
扰 „narušovat, porušovat“: L ruka

扯 „tahat, trhat“: L ruka	泄 „vypouštět, dát průchod“: L voda
扮 „převléci se, přestrojit se za“: L ruka	波 „vlna“: L voda
苏 „perila“: N tráva	泼 „vylévat, vyšplichovat“: L voda
杏 „meruňka“: N strom	泽 „mokřina, vodní plocha“: L voda
李 „švestka“: L strom	怕 „bát se“: L srdce
医 „lékařství; léčit“: U šíp	怪 „zazlívat“: L srdce
还 „vrátit (se)“: V kráčet	肩 „rameno“: U maso
助 „pomáhat“: P síla	居 „bydlet, sídlit“: V mrtvola
针 „jehla, střelka“: L kov	限 „hranice, lhůta; omezovat“: L pahorek
秀 „hnát do klasů“: N klas	细 „tenký, jemný“: L hedvábi
彻 „pronikající skrz“: L levý krok	封 „pečetiti“: P palec
含 „držet v ústech“: D ústa	项 „šije, krk“: P hlava
条 „podlouhlý předmět“: D strom	括 „zahrnovat, uzavírat“: L ruka
迎 „vítat, jít vstříc“: V kráčet	垫 „podložit; podložka“: D země
治 „tavit“: L led	挥 „mávat“: L ruka
沃 „zavlažovat“: L voda	荐 „tráva <i>kniž.</i> “: N tráva
沉 „potopit (se)“: L voda	荣 „rozkvět“: D strom
怀 „zářadří; tesknit po; chovat v sobě“: L srdce	标 „vrcholek stromu <i>kniž.</i> “: L strom
诉 „říkat, sdělovat; obviniti“: L slovo	查 „hloh“: N strom
层 „poschodí“: V mrtvola	柳 „vrba“: L strom
际 „mez, rozhraní“: L pahorek	残 „defektní, poškozený, neúplný“: L zlo
陆 „souše, pevnina“: L pahorek	点 „zapáliti“: D oheň
阻 „překážet, blokovat“: L pahorek	览 „dívat se“: D vidět
鸡 „kur“: P pták	盼 „doufat, očekávat“: L oko
驴 „osel“: L kůň	星 „hvězda“: N slunce
拐 „unést, vzít násilím“: L ruka	昨 „včera“: L slunce
拨 „posouvat, nastavovat“: L ruka	胃 „žaludek“: D maso
择 „vybírat, voliti“: L ruka	思 „myslet“: D srdce
茂 „hustý, bujný“: N tráva	咽 „polykat“ / „hltn“ / „ochraptěly“: L ústa
英 „květina <i>kniž.</i> “: N tráva	贴 „finančně podporovat“: L škeble
茄 „lilek“: N tráva	脉 „žila, tepna“: L maso
柜 „skříň“: L strom	急 „rozčilený“: D srdce
枣 „datle“: N trn	疫 „epidemie“: V nemoc
奔 „uhánět, hnát se“: N velký	音 „zvuk, hlas“: D říkat
轰 „rachotit, buráct, bombardovat“: N vůz	送 „doručovat; vyprovázet“: V kráčet
肯 „maso připojené ke kosti“: D maso	洒 „kropiti, rozlít“: L voda
肾 „ledvina“: D maso	浊 „kalný, špinavý“: L voda
罗 „sít; síto“: N síť	活 „žít; živý“: L voda
图 „obraz“: V ohrada	浑 „kalný, špinavý“: L voda
刮 „škrábat, dřít“: P nůž	津 „1 slina, pot 2 brod, převoz“: L voda
佳 „překrásný, nádherný“: L člověk	恒 „vytrvalost“: L srdce
迫 „přiblížit se“: V kráčet	宫 „palác“: N střecha
往 „jít; směrem k“: L levý krok	语 „řeč, jazyk“: L slovo
贪 „lačnět; chtivý“: D škeble	祖 „předek“: L obřad
念 „myslet na, vzpomínat“: D srdce	退 „ustupovat, odvrhovat“: V kráčet
肥 „tučný, tlustý“: L maso	昼 „den“: U den
胁 „bok <i>těla</i> “: L maso	除 „schod, schodiště <i>kniž.</i> “: L pahorek
昏 „soumrak“: D slunce	娃 „dítě, děťátko“: L žena
狐 „liška“: L pes	络 „sít; omotávat“: L hedvábi
店 „obchod, hotel, restaurace“: V přístřešek	骆 „bílý kůň s černou hřívou <i>zast.</i> “: L kůň
庙 „chrám“: V přístřešek	蚕 „bourec“: D hmyz
净 „čistý“: L led	盞 „šálek, číška“: D nádoba
刻 „vyřezávat“: P nůž	捉 „chytat“: L ruka

损 „škodit“: L ruka	脚 „noha“: L maso
都 „hlavní město, velkoměsto“: P město	脱 „svlékat“: L maso
逝 „plynout, běžet“: V kráčet	猎 „honit, lovit“: L pes
挽 „táhnout; vyhrnovat“: L ruka	盖 „přikrývat, přiložit; poklop“: D nádoba
热 „horký“: D oheň	渐 „namáčet <i>kniž.</i> “: L voda
恶 „zlý“ / „nenávidět“: D srdce	淡 „slabý, nevýrazný, mdlý“: L voda
顾 „ohlédnout se“: P hlava	悼 „truchlit, oplakávat“: L srdce
柴 „chrástí, palivo“: D strom	逮 „dorazit <i>kniž.</i> “: V kráčet
虑 „uvažovat, posuzovat“: U srdce	屠 „zabíjet, porážet dvojité“: V mrtvola
恩 „dobrotivost“: D srdce	隐 „skrytý, utajený“: L pahorek
唉 vyj. kladnou odezvu / vyj. lítost, soucit: L ústa	绩 „spřádat konopné vlákno“: L hedvábi
钳 „kleště“: L kov	绳 „provaz“: L hedvábi
铁 „železo“: L kov	趋 „pospíchat; směřovat“: V jít
敌 „stavět se na odpor“: P bít	堤 „hráz“: L země
积 „hromadit“: L klas	提 „zvednout; posunout do popředí“: L ruka
称 „vážit“: L klas	博 „bohatý, hojný“: L deset
笋 „bambusový výhonek“: N bambus	揭 „sundávat, odhalovat“: L ruka
途 „dráha, trasa“: V kráčet	握 „držet“: L ruka
留 „zůstat, zadržet“: D pole	敬 „zdvořile nabídnout“: P bít
皱 „vráska“: P kůže	棒 „hůl“: L strom
饿 „hladový“: L jídlo	椒 „rostliny s pálivými plody“: L strom
疼 „bolet“: V nemoc	棵 M pro rostliny: L strom
凉 „chladný“ / liàng „ochladit“: L led	逼 „blížít se“: V kráčet
畜 „domácí zvířata“ / „chovat dobytek“: D pole	硬 „tvrdý“: L kámen
烟 „kouř“: L oheň	辉 „záře, lesk“: L záře
涛 „velké vlny“: L voda	暑 „horko“: N slunce
海 „moře“: L voda	喊 „křičet“: L ústa
涂 „mazat, natírat“: L voda	蛙 „žába“: L hmyz
浴 „koupat se“: L voda	赌 „hrát hazardní hry, sázet“: L škeble
悦 „radovat se“: L srdce	铸 „odlévat, razit“: L kov
宽 „široký, rozlehlý“: N střecha	毯 „pokrývka, koberec“: V chlup
读 „číst“: L slovo	鹅 „husa“: P pták
袜 „ponožky, punčochy“: L oděv	街 „ulice“: V jít
被 „přikrývka“: L oděv	循 „následovat“: L levý krok
调 „přízvuk“: L slovo	番 „cizozemský“: D pole
谈 „mluvit, diskutovat“: L slovo	释 „objasnit, vysvětlit“: L rozlišovat
娱 „bavit; veselý, zábavný“: L žena	脾 „slezina“: L maso
域 „území, teritorium“: L země	猾 „lživý, prohnaný“: L pes
排 „1 seřazovat 2 vytlačovat, odvádět pryč“: L ruka	滑 „kluzký“: L voda
掉 „obrátit, otočit“: L ruka	溉 „zalévat <i>kniž.</i> “: L voda
掠 „loupit, rabovat, plení“: L ruka	慨 „rozhořčený“: L srdce
掘 „kopat, hloubit“: L ruka	割 „řezat, kosit“: P nůž
梦 „sen“: D večer	寒 „chladný, studený“: D led
眼 „oko“: L oko	谢 „děkovat“: L slovo
晚 „večer; pozdě“: L slunce	絮 „bavlněná výplň, vata“: D hedvábi
跃 „skákat“: L noha	魂 „duše“: P ďábel
略 „uchvátit území“: L pole	搏 „zápasit, bít se“: L ruka
蛇 „had“: L hmyz	鼓 „buben“: L buben
笛 „flétna“: N bambus	携 „brát s sebou, brát za ruku“: L ruka
偶 „1 loutka 2 partner“: L člověk	鹊 „straka“: P pták
偷 „krást; zloděj“: L člověk	槐 „jerlín japonský“: L strom
盘 „miska, talíř, podnos“: D nádoba	感 „cítit, dojmout“: D srdce
船 „lod“: L člun	碍 „překážet, stát v cestě“: L kámen

碎 „rozbít, roztržít“: L kámen
 雷 „hrom“: N déšť
 输 „přepřevovat“: L vůz
 暖 „teplý“: L slunce
 暗 „temný“: L slunce
 路 „cesta, dráha“: L noha
 蛾 „můra, mol“: L hmyz
 错 „vykládat zlatem nebo stříbrem“: L kov
 矮 „malý, nízký“: L šíp
 腾 „vyřítit se“: U kůň
 痰 „hlen“: V nemoc
 意 „myšlenka, názor, vůle“: D srdce
 滥 „zaplavit“: L voda
 誉 „pověst; chválit“: U slovo
 墙 „stěna“: L země
 誓 „přísahat“: D slovo
 摘 „trhat, sbírat; vybírat“: L ruka
 撇 „1 odložit stranou 2 sebrat z povrchu kapaliny“/
 „vrhnout, hodit“: L ruka
 颞 M pro malé kulaté předměty“: P hlava
 蜡 „vosk“: L hmyz

3.2.2 typ C2-2

代 „zastupovat“: L člověk
 务 „zabývat se“: D síla
 企 „stát na špičkách“: N člověk
 许 „dovolit“: L slovo
 欢 „veselý, radostný“: P zívát
 呈 „předkládat s úctou“: N ústa
 员 „člen, zaměstnanec“: N ústa
 听 „slyšet, poslouchat“: L ústa
 作 „dělat, zhotovovat“: L člověk
 奇 „divný, zvláštní“: N velký
 变 „změnit (se)“: D pravá ruka
 治 „řídít, regulovat“: L voda
 陕 „Šen-si“: L pahorek
 始 „začátek“: L žena
 研 „roztírat tuš, léky“: L kámen
 砍 „sekat, kácet“: L kámen
 耍 „dělat si z někoho legraci“: D žena
 显 „projevit se“: D slunce
 映 „odrážet, zobrazovat“: L slunce
 保 „ochraňovat“: L člověk
 侮 „urážet“: L člověk
 哀 „zarmoucený“: U ústa

蝇 „moucha“: L hmyz
 赚 „vydělávat, utržit“: L škeble
 魄 „duše; duch, energie“: P ďábel
 膊 „paže“: L maso
 辣 „ostrý, pálivý“: L pálivý
 撑 „podpírat; postrkovat“: L ruka
 播 „rozšiřovat, rozsévat“: L ruka
 撞 „vrazit, narazit“: L ruka
 鞋 „boty“: L useň
 醋 „ocet“: L korbel
 瞎 „slepý“: L oko
 潜 „skrýt pod vodou“: L voda
 薄 „tenký“/ „slabý, tenký, řídký“: N tráva
 篮 „košík“: N bambus
 雕 „sup, jestřáb“: P ptáček
 凝 „tuhnout“: L led
 霜 „jinovatka“: N déšť
 骤 „běžet“: L kůň
 耀 „zářit, oslňovat“: L záře

亮 „jasný; zářit“: N vysoký
 院 „dvůr“: L pahorek
 柔 „měkký“: D strom
 绝 „přerušovat, ukončovat“: L hedvábí
 晋 „postoupit, povýšit“: D slunce
 债 „dluh“: L člověk
 借 „půjčit (si)“: L člověk
 课 „vyučovací hodina, lekce“: L slovo
 谅 „odpustit“: L slovo
 做 „dělat“: L člověk
 欲 „chtít, toužit po“: P zívát
 盗 „loupit, krást“: D nádoba
 粗 „hrubý, drsný“: L rýže
 绪 „začátek“: L hedvábí
 续 „pokračovat, navazovat“: L hedvábí
 强 „silný, mocný“/ „nutit“: L luk
 歇 „odpočívat“: P zívát
 数 „počítat“: P bít
 酸 „kyselý“: L korbel
 翠 „smaragdový“: N peří
 颠 „vrchol“ vysoký: P hlava

3.3 Kategorie C3

3.3.1 typ C3-1

历 lì: U [lì]
 比 bǐ: P [bǐ]
 考 kǎo: V [kǎo]
 级 jí: P [jí]

但 dàn: P [dàn]
 伸 shēn: P [shēn]
 犹 yóu: P [yóu]
 诊 zhěn: P [zhěn]

纷 fēn: P [fēn]
 述 shù: U [shù]
 虎 hǔ: V [hǔ]
 物 wù: P [wù]

试 shì: P [shì]
帮 bāng: N [bāng]
政 zhèng: L [zhèng]
派 pài: P [pài]
恢 huī: P [huī]
窃 qiè: D [qiè]
逗 dòu: U [dòu]
监 jiān: N [jiān]
秘 bì: P [bì]
值 zhí: P [zhí]

3.3.2 typ C3-2

亿 yì: P [yì]
艺 yì: D [yǐ]
巩 gǒng: L [gǒng]
华 huá: N [huà/ huā]
字 zì: D [zǐ]
纪 jì: P [jǐ]
审 shěn: D [shēn]
厘 lí: U [lǐ]
胜 shèng: P [shēng]

3.3.3 typ C3-3

刊 kān: L [kān]
叨 tāo: P [dāo]
宁 níng: D [dīng]
让 ràng: P [shàng]
此 cǐ: L [zhǐ]
岂 qǐ: D [jǐ]
冲 chōng/ chòng: P [zhōng/
zhòng]
约 yāo: P [sháo]
旷 kuàng: P [guǎng]
吨 dūn: P [tún]
何 hé: P [kě]
序 xù: U [yǔ]
阿 ē: P [kě]
纵 zòng: P [cóng]
纸 zhǐ: P [shì]
现 xiàn: L [jiàn]
卧 wò: P [bo]
贤 xián: N [jiān]
畅 chàng: P [yáng]
彼 bǐ: P [pí]
乳 rǔ: L [fú]
剂 jì: L [qí]
券 quàn/ xuàn: V [juàn]
详 xiáng: P [yáng]
轻 qīng: P [jīng]

3.3.4 typ C3-4

却 què: P [qù]
每 měi: D [mǔ]
杯 bēi: P [bù]

陶 táo: P [táo]
球 qiú: [qiú]
理 lǐ: P [lǐ]
捷 jié: P [jié]
营 yíng: N [yíng]
辅 fǔ: P [fǔ]
得 dé: P [dé]
密 mì: N [mì]
殖 zhí: P [zhí]
程 chéng: P [chéng]

宪 xiàn: D [xiān]
误 wù: P [wú]
匪 fěi: U [fēi]
格 gé: P [gè]
较 jiào: P [jiào]
职 zhí: P [zhǐ/ zhī]
副 fù: L [fù]
笨 bèn: D [běn]
符 fú: D [fù]

虹 hóng: P [gōng]
炭 tàn: N [shān]
钞 chāo: P [shǎo]
律 lǜ: P [yù]
很 hěn: P [gèn]
叙 xù: L [yú]
饶 ráo: P [yáo]
姜 jiāng: N [yáng]
骄 jiāo: P [qiáo]
统 tǒng: P [chōng]
耗 hào: P [máo]
哥 gē: N [kě]
殊 shū: P [zhū]
党 dǎng: N [shàng]
秩 zhì: P [shǐ]
笑 xiào: D [yāo]
倘 tǎng: P [shàng]
颂 sòng: L [gōng]
脆 cuì: P [wēi]
瓶 píng: L [bìng]
谁 shuí: P [zhuī]
验 yàn: P [qiān]
检 jiǎn: P [qiān]
常 cháng: N [shàng]
唯 wéi: P [zhuī]
偏 piān: P [biǎn]

废 fèi: U [fā]
郎 láng: L [liáng]
孟 mèng: D [mǐn]

滋 zī: P [zī]
疏 shū: P [shū]
蒸 zhēng: D [zhēng]
碌 lù: P [lù]
滚 gǔn: P [gǔn]
弊 bì: N [bì]
缴 jiǎo: P [jiǎo]
鞠 jū: P [jū]
翻 fān: L [fān]
籍 jí: D [jí]

寄 jì: D [qí]
雅 yǎ: L [yá]
景 jǐng: D [jǐng]
富 fù: D [fú]
简 jiǎn: D [jiān]
愈 yù: N [yú]
赛 sài: V [sāi]
趣 qù: U [qǔ]
镇 zhèn: P [zhēn]

凑 còu: P [zòu]
趁 chèn: U [zhěn]
董 dǒng: D [zhòng]
确 què: P [jué]
雄 xióng: L [gōng]
辈 bèi: N [fēi]
铺 pū/ pù: P [fù]
稍 shāo: P [xiào]
税 shuì: P [duì]
惩 chéng: N [zhēng]
就 jiù: P [yóu]
谦 qiān: P [jiān]
骗 piàn: P [biǎn]
楚 chǔ: D [shū]
廉 lián: U [jiān]
新 xīn: L [qīn]
静 jìng: L [qīng]
榜 bǎng: P [páng]
需 xū: N [yǔ]
靠 kào: N [gào]
篇 piān: D [biǎn]
邀 yāo: U [jiǎo]
戴 dài: V [zāi]
颤 chàn/ zhàn: L [dǎn]

选 xuǎn: U [xiān]
准 zhǔn: P [zhuī]
诸 zhū: P [zhě]

屑 xiè: U [xiào]
陪 péi: P [pǒu]
著 zhù: D [zhě]
衔 xián: V [xíng]
量 liàng/ liáng: D [lǐ]

策 cè: D [cì]
舒 shū: L [shè]
属 shǔ: U [shǐ]
屡 lǚ: U [lóu]
盟 méng: N [míng]

触 chù: P [chóng]
缩 suō: P [sù]
横 héng: P [huáng]

3.4 Kategorie C4

右 yòu „vpravo“: U [yòu] pravá ruka
份 fèn „díl, podíl“: P [fèn] rozdělit
坛 tán „vyvýšené místo; oltář“: L [tǔ] země
劳 láo „práce, námaha“: D [lì] síla
吼 hǒu „řvát, hučet“: L [kǒu] ústa
卷 juǎn „svazek“: V [juàn] zkroucený
拴 shuān „přivazovat“: L [shǒu] ruka
拾 shí „sbírat, zvedat“: L [shǒu] ruka
树 shù „strom“: L [mù] strom
皇 huáng „císař“: D [wáng] král
狭 xiá „úzký“: P [jiā] svírat
贿 huì „úplatek“: L [bèi] škeble
高 gāo „vysoký“: V [gāo] vysoký
羞 xiū „stydět se“: U [chǒu] ostuda

剥 bāo „sloupávat, sdírat“: P [dāo] nůž
堵 dǔ „ucpávat, zahrazovat“: L [tǔ] země
梳 shū „hřeben“: L [mù] strom
袭 xí M pro oblečení v sadě kniž.: D [yī] oděv
银 yín „stříbro“: L [jīn] kov
售 shòu „prodávat“: D ústa [kǒu]
牌 pái „vývěsní tabule“: L [piàn] destička
摄 shè „fotografovat“: L [shǒu] ruka
填 tián „zaplnovat, vyplňovat“: L [tǔ] země
塑 sù „modelovat“: D [tǔ] země
豪 háo „člověk mimořádných schopností“: N [gāo]
vysoký
歉 qiàn „omluva, lítost“: P [qiàn] zívát
嫩 nèn „něžný, jemný, hebký“: L [nǚ] žena

3.5 Kategorie C5

1) kombinace v rámci středně a vysoce produktivních s-složek
从 cóng „následovat“: L člověk P člověk – jeden člověk následuje druhého (HXFZ)
计 jì „počítat, plánovat“: L slovo P deset – nahlas počítat (HXFZ)
双 shuāng „dvojitý, pár“: L pravá ruka P pravá ruka – dvě ruce tvoří pár (KSZ)
古 gǔ „starý, starobylý“: N deset D ústa – to, co bylo tradováno už mnoha ústy (HXFZ)
叶 xié „sladěný“: L ústa P deset – deset úst se musí dohodnout, kdo bude právě mluvit – musí se sladit (HXFZ)
付 fù „dát, platit“: L člověk P palec – ruka (palec) někomu něco podává (HXFZ)
仙 xiān „nesmrtelný, nebeská bytost“: L člověk P hora – člověk odešel do hor a stal se poustevníkem (HXFZ)
闪 shǎn „záblesk, mihnutí“: V vrata U člověk – člověk se mihl mezi dveřmi (HXFZ)
讨 tǎo „požadovat, vymáhat“: L slovo P palec – slovy stanovit normu (palec jako míra) (HXFZ)
加 jiā „přidávat“: L síla P ústa – ústy dodávat sílu – PV zveličovat, přehánět (HXFZ)
尘 chén „prach“: N malý D země – malé kousky půdy (HXFZ)
早 zǎo „ráno; brzy“: N slunce D deset – slunce nad vrcholkem (deset jako „vrchol“ desítkové soustavy) (KSZ)
吊 diào „truchlit, kondolovat“: N ústa D šátek – slovy a bílým šátkem vyjadřovat soustrast (KSZ)
则 zé „norma, pravidlo“: L škeble P nůž – škeble jako platidlo, tj. určitá norma – kdo nebude dodržovat normu, toho poznamená nůž (KSZ)
休 xiū „odpočívat“: L člověk P strom – člověk se opírá o strom a odpočívá (HXFZ)
伏 fú „naklánět se, ležet tváří k zemi“: L člověk P pes – pes se krčí před člověkem (HXFZ)
件 jiàn „součástka, kus“: L člověk P buvol – člověk naporcoval buvola na kusy – PV rozdělit (HXFZ)
全 quán „úplný, celý“: N člověk D nefrit – člověk chrání nefrit, aby zůstal neporušený (KSZ)
多 duō „mnoho“: N večer D večer – dva večery značí mnoho (KSZ)
冰 bīng „led“: L led P voda (HXFZ)
庄 zhuāng „vesnice“: N přístřešek D země – země s budovami (KSZ)
闯 chuǎng „vpadnout, vtrhnout“: V vrata U kůň – kůň vběhl do vrat (HXFZ)
守 shǒu „zachovávat, chránit“: N střecha D palec – dům normy (palec jako míra), tj. soud – strážit zákon (HXFZ)
安 ān „klidný, bezpečný“: N střecha D žena – žena pod střechou (bezpečné místo) je klidná (HXFZ)
阳 yáng „slunce; jasný“: L kopec P slunce – sluncem osvětlená jižní strana svahu (KSZ)

如 rú „podle“: L žena P ústa – žena následuje rozkazů (HXFZ)
 呆 dāi „tupý, strnulý“: N ústa D strom – stát s otevřenými ústy, ztuhnout jako dřevo (KSZ)
 困 kùn „stísnit, obklíčit“: V ohrada U strom – ohrada obklopuje strom – stísněný prostor (KSZ)
 吹 chuī „foukat“: L ústa P zívát – otevřít ústa a vypouštět vzduch (HXFZ)
 利 lì „ostrý“: L klas P nůž – nástroj (nůž) k žetí obilí musí být ostrý (KSZ)
 饮 yǐn „pít“: L jídlo P zívát – otevřít ústa a vkládat do nich jídlo nebo nápoje (HXFZ)
 库 kù „skladiště“: V přístřešek U vůz – vůz pod střechou (HXFZ)
 间 jiān „mezi, uprostřed“: V vrata U slunce – štěrbinou ve vratech prosvítá slunce (KSZ)
 灶 zào „kamna, sporák“: L oheň P země – v peci z dusané hlíny hoří oheň (HXFZ)
 牢 láo „vězení“: N střecha D buvol – buvol uvězněný pod střechou – PV ohrada pro dobytek (HXFZ)
 穷 qióng „vyčerpaný“: N jeskyně D síla – síla uzavřená v jeskyni značí vyčerpanost (KSZ)
 灾 zāi „pohroma“: N střecha D oheň – oheň pod střechou – PV požár (HXFZ)
 取 qǔ „vyzvednout, vybrat“: L ucho P pravá ruka – uloveným zvířatům nebo chyceným zajatcům se tradičně odřezávalo levé ucho (HXFZ)
 林 lín „háj“: L strom P strom – skupina stromů (HXFZ)
 牧 mù „pást“: L buvol P bít – ruka drží bič a pase dobytek (HXFZ)
 炊 chuī „vařit“: L oheň P zívát – rozfoukávat oheň pro přípravu jídla (KSZ)
 炎 yán „horký; zápal, zánět“: N oheň D oheň – dvojitý oheň (HXFZ)
 泪 lèi „slza“: L voda P oko – oční voda (HXFZ)
 宝 bǎo „drahocennost, poklad“: N střecha D nefrit – nefrit schovaný střechou (HXFZ)
 帘 lián „závěs, záclona“: N jeskyně D šátek – látka (šátek) zavěšená v místnosti (jeskyně; HXFZ)
 衬 chèn „podkládat dospodu; podšívka“: L oděv P palec – přidávat z vnitřní strany oděvu (viz XXX)
 茧 jiǎn „kokon“: N tráva D hmyz – housenka požírá listy moruše, aby se zakuklila (KSZ)
 相 xiàng „vzhled, zevnějšek“: L strom P oko – okem se dívat na strom – dívat se jak, někdo vypadá (KSZ)
 是 shì „správný“: N říci D přímý – říci, co je přímé, tj. správné (HXFZ)
 看 kàn „dívat se“: N ruka D oko – rukou si zaclánět oči a dívat se do dálky (HXFZ)
 香 xiāng „voňavý“: N klas D slunce – obilí voní, když na něj svítí slunce (HXFZ)
 秋 qiū „podzim“: L klas P oheň – období, kdy dozrávají (červenají) klasy (KSZ)
 信 xìn „věřit, důvěřovat“: L člověk P slovo – lidským slovům lze důvěřovat (HXFZ)
 突 tū „vyrazit, prorazit“: N jeskyně D pes – pes náhle vyběhl z jeskyně (HXFZ)
 烛 zhú „svíčka“: L oheň P hmyz – zdroj světla (oheň) vyrobený z včelího vosku (KSZ)

2) vysoce nebo středně produktivní s-složka + málo produktivní s-složka (bez ohledu na pořadí)

占 zhān „věštít“: N puklina D ústa – věštít (slovo) dle puklin na kostech a krunýřích (KSZ)
 兄 xiōng „starší bratr“: N ústa D dítě – ústa, která volají na mladšího bratra (KSZ)
 冬 dōng „zima“: N krok D led – kráčet po ledě (KSZ)
 汇 huì „stékat se; shromážďovat“: L voda P koš – voda se stéká v koši (KSZ)
 训 xùn „ponaučovat, trénovat“: L slovo P proud – slovo, které stejně jako proud vody proniklo skrz (HXFZ)
 幼 yòu „mladý“: L malinký P síla – ten, kdo má málo síly (HXFZ)
 刑 xíng „trest“: L otevřít P nůž – použít nůž k výkonu trestu (KSZ)
 吉 jí „štěstí“: N vzdělanec D ústa – učencova slova přináší štěstí (KSZ)
 扩 kuò „rozšiřovat“: L ruka P široký (KSZ)
 协 xié „sladit (se)“: L deset P dělat – když něco dělá hodně (deset) lidí, musí spolupracovat (KSZ)
 划 huá „řezat, škrábat“: L halapartna P nůž – halapartnou i nožem lze něco odřezat (KSZ)
 贞 zhēn „věštít kniž.“: N prasklina D škeble – obětinami (škeble jako drahocennost) děkovat božstvům za věštbu (prasklina; KSZ)
 伐 fá „sekat, kácet“: L člověk P halapartna – PV sekat lidem hlavy (HXFZ)
 会 huì „sejít se“: N člověk D mrak – lidé se shromážďují jako mraky (KSZ)
 杂 zá „různý“: N devět D strom – mnoho různých stromů (KSZ)
 名 míng „jméno“: N večer D slovo – v noci není vidět, aby se dva lidé poznali, musí říct své jméno (HXFZ)
 阴 yīn „temný, zamračený“: L kopec P měsíc – severní strana svahu (KSZ)
 奸 jiān „cizoložství“: L provinit se P žena – provinit se se ženou (KSZ)
 好 hǎo „dobrý“: L žena P dítě – mít ženu a dítě je dobré (HXFZ)
 弄 nòng „dělat, manipulovat“: N nefrit D ruce – ruce si hrají s nefritem (HXFZ)

找 zhǎo „hledat“: L ruka P halapartna – hledat s halapartnou v ruce (HXFZ)
 折 zhé „lámat“: L ruka P sekerka – ruka drží sekerku (HXFZ)
 投 tóu „vrhat, předávat“ KSZ: L ruka P zbraň – ruka háže zbraň (KSZ)
 劫 jié „loupit, rabovat“: L odstranit P síla – silou oddejmout (HXFZ)
 连 lián „spojovat“: U vůz V kráčet – člověk táhne vůz – ruce má spojené s vozem (HXFZ)
 里 lǐ „sousedství“: N pole D země – část země oblopaná poli – PV obydlené místo (HXFZ)
 男 nán „muž“: N pole D síla – ten, kdo používá na poli sílu (KSZ)
 别 bié „odlišovat, rozlišovat“: L jiný P nůž – vzít nůž a oddělit část (KSZ)
 体 tǐ „tělo“: L člověk P kořen – základní část člověka (KSZ)
 你 nǐ „ty“: L člověk P ty (HXFZ)
 位 wèi „místo, postavení“: L člověk P stát – člověk někde stojí (HXFZ)
 役 yì „služba“: L levý krok P zbraň – kráčet se zbraní – PV vojenská služba (HXFZ)
 妥 tuǒ „uspokojivý, vhodný“: N spár D žena – ruka (spár) konejší ženu – být klidný je vhodné (HXFZ)
 岔 chà „rozvětující se“: N rozdělit D hora – místo, kde se rozvětčuje horský hřeben (HXFZ)
 删 shān „vyškrtávat, vypouštět“: L svazek P nůž – oddělovat nepotřebné z knih (HXFZ)
 没 mò „ponořit se“: L voda P zbraň – zbraň se ponořila do vody (KSZ)
 启 qǐ „otevřít, začít“: V dveře U ústa – dveře se otevírají stejně jako ústa (KSZ)
 初 chū „začátek“: L oděv P nůž – nastříhat látku a tím začít práci na šatech (HXFZ)
 君 jūn „pán, vládce“: N úředník D ústa – ten, kdo má moc vydávat rozkazy (HXFZ)
 尿 niào/ suǐ „moč“: V mrtvola U voda – voda vytékající z člověka (mrtvola; KSZ)
 改 gǎi „změnit“: L sám P bit – sám se do něčeho pustit, a tak to změnit (KSZ)
 苗 miáo „výhonek“: N tráva D pole – rostlina klíčící na poli (HXFZ)
 析 xī „rozdělovat“: L strom P sekerka – PV rozsekávat dřevo (HXFZ)
 斩 zhǎn „sekat“: L vůz P sekerka – sekat dřevo na vůz (HXFZ)
 国 guó „stát, země“: V ohrada U nefrit – ohraničená drahocennost (KSZ)
 昌 chāng „vzkvétající“: N slunce D říkat – krásné stoupající slunce, krásná povznášející slova (HXFZ)
 明 míng „jasný“: L slunce P měsíc – slunce i měsíc jasně září (HXFZ)
 鸣 míng „štěbetat, cvrlikat“: L ústa P pták – pták s otevřeným zobákem
 岩 yán „skála, útes“: N hora D kámen – kamenná hora (HXFZ)
 使 shǐ „velvyslanec“: L člověk P úředník (KSZ)
 采 cǎi „sbírat, trhat“: N spár D strom – ruka (spár) očesává strom (HXFZ)
 贫 pín „chudý“: N rozdělit D škeble – rozdat svůj hodnotný majetek (HXFZ)
 闹 nào „rušný; hlučet“: V vrata U trh – trh za vraty je hlučný (KSZ)
 法 fǎ „zákon“: L voda P odstranit – zákon je rovný jako voda a pomáhá odstranit zlo (KSZ)
 性 xìng „povaha, charakteristika“: L srdce P rodit – to, co se rodí v srdci (HXFZ)
 宗 zōng „předeek“: N střecha D obřad – místnost, kde se vykonávají rodové obřady (HXFZ)
 定 dìng „stabilní“: N střecha D přímý – stát vzpřímeně pod střechem – projevovat klid (HXFZ)
 实 shí „plný“: N střecha D hlava – místnost (střecha) plná lidí (hlava; KSZ)
 话 huà „řeč, věta“: L slovo P jazyk - slova pronášená ústy (KSZ)
 姓 xìng „příjmení“: L žena P rodit – novorozenci dříve přijímali příjmení matky (HXFZ)
 拼 pīn „dávat dohromady, sestavovat“: L ruka P spojit (HXFZ)
 咱 zán „my“: L ústa P nos – když Číňané mluví o sobě, ukazují si na nos (HXFZ)
 便 biàn „pohodlný“: L člověk P měnit – člověk mění okolí a hledá, jak to bude pohodlnější (HXFZ)
 顺 shùn „podél, po směru“: L proud P hlava – přirozeností vody je téct po proudu, tj. od hlavy k patě (HXFZ)
 泉 quán „pramen“: N bílý D voda – čistá voda vyvěrající na povrch (KSZ)
 须 xū „vousy“: L ornament P hlava – ozdoba na hlavě (KSZ)
 胖 pàng „tlustý, obézní“: L maso P polovina – jen polovina je maso, zbytek je tuk (HXFZ)
 恰 qià „vhodný“: L srdce P spojit – správně spojit srdce (HXFZ)
 穿 chuān „procházet skrz“: N jeskyně D zub – prokousat se do jeskyně (HXFZ)
 贺 hè „blahopřát“: N přidávat D škeble – předat někomu dary (KSZ)
 埋 mái „zakopat“: L země L uvnitř – vložit do země (KSZ)
 逐 zhú „honit“: U prase V kráčet – pronásledovat prase (KSZ)
 晒 shài „žhnout“: L slunce P západ – slunce hřeje směrem na západ (KSZ)

哭 kū „plakat“: N hulákat D pes – pes žalostně vyje – hlasitě naříkat (HXFZ)
 贼 zéi „zloděj, zrádce“: L škeble P zbraň – se zbrání v ruce krást drahocennosti (KSZ)
 秤 chēng „přezmen, váhy“: L klas P vyrovnaný – pomocí vah rovnoměrně rozdělovat obilí (KSZ)
 笔 bǐ „pisátko“: N bambus D chlup – chlupy připevněné na bambusu (HXFZ)
 臭 chòu „smradlavý“: N nos D pes – psi čumák je velmi citlivý, cítí každý pach (HXFZ)
 息 xī „dýchat“: N nos D srdce – nos přivádí vzduch do srdce (HXFZ)
 拿 ná „vzít, brát“: N spojit D ruka (KSZ)
 疾 jí „nemoc“: V nemoc U šíp – léčit nemoc akupunkturou (KSZ)
 烦 fán „sklíčený“: L oheň P hlava – mít oheň v hlavě (HXFZ)
 家 jiā „domov, rodina“: N střecha D prase – prase pod střechou (HXFZ)
 容 róng „pojmut“: N střecha D údolí – místnost i údolí se dají zaplnit: místnost lidmi, údolí vodou (HXFZ)
 宰 zǎi „1 vládnout 2 zabíjet“: N střecha D jehlice – původně otrok, který doma pod trestem (jehlice) vykonává různé domácí práce (HXFZ)
 继 jì „pokračovat“: L hedvábi P pokračovat – spojovat hedvábná vlákná (HXFZ)
 探 tàn „zkoumat, pátrat“: L ruka P hluboký – vytáhnout z hloubky nějakou věc (HXFZ)
 悉 xī „vědět, znát“: N rozlišovat D srdce – srdcem rozeznávat (HXFZ)
 章 zhāng „kapitola“: N zvuk D deset – když hudba dozněla, skončila (desítka jako konečná číslice desítkové soustavy) kapitola (KSZ)
 窑 yáo „vypalovací pec“: N jeskyně D džbán – díra, ve které se vypaluje keramika (HXFZ)
 绵 mián „hedvábné pápěří; měkký, hebký“: L hedvábi P hedvábná tkanina (HXFZ)
 喜 xǐ „radovat se“: L buben P ústa – naslouchat zvukům bubnu a veselit se (rozesmátá ústa; KSZ)
 集 jí „shromažďovat“: N ptáček D strom – ptáci se shromažďují na stromě (HXFZ)
 焦 jiāo „ohořelý, spálený“: N ptáček D oheň – ptáček na ohni (KSZ)
 腔 qiāng „dutina v těle“: L maso P prázdný – prázdné místo v těle (HXFZ)
 道 dào „cesta, dráha“: U hlava V kráčet – hlava značí směr – jít určitým směrem (KSZ)
 窗 chuāng „okno“: N jeskyně D komín – díra v budově (HXFZ)
 裕 yù „bohatý“: L oděv P obiloviny – ten, kdo má mnoho oděvů i jídla, je bohatý (KSZ)
 墨 mò „tuš, inkoust“: N černý D země – černý jako půda (HXFZ)

3) kombinace dvou málo produktivních s-složek

卡 qiǎ „uvíznout“: N nahoře D dole – uvíznout mezi tím, co je nahoře a dole (HXFZ)
 外 wài „vnější, venku“: L večer P prasklina – věštění večer byla výjimka, tj. vně zaběhnutých pravidel (HXFZ)
 尖 jiān „ostrý“: N malý D velký – malý nahoře a velký dole (HXFZ)
 孙 sūn „vnuč“: L dítě P malý – mladší o jednu generaci než syn (KSZ)
 戒 jiè „vyvarovat se“: V kopí U ruce – bránit se kopím (HXFZ)
 孝 xiào „synovská oddanost“: V starý U dítě – úcta dětí k rodičům (HXFZ)
 尾 wěi „ocas“: V mrtvola U chlup – člověk (mrtvola) s ozdobou z chlupů nebo peří (KSZ)
 规 guī „pravidla, řád“: L manžel P vidět – manželův názor (KSZ)
 凭 píng „opírat se“: N opírat se D stolek – opírat se o stolek (HXFZ)
 歪 wāi „křivý, šikmý“: N ne D přímý (HXFZ)
 竖 shù „svislý; vztyčit“: N pevný D stát – pevně stát (HXFZ)
 美 měi „krásný“: N velký D ovce – velká ovce je krásná (KSZ)
 类 lèi „druh“: N rýže D velký – velký druh rýže (KSZ)
 屋 wū „místnost“: V mrtvola U dosáhnout – obydlí (grafika mrtvoly), do kterého se lidé uchylují (HXFZ)
 耕 gēng „orat“: L socha (zemědělský nástroj) P studna – pracovat na poli, mezi poli jsou studny (HXFZ)
 艳 yàn „nádherný, skvostný“: L bohatý P barva (HXFZ)
 顽 wán „hloupý, tupý; tvrdohlavý“: L hlava P hlava³⁵⁸
 套 tào „povlak, potah“: N velký D dlouhý – jen velké a dlouhé věci mohou něco povléci (HXFZ)
 罢 bà „přestat, přerušovat“: N síť D odstranit – odstranit síť, tj. přestat lovit (HXFZ)
 徒 tú „pěšky“: L levý krok P jít – jít pěšky (KSZ)

³⁵⁸ Tato interpretace se sice neobjevuje v žádném z uvedených zdrojů, avšak vzhledem k tomu, že v rámci analyzovaného korpusu se obě složky profilují jako funkční ukazatele významu, je možné tento znak chápat jako speciální typ spojení dvou s-složek.

般 bān „druh“: L člun P zbraň – různé druhy lodí a zbraní (KSZ)
 料 liào „předpokládat“: L rýže P naběračka – naběračkou odměřovat rýži – odměřovat, co se stane (HXFZ)
 扇 shàn „veřej, křídlo“: V dveře U peří – dveře se rozevírají tak, jako ptáci roztahují křídla (HXFZ)
 冤 yuān „křivda“: N příkrývka D zajíc – zajíc skrčený pod příkrývkou se nemůže narovnat a útect (HXFZ)
 雀 què „vrabec“: N malý D ptáček (HXFZ)
 甜 tián „sladký“: L jazyk P sladký – sladký pocit na jazyku (HXFZ)
 竟 jìng „dokončit“: N zvuk D dítě – člověk dozpíval píseň (HXFZ)
 族 zú „klan; národ“: V prapor U šíp – bojovníci (šíp) pod stejným praporem (HXFZ)
 旋 xuán „točit se; kruh“: V prapor U noha - člověk (noha) se otáčí za praporem (KSZ)
 断 duàn „přerušit, zlomit“: L pokračovat P sekerka – přerušit pokrčování (HXFZ)
 蛋 dàn „vejce“: N noha D hmyz – to, co je pod nohou malého zvířete (HXFZ)
 跌 diē „padat, klesat“: L noha P ztratit (HAENISCH 1953: 34)
 御 yù „řídít koně, vůz“: L levý krok P složit náklad – být na cestě s nákladem (HXFZ)
 辞 cí „vybraná slova“: L jazyk P jehlice (mučící nástroj) – vypovídat na mučidlech , tj. volit slova (KSZ)

3.6 Kategorie C6

3.6.1 typ C6-1

扒 bā „hrabat; strhávat, sundávat“: L ruka P [bā]	杨 yáng „topol“: L strom P [yáng]
节 jié „kolínko, kloub“: N tráva D [jié]	励 lì „povzbuzovat“: L [lì] P síla
轧 yà „válcovat“: L vůz P [yà]	盯 dīng „upřeně se dívat, zírat“: L oko P [dīng]
叮 dīng „štípat, bodat“: L ústa P [dīng]	园 yuán „zahradka, park“: V ohrada U [yuán]
叼 diāo „držet v ústech, zubech, zobáku“: L ústa P [diāo]	围 wéi „oklopit kolem dokola“: V ohrada U [wéi]
仔 zǐ „mladý, nedospělý“: L člověk P [zǐ]	邮 yóu „pošta“: L [yóu] P město
饥 jī „1 hladovět 2 hladomor“: L jídlo P [jī]	鸣 wū zvuk troubení, hvízdání: L ústa P [wū]
议 yì „posuzovat, radit se“: L slovo P [yì]	吧 bā zvuk tleskání: L ústa P [bā]
讯 xùn „vyptávat se, zkoumat“: L slovo P [xùn]	财 cái „peníze, majetek“: L škeble P [cái]
奶 nǎi „prs, vemeno“: L žena P [nǎi]	钉 dīng „hřebík, kolík“: L kov P [dīng]
纠 jiū „omotávat, zaplétat“: L hedvábi P [jiū]	伴 bàn „společník, partner“: L člověk P [bàn]
扬 yáng „zvedat“: L ruka P [yáng]	肝 gān „játra“: L maso P [gān]
芝 zhī „lesklokorka lesklá“: N tráva D [zhī]	沟 gōu „příkop, kanál“: L voda P [gōu]
机 jī „stroj, přístroj“: L strom P [jī]	证 zhèng „dosvědčit, prokazovat“: L slovo P [zhèng]
吐 tǔ „vyplivovat“: L ústa P [tǔ]	补 bǔ „spravovat, látat“: L oděv P [bǔ]
屿 yǔ „ostrůvek“: L hora P [yǔ]	译 yì „překládat“: L slovo P [yì]
刚 gāng „pevný, tvrdý“: L [gāng] P nůž	驱 qū „hnát, vyhánět“: L kůň P [qū]
迁 qiān „přemísťovat, přesunout“: U [qiān] V kráčet	纲 gāng „hlavní lano sítě“: L hedvábi P [gāng]
价 jiè „poslíček kníž.“: L člověk P [jiè]	抹 mò „omítat, zamazávat“: L ruka P [mò]
肌 jī „sval“: L maso P [jī]	拔 bá „vytrhnout, vytáhnout, vydělit“: L ruka P [bá]
拒 jù „odporovat, odmítat“: L ruka P [jù]	拣 jiǎn „vybírat“: L ruka P [jiǎn]
攻 gōng „útočit“: L [gōng] P bit	抵 dǐ „podpírat; stavět se na odpor“: L ruka P [dǐ]
抗 kàng „stavět se na odpor“: L ruka P [kàng]	拦 lán „přehrazovat, zabraňovat“: L ruka P [lán]
坊 fāng „ulička“: L země P [fāng]	拌 bàn „míchat“: L ruka P [bàn]
抖 dǒu „třást (se); otřepávat“: L ruka P [dǒu]	抬 tái „zvednout“: L ruka P [tái]
护 hù „krýt, chránit“: L ruka P [hù]	苹 píng „jablono“: N tráva D [píng]
芽 yá „výhonek, klíček“: N tráva D [yá]	茅 máo „lalang válcovitý“: N tráva D [máo]
花 huā „květina“: N tráva D [huā]	态 tài „chování, stav“: N [tài] D srdce
芬 fēn „vůně“: N tráva D [fēn]	味 wèi „chuť“: L ústa P [wèi]
苍 cāng „modrý, zelený, šedivý“: N tráva D [cāng]	忠 zhōng „věrný“: N [zhōng] D srdce
芳 fāng „voňavý“: N tráva D [fāng]	呼 hū „vydechovat; křičet“: L ústa P [hū]
杆 gān „sloup, tyč“: L strom P [gān]	侨 qiáo „emigrant“: L člověk P [qiáo]
材 cái „materiál“: L strom P [cái]	肤 fū „kůže“: L maso P [fū]
	底 dǐ „dno“: V přístřešek U [dǐ]

炕 kàng „vyhříváné cihlové lůžko“: L oheň P [kàng]	换 huàn „vyměňovat“: L ruka P [huàn]
沫 mò „pěna; slina“: L voda P [mò]	莲 lián „lotos“: N tráva D [lián]
沾 zhān „namáčet“: L voda P [zhān]	荷 hé „lotos“: N tráva D [hé]
油 yóu „olej“: L voda P [yóu]	档 dàng „police“: L strom P [dàng]
泥 ní „bláto“: L voda P [ní]	桐 tóng v názvech stromů: L strom P [tóng]
怖 bù „bát se“: L srdce P [bù]	株 zhū „kmen, stonek“: L strom P [zhū]
学 xué „učit se“: N [xué] D dítě	烈 liè „prudký, silný“: N [liè] D oheň
衫 shān „košile, triko“: L oděv P [shān]	蚊 wén „komár“: L hmyz P [wén]
视 shì „prohlížet, dívat se“: L [shì] P vidět	唤 huàn „volat, vyburcovat“: L ústa P [huàn]
询 xún „dotazovat se“: L slovo P [xún]	啊 ā vyj.překvapení: L ústa P [ā]
降 jiàng „padat, klesat; snižovat“: L pahorek P [jiàng]	峰 fēng „horský vrchol, štít“: L hora P [fēng]
织 zhī „tkát, plést“: L hedvábí P [zhī]	圆 yuán „kulatý; kruh“: V ohrada U [yuán]
驶 shǐ „uhánět; jezdit s“: L vůz P [shǐ]	牺 xī „obětní zvíře <i>kniž.</i> “: L buvol P [xī]
型 xíng „typ, model“: N [xíng] D země	秧 yāng „sazenice“: L klas P [yāng]
城 chéng „hradba, město“: L země P [chéng]	倦 juàn „vyčerpaný“: L člověk P [juàn]
指 zhǐ „prst; ukazovat“: L ruka P [zhǐ]	健 jiàn „zdravý“: L člověk P [jiàn]
柄 bǐng „držadlo, rukojeť“: L strom P [bǐng]	舰 jiàn „válečná loď“: L člun P [jiàn]
柿 shì „tomel“: L strom P [shì]	舱 cāng „kajuta“: L člun P [cāng]
栏 lán „ohrada, plot“: L strom P [lán]	脑 nǎo „mozek“: L maso P [nǎo]
砖 zhuān „cihla“: L kámen P [zhuān]	浆 jiāng „hustá tekutina“: N voda D [jiāng]
殃 yāng „pohroma, katastrofa“: L zlo P [yāng]	症 zhèng „nemoc, neduh“: V nemoc U [zhèng]
战 zhàn „válka, boj, soutěž“: L [zhàn] P halapartna	疲 pí „unavený“: V nemoc U [pí]
哗 huá „hlučet, dělat hluk“: L ústa P [huá]	站 zhàn „stát“: L stát P [zhàn]
钟 zhōng „zvon“: L kov P [zhōng]	烤 kǎo „péci“: L oheň P [kǎo]
钢 gāng „ocel“: L kov P [gāng]	递 dì „předávat, podávat“: U [dì] V kráčet
钥 yuè „klíč“: L kov P [yuè]	浮 fú „plout, plynout“: L voda P [fú]
钩 gōu „háček, háček“: L kov P [gōu]	流 liú „téci, plynout“: L voda P [liú]
牲 shēng „domácí zvířata“: L buvol P [shēng]	润 rùn „navlhčit, namazat“: L voda P [rùn]
种 zhòng „sázet“: L klas P [zhòng]	涌 yǒng „valit se, řinout se“: L voda P [yǒng]
竿 gān „tyč“: N bambus D [gān]	陵 líng „pahorek, kopec; hrobka“: L pahorek P [líng]
贷 dài „poskytnout půjčku, vzít si půjčku“: N [dài] D škeble	绣 xiù „vyšívát“: L hedvábí P [xiù]
勉 miǎn „nutit, pobízet“: V [miǎn] U síla	描 miáo „obkreslovat, kopírovat“: L ruka P [miáo]
狮 shī „lev“: L pes P [shī]	掩 yǎn „zakrývat; zavřít“: L ruka P [yǎn]
怨 yuàn „nenávist; zablýžet“: N [yuàn] D srdce	控 kòng „ovládat, řídit“: L ruka P [kòng]
将 jiāng „konat, jednat <i>kniž.</i> “: V [jiāng] U palec	萄 táo „hroznové víno“: N tráva D [táo]
疯 fēng „být pomatený, nepřičetný“: V nemoc U [fēng]	聋 lóng „hluchý, nahluclý“: N [lóng] D ucho
疤 bā „jizva“: V nemoc U [bā]	盛 chéng „pojmout“: N [chéng] D nádoba
阀 fá „ventil“: V vrata U [fá]	睁 zhēng „otevřít oči“: L oko P [zhēng]
炸 zhà „vybuchnout, prasknout“: L oheň P [zhà]	距 jù „1 vzdálenost 2 ostruha“: L noha P [jù]
炮 pào „pražit, smažit“: L oheň P [pào]	崭 zhǎn „vysoký <i>kniž.</i> “ N hora D [zhǎn]
洋 yáng „oceán“: L voda P [yáng]	铜 tóng „měď“: L kov P [tóng]
洲 zhōu „kontinent, souš“: L voda P [zhōu]	铲 chǎn „lopata; vyrývat“: L kov P [chǎn]
浓 nóng „hustý“: L voda P [nóng]	笼 lóng „klec, klíčka“: N bambus D [lóng]
恼 nǎo „rozzlobit se; rozmrzelý“: L srdce P [nǎo]	袋 dài „pytel, sáček, kapsa“ N [dài] D oděv
姨 yí „teta“: L žena P [yí]	悠 yōu „bezstarostně“: N [yōu] D srdce
姻 yīn „sňatek“: L žena P [yīn]	彩 cǎi „barva; pestrý“: L [cǎi] P ornament
勇 yǒng „odvážný“: N [yǒng] D síla	脖 bó „krk“: L maso P [bó]
绒 róng „chloupky; látka s chlupem“: L hedvábí P [róng]	廊 láng „chodba, veranda“: V přístřešek U [láng]
珠 zhū „perla“: L nefrit P [zhū]	粘 zhān „nalepovat“: L rýže P [zhān]
栽 zāi „sázet“: L strom P [zāi]	粒 lì „zrnko“: L rýže P [lì]
	清 qīng „čistý, jasný“: L voda P [qīng]
	淋 lín „moknout“: L voda P [lín]
	淘 táo „propírat“: L voda P [táo]

液 yè „tekutina“: L voda P [yè]
 梁 liáng „trám“: H [liáng] D strom
 惜 xī „cenit, šetřit si; litovat“: L srdce P [xī]
 惧 jù „bát se, mít strach“: L srdce P [jù]
 惊 jīng „polekat, vyplašit“: L srdce P [jīng]
 婶 shěn „teta“: L žena P [shěn]
 骑 qí „jet obkročmo vsedě“: L kůň P [qí]
 搭 dā „postavit, zřídít; přehodit; spojovat“: L ruka P [dā]
 越 yuè „přecházet, překračovat“: V jít U [yuè]
 援 yuán „pomáhat“: L ruka P [yuán]
 葱 cōng „cibule“: N tráva D [cōng]
 落 luò „padat, spouštět se“: N tráva D [luò]
 棋 qí „šachy“: L strom P [qí]
 棚 péng „přístřešek, kůlna“: L strom P [péng]
 棕 zōng „palma“: L strom P [zōng]
 惑 huò „zmatený, popletený“: N [huò] D srdce
 蛛 zhū „pavouk“: L hmyz P [zhū]
 喂 wèi „krmit“: L ústa P [wèi]
 喉 hóu „hrtan“: L ústa P [hóu]
 幅 fú „pruh látky“: L šátek P [fú]
 帽 mào „čepice, pokrývka hlavy“: L šátek P [mào]
 锁 suǒ „zámek; zamykat“: L kov P [suǒ]
 锅 guō „pánev, hrnec“: L kov P [guō]
 锈 xiù „rez“: L kov P [xiù]
 锋 fēng „bodec nože, meče“: L kov P [fēng]
 筐 kuāng „koš“: N bambus D [kuāng]
 腊 là „hovězí *kniž.*“: L maso P [là]
 猴 hóu „opice“: L pes P [hóu]
 馋 chán „nenasytný, mlsný“: L jídlo P [chán]
 湖 hú „jezero, vodní nádrž“: L voda P [hú]
 温 wēn „teplý, vlažný“: L voda P [wēn]
 渡 dù „přeplovat, převážet“: L voda P [dù]
 游 yóu „plavat“: L voda P [yóu]
 慌 huāng „zmatený, nervózní“: L srdce P [huāng]
 愉 yú „veselý, radostný“: L srdce P [yú]
 裤 kù „kalhoty“: L oděv P [kù]
 谣 yáo „píseň, popěvek; klevety, drby“: L slovo P [yáo]
 隔 gé „oddělit, přehradit“: L pahorek P [gé]
 缎 duàn „satén“: L hedvábí P [duàn]
 塌 tā „zbořit se, zřítit se“: L země P [tā]
 搬 bān „přesunovat, přemísťovat“: L ruka P [bān]
 摇 yáo „kývat (se), kolébat (se), třást“: L ruka P [yáo]
 塘 táng „hráz, rybník“: L země P [táng]
 蓄 xù „sbírat, hromadit“: N tráva D [xù]
 榆 yú „jilm“: L strom P [yú]
 楼 lóu „vysoký dům, věž“: L strom P [lóu]
 碑 bēi „památník, stéla“: L kámen P [bēi]
 碗 wǎn „miska, šálek“: L kámen P [wǎn]
 雾 wù „mlha“: N déšť D [wù]
 睬 cǎi „všímat si, věnovat pozornost“: L oko P [cǎi]
 愚 yú „hloupý, tupý“: N [yú] D srdce

蜂 fēng „včela, vosa“: L hmyz P [fēng]
 锣 luó „gong“: L kov P [luó]
 锤 chuí „kladivo“: L kov P [chuí]
 键 jiàn „tlačítka, klapka, vázání“: L kov P [jiàn]
 签 qiān „destička, tyčinka“: N bambus D [qiān]
 舅 jiù „strýc“: N [jiù] D muž
 像 xiàng „portrét, podobizna“: L člověk P [xiàng]
 躲 duǒ „ukrýt se, schovat se“: L tělo P [duǒ]
 遥 yáo „daleký“: U [yáo] V kráčet
 腰 yāo „pas, bok“: L maso P [yāo]
 腥 xīng „syrové maso“: L maso P [xīng]
 腹 fù „břicho“: L maso P [fù]
 粮 liáng „obiloviny“: L rýže P [liáng]
 煌 huáng „jasný, zářivý“: L oheň P [huáng]
 滤 lǜ „filtrvat“: L voda P [lǜ]
 溪 xī „potok“: L voda P [xī]
 滨 bīn „břeh“: L voda P [bīn]
 梁 liáng „ušlechtilé druhy zrn *kniž.*“: H [liáng] D rýže
 塞 sāi „cpát, vtlačit“: V [sāi] U země
 福 fú „štěstí“: L obřad P [fú]
 缝 féng „šít“: L hedvábí P [féng]
 嘉 jiā „nádherný, skvělý, význačný“: N buben D [jiā]
 摧 cuī „zničit, zpusťovat“: L ruka P [cuī]
 蔽 bì „přikrýt, zakrýt“: N tráva D [bì]
 榴 liú „granátové jablko“: L strom P [liú]
 歌 gē „píseň“: L [gē] P zívát
 嗽 sòu „kašlat“: L ústa P [sòu]
 锻 duàn „kovat“: L kov P [duàn]
 僚 liáo „úředník“: L člověk P [liáo]
 膏 gāo „pasta, mast, krém“: N [gāo] D maso
 腐 fǔ „shnit, zkazit se“: V [fǔ] U maso
 端 duān „konec, hrot“: L stát P [duān]
 旗 qí „prapor, vlajka“: V prapor U [qí]
 熔 róng „tavít“: L oheň P [róng]
 漆 qī „lak“: L voda P [qī]
 滴 dī „kapat“: L voda P [dī]
 慢 màn „1 pomalý 2 domýšlivý“: L srdce P [màn]
 蜜 mì „med“: N [mì] D hmyz
 慧 huì „chytrý, bystrý“: N [huì] D srdce
 撕 sī „trhat“: L ruka P [sī]
 撤 chè „odstraňovat“: L ruka P [chè]
 蕉 jiāo „rostlina s velkými listy“: N tráva D [jiāo]
 蔬 shū „zelenina“: N tráva D [shū]
 槽 cáo „koryto, žlab“: L strom P [cáo]
 樱 yīng „třešeň“: L strom P [yīng]
 橡 xiàng „dub; kaučukovník“: L strom P [xiàng]
 踏 tà „šlapat, stoupnout na“: L noha P [tà]
 踩 cǎi „šlápnout, dupnout“: L noha P [cǎi]
 踪 zōng „stopa, šlépěj“: L noha P [zōng]
 嘱 zhǔ „přikazovat, důtklivě nabádat“: L ústa P [zhǔ]
 箱 xiāng „bedna, krabice“: N bambus D [xiāng]

僻 pì „výstřední, podivínský“: L člověk P [pì]
 膛 táng „hrud“: L maso P [táng]
 熟 shú „zralý; uvařený, zpracovaný“: N [shú]
 D oheň
 糊 hú „lepít“: L rýže P [hú]
 潮 cháo „přiliv, odliv“: L voda P [cháo]
 懂 dǒng „rozumět“: L srdce P [dǒng]
 慰 wèi „utěšovat“: N [wèi] D srdce
 薯 shǔ v názvech plodin: N tráva D [shǔ]
 薪 xīn „palivové dříví“: N tráva D [xīn]
 镜 jìng „zrcadlo“: L kov P [jìng]
 辩 biàn „diskutovat, přit se“: V [biàn] U slovo
 糖 táng „cukr“: L rýže P [táng]
 糕 gāo „koláč, náky“: L rýže P [gāo]
 燃 rán „hořet, zapálit“: L oheň P [rán]
 壁 bì „stěna, zed“: N [bì] D země

3.6.2 typ C6-2

忆 yì „vzpomínat“: L srdce P [yì]
 们 men vyj. množné číslo u osob: L člověk P [mén]
 仪 yí „vzhled člověka“: L člověk P [yì]
 辽 liáo „daleký“: U [liáo] V kráčet
 扣 kòu „zapínat“: L ruka P [kòu]
 达 dá „dorazit, dosáhnout“: U [dà] V kráčet
 吗 ma vyj. otázku: L ústa P [mǎ]
 帆 fān „lodní plachta“: L šátek P [fán]
 伟 wěi „veliký“: L člověk P [wéi]
 传 zhuàn „biografie, kronika“: L člověk P [zhuān]
 优 yōu „skvělý, výtečný“: L člověk P [yóu]
 伪 wěi „falešný“: L člověk P [wéi]
 宇 yǔ „okap, budova; prostor, svět“: N střecha
 D [yú]
 讽 fěng „ironizovat, vysmívat se“: L slovo P [fēng]
 访 fǎng „vypítávat“: L slovo P [fāng]
 阶 jiē „schod, stupeň“: L pahorek P [jiè]
 防 fáng „chránit se, zabraňovat“: L pahorek P [fāng]
 妈 mā „matka“: L žena P [mǎ]
 纤 qiān „lano pro tažení lodí“: L hedvábí P [qiān]
 远 yuǎn „daleký, vzdálený“: U [yuán] V kráčet
 运 yùn „dopravovat, transportovat“: U [yún]
 V kráčet
 扶 fú „podpírat, opírat se“: L ruka P [fū]
 贡 gòng „tribut, dar zast.“: N [gōng] D škeble
 把 bǎ „držet; hrst“/ bà „držadlo, topůrko“: L ruka
 P [bǎ]
 村 cūn „vesnice“: L strom P [cùn]
 呀 ya vyj. zvolání/ yā vyj. úlek: L ústa P [yá]
 帐 zhàng „závěs, stan“: L šátek P [zhǎng]
 伶 líng „herec zast.“: L člověk P [líng]
 近 jìn „blízký“: U [jīn] V kráčet
 饭 fàn „vařené obiloviny“: L jídlo P [fǎn]
 冻 dòng „zmrznout, trpět zimou“: L led P [dōng]
 疗 liáo „léčit“: V nemoc U [liáo]

避 bì „vyhýbat se“: U [bì] V kráčet
 辫 biàn „cop“: V [biàn] U hedvábí
 糠 kāng „plevy, otruby“: L rýže P [kāng]
 燥 zào „suchý“: L oheň P [zào]
 臂 bì „paže“: N [bì] D maso
 翼 yì „křídlo“: N křídla D [yì]
 镰 lián „srp“: L kov P [lián]
 鹰 yīng „orel, sokol“: V [yīng] U pták
 爆 bào „explodovat, vybuchnout“: L oheň P [bào]
 躁 zào „ukvapený, zbrklý“: L noha P [zào]
 嚼 jué „žvýkat“: L ústa P [jué]
 灌 guàn „zalévat, nalévat“: L voda P [guàn]
 露 lù „rosa“: N déšť D [lù]
 罐 guàn „nádobka, plechovka“: L amfora P [guàn]

汪 wāng „hromadit se o tekutině; kaluž, louže“:
 L voda P [wáng]
 忧 yōu „rmoutit se, dělat si starosti“: L srdce P [yóu]
 迟 chí „pomalý, opožděný“: U [chí] V kráčet
 张 zhāng „napínat, rozvírat“: L luk P [zhǎng]
 忌 jì „žárlit“: N [jì] D srdce
 努 nǔ „napínat síly, usilovat“: N [nú] D síla
 忍 rěn „snášet, mít strpení“: N [rèn] D srdce
 劲 jìng „silný, pevný“: L [jīng] P síla
 纺 fǎng „příst“: L hedvábí P [fāng]
 拢 lǒng „uvázat, upoutat; česat“: L ruka P [lóng]
 担 dān „nést na ramenou“: L ruka P [dàn]
 拥 yōng „tlačit se; objímat“: L ruka P [yòng]
 拘 jū „zatknout, zadržet“: L ruka P [jù]
 抱 bào „držet v náruči, objímat“: L ruka P [bāo]
 披 pī „přehodit přes rameno; otevřít“: L ruka P [pí]
 构 gòu „konstruovat, tvořit“: L strom P [gōu]
 垄 lǒng „hřeben brázdy; mez, polní cestička“:
 N [lóng] D země
 转 zhuàn „točit (se)“: L vůz P [zhuān]
 到 dào „dorazit“: L dosáhnout P [dào]
 帜 zhì „prapor“: L šátek P [zhì]
 岭 líng „horský hřeben“: L hora P [líng]
 贩 fàn „zabývat se překupnictvím“: L škeble P [fǎn]
 购 gòu „kupovat“: L škeble P [gōu]
 秆 gǎn „stonek, stéblo“: L klas P [gān]
 侄 zhí „synovec: L člověk P [zhì]
 斧 fǔ „sekyra“: N [fù] D sekerka
 爸 bà „tatínek“: N otec D [bā]
 肿 zhǒng „opuchlý“: L maso P [zhōng]
 胀 zhàng „rozpínat se; nadýmat se“: L maso P
 [zhǎng]
 狗 gǒu „pes“: L pes P [gōu]
 饱 bǎo „sytý“: L jídlo P [bāo]
 饲 sì „krmit, chovat“: L jídlo P [sī]
 府 fǔ „rezidence, úřad zast.“: V přístřešek U [fù]

放 fàng „položit“: L [fāng] P bít
 沿 yán „podél; okraj, lem“: L voda P [yǎn]
 注 zhù „vlévat se“: L voda P [zhǔ]
 泻 xiè „řinout se“: L voda P [xiě]
 房 fáng „dům, byt, pokoj“: V dveře U [fāng]
 姑 gū „teta“: L žena P [gū]
 珍 zhēn „poklad, drahocennost“: L nefrit P [zhěn]
 垮 kuǎ „zřítit se, zhroutit se“: L země P [kuā]
 垮 kuǎ „nést přes ruku“: L ruka P [kuā]
 挡 dǎng „zahrazovat, přehrazovat“: L ruka P [dāng]
 挺 tǐng „napřimovat, vypínat“: L ruka P [tíng]
 挣 zhèng „1 snažit se vyprostit 2 vydělávat“: L ruka P [zhèng]
 按 àn „tlačit, tisknout“: L ruka P [ān]
 药 yào „lék“: N tráva D [yāo]
 栋 dòng „hřebenová tyč“: L strom P [dōng]
 柏 bǎi „cypřiš“: L strom P [bái]
 柱 zhù „sloup“: L strom P [zhǔ]
 鸦 yā „vrána, havran“: L [yá] P pták
 背 bèi „záda, hřbet“: N [bèi] D maso
 削 xiāo „ořezávat“: L [xiào] P nůž
 哑 yǎ „němý; ochraptěl“: L ústa P [yǎ]
 虾 xiā „garnát, krevetka“: L hmyz P [xià]
 蚁 yǐ „mravenec“: L hmyz P [yǐ]
 骂 mà „nadávat“: N hulákat D [mǎ]
 响 xiǎng „zvuk; znít“: L ústa P [xiàng]
 咳 hāi vyj. povzdech, lítost, rozčarování: L ústa P [hài]
 哪 na větná částice vyj. zvolání: L ústa P [nà]
 贱 jiàn „levný“: L škeble P [jiān]
 矩 jǔ „tesařský úhelník“: L šíp P [jù]
 胆 dǎn „žlučník“: L maso P [dàn]
 狡 jiǎo „lživý, prohnáný“: L pes P [jiāo]
 贸 mào „obchod“: N škeble D [mǎo]
 饺 jiǎo „taštička“: L jídlo P [jiāo]
 饼 bǐng „placka, koláč“: L jídlo P [bìng]
 奖 jiǎng „odměna, prémie“: N [jiāng] D velký
 阁 gé „pavilon“: V vrata U [gè]
 迷 mí „zabloudit“: U [mǐ] V kráčet
 神 shén „božstvo, duch“: L obřad P [shēn]
 孩 hái „dítě“: L dítě P [hài]
 怒 nù „hněv“: N [nú] D srdce
 架 jià „podstavec, podpěra“: N [jiā] D strom
 绑 bǎng „vázat, svazovat“: L hedvábi P [bāng]
 捞 lāo „lovit, vytahovat“: L ruka P [láo]
 载 zài „být naložen, pojmut“: V [zāi] U vůz
 赶 gǎn „hnát se za, spěchat“: V noha U [gān]
 捏 niē „stisknout, stlačit“: L ruka P [niè]
 捆 kǔn „svazovat“: L ruka P [kùn]
 恭 gōng „ctít, blahopřát“: V [gòng] U srdce
 框 kuàng „rám, rámeček“: L strom P [kuāng]
 桂 guì „skořicovník“: L strom P [guì]
 样 yàng „vzorek“: L strom P [yáng]
 根 gēn „kořen“: L strom P [gèn]

础 chǔ „podstavec; základy“: L kámen P [chū]
 毙 bì „zemřít“: N [bǐ] D smrt
 铃 líng „zvonek“: L kov P [líng]
 氧 yǎng „kyslík“: V vzduch U [yáng]
 脂 zhī „tuk, sádlo“: L maso P [zhǐ]
 狸 lí „leopard“: L pes P [lí]
 逢 féng „setkat se, potkat se“: U [fēng] V kráčet
 桨 jiǎng „veslo, pádlo“: N [jiāng] D strom
 病 bìng „nemoc“: V nemoc U [bǐng]
 剖 pōu „kuchat, rozřezávat“: L [pōu] P nůž
 粉 fěn „prášek, moučka“: L rýže P [fēn]
 涝 lào „promočit, nasáknout vodou“: L voda P [láo]
 悟 wù „pochopit“: L srdce P [wú]
 案 àn „police“: N [ān] D strom
 请 qǐng „prosit“: L slovo P [qǐng]
 剧 jù „ostrý, prudký“: L [jū] P nůž
 掏 tāo „vyndávat, vytahovat“: L ruka P [táo]
 据 jù „opírat se“: L ruka P [jū]
 菜 cài „zelenina“: N tráva D [cǎi]
 菊 jú „chryzantéma“: N tráva D [jú]
 梅 méi „slivoň“: L strom P [měi]
 眯 mī „mhouřit oči“/ mí „dostat se do očí“: L oko P [mǐ]
 啦 la vyj. citová hnutí: L ústa P [lā]
 唱 chàng „zpívat“: L ústa P [chāng]
 梨 lí „hrušeň“: N [lí] D strom
 犁 lí „pluh; orat“: N [lí] D buvol
 领 líng „krk“: L [líng] P hlava
 够 gòu „být dostačující“: L [gōu] P mnoho
 猛 měng „prudký, divoký“: L pes P [měng]
 馆 guǎn „hotel, restaurace“: L jídlo P [guǎn]
 痒 yǎng „svědit“: V nemoc U [yáng]
 淹 yān „zaplavovat, rozlévat se“: L voda P [yǎn]
 渗 shèn „prosakovat“: L voda P [shēn]
 情 qíng „cit“: L srdce P [qíng]
 惨 cǎn „tragický“: L srdce P [cǎn]
 谋 móu „radit se“: L slovo P [mǒu]
 谎 huǎng „lež, lhát“: L slovo P [huǎng]
 搜 sōu „prohledávat, hledat“: L ruka P [sōu]
 搁 gē „pokládat; odkládat“: L ruka P [gé]
 搂 lōu „objímat“/ lōu „shrabovat“: L ruka P [lóu]
 搅 jiǎo „promíchávat“: L ruka P [jiào]
 期 qī „období, lhůta“: L [qí] P měsíc
 辜 gū „vina, zločin“: N [gū] D jehlice
 赏 shǎng „odměňovat, oceňovat“: N [shàng] D škeble
 晴 qíng „jasný: L slunce P [qíng]
 遇 yù „setkat se, potkat se“: U [yú] V kráčet
 践 jiàn „šlapat“: L noha P [jiān]
 喝 hē „pít“/ hē „křičet“: L ústa P [hé]
 链 liàn „řetěz“: L kov P [lián]
 销 xiāo „1 tavit 2 čep“: L kov P [xiào]
 筒 tǒng „trubicovitý předmět“: N bambus D [tóng]
 傲 ào „domýšlivý, arogantní“: L člověk P [áo]

艇 tǐng „lodka, člun“: L člun P [tíng]
 装 zhuāng „přestrojovat se, předstírat; oděv“:
 N [zhuàng] D oděv
 编 biān „splétat, sestavovat“: L hedvábí P [biǎn]
 摸 mō „hmatat, dotýkat se“: L ruka P [mó]
 搞 gǎo „dělat, zabývat se“: L ruka P [gāo]
 想 xiǎng „myslet, uvažovat, zamýšlet“: N [xiǎng]
 D srdce
 雹 báo „kroupa“: N déšť D [bāo]
 鉴 jiàn „zrcadlit se“: N [jiān] D kov
 跨 kuà „překročit“: L noha P [kuā]
 跟 gēn „jít spolu, následovat“: L noha P [gèn]
 嗓 sāng „hrdlo; hlas“: L ústa P [sāng]
 置 zhì „položít, uspořádat“: N síť D [zhí]
 锯 jù „pila“: L kov P [jū]
 腿 tuǐ „noha“: L maso P [tuǐ]
 酱 jiàng „sójová omáčka; omáčka, džem“: N [jiāng]
 D korbel
 韵 yùn „rým“: L zvuk P [yún]
 溜 liū „klouzat“/ liù „rychlý proud vody“: L voda
 P [liú]
 障 zhàng „bránit, překážet“: L pahorek P [zhāng]

3.6.3 typ C6-3

扎 zhā „píchat, bodat“/ zā „vázat“: L ruka P [yà]
 厅 tīng „sál, úřadovna“: V bouda U [dīng]
 仆 pú „sluha“: L člověk P [bǔ]
 仇 chóu „nenávisť, nepřátelství“: L člověk P [jiù]
 巧 qiǎo „zručný, obratný“: L práce P [kǎo]
 扑 pū „vrhnout se na“: L ruka P [bǔ]
 号 háo „křičet; plakat“: N ústa D [kǎo]
 汁 zhī „šťáva, džus“: L voda P [shí]
 尼 ní „mniška, jeptiška“: V mrtvola U [bǐ]
 召 zhào „svolávat“: N [dào] D ústa
 场 chǎng „mlat, rovná plocha“: L země P [yáng]
 芒 máng „ozdobnice čínská“: N tráva D [wáng]
 朴 pò „břestovec“: L strom P [bǔ]
 吸 xī „vtahovat do sebe, nasávat“: L ústa P [jí]
 爷 yé „pán, milostpán, bůh“: N otec D [jié]
 创 chuāng „poranění“: L [cāng] P nůž
 问 wèn „ptát se“: V [mén] U ústa
 汗 hàn „pot“: L voda P [gān]
 汤 tāng „polévka, odvar; horká voda“: L voda
 P [yáng]
 忙 máng „zanepřázdňný“: L srdce P [wáng]
 收 shōu „sbírat, sklízet, uklízet“: L [jiū] P bít
 抚 fǔ „hladit“: L ruka P [wú]
 批 pī „plesknout kníž.“: L ruka P [bǐ]
 抄 chāo „1 přepisovat, opisovat 2 uchopit“: L ruka
 P [shǎo]
 抢 qiǎng „1 brát násilím 2 dřít, škrabat“: L ruka
 P [cāng]
 坟 fēn „hrob“: L země P [wén]
 志 zhì „vůle, úmysl, přání“: N [shì] D srdce

摔 shuāi „prudce shodit“: L ruka P [shuài]
 模 mú „forma, matrice“: L strom P [mò]
 愿 yuàn „přát si, doufat; být ochoten“: V [yuán]
 D srdce
 管 guǎn „trubice“: N bambus D [guān]
 鼻 bí „nos“: N nos D [bì]
 膜 mó „blána“: L maso P [mò]
 膀 pāng „napuchnout, otéct“: L maso P [páng]
 馒 mán „knedlík na páře“: L jídlo P [màn]
 凳 dèng „lavice, stolička“: N [dēng] D stolek
 稿 gǎo „stéblo kníž.“: L klas P [gāo]
 艘 sōu M pro lodě: L člun P [sōu]
 劈 pī „štipat, sekat“/ pǐ „rozdělit, rozseknout“: N [bì]
 D nůž
 餐 cān „jíst“: N [cán] D jídlo
 赠 zèng „darovat, věnovat“: L škeble P [zèng]
 澡 zǎo „mýt se, koupat se“: L voda P [zào]
 鞭 biān „bič“: L useň P [biàn]
 蹦 bèng „skákat“: L noha P [bēng]
 警 jǐng „varovat“: N [jìng] D slovo

块 kuài „kus“: L země P [guài]
 扭 niǔ „kroutit (se)“: L ruka P [chǒu]
 芹 qín „celer“: N tráva D [jīn]
 芦 lú „rákos“: N tráva D [hù]
 杜 dù „hrušeň“: L strom P [tǔ]
 歼 jiān „ničít, likvidovat“: L zlo P [qiān]
 旱 hàn „sucho“: N slunce D [gān]
 吵 chǎo „hlučet“: L ústa P [shǎo]
 肚 dǔ „dršťky, „zvířecí žaludek“: L maso P [tǔ]
 肠 cháng „střevo“: L maso P [yáng]
 狂 kuáng „divoký“: L pes P [wáng]
 岛 dǎo „ostrov“: V [niǎo] U hora
 床 chuáng „postel“: V [guǎng] U strom
 灿 càn „zářivý“: L oheň P [shān]
 快 kuài „rychlý“: L srdce P [guài]
 宏 hóng „veliký, ohromný“: N střecha D [gōng]
 词 cí „slovo“: L slovo P [sī]
 纯 chún „čistý, ryzí“: L hedvábí P [tún]
 坦 tǎn „rovný, hladný“: L země P [dān]
 押 yā „1 dát do zástavy; zadržet; eskortovat
 2 podepsat“: L ruka P [jiá]
 抽 chōu „1 vytahovat 2 švihat“: L ruka P [yóu]
 拍 pāi „plácát, bít“: L ruka P [bái]
 势 shì „moc, vliv“: N [zhí] D síla
 苦 kǔ „hořký“: N tráva D [gǔ]
 板 bǎn „deska“: L strom P [fǎn]
 松 sōng „borovice“: L strom P [gōng]
 枪 qiāng „oštěp“: L strom P [cāng]
 矿 kuàng „ruda, nerost“: L kámen P [guǎng]
 厕 cè „záchod“: V bouda U [zé]

虏 lǔ „zajmout“: V [hǔ] U síla
 钧 diào „chytat na udici“: L kov P [sháo]
 版 bǎn „tiskařská deska, tiskařský blok“: L destička
 P [fǎn]
 爬 pá „plazit se, lézt, šplhat“: V spár D [bā]
 股 gǔ „stehno“: L maso P [shū]
 忽 hū „nedbat, přehlížet“: N [wù] D srdce
 闸 zhá „propust, stavidlo; brzda“: V vrata U [jiǎ]
 炒 chǎo „smažit“: L oheň P [shǎo]
 炉 lú „pec“: L oheň P [hù]
 浅 qiǎn „mělký; skrýt se pod vodou“: L voda
 P [jiān]
 河 hé „řeka“: L voda P [kě]
 宙 zhòu „vesmír, kosmos“: N střecha D [yóu]
 空 kōng „prázdný“: N jeskyně D [gōng]
 诗 shī „báseň“: L slovo P [sì]
 妹 mèi „mladší sestra“: L žena P [wèi]
 姐 jiě „starší sestra“: L žena P [qiě]
 线 xiàn „nit, drát“: L hedvábí P [jiān]
 练 liàn „bílé hedvábí“: L hedvábí P [jiǎn]
 持 chí „držet“: L ruka P [sì]
 挠 náo „škrábat (si), drbat (si)“: L ruka P [yáo]
 赴 fù „jít do, jít na“: V jít U [bǔ]
 挑 tiǎo „zvedat tyč“/ tiǎo „1 nést na rameni
 2 vybírat“: L ruka P [zhào]
 挤 jǐ „tlačit (se)“: L ruka P [qí]
 草 cǎo „tráva“: N tráva D [zǎo]
 胡 hú „vous“: L [gǔ] P maso
 枯 kū „zvadlý, uschlý“: L strom P [gǔ]
 眨 zhǎ „mžikat, mrkat“: L oko P [fá]
 咬 yǎo „kousat“: L ústa P [jiāo]
 俭 jiǎn „šetrný“: L člověk P [qiān]
 俗 sú „obyčej; světský, lidový“: L člověk P [gǔ]
 俊 jùn „pohledný, rozkošný“: L člověk P [qūn]
 剑 jiàn „meč zast.“: L qiān P [qiān]
 逃 táo „prchat“: U [zhào] V kráčet
 盆 pén „mísa“: N [fēn] D miska
 狠 hěn „zlý, zuřivý, krutý“: L pes P [gèn]
 弯 wān „ohnutý, křivolaký“: N [luán] D luk
 亭 tíng „pavilon“: N vysoký D [dīng]
 迹 jì „stopa; pozůstatky“: U [yì] V kráčet
 疮 chuāng „vřed“: V nemoc U [cāng]
 姿 zī „vzhled, postoj“: N [cì] D žena
 闻 wén „slyšet“: V [mén] U ucho
 叛 pàn „zradit“: L [bàn] P obrácený
 炼 liàn „získávat tavením, rafinací“: L oheň P [jiǎn]
 剃 tì „holit“: L [dì] P nůž
 洪 hóng „povodeň“: L voda P [gòng]
 浇 jiāo „zalévat“: L voda P [yáo]
 洞 dòng „otvor, díra“: L voda P [tóng]
 济 jì „překročit řeku“: L voda P [qí]
 恨 hèn „nenávidět“: L srdce P [gèn]
 觉 jué „cítit, vnímat“: N [xué] D vidět
 客 kè „host“: N střecha D [gè]

袄 ǎo „krátký kabát, bunda“: L hedvábí P [yāo]
 说 shuì „přemlouvat“: L slovo P [duì]
 诵 sòng „číst nahlas, recitovat“: L slovo P [yǒng]
 垦 kěn „orat, obdělávat“: N země D [gèn]
 陡 dǒu „strmý, příkrý“: L pahorek P [zǒu]
 险 xiǎn „nebezpečný“: L pahorek P [qiān]
 娇 jiāo „okouzlující, půvabný“: L žena P [qiáo]
 怠 dài „líný; drzý, nezdvořilý“: N [tái] D srdce
 绕 rào „obtáčet, omotávat“: L hedvábí P [yáo]
 捕 bǔ „chytat, lovit“: L ruka P [fǔ]
 振 zhèn „třást, mávat“: L ruka P [chén]
 捎 shāo „zanést, vzít pro někoho“: L ruka P [xiào]
 捐 juān „věnovat; poplatek, daň“: L ruka P [yuān]
 捡 jiǎn „sbírat, zvedat“: L ruka P [qiān]
 恐 kǒng „bázeň, strach“: N [gǒng] D srdce
 桃 táo „broskvoň“: L strom P [zhào]
 校 xiào „škola“: L strom P [jiāo]
 速 sù „rychlý“: U [shù] V kráčet
 翅 chì „křídlo“: V [zhī] U křídla
 轿 jiào „palankýn, nosítka“: L vůz P [qiáo]
 晓 xiǎo „rozbřesk“: L slunce P [yáo]
 鸭 yā „kachna“: L [jiǎ] P pták
 晌 shǎng „část dne“: L slunce P [xiàng]
 晕 yùn „halo“: N slunce D [jūn]
 哨 shào „štěbetat“: L ústa P [xiào]
 钱 qián „peníze“: L kov P [jiān]
 钻 zuàn „vrták“: L kov P [zhàn]
 铅 qiān „olovo“: L kov P [yǎn]
 造 zào „jít k“: U [gào] V kráčet
 透 tòu „pronikat“: U [xiù] V kráčet
 徐 xú „pomalu, mírně *kniž.*“: L levý krok P [yú]
 航 háng „plavit se“: L člun P [kàng]
 脏 zàng „vnitřnosti“: L maso P [zhuāng]
 效 xiào „účinek, efekt“: L [jiāo] P bít
 资 zī „finanční prostředky, kapitál“: N [cì] D škeble
 烘 hōng „hřát, sušit“: L oheň P [gòng]
 烧 shāo „hořet, pálit; vařit“: L oheň P [yáo]
 浸 jìn „namáčet“: L voda P [qīn]
 悄 qiǎo „tichý; zarmoucený *kniž.*“: L srdce P [xiào]
 悔 huǐ „litovat“: L srdce P [měi]
 袖 xiù „rukáv“: L hedvábí P [yóu]
 袍 páo „šaty, róba“: L hedvábí P [bāo]
 祥 xiáng „příznivý, šťastný“: L obřad P [yáng]
 恳 kěn „upřímný, opravdový“: N [gèn] D srdce
 娘 niáng „maminka“: L žena P [liáng]
 通 tōng „průchodný, otevřený“: U [yǒng] V kráčet
 绢 juàn „jemné hedvábí“: L hedvábí P [yuān]
 捧 pěng „nést oběma rukama“: L ruka P [fèng]
 堆 duī „hromadit, kupit“: L země P [zhuī]
 推 tuī „strkat, tlačit“: L ruka P [zhuī]
 接 jiē „přijímat“: L ruka P [qiè]
 基 jī „základ“: V [qí] U země
 梯 tī „žebřík, schody, zdviž“: L strom P [dì]

桶 tǒng „vědro, kád', sud“: L strom P [yǒng]
 救 jiù „zachraňovat“: L [qiú] P bít
 堂 táng „sál, hala“: N země D [shàng]
 匙 chí „lžice“: V [shì] U lžice
 患 huàn „dělat si starosti“: N [chuàn] D srdce
 崇 chóng „vysoký“ N hora D [zōng]
 鸽 gē „holub“: L [hé] P pták
 脸 liǎn „obličej“: L maso P [qiān]
 毫 háo „jemný chlup“: N [gāo] D chlup
 痕 hén „stopa, otisk“: V nemoc U [gèn]
 剪 jiǎn „nůžky; stříhat“: N [qián] D nůž
 混 hùn „míchat“: L voda P [kūn]
 婆 pó „starší osoba ženského pohlaví“: N [bō]
 D žena
 惭 cán „zahanbený“: L srdce P [zhǎn]
 惕 tì „opatrný“: L srdce P [yì]
 祸 huò „zlo, neštěstí“: L obřad P [guō]
 弹 tán „střílet“: L luk P [dān]
 绸 chóu „hedvábná látka“: L hedvábi P [zhōu]
 塔 tǎ „věž, pagoda“: L země P [dā]
 超 chāo „převýšit, překročit“: V jít U [zhào]
 揪 jiū „pevně držet“: L ruka P [qiū]
 裁 cái „stříhat, krájet“: L hedvábi P [zāi]
 葛 gé „kudzu“: N tráva D [hé]
 葵 kuí „bylina s velkými květy“: N tráva D [guǐ]
 椅 yǐ „židle“: L strom P [qí]
 棍 gùn „hůl“: L strom P [kūn]
 厦 shà „výšková budova“: V bouda U [xià]
 暂 zàn „dočasně“: N slunce D [zhǎn]
 悲 bēi „smutný“: N [fēi] D srdce
 敞 chǎng „otevřít“: L [shàng] P bít
 掌 zhǎng „dlaň, tlapa“: N [shàng] D ruka
 跑 pǎo „běhat, prchat“/ páo „hrabat v zemi“:
 L noha P [bāo]
 喘 chuǎn „zadýchat se“: L ústa P [duān]
 锄 chú „motyka“: L kov P [zhù]
 锐 ruì „ostrý“: L kov P [duì]
 痛 tòng „bolest“: V nemoc U [yǒng]
 阔 kuò „široký, rozlehlý“: V vrata U [huó]
 焰 yàn „plamen“: L oheň P [xiàn]
 渣 zhā „sedlina, kal“: L voda P [chá]
 渴 kě „mít žízeň“: L voda P [hé]
 愤 fèn „hněv, rozhořčení“: L srdce P [bēn]
 愧 kuì „stydět se“: L srdce P [guǐ]
 窝 wō „hnízdo, nora, doupe“: N jeskyně D [guō]
 裙 qún „sukně“: L hedvábi P [jūn]
 摊 tān „rozprostírat, rozkládat“: L ruka P [nán]
 勤 qín „pilný, pracovitý“: L [jīn] P síla

3.6.4 typ C6-4

切 qiē „řezat, krájet“: L [qí] P nůž
 打 dǎ „bít, tlouci“: L ruka P [dǐng]
 叫 jiào „volat, křičet“: L ústa P [jiū]
 扛 gāng „zvedat oběma rukama“: L ruka P [gōng]

禁 jìn „zakazovat“: N [lín] D obřad
 酬 chóu „vyzvat hosta k přípitku *kniž.*“: L korbel
 P [zhōu]
 督 dū „dohlížet, kontrolovat“: N [shū] D oko
 睛 jīng „oko“: L oko P [qīng]
 跳 tiào „skákat“: L noha P [zhào]
 跪 guì „klečat“: L noha P [wēi]
 锡 xī „cín“: L kov P [yì]
 稠 chóu „hustý“: L klas P [zhōu]
 愁 chóu „smutný“: N [qiū] D srdce
 筹 chóu „početní destička, žeton“: N bambus
 D [shòu]
 煎 jiān „smažit na oleji; vařit ve vodě“: N [qián]
 D oheň
 慈 cí „dobrý, laskavý“: N [zī] D srdce
 滔 tāo „zaplavovat“: L voda P [yǎo]
 滩 tān „mělčina“: L voda P [nán]
 慎 shèn „opatrný, pozorný“: L srdce P [zhèn]
 群 qún „skupina, stádo“: L [jūn] P ovce
 遭 zāo „potkat, utrpět“: U [cáo] V kráčet
 酿 niàng „kvasit; vařit pivo“: L korbel P [liáng]
 磁 cí „magnetismus“: L kámen P [zī]
 敲 qiāo „tlouci, klepat“: L [gāo] P bít
 瘦 shòu „hubený“: V nemoc U [sǒu]
 寨 zhài „ohrada“: V [sāi] U strom
 趟 tàng „krát“ M pro cestu tam a zpět: V jít
 U [shàng]
 踢 tī „kopat“: L noha P [yì]
 蝶 dié „motýl“: L hmyz P [yè]
 稻 dào „rýže“: L rýže P [yǎo]
 箭 jiàn „šíp“: N bambus D [qián]
 躺 tǎng „ležet“: L tělo P [shàng]
 膝 xī „koleno“: L maso P [qí]
 额 é „čelo“: L [kè] P hlava
 操 cāo „držet; ovládat; cvičit“: L ruka P [zào]
 蹄 tí „kopyto“: L noha P [dì]
 擦 cā „třít“: L ruka P [chá]
 藏 cáng „schovávat, sbírat“: N tráva D [zāng]
 霞 xiá „červánky“: N déšť D [jiǎ]
 瞧 qiáo „dívat se, koukat se“: L oko P [jiāo]
 蹈 dǎo „šlápnout *kniž.*“: L noha P [yǎo]
 穗 suì „klas, tráseň“: L klas P [huì]
 糟 zāo „marinovat, naložit“: L rýže P [cáo]
 攀 pān „šplhat, lézt“: N [fán] D ruka
 蹲 dūn „dřepět“: L noha P [zūn]
 壤 rǎng „půda, země“: L země P [xiāng]
 嚷 rǎng „křičet, hulákat“: L ústa P [xiāng]

讲 jiǎng „mluvit; vysvětlovat“: L slovo P [jǐng]
 进 jìn „vstupovat, postupovat vpřed“: U [jǐng]
 V kráčet
 吞 tūn „hltat“: V [tiān] U ústa
 坝 bà „přehrada, hráz“: L země P [bèi]
 坑 kēng „jáma, výmol“: L země P [kàng]
 杠 gàng „tyč“: L strom P [gōng]
 伯 bó „strýc“: L člověk P [bái]
 佛 fó „Buddha“: L člověk P [fú]
 邻 lín „soused“: L [lìng] P město
 冷 lěng „chladný“: L led P [lìng]
 泛 fàn „rozlévat se, vylévat se *kniž.*“: L ruka P [fá]
 纱 shā „příze“: L hedvábí P [shǎo]
 拆 chāi „otevřít, rozbalit; bourat, strhávat“: L ruka
 P [chì]
 拉 lā „táhnout, vléci“/ lá „řezat“: L ruka P [lì]
 坡 pō „svah, sklon svahu“: L země P [pí]
 呢 ne vyj. trvání děje n. otázky: L ústa P [ní]
 货 huò „zboží“ N [huà] D škeble
 肺 fèi „plíce“: L maso P [fú]
 泊 bó „kotvit, přistát“: L ruka P [bái]
 沸 fèi „vřít, kypět“: L ruka P [fú]
 怜 lián „cítit sympatie, litovat“: L srdce P [lìng]
 弦 xián „tětiva, struna“: L luk P [xuán]
 孤 gū „osirelý; osamělý“: L dítě P [guā]
 驼 tuó „velbloud“: L kůň P [tā]
 挂 guà „věšet, viset“: L ruka P [guī]
 挪 nuó „přemísťovat, přesunovat“: L ruka P [nà]
 咸 xián „slaný“: V [xū] U ústa
 砌 qì „pokládat, klást na sebe“: L kámen P [qiè]
 哈 hā „vydechnout“; zvuk smíchu: L ústa P [hé]
 缸 gāng „nádoba“: L amfora P [gōng]
 适 shì „jít, sledovat“: U [shé] V kráčet
 洁 jié „čistý“: L ruka P [jí]
 洗 xǐ „mýt“: L ruka P [xiān]
 费 fèi „vydávat, utrácet“: N [fú] D škeble
 结 jié „vázat“: L hedvábí P [jí]
 核 hé „jádro, pecka“: L strom P [hài]
 唇 chún „ret“: V [chén] U ústa
 破 pò „rozbitý“: L kámen P [pí]
 眠 mián „spánek“: L oko P [mín]
 射 shè „střílet“: L [shēn] P palec

3.6.5 typ C6-5

仗 zhàng „1 držet zbraň 2 bojovat“: L člověk
 P [zhàng]
 吓 xià „polekat (se)“: L ústa P [xià]
 决 jué „prolomit se“: L led P [jué]
 违 wéi „nerespektovat, porušit“: U [wéi] V chodník
 极 jí „nejvyšší bod“: L strom P [jí]
 附 fù „přikládat; lpět“: L pahorek P [fù]
 妖 yāo „démon, zlý duch; svůdný, dráždivý“:
 L žena P [yāo]
 码 mǎ „značka, cifra“: L kámen P [mǎ]

爹 diē „tatínek“: V otec U [duō]
 狼 láng „vlk“: L pes P [liáng]
 恋 liàn „láska; stýskat se“: N [luán] D srdce
 浪 làng „vlna“: L ruka P [liáng]
 宾 bīn „host“: N střecha D [bīng]
 窄 zhǎi „úzký“: N jeskyně D [zhà]
 朗 lǎng „jasný“: L [liáng] P měsíc
 掀 xiān „nadzvihovat, odkrývat“: L ruka P [xiān]
 培 péi „nahrnovat hlínu; pěstovat“: L země P [pǒu]
 勒 lè „uzda *kniž.*; přitáhnout opratě“/ lēi „utahovat,
 stahovat“: L useň P [lì]
 萌 méng „klíčit, pučet“: N tráva D [míng]
 悬 xuán „myslet na, dělat si starosti“: N [xiàn]
 D srdce
 敏 mǐn „čilý, hbitý“: L [mèi] P bit
 猪 zhū „vepř“: L pes P [zhě]
 猫 māo „kočka“: L pes P [miáo]
 煮 zhǔ „vařit“: N [zhě] D oheň
 惹 rě „dráždit, vyvolávat“: N [ruò] D srdce
 赔 péi „zaplatit náhradu, odškodnit“: L škeble
 P [pǒu]
 短 duǎn „krátký“: L šíp P [dòu]
 筛 shāi „sít“: N bambus D [shǐ]
 嫂 sǎo „švagrová“: L žena P [sǒu]
 摆 bǎi „rozmísťovat“: L ruka P [bà]
 墓 mù „mohyla, hrobka“: N [mò] D země
 幕 mù „opona, závěs“: N [mò] D šátek
 罩 zhào „přikrývat, zakrývat“: N síť D [zhuó]
 煤 méi „uhlí“: L oheň P [mǒu]
 慕 mù „obdivovat, závidět“: N [mò] D srdce
 暮 mù „podvečer“: N [mò] D slunce
 锹 qiāo „rýč, lopata“: L kov P [qiū]
 骡 luó „mula, mezek“: L kůň P [lèi]
 摩 mó „třít, hladit“: V [má] U ruka
 磨 mó „třít, dřít“: V [má] U kámen
 激 jī „vzdouvat se“: L ruka P [jiǎo]
 懒 lǎn „líný“: L srdce P [lài]
 螺 luó „hlemýžď“: L hmyz P [lèi]
 瓣 bàn „korunní plátek; část plodu nebo semene“:
 V [biàn] U tykev
 魔 mó „démon, zlý duch“: V [má] U ďábel

昂 áng „zvednout, vztyčit“: N slunce D [áng]
 和 hé „přátelský“: L [hé] P ústa
 供 gòng „přinášet obětiny“: L člověk P [gòng]
 依 yī „opírat se, záviset na“: L člověk P [yī]
 诚 chéng „čestný, upřímný“: L slovo P [chéng]
 茫 máng „nedozírný, širošířý“: V [máng] U voda
 俘 fú „zajmout“: L člověk P [fú]
 侵 qīn „vtrhnout, vpadnout“: L člověk P [qīn]
 绘 huì „malovat, kreslit“: L hedvábí P [huì]
 倒 dào „nalévat“: L člověk P [dào]

俯 fǔ „sklonit hlavu“: L člověk P [fǔ]
 胶 jiāo „klijh, guma“: L maso P [jiāo]
 偿 cháng „splatit, vyrovnat“: L člověk P [cháng]
 假 jiǎ „půjčit si“: L člověk P [jiǎ]
 催 cuī „podněcovat“: L člověk P [cuī]
 谨 jǐn „zdvořile, uctivě“: L slovo P [jǐn]
 裹 guǒ „balit, obmotávat“: V oděv U [guǒ]
 谱 pǔ „zhudebňovat“: L slovo P [pǔ]

3.6.6 typ C6-6

订 dìng „stanovit; objednávat“: L slovo P [dīng]
 认 rèn „znát, poznat; přiznat“: L slovo P [rèn]
 记 jì „zaznamenávat si“: L slovo P [jì]
 毕 bì „zakončit“: N [bì] D deset
 任 rèn „zastávat místo“: L člověk P [rèn]
 仿 fǎng „napodobovat“: L člověk P [fǎng]
 估 gū „odhadovat“: L člověk P [gū]
 住 zhù „bydlet“: L člověk P [zhù]
 究 jiū „zkoumat, bádát“: N jeskyně D [jiū]
 妨 fāng „zabraňovat“: L žena P [fāng]
 顶 dǐng „vrchol“: L [dǐng] P hlava
 旺 wàng „kvetoucí, prosperující“: L slunce P [wáng]
 固 gù „pevný“: V ohrada U [gù]
 驻 zhù „zastavit“: L kůň P [zhù]
 烂 làn „rozměkklý, zničený“: L oheň P [lán]
 倾 qīng „naklánět se, přiklánět se“: L člověk P [qīng]

3.6.7 typ C6-7

乞 qǐ „žebrať“ N člověk D [yǐ]
 仰 yǎng „tváří vzhůru; opírat se“: L člověk P [áng]
 红 hóng „červený“: L hedvábi P [gōng]
 识 shí „znát“: L slovo P [zhī]
 纽 niǔ „knoflík“: L hedvábi P [chǒu]
 侍 shì „obsluhovat“: L člověk P [sì]
 侧 cè „naklánět se“: L člověk P [zé]
 欣 xīn „radostný, šťastný“: L [jīn] P zívát
 该 gāi „zmíněný“: L slovo P [hài]
 绍 shào „pokračovat *kniž.*“: L hedvábi P [zhào]
 荡 dàng „houpat se, kývat se“: N hlava D [tāng]
 趴 pā „ležet tváří k zemi; sklánět se nad“: L noha P [bā]
 促 cù „pobízet, povzbuzovat“: L člověk P [zú]
 测 cè „měřit, vyměřovat“: L voda P [zé]
 诱 yòu „vést, přimět“: L slovo P [xiù]
 起 qǐ „vstát“: V jít U [jǐ]
 耻 chǐ „stydět se; hanba“: L ucho P [zhǐ]
 顿 dùn „klanět se“: L [tún] P hlava

3.6.8 typ C6-8

绿 lǜ „zelený“: L hedvábi P [lù]

增 zēng „zvětšit, přidat“: L země P [zēng]
 瞞 mán „skrývat, tajit“: L oko P [mán]
 僵 jiāng „ztuhlý, neohebný“: L člověk P [jiāng]
 遵 zūn „řídít se, dodržovat“: U [zūn] V chodník
 膨 péng „rozpínat se, roztahovat se“: L maso P [péng]
 辨 biàn „rozeznávat“: V [biàn] U hedvábi

倡 chàng „iniciovat“: L člověk P [chāng]
 浙 zhè „Zhejiang“: L voda P [zhé]
 消 xiāo „odstranit“: L voda P [xiào]
 宵 xiāo „noc“: N střecha D [xiào]
 预 yù „předem“: L [yǔ] P hlava
 添 tiān „přidávat“: L voda P [tiān]
 欺 qī „klamat“: L [qí] P zívát
 傅 fù „učít, dávat pokyny *kniž.*“: L člověk P [fū]
 遍 biàn „všude; -krát“: U [biàn] V kráčet
 零 líng „1 drobný 2 uvadnout a opadat“: N déšť D [líng]
 龄 líng „věk, roky“: L zuby P [líng]
 满 mǎn „plný“: L voda P [mán]
 霉 méi „plíseň“: N déšť D [měi]
 颜 yán „výraz tváře, barva“: L [yàn] P hlava
 醒 xǐng „procitnout; probudit se“: L korbel P [xīng]

倚 yǐ „opírat se, spoléhat se na“: L člověk P [qí]
 浩 hào „ohromný, četný“: L voda P [gào]
 教 jiào „učít“: L [xiào] P bit
 梢 shāo „vrchol“: L strom P [xiào]
 减 jiǎn „zmešovat“: L led P [xián]
 维 wéi „spojovat“: L hedvábi P [zhuī]
 紫 zǐ „fialový“: N [cǐ] D hedvábi
 喷 pēn „stříkat, tryskat“: L ústa P [bēn]
 剩 shèng „zbývat“: L [chéng] P nůž
 储 chǔ „ukládat, našetřit“: L člověk P [zhū]
 蛮 mán „neurvalý, hrubý“: N [luán] D hmyz
 窜 cuàn „prechat, unikat“: N jeskyně D [chuàn]
 蓬 péng „rozcuchaný“: N tráva D [féng]
 嫌 xián „vadit, nelíbit se“: L žena P [jiān]
 精 jīng „nejčistší, vybraný“: L rýže P [qīng]
 聪 cōng „bystrý, chytrý“: L ucho P [zōng]
 震 zhèn „otřásat se, zachvívát se“: N déšť D [chén]
 融 róng „rozpustit (se)“: L trojnožka P [chóng]

3.7 Kategorie C7

3.7.1 typ C7-1

- 仁 rén „humanita, blahovůle“: L [rén] člověk P dva – dva lidé se k sobě chovají lidsky (HXFZ)
- 什 shí „deset *kniž.*; různý“: L člověk P [shí] deset – deset různých lidí (HXFZ)
- 功 gōng „zásluha“: L [gōng] práce P síla – usilovně pracovat, a tak si vydobýt zásluhu (HXFZ)
- 伍 wǔ „pět“: L člověk P [wǔ] pět (HXFZ)
- 伙 huǒ „druh, skupina“: L člověk P [huǒ] oheň – lidé, kteří se dělí o společný oheň (HXFZ)
- 迅 xùn „rychlý“: U [xùn] rychlý V kráčet (HXFZ)
- 址 zhǐ „poloha, umístění“: L půda P [zhǐ] zastavit se – zastavit chůzi na určitém místě na zemi (HXFZ)
- 坚 jiān „pevný“: N [jiān] pevný D země – pevný jako země (HXFZ)
- 岗 gāng „kopec, pahorek“: N hora D [gāng] kopec (HXFZ)
- 返 fǎn „vracet se“: U [fǎn] obrácený V kráčet – obrácený pohyb (HXFZ)
- 汽 qì „pára“: L voda P [qì] vzduch – vzdušná voda (HXFZ)
- 评 píng „kriticky posuzovat“: L slovo P [píng] rovný – slovy hodnotit podle rovného měřítka (HXFZ)
- 纹 wén „žilkování, rýha, vráska“: L hedvábi P [wén] tetování – vzorek na hedvábi (HXFZ)
- 茎 jīng „stonek, stvol, stéblo“: N tráva D [jīng] svislý – svislá část rostliny (HXFZ)
- 枝 zhī „větev“: L strom P [zhī] větev (HXFZ)
- 刺 cì „bodat“: L [cì] trn P nůž – bodnout ostrým předmětem (HXFZ)
- 轮 lún „kolo“: L vůz P [lún] pořadí – paprsky kola jsou uspořádány pravidelně (HXFZ)
- 咏 yǒng „přednášet, recitovat“: L ústa P [yǒng] dlouhodobý – dlouho mluvit (HXFZ)
- 侦 zhēn „pátrat, zkoumat“: L člověk P [zhēn] věštit – člověk se ptá na věštbu, tj. chce se něco dozvědět (HXFZ)
- 肢 zhī „končetina, úd“: L maso P [zhī] větev – rozvětvené části těla (HXFZ)
- 郊 jiāo „předměstí“: L [jiāo] protínat se P město – místo, kde se město „protíná“ s okolím (HXFZ)
- 泳 yǒng „plavat“: L voda P [yǒng] dlouhodobý – dlouhodobý pobyt ve vodě (HXFZ)
- 经 jīng „podélné vlákno ve tkanině“: L hedvábi P [jīng] svislý (HXFZ)
- 界 jiè „hranice, předěl“: N pole D [jiè] mezi – to, co je mezi poli (HXFZ)
- 胞 bāo „placenta“: L maso P [bāo] balík – část lidského těla (maso), ve které je zabalen plod (HXFZ)
- 蚀 shí „ztrácet, erodovat, korodovat“: L [shí] jídlo P hmyz – hmyz užírá jídlo (HXFZ)
- 庭 tíng „dvůr, instituce“: V přístřešek U [tíng] dvůr (HXFZ)
- 姥 lǎo „babička“: L žena P [lǎo] starý – starší osoba ženského pohlaví (HXFZ)
- 哲 zhé „moudrý, prozíravý“: N [zhé] lámat D ústa – ústy rozlomit, tj. vyřešit (HXFZ)
- 桥 qiáo „most“: L strom P [qiáo] vysoký – dřevěný most klenoucí se vysoko nad krajinou (HXFZ)
- 致 zhì „poskytovat, předávat“: L [zhì] dosáhnout P bít – pomocí rukou (bít) dosáhnout (HXFZ)
- 俱 jù „úplně, všechno *kniž.*“: L člověk P [jù] disponovat – člověk má vše k dispozici (HXFZ)
- 躬 gōng „ohnout se v pase“: L tělo P [gōng] luk – tělo je prohnuté jako luk (HXFZ)
- 胸 xiōng „hrud“, hrudník“: L maso P [xiōng] hrud' (HXFZ)
- 座 zuò „sedadlo“: V přístřešek U [zuò] sedět (HXFZ)
- 陷 xiàn „zabřednout, propadat se; léčka, past“: L kopec P [xiàn] zapadnout (HXFZ)
- 授 shòu „předávat, udělovat“: L ruka P [shòu] obdržet – rukou dát něco, co někdo jiný obdrží (HXFZ)
- 萝 luó „popínavá rostlina“: N tráva D [luó] síť – rostlina, jejíž úponky vytvářejí síť (HXFZ)
- 晨 chén „ráno“: N slunce D [chén] vesmírné těleso – doba, kdy slunce přikrylo ostatní vesmírná tělesa (K SZ)
- 崖 yá „sráz, útes“: N hora D [yá] sráz (HXFZ)
- 圈 juàn „ohrada“: V ohrada U [juàn] svitek – kruhová ohrada (HXFZ)
- 停 tíng „zastavit (se)“: L člověk P [tíng] pavilon – člověk se zastavil u pavilonu (HXFZ)
- 盒 hé „krabice“: N [hé] spojit D nádoba – shora i zespodu spojená nádoba (HXFZ)
- 馅 xiàn „náplň, nádivka“: L jídlo P [xiàn] zapadnout – to, co je "zapadnuté" uvnitř jídla (HXFZ)
- 渔 yú „chytat ryby“: L voda P [yú] ryba – chytat ryby ve vodě (HXFZ)
- 深 shēn „hluboký“: L voda P [shēn] hluboký (HXFZ)
- 惯 guàn „zvyknout (si)“: L srdce P [guàn] pronikat – projít srdcem (HXFZ)
- 谜 mí „hádanka, záhada“: L slovo P [mí] bloudit – hledat zbloudilé slovo (HXFZ)
- 婚 hūn „oženit se, provdat se“: L žena P [hūn] soumrak – dříve se svatby konaly za soumraku (HXFZ)
- 插 chā „strkat, vsunout“: L ruka P [chā] strkat (HXFZ)

揉 róu „třít, masírovat, hníst“: L ruka P [róu] měkký – rukou změkčovat (HXFZ)
 植 zhí „sázet, pěstovat“: L strom P [zhí] přímý – zajišťovat rostlinám přímý růst (HXFZ)
 裂 liè „rozdělit, rozštěpit, roztrhnout“: N [liè] řadit D oděv – rozřadit látku (HXFZ)
 稀 xī „řídský“: L klas P [xī] řídký – řídkce nasázený (HXFZ)
 堡 bǎo „pevnost, opevnění“: N [bǎo] chránit D země – z hlíny postavená ochrana (HXFZ)
 湾 wān „zátoka“: L voda P [wān] klikatý – klikatící se vodní břeh (HXFZ)
 漠 mò „poušť“: L voda P [mò] ne – tam, kde není voda (KSZ)
 源 yuán „pramen, zdroj“: L voda P [yuán] původ (HXFZ)
 境 jìng „hranice“: L země P [jìng] dokončit – tam, kde končí země (HXFZ)
 箩 luó „bambusový koš“: N bambus D [luó] síť – koš spletený z bambusu (HXFZ)
 熄 xī „zhasnout“: L oheň P [xī] dýchat – dýchnout na oheň (HXFZ)
 漫 màn „rozlévat se, přetékat“: L voda P [màn] natažený – voda se natahuje přes okraj (HXFZ)
 嘴 zuǐ „ústa“: L ústa P [zuǐ] ústa

3.7.2 typ C7-2

友 yǒu „přítel“: V [yǒu] pravá ruka U pravá ruka – ruka v ruce (KSZ)
 有 yǒu „mít, vlastnit“: V [yǒu] pravá ruka U maso – ruka má maso (HXFZ)IF
 妄 wàng „nesmyslný, absurdní“: N žena D [wáng] prchnout – žena náhle uprchla, jednala se nesmyslně (HXFZ)
 论 lùn „pojednávat“: L slovo P [lún] pořadí – slovy hierarchizovat (HXFZ)
 抓 zhuā „uchopit, držet se“: L ruka P [zhǎo] spár (HXFZ)
 佣 yōng „najmout“: L člověk P [yòng] používat – využívat lidskou sílu (HXFZ)
 低 dī „nízký“: L člověk P [dī] základy – člověk stojící vedle základů je nízký (KSZ)
 忘 wàng „zapomenout“: N [máng] prchnout D srdce – ztratit se ze srdce (HXFZ)
 闷 mèn „unuděný, smutný“: V [mén] vrata U srdce – srdce sevřené ve vratech (HXFZ)
 招 zhāo „kynout, přivolávat“: L ruka P [zhào] svolávat (HXFZ)
 卖 mài „prodávat“: N deset D [mǎi] kupovat – hodně lidí si přišlo něco koupit (KSZ)
 征 zhēng „vydat se na cestu“: L levý krok P [zhèng] přímý – jít přímo vpřed (HXFZ)
 径 jìng „pěšinka, cestička“: L levý krok P [jīng] svislý – cesta vedoucí přímo (HXFZ)
 驾 jià „zapřáhat“: N [jiā] přidávat D kůň (HXFZ)
 故 gù „příčina; úmyslně“: L [gù] starý P bit – to, co předcházelo určité činnosti (bit) (HXFZ)
 绞 jiǎo „svinovat, kroutit“: L hedvábí P [jiāo] protínat se (HXFZ)
 涨 zhǎng „stoupat“/ zhàng „nabobtnalý, vydutý“: L voda P [zhāng] roztáhnout (HXFZ)
 烫 tàng „opařit se, spálit“: N [tāng] horká voda D oheň – spálit se horkou vodou (HXFZ)
 谊 yì „přátelství“: L slovo P [yí] vhodný – volit vhodná slova – vhodné chování mezi dvěma lidmi (HXFZ)
 辆 liàng M pro vozidla: L vůz P [liǎng] dva – vůz o několika párech kol (HXFZ)
 颈 jǐng „krk“: L svislý P [jīng] krk – svislá část těla pod hlavou (HXFZ)
 智 zhì „moudrost, chytrost“: N [zhī] vědět D říci – moudře mluvit (KSZ)
 筑 zhù „budovat, stavět“: N [zhú] bambus D pevný – pevně spojovat bambusy (HXFZ)
 照 zhào „svítit, odrážet se“: N [zhāo] jasný D oheň (HXFZ)
 锦 jǐn „brokát“: L [jīn] kov P hedvábná tkanina – hedvábná látka protkávaná zlatem (HXFZ)
 嫁 jià „provdát se“: L žena P [jiā] domov – žena dostala nový domov (HXFZ)
 漂 piāo „plout po hladině, být unášen“: L voda P [piào] lehký – být lehce unášen vodou (HXFZ)
 飘 piāo „poletovat, vlát“: L [piào] lehký P vítr – být lehce unášen větrem (HXFZ)
 稼 jià „sít obiloviny“: L klas P [jiā] domov – poskytnout rostlině „domov“ (HXFZ)

3.7.3 typ C7-3

处 chù „místo“: V krok U [bǔ] prasklina – na základě věštby určit místo, na kterém lidé zůstanou (KSZ)
 均 jūn „rovnoměrný“: L země P [yūn] rovnoměrný – stejně velké kusy země (HXFZ)
 否 fǒu „popírat“: N ne D [kǒu] ústa – ústa řekla ne (HXFZ)
 时 shí „čas, doba“: L [rì] slunce P palec – měřit (palec jako míra) podle slunce (KSZ)
 判 pàn „posuzovat, rozhodovat“: L [bàn] polovina P nůž – oddělit od celku a hodnotit (HXFZ)
 妙 miào „skvělý, výborný“: L žena P [shǎo] málo – mladá žena je krásná (HXFZ)
 知 zhī „vědět“: L [shǐ] šíp P ústa – vyptávat se stejně rychle, jako když vzduchem letí šíp – získat mnoho vědomostí (KSZ)

盲 máng „slepý“: N [wáng] prchnout D oko – oči ztratily svou funkci (HXFZ)
 泡 pào „puchýř, bublina“: L voda P [bāo] balík – vodní balík (HXFZ)
 终 zhōng „konec“: L hedvábí P [dōng] zima – zima jako poslední roční období, hedvábí značí konec provazu
 哄 hòng „povykovat, rámusit“: L ústa P [gòng] společný – společný hluk mnoha úst (KSZ)
 峡 xiá „soutěska, úžlabina“: L hora P [jiā] svírat – místo sevřené horami (HXFZ)
 秒 miǎo „vteřina“: L klas P [shǎo] málo – drobná část klasu – něco drobného, malinkatého (HXFZ)
 科 kē „odvětví, obor“: L [hé] klas P naběračka – naběračkou odměřovat obilí a dělit ho tak do skupin (HXFZ)
 室 shì „místnost“: N střecha D [zhì] dosáhnout – zastřešené místo, na které se lidé uchylují (HXFZ)
 晃 huǎng „zářit, oslnit“: N slunce D [guāng] záře – zazářit jako slunce (HXFZ)
 缺 quē „nedostávat se; defektní“: L amfora P oddělit – pokud není amfora celá, je nedokonalá (HXFZ)
 拳 quán „pěst“: N [juàn] stočený D ruka – stočená ruka (HXFZ)
 酒 jiǔ „alkoholický nápoj“: L voda P [yǒu] korbek – tekutina v korbeku (HXFZ)
 械 xiè „zbraň; přístroj“: L strom P [jiè] chránit se – dřevěné předměty, které lidem pomáhají se chránit (HXFZ)
 葬 zàng „pohřbívat“: V [mǎng] hustá tráva U smrt – skrýt mrtvé tělo (HXFZ)
 傍 bàng „přiblížit se“: L člověk P [páng] strana – člověk se blíží ze strany (HXFZ)
 港 gǎng „přítok“: L voda P [xiàng] ulička – vodní ulička (HXFZ)
 睡 shuì „spát“: L oko P [chuí] viset – svěsit oči (KSZ)
 罪 zuì „trestný čin“: N síť D [fēi] ne – nejednat podle zákona (síť justice) (KSZ)
 影 yǐng „stín; odraz“: L [jǐng] scénérie P ornament – odražený obraz scénérie vytváří ornament (KSZ)

3.7.4 typ C7-4

另 lìng „jiný“: N ústa D [lì] síla – silou otevřít ústa – zůstanou dvě části, první a ta druhá (KSZ)
 奴 nú „otrok“: L žena [nǚ] P pravá ruka – ruka nutí ženu pracovat (HXFZ)
 匠 jiàng „řemeslník“: V koš U [jīn] sekera – plnit koš nasekaným dřevem – PV dřevorubec (HXFZ)
 灰 huī „popel, prach“: V pravá ruka U [huǒ] oheň– oheň, který se dá uchopit rukou (HXFZ)
 劣 liè „podřadný, bídný“: N málo D [lì] síla – PV slabý (HXFZ)
 设 shè „zakládat, zřizovat“: L slovo P [shū] zbraň – slovy přimět lidi uspořádat věci (HXFZ)
 沙 shā „písek“: L voda P [shǎo] málo – něco malého, drobného ve vodě (HXFZ)
 社 shè „sdružení, společnost“: L [shì] obřad P země – skupina lidí, kteří se klaní stejnému duchu půdy (HXFZ)
 纳 nà „šít hustým pevným stehem“: L hedvábí P [nèi] uvnitř – procházet skrz látku (KSZ)
 败 bài „ničit“: L [bèi] škeble P bít – ruka drží hůl a rozbíjí škebli (HXFZ)
 例 lì „příklad, pravidlo“: L člověk P [liè] řadit – člověk přiřazuje stejné věci k sobě, kategorizuje je a vytváří pravidla a příklady (HXFZ)
 省 shěng „šetřit; vynechat“: N [shǎo] málo D oko – nedostatečně se dívat – přehlédnout, a tak vynechat (KSZ)
 俩 liǎ „dva, oba“: L člověk P [liǎng] dva (HXFZ)
 紧 jǐn „těsný, napjatý“: N [jiǎn] pevný D hedvábí – natažené hedvábí je pevné (KSZ)
 涉 shè „brodit se“: L [shuǐ] voda P krok – kráčet vodou (KSZ)
 您 nín „vy“: N [nǐ] ty D srdce – zdvořilost vychází od srdce (HXFZ)
 棉 mián „bavlna“: L [mù] strom P hedvábná tkanina – látka získávaná z plodu keře bavlníku (KSZ)
 湿 shī „mokrá, vlhká“: L [shuǐ] voda P objevit se – tam, kde se objeví voda, je vlhko (KSZ)
 榨 zhà „lis“: L strom P [zhǎi] úzký – vytlačit do zúženého prostoru dřevěného předmětu (KSZ)
 撒 sā „rozsyávat, rozhazovat“: L ruka P [sàn] rozšiřovat (HXFZ)
 醉 zuì „opilý“: L korbek P [zú] skončit – ukončit pití alkoholu po dosažení své míry (HXFZ)

4. Skupina D

4.1 Kategorie D1

渠 qú „kanál“: N voda + [jù]

4.2 Kategorie D2

伤 shāng „zranit“: L člověk P člověk + síla – člověk silou zranil jiného člověka (KSZ)

众 zhòng „početný, mnoho“: N člověk D člověk + člověk – tři lidé vytvářejí dav (KSZ)

抛 pāo „házet, odhodit“: L ruka P devět + síla – hodit s vynaložením velké (devět jako vysoké číslo) síly (KSZ)

坐 zuò „sedět“: N člověk + člověk D země – dva lidé sedí na zemi (HXFZ)

受 shòu „obdržet“: N spár S příkrývka D pravá ruka – jedna ruka (pravá ruka) přijímá šátek (příkrývka) od jiné ruky (spár; KSZ)

品 pǐn „předmět“: N ústa D ústa + ústa – mnoho otvorů nádob – mnoho různých předmětů (HXFZ)

罚 fá „trestat“: N síť D slovo + nůž – dle zákona (síť justice) prohlásit (slovo) někoho za viníka a potrestat (nůž) ho (HXFZ)

狱 yù „soudní pře“: L pes S slovo P pes – dva psi se přou mezi sebou (HXFZ)

染 rǎn „barvit“: N voda + devět D strom – opakovaně (devět jako vysoké číslo) namáčet dřevo v barvě (voda; KSZ)

冠 guān „čepice, klobouk“: N příkrývka D hlava + palec – rukou dává čepici na hlavu (HXFZ)

获 huò „získat“: N tráva D pes + pes – pes vběhl do trávy a ulovil zvíře (KSZ)

爱 ài „mít rád, milovat“: N spár S příkrývka D přítel – držet v ruce (spár) šátek (příkrývka) a dát ho příteli (KSZ)

弱 ruò „slabý“: L luk + led P luk + led – člověk ohnutý jako luk a snadno tající led značí slabost (KSZ)

寇 kòu „vetřelec, zloděj“: N střecha D hlava + bít – člověk (hlava) se zbraní v ruce vtrhl do cizí místnosti (HXFZ)

宿 sù „přebývat, přenocovat“: N střecha D člověk + sto – sto lidí nocuje pod jednou střechou (KSZ)

森 sēn „les“: N strom D strom + strom – tři stromy tvoří les (HXFZ)

晶 jīng „třpytivý“: N slunce D slunce + slunce – intenzivní sluneční záře (KSZ)

筋 jīn „šlacha, sval“: N bambus D maso + síla – vazivový provazec (bambus) přenáší sílu v těle (HXFZ)

毁 huǐ „ničít, kazit“: L hmoždíř + práce P zbraň – paličkou (zbraň) roztloukat (práce) něco na prášek v hmoždíři (KSZ)

辟 bì „vladař“: L mrtvola + ústa P jehlice – ten, kdo na mučidlech (jehlice) vyslýchá provinilce (HXFZ)

4.3 Kategorie D3

饰 shì „zdobit“: L [shí] P člověk + šátek – člověk „ozdobený“ šátkem (HXFZ)

萍 píng „okřehek“: N tráva D voda + [píng] – vodní rostlina

望 wàng „dívat se, vyhlížet“: N [wáng] + měsíc D král – král se dívá na měsíc (KSZ)

情 qíng „líný“: L srdce P [zuǒ] + maso: líné srdce a tělo (KSZ)

疆 jiāng „pohraničí“: L luk + země P [jiāng] – území střežené luky³⁵⁹

³⁵⁹ Slovník HXFZ sice objasňuje pouze starší grafickou realizaci tohoto znaku, domnívám se však, že příslušný výklad lze vztáhnout i na jeho stávající podobu. Znak 疆 jiāng „pohraničí“ se totiž původně skládal ze složky luk 弓 a ze složky dvou polí 田 nad sebou, které společně vyjadřovaly myšlenkou dvou sousedících území chráněných luky. V průběhu vývoje se pravá část znaku přetransformovala ve f-složku [jiāng] 疆 a skutečnost, že se jedná o určité území, je dnes naznačena pomocí složky země 土.

4.4 Kategorie D4

- 刷 shuā „smeták; zametat“: L [shī] mrtvola + šátek P nůž – pracovní nástroj (nůž), kterým se stejně jako kusem látky stírají nečistoty v místnosti
- 朝 zhāo „jitro, den“: L deset + [zǎo] brzo P měsíc – velmi (deset značí velkou intenzitu) brzo po západu měsíce (KSZ)
- 厨 chú „kuchyně“: V [chǎng] bouda U bob + palec – místnost, ve které člověk zpracovává (palec) potraviny (bob; KSZ)³⁶⁰
- 解 jiě „oddělovat, uvolnit“: L [jiǎo] roh P nůž + buvol – nožem rozřezat buvolí roh (HXFZ)
- 碧 bì „smaragdově zelený“: N nefrit + [bái] bílý D kámen – čirý a nefritově zelený kámen (HXFZ)
- 整 zhěng „celý, úplný; uspořádaný“: N svazek + bít D [zhèng] přímý – rukou svázat do svazku a tak uspořádat (HXFZ)
- 器 qì „nádobí“: U [quǎn] pes V čtyřikrát ústa – pes hlídá čtyři nádoby³⁶¹ (ústa jako otvor; HXFZ)

5. Skupina E

5.1 Kategorie E1

玻
→玻璃 bōli „sklo“

5.1 Kategorie E1

- 圾 jī: P [jí]
→垃圾 lājī „odpadky, smetí“
- 垃 lā: P [lā]
→垃圾 lājī „odpadky, smetí“
- 吩 fēn: P [fēn]
→吩咐 fēnfù „přikazovat, dávat pokyny“
- 咐 fù: P [fù]
→吩咐 fēnfù „přikazovat“
- 蚂 mǎ: P [mǎ]
→蚂蜂 mǎfēng „včela“
→蚂蟥 mǎhuáng „píjavice“
→蚂蚁 mǎyǐ „mravenec“
- 胳膊 gē: P [gè]
→胳膊 gēbei „paže“
→胳膊 gēbo „paže“
- 菠 bō: D [bō]
→菠菜 bōcài „špenát“
- 葡 pú: D [pú]
→葡萄 pútao „hroznové víno“
- 喇 lǎ: P [lǎ]
→喇叭 lǎba „trubka, klakson“
→喇嘛 lǎma „láma“
- 蜓 tíng: P [tíng]

³⁶⁰ Slovník KSZ hodnotí tento znak jako ideogram, avšak u složky 豆 odkazuje na její původní význam, tj. druh misky na vysoké noze. Ten se dnes již nepoužívá, současný význam „bob“ však podle mého názoru stále koresponduje s myšlenkou místnosti, v níž se připravují pokrmy.

³⁶¹ Kromě tohoto vysvětlení nabízí slovník HXFZ ještě jinou verzi výkladu: aby mohlo mnoho úst jíst psí maso, musí být nádoby plné jídla. (CAO – SU 1999: 423)

- 蜻蜓 qīngtíng „vážka“
- 箏 zhēng: D [zhēng]
 - 古筝 gǔzhēng druh strunného hudebního nástroje
 - 风筝 fēngzheng „drak“
- 璃 li: P [lí]
 - 玻璃 bōli „sklo“
 - 琉璃 liúli „barevná glazura“
- 裳 shang: N [shàng]
 - 衣裳 yīshang „oděv, šaty“
- 蜻 qīng: P [qīng]
 - 蜻蜓 qīngtíng „vážka“
- 蜘 zhī: P [zhī]
 - 蜘蛛 zhīzhū „pavouk“
- 蝴 hú: P [hú]
 - 蝴蝶 húdié „motýl“
 - 菠萝 bōluó „ananas“